

- 9 Possessio presumitur potius vacua, quam plena.
- 10 Possessio capta de altari beneficii extenditur etiam ad bona eiusdem.
- 11 Ultimus status in beneficialibus est attendendus.
- 12 Beneficia omnia presumuntur libera.
- 13 Manutentio in beneficialibus datur habenti pro se ultimum statum.
- 14 Ultimus status cum iuris assistentia maxime manutenendus.
- 15 Collatio beneficii tanquam de libero non infringitur per supervenientem iurispatronatus probationem.
- 16 Promissus ab Episcopo manutentetur in possessorio, etiam contra patronum.
- 17 Ius presentandi respicit petitorium.
- 18 Ultimus status beneficii acquiritur etiam ex unica collatione.
- 19 Scientia presumitur ex longo tempore.
- 20 Scientia adversarii non consideratur in possessorio summarissimo.
- 21 Manutentionis in iudicio satis est docere de actibus possessorii.
- 22 Si dominus non possideat, non est curandum de eius scientia.
- 23 Scientia eius cui praeiudicatur quando requiratur.
- 24 In possessorio non attenditur an quis iure, vel iniuria decineat.
- 25 Possessorium summarissimum quando dicatur intentatum.
- 26 Manutentio non potest dari non possidenti de tempore mota litis.
- 27 Possessio defuncti non transit in heredem sine apprehensione.
- 28 Possessio, seu quasi non transit in successorem ante usum illius.
- 29 Possessio patris differt à possessione filij.
- 30 Statuta laicorum non servantur in foro Ecclesie.
- 31 Statutum alieni fori debet produci in foro, ubi allegatur.
- 32 Statutum laicorum nihil operatur, quoad possessionem iurispatronatus, & rerum spiritualium.
- 33 Laicus non potest vti suo statuto in foro Ecclesie adversus Clericum.
- 34 Aequalitas in iudiciis est servanda.
- 35 Statutum de continuanda possessione, non tollit possessionem medio tempore captam.
- 36 Possessio quomodo continuet in heredem stante statuto.
- 37 Possessio intricata non est manutenibilis.
- 38 Possessio presentandi quibus profit, vel noceat.
- 39 Presentatus à vero patrono, praefertur presentato à patrono putativo.
- 40 Prædo non est manutenendus, si constet esse pradonem.
- 41 Iurispatronatus proprietas probatur etiam per instrumentum, & quando.
- 42 Reus possidens vincit ex non iure actoris.
- 43 Fundationis tenor est attendendus.
- 44 Iurispatronatus gentilium non transit ad extraneos durante familia.
- 45 Patronatus parentele an possit donari extraneo.
- 46 Familia, domus, & agnatio, idem significant.
- 47 Familia vocata quando tantum descendentes censeantur vocati.
- 48 Domo vocata censeantur vocati omnes etiam transversales, & quomodo.
- 49 Familia contentine quando censeatur vocata.
- 50 Domo Bardorum vocata, omnes de Bardis veniunt.
- 51 Descendentia quando probanda.
- 52 Domus appellatione veniunt omnes qui portant eadem arma, & insignia.
- 53 Familia aggregata an veniat appellatione familiae.
- 54 Iurispatronatus familiare an comprehendat eos, qui sunt ex diversis colonellis.

I.B. Ciartlinij controu. for. Tom. I.

- 55 Domus nomine an veniant qui non sunt agnati.
- 56 Familia identitas probatur ex eodem nomine, & cognomine.
- 57 Agnatio quomodo probetur.
- 58 Domus indentitas presumitur ex delatione eorumdem armorum.
- 59 Negativa quando est probanda à negante.
- 60 Iurispatronatus gentilium quodnam dicatur.
- 61 Patronus non potest praeiudicare successori in patronatu gentilium.
- 62 Prescriptio non currit in patronatu gentilium.
- 63 Attinentia probata cum uno fratre, censetur probata etiam cum alio.
- 64 Parentelam antiquis probatur per solam famam.
- 65 Consanguinitas non probatur nisi gradu probato.
- 66 Antiquiore vocato non est necesse probare gradum parentela.
- 67 Proximior est preferendus, si plures concurrunt.
- 68 Parentele gradus quando non est necesse probare.
- 69 Agnationis gradus non probatur ubi succeditur ultradecimum gradum.
- 70 Proximior esse non est necesse probare, si alius exclusivè non concurrat.
- 71 Facta non presumuntur.
- 72 Pluralitas non presumitur.
- 73 Patronus hodie docere debet de legitimo titulo presentandi.
- 74 Patronatus requirit easdem probationes in possessorio, quas in petitorio, & quando.
- 75 Donatio non probat iurispatronatus, nisi constet de iure donatoris.
- 76 Familia sub nomine an comprehendatur famina.
- 77 Famina sunt quasi folia arborum.
- 78 Famina non comprehenduntur in patronatu gentilium.
- 79 Familia vocata habetur ratio agnationis conservanda.
- 80 Famina non potest admitti ad relictum familie, nisi durante eius vita.
- 81 Liberi famina non sunt de familia, à qua ipsa venit.
- 82 Transactio in patronatu gentilium necet tantam concordantibus.
- 83 Transactio non valet super iure patronatu.
- 84 Iurispatronatus donatio non valet sine consensu Episcopi.
- 85 Ordinarij decretum in iure patronatu non valet, nisi vocatis interessatis.
- 86 Iurispatronatus non probatur ex sententia Ordinarij quae non iustificatur ex actis.
- 87 Transactio non valet propter falsam causam.
- 88 Iurispatronatus non probatur ex sententia Ordinarij, nisi in antiquis.
- 89 Patronus potest presentare institutum ab Episcopo.
- 90 Multiplicatio titularum est permessa in beneficialibus.
- 91 Possessionis causa potest mutari ex novo titulo.
- 92 Vincere debet de cuius meliori iure constat.
- 93 Collatio beneficii non vitatur, licet postea pronuncietur contra possidentem.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

DE anno 1631. vacante simplici beneficio sub vocabulo Annunciationis Beatiss. Mariæ Virginis erecto in Parochiali Ecclesia Sanctorum Iacobi, & Philippi Regij, per obitum quondam multum Reuerendi Domini Ludouici de Grilinzonis à Carpo, Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus Episcopus Regij illud tanquam liberum contulit Reuerendo Domino Christophoro Ratorio Sacerdoti, qui eo gauisus est pacifice vsque ad finem anni 1634. quo tempore illud purè renunciavit.

uir in manibus eiusdem Episcopi, à quo denuò illud tanquam liberum collatum fuit Reuerendo Domino Prospero Gallingano Sacerdoti, qui eius tenuram accepit, & in ea perseuerauit, vt de prædictis constat ex actis publicis in processu registratis, & adhuc perseuerat.

Postmodum nondum lapso quadrimestri à die dictæ renunciationis, comparuit D. Iulia filia quondam Domini Bartholomæi de Gabbis, & vxor Domini Philippi de Cupellis sub die 2. Ianuarij 1635. exponens, qualiter dictum beneficium erat de iurepatronatus dicti Domini Bartholomæi eius patris, cuius ipsa fuit hæres, eumque fuisse in possessione præsentandi, & propterea collationem Episcopi fuisse nullam, eamque ignorasse vacationem per obitum dicti Domini Ludouici, & ideò præsentauit perreuerendum Dominum Ioannem Paulum Corradinum Clericum, instans institui, seque ipsam manuteneri in quasi possessione præsentandi, & ad docendum de prædictis probauit se esse filiam dicti Domini Bartholomæi, & hæredem, produxitque processum multis ab hinc annis factum, scilicet de anno 1617. in quo apparet prædictum beneficium de anno 1580. fuisse fundatum à Domino Petro de Codeluppiis cum reservatione iurispatronatus sub his verbis, *Quod voluit esse, seu fieri beneficium iurispatronatus domus, seu casata illorum de Codeluppiis, vt per seniores, & proximiores ex dicta casata debeant conferri, & eidem liceat præsentare illius beneficij Rectorem.*

Cui D. Petro decedenti absque descendantibus superstes fuit Dominus Christophorus eius frater, & hæres, qui in vita sua non procurauit implementum dictæ ultimæ voluntatis, sed post eius mortem Domina Martha de Bonzagnis eius vxor vti mater, tutrix Domini Iacobi communis filij, & hæredis dicti Domini Christophori, habita scientiâ dictæ dispositionis de anno 1587. procurauit fieri erectionem dicti beneficij, cum reservatione iurispatronatus pro dicto Domino Iacobo, & pro eius descendantibus masculis ad fauorem maioris natu; & decedente dicto Domino Iacobo sine filiis masculis ad fauorem Domini Ioannis Mariæ de Codeluppiis, & maioris natu eius descendantium, prout factum fuit.

Ex eodem processu apparet decessisse dictum Dominum Iacobum absque prole, & super dicto iurepatronatu litigatum fuisse inter dictam Dominam Martham hæredem dicti Domini Iacobi ex vna, & dictum Dominum Bartholomæum vti filium Domine Annæ de Codeluppiis, & Dominam Luciam pariter de Codeluppiis, fuisseque transactum, quod dicta Domina Martha durante eius vita sit patrona dicti beneficij, & post eius mortem illud sit de iurepatronatus dicti Domini Bartholomæi, & eius hæredum, & successorum descendantium quorumcumque in perpetuum; cui dicta Domina Martha cessit omnia sua iura præsentis, & authorizante Domino Vicario Episcopali Regij. Post quæ apparet dictum Dominum Bartholomæum plures præsentasse Rectores ad dictum beneficium, cum effectu, & Dominus Episcopus Rangonus declarauit illud esse de iurepatronatus eiusdem; quorum vigore dicta Domina Iulia moderna, & viuens petit manuteneri in quasi possessione præsentandi, expulso dicto Domino Gallingano.

Contra verò dictus Dominus Gallinganus dicit manutendum se esse in possessione dicti beneficij, in qua reperitur, tum quia D. Episcopus est in quasi possessione prouidendi de illo, tanquam de libero, interrupta quasi possessione dicti Domini Bartholomæi, quæ idcirco non potuit transire in dictam Dominam Iuliam, quæ nunquam præsentauit; tum quia ipse Gallinganus fuit præsentatus à seniore domus illorum de Codeluppiis; ad quem vigore foundationis pertinet dictum iurispatronatus, & ab eo excludi debet dicta Domina Iulia tanquam ex-

tranea à tali familia aded, vt transactio facta contra tenorem foundationis non valeat in præiudicium successorum, quibus transigentes præiudicare non potuerunt. Quæritur quid iuris, &c.

Et sanè videbatur resoluendum ad fauorem dictæ Domine Iuliæ Gabbæ, quia cum succedat in hæreditate dicti Domini Bartholomæi eius Patris, omnis eius possessio continuauit in eam. Bald. in l. in suis, ff. de lib. & posthum. Viuian. de iurep. part. 2. lib. 5. cap. 4. numer. 64. & maxime stante Statuto Regij de continuanda possessione in hæredem, lib. 2. rubr. 76. Certum est enim, quod Patronus debet manuteneri in sua quasi possessione præsentandi, cap. consultationibus, vbi Abb. de iurep. Seraph. decis. 1382. numero 4. Mantica. decis. 360. numer. 6.

Secundò, quia licet dicta Domina Iulia non sit de domo & casata illorum de Codeluppiis, tamen cum testator non fuerit locutus taxatiuè, sed demonstratiuè, in casu deficientis familiæ, iurispatronatus potest transferri etiam ad extraneos, vt habetur apud Seraph. decis. 364. numero 4. 5. 7. 8. 11. 12. & decis. 378. numero 5. 8. Gratian. discept. 645. numero 10. Viuian. in prax. iurisp. lib. 4. cap. 9. num. 1. 2. vbi multos allegat: Rot. apud Ludouicum Posthium de manutendo, decis. 267. num. 7.

Tertiò, quia dictus Dominus Bartholomæus habet titulum ex transactione inita cum dicta Domina Martha hærede dicti D. Iacobi, per quam illi ius fuit acquisitum, & illud fuit confirmatum per sententiam dicti Domini Episcopi declarando dictum beneficium esse de iurepatronatus eiusdem: nam cum Ordinarij non soleant multum fauere istis præsentationibus, sequitur quod eorum sententiis sit multum tribuendum ad fauorem iurispatronatus, & præsentatorum. Seraph. decis. 1141. num. 8. Viuian. in d. tract. lib. 1. cap. 5. num. 24.

His tamen non obstantibus censui iuri satis conuenire dictum Reuerendum Dominum Prosperum non solum vti prouisum ab Ordinario, sed etiam vt præsentatum ab illis de domo, & familia illorum de Codeluppiis, fore, & esse manutendum in possessione dicti beneficij, cum possideat auctoritate iudicis, & cum titulo, vt habetur in processu, & fuerit institutus ab eo, qui erat in quasi possessione conferendi, ad textum in d. cap. consultationibus, vbi Innoc. Abb. & DD. de iurepatr. Puteus decis. 206. num. 1. lib. 1. Ferret. conf. 132. num. 10. lib. 1. Marefc. var. resol. lib. 1. cap. 55. num. 15. 16. & seqq. etenim in beneficiis datur manutentio etiam finetitulo colorato. Seraph. decis. 299. num. 4. vnde multò magis cum titulo, & cum ipse probauerit tempore motæ litis, prius etiam se fuisse in tenuta, & possessione dicti beneficij, vt per instrumentum possessionis apprehensæ, & ex testium depositionibus constat, absque dubio danda est illi manutentio, ad textum in §. retinenda, vbi Faber numer. 16. Institut. de interd. Rot. diuers. decis. 4. numer. 11. 19. part. 2. Farinac. decis. posth. 93. sub numer. 2. & decis. 106. num. 2. & decis. 563. numer. 1. part. 2. Lud. Posth. in tract. de manut. obseru. 73. numer. 1. 2. 3. & seqq. Rot. apud eundem decis. 17. num. 2. & decis. 57. num. 7. 18. & decis. 268. n. 1. Nec dubium est, quin possessio instrumentalis sit manutentibilis, quando aliustunc in possessione non existebat. Rot. diuers. decis. 171. numer. 1. & decis. 890. num. 2. part. 4. Rota penes Zacchiam decis. 2. numero 1. 2. & decis. 144. numer. 1. Ricc. in coll. decis. 1484. Marchesan. de commiss. part. 1. de comm. app. in possessione, §. 1. numer. 52. fol. 929. Farinac. decis. 293. numero 5. part. 1. Ludouic. decis. 268. numero 1. 8. Coccin. decis. 241. numero 2. latissimè Lud. Posth. d. tract. de manut. obseru. 21. num. 25. & seqq. vbi infinitos allegat, & ampliat dicens, neque esse necessarium probare alium tunc temporis fuisse in possessione, quia ei, qui dicit plenam fuisse possessionem, incumbit onus probandi, eo quod potius præsumatur vacua,

vacua, & cum prædictis concordat Rota apud eundem Lud. Posth. *decis. 4. num. 1. & decis. 7. num. 2.* Causal. *decis. 478. num. 2.* aded vt per instrumentalem possessionem Altaris, seu Capellæ acquiratur etiam possessio rerum, & bonorum beneficij in ea fundati, & annexorum illius: Anchar. in *cap. beneficium, num. 12. de reg. iur. in 6.* Couar. *var. resol. lib. 3. cap. 16. num. 16.* pulchrè Peregr. *de fideicom. art. 48. num. 76.* vbi multos allegat. Marehes. *de commiss. appell. in poss. salu. p. 1. §. 1. n. 61. fol. 929.*

Nec de prædictis est mirandum, quia in beneficialibus, quando tractatur de sustinenda prouisione iam facta, attenditur vltimus status, quicquid sit quoad futuras vacationes, & ided si vltimus status sit de beneficio tanquam libero, absque dubio sustinetur collatio facta ab Episcopo, non obstante exceptione iurispatronatus, & proprietatis in eo: ad textum in *cap. consultationibus, vbi Abb. num. 9. de iurep. Ferret. conf. 132. num. 10. lib. 1. Put. decis. 206. num. 1. lib. 1. Rot. diuers. decis. 167. num. 9. part. 2.* pulchrè videndus Farinac. *decis. 435. num. 1. & per totam, & decis. 623. num. 1. part. 2. & decis. 154. num. 3. part. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 45. §. 2. num. 7. in fin. & num. 14.* pulchrè etiam Beltram. *ad Ludouif. decis. 77. sub num. 11. vers. Et circa hanc materiam. Viuian. in prax. iurispatronatus, lib. 7. cap. 3. num. 4.* Quod maximè iuuatur assistentiâ iuris, quâ omnia beneficia præsumuntur libera: post Menoch. inquit Farin. *d. decis. 435. sub n. 1. in fine, p. 2.*

Certum est enim, quodd in beneficialibus, & in iudicio possessorio ille debet manuteneri, qui habet vltimum statum pro se, & immediatam possessionem, vt hic Episcopus, & prouisus ab eo: ad textum in *cap. cum Ecclesia Sutrina, vbi Abb. num. 23. Rip. num. 81. de caus. poss. & propriet. & in §. retinenda, Instit. de interd. Alex. conf. 92. num. 5. lib. 1. Couar. pract. qq. cap. 17. num. 5. Seraph. decis. 1438. num. 1. 3.* vbi etiam inquit hoc maximè procedere, quando vltimus status habet pro se iuris assistentiam: Marefcot. *var. resol. lib. 1. cap. 55. num. 1. 7. & seqq. Ludouif. decis. 77. num. 2. 9. Gratian. discept. 577. num. 13.* Lud. Posth. *d. tract. de manut. obser. 71. num. 8. 55. & obser. 73. num. 4. & post eum Rota decis. 3. num. 1. & decis. 172. num. 21.* Viuian. *de iurep. lib. 11. cap. 6. num. 12.* Ioan. Aloyf. Ricc. *tract. de nouissima probatione iurispatronatus, resol. 214. n. 1. & seqq. Monet. de commutat. ult. vol. c. 10. n. 248.*

Nec obstat, quod hîc constet beneficium prædictum esse patronatum, & non liberum, quia esto, quod hoc verum sit, tamen cum probationes iurispatronatus fuerint factæ post collationem Episcopi, illa non infringitur, tanquam facta ab eo, qui erat in quasi possessione conferendi: ad textum in *d. cap. consultationibus, vbi Abb. num. 9. de iurep. Rip. in d. cap. cum Ecclesia, num. 130. de caus. poss. & propriet. Rot. decis. 14. de iurep. in antiq. Menoch. consil. 90. num. 124.* pulchrè Rot. *diuers. decis. 167. num. 9. part. 2. Farinac. decis. 135. num. 4. vers. primò, part. 2. & decis. 623. num. 2. part. 2.* Marefc. *var. resol. lib. 1. cap. 55. num. 51.* quia in iudicio possessorio manutentionis, in quo non attenditur iustitia possessionis, sed factum, & status, in quo res erat tempore litis, non consideratur, an beneficium sit patronatum, & propterea in possessorio prouisus ab Episcopo absque consensu patroni, & eo contempto, debet obtinere contra ipsum patronum, & etiam contra præsentatum, vt post Papon. *lib. 3. tit. 9. arrest. 2.* inquit Ioan. Aloyf. Ricc. *in prax. for. Eccl. sub tit. iurisp. resol. 154. num. 2. vers. Idem dicendum, part. 1. & concordat Marefcot. d. resol. 55. num. 50. 51.* non enim attenditur ius præsentandi, quia respicit petitorium. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 45. §. 2. num. 27. 28.*

Nec dubitandum est, quin Episcopus fuerit in quasi possessione conferendi istud beneficium, vt liberum, stante collatione per eum facta de anno 1631. ad fauorem dicti D. Christophori Rasorij, nullo reclamante, &

effectum sortita per annos quatuor, vsque ad tempus resignationis, propter quam fuit postea collata dicto R.D. Prospero, etenim ex vnica etiam collatione effectum sortita acquiratur quasi possessio conferendi, & vltimus status beneficij: post Rip. in *d. cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 91. de caus. poss. & propr. Calder. conf. 32. de præbend. Oldrad. conf. 112. num. 3. Alex. conf. 74. num. 16. lib. 4. Ferret. conf. 132. num. 11. lib. 1. Marefcot. var. resol. lib. 1. resol. 55. num. 24. 25. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 45. §. 2. num. 29. Farinac. d. decis. 435. num. 1. vers. ex qua, & decis. 623. num. 1. vers. Per quam, p. 2. Coccin. decis. 178. per totam, vbi dicit quod Rota iudicauit ita etiam in vna Neapolitana S. Iacobi, 16. Decembris 1602. Coram Litta, & quamvis requiratur regulariter scientia patroni, ea tamen ex longo tempore præsumitur, maximè in Ciuitate non magna, vbi defunctus est dictus Guilinzonius, vt post Innoc. Abb. & Puteum inquit Rot. *diuers. decis. 166. n. 2. vers. secundò, part. 1.* hic enim obitus Clerici beneficiati non solet esse occultus longo tempore, & ided verisimile est, quod si quis habuisset causam contradicendi, in tanto tempore contradixisset, vt inquit Puteus *decis. 198. n. 6. lib. 1.**

Deinde dico ex multis non fuisse necessarium docere de scientia dictæ assertæ patronæ ad acquirendam quasi possessionem ab Episcopo, primò quia hoc respicit petitorium, & non consideratur in hoc summariissimo manutentionis iudicio. Rota *diuers. decis. 17. num. 7. vers. quia respondetur, & num. 8. part. 2. Farin. decis. 685. n. 4. part. 1. Ioan. Aloyf. Ricc. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 215. num. 5.* vbi inquit in hoc iudicio manutentionis satis esse docere de actibus possessorijs de facto gestis absque alia scientia & patientia eius cui præiudicatur. Ludouif. *decis. 240. numer. 10.* Secundò quia non constat dictam D. Iuliam fuisse in quasi possessione præsentandi; si enim requiritur scientia alterius, non requiritur, nisi alterius possessoris, & eius qui possidet ius conferendi, vel præsentandi, aded vt non sit curandum, si Dominus ignoret, dummodo non possideat: Innoc. in *cap. bone, il. 2. num. 1. vers. sed si Dominus, de postul. Pralat. Rip. in d. cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 64. in 2. & 3. fall. de caus. poss. & propr. Gonzal. ad reg. 8. gl. 45. §. 2. num. 32. in fin. Farin. decis. 423. num. 6. & decis. 608. num. 9. part. 2. Garz. de benef. part. 5. cap. 5. num. 121. Ludouif. decis. 249. num. 8. Ricc. d. resol. 215. num. 3.* Tertiò non requiritur scientia eius, cui præiudicatur, quando agitur de reducendo rem ad pristinum statum; putà si ageretur de præscribenda libertate aduersus seruitutem, vt hic de beneficio liberando à seruitute iurispatronatus, cum regulariter beneficia sint libera, & patronatus concedatur ex priuilegio, & gratia. Sic per textum in *l. si partem, §. si per fundum, ff. quemadm. seru. amitt. cap. si de terra, vbi Abb. & Anch. de priuileg. Felin. in cap. vigilanti, de præscript. Couar. in cap. possessor, §. initium, n. 8. vers. primò sententia communis, de reg. iur. in 6. Ludouif. decis. 249. n. 9. Ricc. in d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 215. n. 4.* qui resoluunt in his actibus, qui tendunt ad liberandum à seruitute, non requiri scientiam, vel patientiam alterius, ex quibus resultat dictum R.D. Prosperum esse manutendum in possessione dicti beneficij, quia in hoc iudicio non attenditur, an quis iure, vel iniuria detineat, sed an in facto verè possideat, vt per Lud. Posth. *d. tract. de manut. obser. 42. n. 90. 91. 92. 93.*

Nec est dubium, quin pars vtrique intentauerit hoc summariissimum manutentionis; si enim loquimur de dicta D. Iulia, hoc ipsa fatetur in libello, dum instat se manuteneri in quasi possessione præsentandi, vt in processu, fol. 3. & dum produxit quædam iura instans, & declarans, quodd hæc facit ad docendum de quasi possessione iuris præsentandi, & nominandi Rectorem dicti simplicis beneficij, vt in processu, fol. 9. & apertius hoc dicit in processu, fol. 34. inquires, & iudicium, in quo versamur, est iudicium possessorium, &

& alibi, & similiter dictus D. Gallinganus venit ad iudicium ex eo capite manutentionis, vt habetur in processu, fol. 31. & 52. dum petit se manuteneri in pacifica possessione dicti beneficii, quia attenditur vltimus status, in quo liberè dictum beneficium fuit collatum; & alibi etiam ex processu hoc idem deprehenditur, & ita esse probatur ex Lud. Post. d. tract. de manut. obseru. 2. num. 47. & obser. 3. num. 40. Benè verum est, quòd tum ex scripturis, tum ex testibus factæ sunt etiam probationes, quæ respiciunt merita causæ, & petitorium, vt videre est in processu, cum protestatione manutentionis.

In quo tamen possessorio sicut dictus D. Gallinganus benè probauit se possidere dictum beneficium, & D. Episcopum esse quasi in possessione conferendi illud, ita dicta D. Iulia malè probauit se esse in quasi possessione præsentandi, quoniam ipsa nunquam præsentauit, sed tantum nititur præsentationibus paternis, vt colligitur expressè ex eius capitulis, de quibus in processu, fol. 30. & aliis actis, & propterea cum ipsa nunquam præsentauerit, non potest dici, quòd fuerit in quasi possessione præsentandi, & sic non potest iuari beneficio manutentionis, quæ dati non potest non existenti in possessione, vel quasi de tempore mortæ litis; ad textum in l. 1. §. interdictum, ff. de interdict. & §. retinenda, Insti. eodem. Ludou. decis. 582. num. 1. Farinac. dec. posthum. 249. num. 1. part. 2. Rot. apud Lud. Post. decis. 26. num. 1. & decis. 227. n. 1.

Nec obstant præsentationes factæ à dicto eius Patre, cuius dicta D. Iulia fuit hæres, cum ipsa nunquam habuerit vsum præsentandi, & possessio defuncti ad præsentandum non transit in hæredem sine apprehensione, & actu facti: ad textum in l. cum hæredes, vbi DD. & l. qui vniuersa, §. quod per colonum, ff. de acquir. possessione. Menoch. de retin. poss. rem. 3. num. 57. Gail. præct. obser. lib. 2. obser. 129. num. 1. & seqq. Tusch. verbo Possessio, conclus. 406. num. 4. Honded. consil. 118. num. 11. lib. 2. Surd. consil. 117. num. 7. lib. 1. Achil. decis. 5. de caus. poss. & prop. Mantica. decis. 105. num. 2. pulchrè Prax. Archiep. Neap. cap. 100. num. 4. Farin. decis. 284. num. 9. part. 1. & decis. 260. num. 4. & decis. 337. num. 3. & decis. 392. n. 2. 3. part. 2. Ludouil. decis. 222. num. 7. & decis. 417. num. 7. Viuian. in prax. iurisp. part. 2. lib. 2. cap. 2. num. 26. & cap. 4. num. 67. latè Ludou. Post. d. tract. de manut. obser. 55. n. 26. vsque ad num. 33. vbi refert plures Rotæ decisiones. Melchior Lotter. de re beneficiaria tom. 1. lib. 2. quæst. 11. n. 115. 116. Ioan. Aloyf. Ricc. in prax. for. Eccl. sub tit. de inrep. resol. 174. per totam, vbi allegat multas Rotæ decisiones. Rota apud Viuian. decis. 43. num. 2. Ricc. tract. de noniss. prob. iurisp. resol. 155. ad finem, vers. Neque etiam constat; quæ vera sunt, quia non solum rerum corporalium, sed etiam incorporearum quasi possessio non transit in hæredem, vel successorem ante vsum, & exercitium illius iuris, vt post Tirac. in præfat. tract. le mort saist, declar. 3. & Gabriel. conf. 185. n. 7. lib. 2. vbi quod Rota aliàs taxatissimè ita concludit, Rot. apud Viuian. d. tract. decis. 43. num. 11. 12. 13. & in proposito aliam esse possessionem patris, aliam filij dixit Rota in vna Bracharenfi de Ganfer, 16. Iunij 1604. coram Sacrato, vt apud Marches. de commiss. appell. in possess. salu. part. 1. §. 2. decis. 43. num. 2. fol. 1054.

Neque obstat statutum de continuanda possessione in hæredem absque alia apprehensione, ex multis.

Et primò quia cum causa versetur in foro Ecclesiastico, in quo non seruantur laicorum statuta, oportebat quòd pars, quæ illo vti intendebat, illud produceret in actis integraliter, quia iudex potest ignorare, nec tenetur ad illius scientiam: sic in terminis Bart. in l. omnes populi, n. 67. ff. de iust. & iur. Carol. de Grass. de effectibus Clericatus, eff. 2. num. 110. vbi benè loquitur, & alios allegat.

Secundò, quia cum quasi possessio iurispatronatus versetur circa spiritualia, & illis annexa, vt est iurispatrona-

tus, meritò non subiicitur similibus statutis, & propterea huiusmodi statutum nihil operatur quoad quasi possessionem iuris præsentandi, per textum in cap. 2. & 3. de iudic. Seraph. decis. 1395. num. 5. Carol. de Grass. de eff. cler. eff. 2. num. 18. & seqq. Gratian. disc. 577. num. 35. 36. & melius in terminis pulchrè Farinac. decis. 220. num. 4. vers. Neque obstat statutum, part. 2. Ludouil. decis. 222. num. 7. & num. 12. vers. non obstante Statuto. Coccin. decis. 464. num. 4. Melchior Lotter. d. tract. d. quæst. 11. num. 16. Lud. Post. d. tract. obser. 55. num. 69. & sic censuit Rota pulchrè apud Lud. Post. decis. 172. num. 7. ibi: absque apprehensione; necnon Rota apud Viuian. d. tract. decis. 43. num. 14. 15. vbi vide.

Tertiò non obstat illud Statutum, quia laicus eo non potest vt in foro Ecclesiæ aduersus Clericum, cum enim vigore eiusdem Statuti Regij lib. 2. rubr. 42. beneficia Statutorum tollantur Clericis, similiter laicus non potest illis vt aduersus Clericum, & Ecclesiam, vt hinc, maxime in foro Ecclesiæ, vt æqualitas seruetur, vt post Abb. Butr. Imol. & Gemin. inquit Felin. in cap. Ecclesia S. Mario, num. 81. de constit. & Alex. conf. 44. sub num. 15. lib. 5. Ruin. conf. 195. num. 4. & seqq. lib. 2. Surd. decis. 160. num. 9. Alb. conf. 513. num. 8. 9. 10. lib. 3. Bertaz. consil. ciuil. 63. num. 23. vbi testatur de magis communi: videndus ad rem Alder. Mascard. de interpr. Stat. concl. 1. n. 43. vbi inquit ita bis fuisse iudicatum. Marth. de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 5. num. 34. vbi testatur de receptissima DD. sententia, quando causa tractatur in foro Ecclesiæ: Bellet. disq. cler. tit. de exempt. Cler. à Statut. §. 2. num. 38. vers. neque etiam, & num. 39. vers. qua ratione: vbi multos allegat, & dicit in iudiciis debere seruari æqualitatem, vt sicut Clericus non potest vt in Statuto, sic neque laicus illo vtatur.

Quartò non obstat dictum Statutum, quia cessat illius effectus, eo quòd illud non tollit possessionem naturalem antea captam per alium, nec ab eo impeditur capiens, quin eam sic prius captam habeat, & retineat, aded vt stante tali alterius detentione, hæres non possit obtinere manutentionem, non obstante Statuto de continuanda possessione in hæredem, quia eius propter hoc interuersa est possessio, vt pulchrè dixit Rot. apud Veral. decis. 201. numer. 4. part. 2. qui est casus noster, quia post mortem patris dictæ D. Iulie, Episcopus conferendo liberè dictum beneficium, vt vidimus, fuit impedimento, ne possessio transiret ad eam, quoniam hæredi non est concedenda manutentio vigore dicti Statuti, quando alius medio tempore effectualiter ingressus est possessionem naturalem, sed Statutum habet locum tantum, quando adhuc nemo ingressus est eam, vt post Alex. conf. 82. num. 4. lib. 2. Natt. consil. 237. num. 4. Menoch. consil. 665. num. 5. Tusch. verbo Possessio, conclus. 406. num. 12. Honded. consil. 18. num. 1. lib. 2. Surd. conf. 491. num. 12. lib. 4. Pacific. de Salu. interdict. inspect. 3. cap. 2. num. 353. pulchrè Gratian. disc. 954. num. 13. Cyriac. controu. 12. num. 12. lib. 1. Rot. diuers. decis. 159. num. 5. part. 4. Peregr. de fid. art. 47. num. 14. 15. Ludouic. Post. d. obser. 55. num. 86. Farin. decis. 263. num. 2. part. 2. Ludouil. decis. 258. num. 7. 9. Coccin. decis. 488. num. 3. Quod in casu nostro tantò magis habet locum, vbi dicta D. Iulia hæres dicti D. Gabbi nunquam impugnauit collationem Episcopi, propter quod magis intricata, & offuscata remanet eius possessio, quod sufficit ad denegandum ei mandatum de manutenendo: Veral. decis. 202. num. 1. part. 2. Gonzal. ad d. reg. 8. Cancell. gl. 45. §. 2. num. 39. vbi alios allegat.

Quintò non obstat dictum Statutum, quia dato etiam quòd dicta D. Iulia esset in quasi possessione præsentandi, vtique talis possessio sibi prodesset contra admittentem, sed contra successores in iurepatronatus gentilitio, quibus ille non potuit præiudicare, nihil iuuat: DD. in c. 1. de iurep. in 6. Lambert. d. tract. lib. 1. p. 2. quæst. 2. art. 8. n. 6. Molin.

Molin. de primog. Hisp. lib. 1. q. 24. n. 31. Ferret. conf. 134. num. 12. lib. 1. Rota apud Farinac. decis. 284. num. 8. p. 1. & propterea cum hic D. Horatius de Codelupis sit successor in dicto patronatu, ei non præiudicat quasi possessio dictæ D. Iulie, si quam habet.

- Nam ubi constat, ad quem verè spectat iuspatronatus, præsentatus à vero patrono, antequam alius instituatur, præfertur præsentato à patrono putativo existente etiam in quasi possessione præsentandi, quia causa proprietatis absorbet causam possessionis, cum de proprietate prius constiterit, ad textum in cap. cum dilectus, de caus. poss. & propr. & in cap. consultationibus, ubi Abb. num. 9. versic. quod ego, de iurep. Dec. conf. 149. num. 2. vers. & recenta. Citad. de iureparr. part. 6. art. 3. quest. 7. num. 16. Lambert. eodem tract. lib. 2. part. 1. art. 6. quest. 3. num. 4. vers. Tertius est. Gabriel conf. 185. num. 20. lib. 2. pulchrè Rota diuers. decis. 167. num. 10. part. 2. Farin. decis. posth. 180. num. 2. & decis. posth. 735. num. 1. part. 1. Viuian. in prax. iurisp. lib. 1. cap. 2. num. 15. & cap. 4. sub num. 60. vers. Quod non procedit. Monet. de commut. ult. vol. cap. 10. num. 2. 8. vers. præd. regulam. Marefcot. var. resolut. lib. 1. cap. 55. num. 63. 64. 65. ubi multos allegat: Ricc. d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 217. num. 4. Etenim licet dici soleat, quod etiam prædo manutenendus est in sua possessione, tamen si ex iisdem actis constet illum esse prædonem, & appareat quis sit verè dominus, tunc ei denegatur manutentio: Innoc. in cap. cum Eccles. Sutrina, ubi Abb. num. 26. de caus. poss. & propr. Crauer. conf. 248. num. 6. vers. Non obstat, & conf. 382. in fin. de communi Bero. in cap. in Litteris, num. 68. vers. vig. de restit. spol. Ferret. conf. 12. num. 11. lib. 1. & ita iudicandum esse dicit Menoch. de recup. poss. rem. 1. num. 113. usque ad n. 128. latè Franc. Personal. de iudiciis, & tortura, quest. 3. n. 7. 5. ubi multos allegat, Gratian. discept. 899. num. 22. Viuian. in prax. iurisp. part. 2. lib. 1. cap. 6. num. 16. Ricc. d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 214. num. 2. vers. tamen ex iisdem actis. Sed sic est, quod, ut infra videbimus, verus patronus dicti beneficii est antiquior dictæ familiæ de Codelupis, ut constat per publicum instrumentum fundationis, quod sufficit in proposito ad probandum de proprietate iuspatronatus, ut per Farin. pulchrè decis. posthum. 180. num. 4. in fin. & decis. posth. 735. num. 2. 3. part. 1. ubi dicit, quod proprietate iuspatronatus probatur non solum ad rem nostram per confessionem patris, vel rem iudicatam, sed etiam per instrumentum fundationis, aut per alia documenta, ad quod facit illud, quod docet Ricc. d. tract. resolut. 4. num. 3. Quia instrumentum est probatio probata; idè etiam si dicta D. Iulia esset in quasi possessione præsentandi, non esset admitenda tanquam ius non habens. Farinac. d. decis. posth. 180. num. 2. part. 1. quod sufficit D. Galliano ad victoriam, quia reus, idemque possessor vincit ex non iure actoris, ex eo solo, quia possidet, si actor plenè non fundauit suam intentionem, quia non quæritur de iure possessoris, sed de iure actoris, l. uti frui, §. 1. ff. si usus. per. l. fin. C. de rei vendicat. l. qui accusare, C. de edend. Crauer. conf. 573. n. 25. & conf. 685. num. 33. Peregr. conf. 16. n. 13. lib. 6. Canaler. decis. 606. n. 11. 13. & decis. 630. n. 1.

- Satis autem constat ex processu prædictum D. Horatium esse verè patronum dicti beneficii, attento tenore dationis, quæ ad vnguem seruanda est, & attendenda. Viuian. in prax. iurisparr. part. 1. lib. 4. cap. 2. n. 3. Ricc. d. tract. resolut. 174. num. 1. & per totam. Farinac. decis. posth. 571. n. 2. in fin. part. 2. in qua testator voluit dictum beneficium esse de iurepatronatus domus, seu casatæ illorum de Codelupis, & per seniores fieri præsentationem, quibus verbis satis constat quamdiu aliquis extat de dicta familia, dictum iuspatronatus non posse transire ad extraneos, qui non habent qualitatem familiæ, seu domus illorum de Codelupis; adèd ut deficiente tantum familia, possit fieri transitus ad extraneos, & non aliter: ita Rot. apud Seraph. decis. 364. n. 9. 12. & decis. 378.

num. 8. Anch. in cap. 1. num. 3. de iureparr. lib. 6. Dec. in cap. significatum, num. 10. de prabend. Lambert. de iureparr. lib. 1. part. 1. quest. 9. art. 1. num. 3. Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 18. num. 10. Viuian. in prax. iurisp. part. 1. lib. 4. cap. 2. sub num. 15. ad fin. vers. neque obstat, & num. 17. & cap. 9. num. 4. 6. ubi etiam probat, quod iuspatronatus relictum illis de parentela, vel domo non potest donari extraneo, qui non sit de illa, in præiudicium vocatorum, & allegat multas Rotæ decisiones, & hoc idem firmat Ricc. tract. de nouiss. probat. iurisp. resol. 232. num. 1. vers. & donec, qui est casus noster, quare cum dictus D. Bartholomæus Gabbus, & D. Iulia eius filia non sint de domo illorum de Codelupis; iuspatronatus non potuit transire ad illos durante familia. Moneta de comm. ult. vol. c. 11. n. 138. Viuian. d. c. 9. n. 4. 6.

Et in hoc proposito animaduertendum est idem esse vocare seniores domus, quod seniores familiæ; exponitur enim domus in hoc casu pro familiæ, & agnatione: Bart. in l. pronuntiatio, §. familia, ff. de verb. signif. & in l. 1. in princ. ff. ad Syllanum. Anch. conf. 152. num. 4. Tiraq. de retract. consang. §. 1. glos. 9. num. 195. Ruin. conf. 110. num. 14. & conf. 161. num. 1. lib. 2. Bero. conf. 96. n. 7. lib. 2. Sim. de Præd. de interpr. ult. lib. 3. solut. 11. num. 22. fol. 289 Gratian. discept. 65. num. 2. Peregr. de fid. art. 22. num. 27. Zuccar. decis. Lucens. 76. num. 66. Immo fortè latius se habet nomen domus, quam familiæ, ut per Menoch. lib. 4. præsumpt. 88. n. 6. in fin.

Verum quia in hac materia solet controuerti, an dispositio facta ad fauorem familiæ, seu domus intelligatur de propria familia ipsius testatoris in specie, & effectiue, an in genere, & contentiue, mihi placuit semper illa distinctio, quod si testator vocauerit familiam cum aliquo pronimine, velut ipsius, vel suam, & cum similibus verbis, intelligatur de familiæ effectiua eius descendentiæ, ut per Menoch. conf. 1171. num. 3. lib. 12. 47. Gabriel. conf. 132. num. 60. lib. 1. Seraph. decis. 1438. num. 10. Verum quando vocauit familiam, seu domum, aut illos de domo simpliciter, tunc intelligitur vocata tota familia in genere, & contentiue, ita ut existimetur voluisse vocare omnes de domo, etiam transversales eiusdem nominis, & cognominis, etiam si non sint sanguine coniuncti: ad textum in l. fin. C. de verb. signif. gloss. in l. cum ita, §. in fideicommissio, ff. de legat. 2. pulchrè Bart. in l. 1. num. 4. C. de conduct. lib. 10. Alex. in l. ex facto, §. Si quis rogatus, num. 51. vers. attento, ff. ad Trebell. Anch. conf. 7. num. 9. vers. est enim. Alex. conf. 213. per totum, lib. 6. Ruin. conf. 110. num. 14. lib. 2. Dec. conf. 321. num. 1. vers. quia responderi; pulchrè Gabr. conf. 132. num. 58. 59. 60. lib. 2. Riminald. lun. conf. 842. n. 46. 49. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 26. vers. contra verò, ubi plurimos allegat, idem Peregr. conf. 47. num. 7. lib. 2. conf. 31. num. 11. lib. 3. conf. 149. & num. 5. lib. 5. conf. 43. n. 11. lib. 6. Menoch. conf. 204. num. 60. Fusar. conf. 37. num. 20. & in tract. de subst. quest. 351. num. 12. & num. 9. vers. ego in puris, Gratian. discept. 645. num. 4. Zuccar. decis. Lucens. 76. num. 136. & in terminis nostris de iurepatronatus Viuian. in d. prax. iurisp. part. 1. lib. 4. cap. 9. num. 9. ubi allegat multas Rotæ decisiones. Et propterea in casu nostro dictus D. Horatius de Codelupis est admittendus ad præsentandum, etiam si non sit de descendentibus dicti testatoris, neque cum eo sit sanguine coniunctus.

Et quamvis multi sentiant contrarium, tamen præfata opinio videtur ex prædictis communis, & magis communis, nihilominus si contraria opinio alicui magis placeret, ea tamen in casu nostro aptari non potest, tum quia versamur in dispositione illius testatoris, qui non habuit descendentes, & idè fecit heredem eius fratrem; quando enim ille, qui non habet, vel non potest habere filios, vocat familiam, intelligitur de familia contentiue, & transversali: Ruin. conf. 149. numer. 8. lib. 2. Cephal. conf. 606. numer. 15. Peregr.

Peregr. *conf.* 42. lib. 2. Menoch. *conf.* 106. num. 229. & *conf.* 1171. num. 22. Fusar. *d. quæst.* 351. num. 31. Tum quia testator vocauit familiam sub proprio nomine familiæ, scilicet domum illorum de Codelupis, quo casu censetur vocasse etiam transversales, qui sunt eiusdem cognominis; adeo ut si quis substituatur domum Bardorum, intelligantur substituti omnes illi de Bardis, vt inquit Bart. in l. unica, num. 4. C. de conduct. lib. 10. Alex. *conf.* 213. num. 3. lib. 6. Corn. *conf.* 40. num. 16. lib. 2. Socin. *conf.* 227. num. 4. lib. 2. Dec. *conf.* 321. n. 8. Paris. *conf.* 22. num. 62. lib. 3. Gabriel. *d. conf.* 132. num. 58. lib. 1. Peregr. *conf.* 31. num. 6. in fin. lib. 4. vbi loquitur de familia Fontana, & *conf.* 43. num. 11. vers. quarto principaliter, lib. 6. Fusar. *d. quæst.* 1351. num. 37. vbi allegat Intrigl. de subst. cent. 3. quæst. 73. num. 12. Rot. diuers. decis. 490. sub n. 10. part. 4. vbi loquitur de domo Gallorum, adeo ut in casu nostro de hac re non videatur dubitandum.

Neque dicatur saltem necesse esse, vt qui se prætendunt vocatos, ostendant se descendere ab eodem stipite testatoris, ex Barth. in l. peto, §. frater, num. 1. de leg. 2. quia respondetur id non procedere in casu nostro, vbi vocantur illi, qui sunt de domo illorum de Codelupis, sed tantum procedere, quando simpliciter vocatur familia; etenim in nostris terminis, & ad rem nostram appellatione illorum de domo tali veniunt omnes, qui portant eadem insignia, & arma, licet inter se non sint agnati, vel eiusdem stipitis, ex Bart. in l. tutelæ, num. 4. ff. de cap. dimin. Anch. *conf.* 152. num. 4. §. Corn. *conf.* 41. lib. 4. Ruin. *conf.* 161. num. 4. lib. 2. Alex. *conf.* 213. num. 3. ante medium, lib. 6. Gabr. *conf.* 132. num. 58. lib. 1. Soc. Iun. *conf.* 203. num. 2. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 27. vers. insuper. Intrigl. de subst. cent. 3. quæst. 83. num. 12. Farinac. decis. 697. num. 5. part. 1. vbi voluit non solum familiam originariam, sed etiam aggregatam contineri sub illis de domo tali: Mantic. de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 25. Mar. Ant. var. resol. c. 82. n. 9. vers. Et sic veniunt, qui etiam refert binas Rotæ decisiones, quibus probatur in materia iurispatronatus relictæ familiæ, censi vocatos omnes de familia: etiam si sint ex diuersis columellis: idem docet Viuian. in d. prax. iurisp. lib. 4. cap. 9. num. 35. 36. vbi probat sub nomine familiæ venire omnes deferentes eadem insignia & arma, etiam si non sint de eodem stipite testatoris disponentis, & idem dicit Ricc. in tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 164. num. 2. vbi inquit ita pluries fuisse resolutum in Rota, quod sanè non videtur recipere difficultatem, quando dispositio respicit nobilitatem, aut aliam qualitatem, vt hic, vbi vocantur illi de familia ad honorem præsentandi Rectorem ad dictum Beneficium; tunc enim certum est appellatione domus intelligi omnes, qui ferunt eadem arma, & insignia, etsi non sint agnati, vt docet Menoch. lib. 4. præsumpt. 88. num. 12. vers. Caterum, vbi multos allegat, Gratian. discept. 645. num. 14. qui adducit alios.

Sed in præsentati casu cessat hæc controuersia, quia testes examinati pluries repetunt dictum D. Horatium, & eius maiores habere originem, & esse de eadem domo ipsius testatoris, fuisseque simul sanguine coniunctos, quod sufficit dicto D. Horatio; cum ex aduerso nihil probetur in contrarium. Capyc. decis. 159. num. 11. 12. & in ore duorum, vel trium stat omne verbum, l. in omni, ff. de test.

Nihilominus adhuc habet pro se iuris præsumptionem, quod sit de eadem familia, quia identitas familiæ præsumitur ex eodem nomine, seu cognomine familiæ, vt hic, illorum de Codelupis, ad textum in leg. cum ira, §. in fideicommissio, ibi: qui ex nomine defuncti, ff. de leg. 2. Bart. in l. si in rem, ff. de rei vendic. & in l. si seruum, §. fin. vbi etiam Imol. de legat. 2. Felin. in cap. significantibus, in princ. de libell. oblat. Decian. in l. hac consultissima, num. 18. C. qui test. fac. poss. Ial. in l. eum, §. in pupillariibus, ff. de iureiur. Socin. *conf.* 28. num. 6. in fin. lib. 3. Crauer. *conf.* 249. col. penult. in fin. vers. Secundò respondeo:

pulchrè Cephal. *conf.* 90. num. 18. 19. lib. 1. vbi inquit ex delatione eiusdem cognominis probari agnationem, & exinde fundatam esse intentionem illius, qui agnationem allegat, nisi ex aduerso contrarium probetur: Menoch. lib. 6. præsumpt. 15. n. 48. Gratian. discept. 645. n. 12. Ricc. in d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 109. num. 23. vbi alios etiam allegat, & loquitur in materia iurispatronatus.

Et similiter dictus D. Horatius præsumitur de eadem familia testatoris, quia probauit se, & suos fuisse solitos deferre eadem arma, & insignia, prout gerebat testator; exinde enim præsumitur etiam identitas familiæ, ex Bart. in d. l. tutelæ, num. 4. ff. de cap. diminut. Menoch. lib. 4. præsumpt. 88. num. 12. in fin. & post Challaneum, in catal. glor. mund. p. 1. consid. 41. fol. 4. Ann. alleg. 57. num. 20. lib. 1. Rustic. in tract. quando filij in cond. posit. lib. 2. c. 6. num. 72. Ant. Cioff. *conf.* 18. n. 7. lib. 1. Cald. in tract. de modo articul. §. 2. glos. unic. num. 945. Gratian. discept. 645. n. 12. Ricc. in tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 199. n. 5. Non est igitur dubitandum, quin dictus D. Horatius sit de domo, & familia testatoris, quod sufficit ad excludendam dictam D. Iuliam, cui incumberebat onus probandi contrarium, quia fundamentum eius intentionis consistit in defectu familiæ testatoris, & propterea probare debet non extare quemquam de dicta domo, quia quando negatiua est fundamentum intentionis agentis, debet probari plenè per negantem, vt per l. in illa, la 2. ff. de verb. oblig. Abb. in cap. bonæ, de postulat. Pralat. gl. Bart. & Bald. in l. si verò, §. fin. ff. qui satisd. cog. inquit Masch. de probat. concl. 77. n. 11. Farin. decis. posthum. 315. n. 3. & decis. 486. n. 2. & decis. 457. n. 2 p. 1.

Neque obstat, quod maiores natu dicti D. Horatii nunquam præsentauerint Rectorem ad dictum Beneficium, & ideo quasi per non usum videantur amisisse iurispatronatus. Nam respondetur, quod id forrè posset procedere in patronatu hæreditario, vel in primo acquirente, qui potest præiudicare successoribus; sed cum nos versemur in patronatu gentilitio, & familiari, quod relictum est genti, seu familiæ illorum de Codelupis, vt per Viuian. in prax. iurisp. lib. 1. c. 3. n. 29. Ricc. in d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 232. num. 1. Licet enim extincta familia transeat ad extraneos, tamen illa extante, vt hic, reputatur pro merè gentilitio, vt per Gratian. discept. 521. num. 55. Ideo patroni defuncti, & prædecessores, qui neglexerunt præsentare, non potuerunt aliquod præiudicium facere successoribus, qui habent ius præsentandi tanquam de familia, vt hic dictus Dominus Horatius: sic distinguunt Lap. Anch. Dec. in cap. 1. vbi etiam Franch. de iurep. in 6. Alex. *conf.* 18. n. 3. lib. 3. & *conf.* 13. n. 10. lib. 5. Roch. de iurep. in verb. Ipse, vel is à quo, q. 33. Molin. de primog. Hisp. lib. 1. cap. 24. num. 31. Ferret. *conf.* 134. num. 12. lib. 1. pulchrè Gratian. discept. 577. num. 41. 42. & post Castrenf. & alios Viuian. in d. tract. part. 1. lib. 4. cap. 9. num. 6. 7. vbi allegat multas Rotæ decisiones. Ricc. in d. tract. resol. 232. num. 1. in fine, qui loquuntur in nostris terminis.

Et propterea nulla præscriptio potuit currere contra dictum D. Horatium, eo quod in iurepatronatu gentilitio non cadit præscriptio, etiam centum annorum, quia antecessores non possunt præiudicare successoribus nondum natis, & cui non potest præiudicari alienando, nec potest præiudicari patiendi præscribi, adeo vt contra nondum natos non præscribatur actio, quæ nondum nata est, vt tradunt DD. in l. filiusfamilias, §. Diui, ff. de legat. 1. & in l. 1. C. de bon. matern. Castrenf. *conf.* 466. n. 2. 3. lib. 2. Bald. de præscrib. in 1. part. 6. p. princip. n. 15. 16. Alex. *conf.* 101. num. 21. lib. 7. Molin. de primog. Hisp. lib. 4. cap. 16. num. 3. Peregr. de fideicom. art. 41. n. 16. 17. Surd. *conf.* 276. num. 11. lib. 2. Gratian. d. discept. 577. num. 44. qui multos allegat.

Et in prædictis animaduertendum est, quod licet testes in probanda identitate familiæ dicti D. Horatii, & testatoris, videantur vt plurimum se referre non ad personam D. Petri

- 78 vt hic illorum de Codeluppiis. Crauet, *conf.* 800. n. 6. & *num.* 9. *vers.* 2. Rim. Iun. *conf.* 835. n. 27. lib. 7. Surd. *conf.* 46. *num.* 27. 28. lib. 1. Cacheran. *decis.* 127. n. 1. 2. & *seqq.* Socin. Iun. *conf.* 181. *num.* 39. 40. lib. 2. Gabr. *conf.* 132. *num.* 59. lib. 1. Peregr. *de fid. art.* 25. *num.* 47. *vers.* sed ultra, vbi dicit, etiam per expressionem nominis familiæ censeretur habitam rationem agnationis conseruandæ: videndus Fusar. *de subst. q.* 352. n. 9. qui pulchrè loquitur, & alios allegat. Intrigl. *de subst. cent.* 3. q. 83. *num.* 14. & in terminis nostris iurispatronatus Viuian. *d. tract. lib.* 14. c. 3. n. 56. *part.* 3. vbi allegat multas Rotæ decisiones, & Ricc. *d. tract. de nouiss. prob. iurispatronatus, resol.* 160. *num.* 3. vbi quod sæpe fuit decisum vt in gentilitio iurepatronatu non admittantur fœminæ, quod tantò certius redditur, stante statuto fœminarum exclusiuo, quo supposito omnes admittunt fœminas non contineri in relicto familiæ, seu domui, vt per Fusar. *d. tract. quest.* 352. *num.* 16. qui plurimos allegat, & propterea si dictæ fœminæ non erant admittendæ ad dictum iurispatronatus, multò minus descendentes ab eis, velut dictus D. Bartholomæus, & dicta D. Iulia; etenim apud omnes pro indubitato habetur, quòd si mulier tanquam agnata aliquando admittatur ad relictum familiæ, tamen hoc permittatur tantùm durante eius vita, aded vt ea mortua hæreditas reuertatur ad agnatos masculos, vt per textum in l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iur. fisc. Alex. *conf.* 5. *num.* 9. *vers.* præterea, lib. 6. pulchrè Paris. *conf.* 47. n. 61. 68. lib. 3. Cacheran. *d. decis.* 127. *num.* 9. vbi prædicta allegat, etenim liberi fœminæ non sunt de familia, à qua ipsa venit, vt
- 81 per Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. gl. 9. n. 195.

Vnde concordia prædicta facta per dictam Dominam Martham, & dictas mulieres, etiam si habuissent ius in dicto patronatu familiari, & gentilitio, tamen non potuerunt præiudicare aliis successoribus, & vocatis, sed tantùm sibi: post Abb. in cap. Auditis, n. 1. de præscript. Paris. *conf.* 65. n. 45. 47. & *conf.* 85. n. 15. lib. 3. Viuian. in d. tract. de iurep. p. 1. lib. 4. cap. 9. n. 8. vbi in terminis loquitur, & dicit ita Rotam iudicasse.

- Deinde dici potest, quod super iurepatronatu non licet transigere, ad textum in cap. præterea, il primo, & ibi DD. de transact. Lambert. de iurep. lib. 3. q. 9. art. 2. *num.* 10. & art. 6. per totum. Mar. Antonin. var. *resol.* lib. 1. *resol.* 87. n. 18. Viuian. in *prax. iurisp.* p. 2. lib. 8. c. 3. n. 6. in fin. vbi vide.

- Denique dici potest dictam cessionem, seu donationem iurispatronatus fuisse inualidam sine consensu Episcopi, aded vt non sufficiat consensus illius Vicarij sine speciali mandato: Garz. *tract. de benef. p.* 5. c. 6. n. 76. Farin. *decis.* 337. n. 1. p. 2. idem Farin. *decis.* posthum. 555. n. 1. p. 2. vbi multos allegat: Ricc. eodem tract. *resol.* 189. n. 1. 2. 3. vbi allegat multas Rotæ decisiones. Barbof. de off. Episcopi. p. 2. allegat. 71. n. 23.

- Non obstat autem decretum ordinarij pronunciantis dictum iurispatronatus spectare ad dictum Dominum Bartholomæum; tum quia emanauit non citatis illis de Codeluppiis, neque auditis eorum iuribus; & tamen necesse est adesse præuiam causæ cognitionem. Soc. *conf.* 47. n. 13. lib. 4. & sic censuit Rota, vt apud Ioan. Aloyf. Ricc. in *prax. for. Eccl.* p. 1. *resol.* 132. n. 6. Gratian. *discept.* 310. *num.* 89.

- Secundò dictum decretum nihil probat, aut iuuat partem aduersam, quia non iustificatur ex actis, immò ex illis apparet emanasse ex falsa causa, & erronea, supponendo extinctam esse familiam illorum de Codeluppiis, quod non est verum, & propterea tanquam iniustum respectu illorum de Codeluppiis nihil nocet, quia ex sententia Ordinarij non canonizatur iurispatronatus, nisi illa iustificetur ex actis: Gabr. *conf.* 28. *num.* 6. lib. 1. Cæf. de Grass. *decis.* 13. in fin. de sent. & re iud. Farinac. *decis.* 689. *num.* 2. p. 1. & *decis.* 659. n. 16. p. 2. Ricc. in d. *prax. for. Eccl.* *resol.* 132. *num.* 6. & in d. tract. de nouiss. prob. iurisp. *resol.* 126. *num.* 1. 2. 3. 4. vbi etiam dicit dictam senten-

tiam nunquam transire in iudicatum, & ab ea non esse necesse appellare, & cum prædictis consentit Gratian. *discept.* 310. n. 89. vbi multos allegat. Vnde talis sententia dicitur notoriè iniusta, quia ex iisdem actis constat dictum iurispatronatus spectare ad illos de Codeluppiis, & irrita redditur ex falsa causa deficientis familiæ, sicut etiam transactio. Seraph. *decis.* 1190. n. 3. Beltram. ad Ludonif. *decis.* 40. n. 7. & *decis.* 312. *num.* 3. 4. Viuian. d. tract. p. 2. lib. 11. c. 5. n. 16.

Tertiò cum dicta sententia Ordinarij non sit antiqua, eo quòd non excedat tempus 40. seu 50. annorum, non potest probare dictum iurispatronatus, quia sententia Episcopi illud non probat, nisi in antiquis, & sic ad hunc effectum requiritur, quòd excedat dictum tempus, ex Cyn. & Bald. in l. emancipationes, *num.* 3. C. de fid. instrum. Callador. *decis.* 2. *num.* 3. de probat. & *decis.* 3. *num.* 3. de procuratoribus. Put. *decis.* 338. lib. 2. optimè ex Rotæ sententia Ricc. in d. *prax. for. Eccl.* *part.* 1. *resol.* 132. *num.* 7. Gratian. d. *discept.* 310. *num.* 90. Barbof. de off. Episc. *part.* 2. allegat. 72. *num.* 49. qui alios allegat.

Ex his igitur satis constat dictum Reuerendum Dominum Prosperum fouere optimùm ius, tam in possessorio, quàm in petitorio, siue ratione prouisionis Episcopi, siue præsentationis à patrono factæ, stante quod prouisus ab Episcopo potest etiam præsentari à patronis ad ius suum conseruandum, & ad tollendas molestias, & assensum conseruandum, & ad tollendas molestias, & assensum sequi potest, & validat actum, perinde ac si à principio interuenisset, vt per Gabriel. *conf.* 185. n. 21. 22. lib. 2. Viuian. in *prax. iurisp.* p. 2. lib. 12. c. 5. n. 16. 17. 18. 19. vbi infinitos congerit, & hoc sæpe seruatur, & iuridicè admittitur, quia in beneficialibus permixta est titulorum multiplicatio. Mantica. *decis.* 359. *num.* 8. Farinac. *decis.* 117. *num.* 2. & *decis.* 333. *num.* 6. *part.* 1. Caualer. *decis.* 159. n. 7. & sic dictus D. Prosper potuit adiuuari ex iure superueniente vigore præsentationum, & mutare etiam causam suæ possessionis, & quatenus opus sit, ex nouo titulo superueniente potest mutari absque alia declaratione, & mutata præsumitur, si ita expediat. Rota *decis.* diuers. 143. n. 4. p. 2. Farin. *decis.* 761. n. 2. p. 2. & *decis.* posthum. 127. n. 5. in fin. & *decis.* 264. n. 8. p. 2. Caualer. *decis.* 171. *num.* 4. & *decis.* 184. n. 2. & *decis.* 34. n. 3.

Siue ergo dicamus solum possessorium fuisse intentatum, siue cum possessorio fuisse cumulatam etiam petitorium, semper vincere debent dictus Reuer. D. Prosper, & dictus D. Horatius, quando enim in utroque iudicio factæ sunt probationes, vt hic, illi victoria debetur, de cuius meliori iure constat. Moneta de commut. ult. vol. c. 10. n. 248. in fin.

Et dato etiam, quòd probaretur iurispatronatus spectare ad dictam Dominam Iuliam, & quod ipsa verè esset patrona, tamen cum non sit in quasi possessione præsentandi, institutio facta de persona dicti D. Prosperi non infringitur pro hac vice, quia collatio non vitatur, licet postea pronuncietur contra possessorem beneficij in petitorio. Marefcot. var. *resol.* lib. 1. cap. 55. *num.* 50. 51. 52. vbi alios allegat, & exinde probatur, si postea constet de iurepatronatus, saluum esse ius patroni in vacationibus futuris, sed firmam remanere collationem factam tanquam de libero pro hac vice, stante quasi possessione conferendi.

Et quibus censui dictum Reu. D. Prosperum habere meliora iura in dicto beneficio, & manutenendum esse in eius possessione: & quia sic iuri conuenire putauimus, ita etiam iudicauimus.

CAPVT CVIII.

E P I T O M E.

Professio Nouitij in Religione facta per metum, vel non completo probationis anno est inualida, quoad omnes effectus, & non obligat ad obseruantiam religiosam, neque in specie, neque in genere, nec in foro conscientiae.

S V M M A R I V M.

- 1 Professio probatur testibus, & scripturis publicis.
- 2 Professio iurata debet seruari.
- 3 Nouitius profitens ante tempus de consensu superiorum renunciat iuri suo.
- 4 Professio non vitatur si per modicum tempus annus probationis non compleatur.
- 5 Professionem esse metu factam debet concludenter probari.
- 6 Professionis ratificatio inducitur per delationem habitus professorum.
- 7 Nouitius non recipitur ad religionem legitime, nisi sumptis informationibus de vita, & moribus.
- 8 Professio est nulla non precedentibus informationibus.
- 9 Professio spontanea non est, ubi timor metus.
- 10 Verba enunciativa non probant.
- 11 Solemnitas extrinseca non praesumitur.
- 12 Professio non debet fieri ante decimum sextum annum, vel non completo probationis anno.
- 13 Nouitij bona non acquiruntur Monasterio non facta legitime professione.
- 14 Probationis annus in Religione debet esse integer, & continuus.
- 15 Annus probationis Religionis ita debet esse integer, ut non liceat coniungere tempora.
- 16 Professio non debet admitti interrupto probationis anno.
- 17 Probationis annus interpolatus debet ex integro inchoari.
- 18 Modicum pro nihilo reputatur.
- 19 Nouitatus annus currit de memento ad momentum.
- 20 Professio vitatur, etiamsi in modico annus nouitatus interpolatur.
- 21 Nouitium esse professum, vel liberum, an inter res fauorabiles sit ascribendum.
- 22 Nouitatus annus interruptitur per quatuor horas.
- 23 Modicum quando consideretur.
- 24 Nouitius recedens à Religione quando interrumpat Nouitiatum.
- 25 Nouitius profitens ultimo die anni probationis, an valide id faciat.
- 26 Nouitius ex iusta causa manens extra Monasterium, an interrumpat annum probationis.
- 27 Professionem lex annullans an sit poenalis.
- 28 Regularis potest intra quinquennium reclamare contra professionem.
- 29 Professio vi, vel metu facta est inualida.
- 30 Metus cadens in virum constantem quis dicatur.
- 31 Metus minor requiritur in puero, & minore, quam in viro professo.
- 32 Minor metu minori infringit actum, quam alij.
- 33 Metus reuerentialis solus annullat professionem.
- 34 Professio an irritetur ex metu reuerentiali.
- 35 Metus reuerentialis cadit in fratre minore respectu maioris.
- 36 Metus iustus causatur etiam ex importunis precibus.

- 37 Matrimonium etiam spirituale non irritatur ex metu reuerentiali, nisi iunctis minis.
- 38 Mina exequi solere quis probare debeat.
- 39 Mina in non solito exequi concurrentibus aliis adminiculis probant.
- 40 Reuerentialis metus quando infringat actum.
- 41 Metus timor equiparatur metui.
- 42 Metus probatur indicis, & praesumptionibus.
- 43 Mina, & metus probantur per testes singulares.
- 44 Metus probabilis suspicio habetur pro metu.
- 45 Metus quid sit.
- 46 Metum probant testes de auditu.
- 47 Vicinus praesumitur informatus de factis vicini.
- 48 Metus probatur ex auersione.
- 49 Metus probatur protestationibus.
- 50 Protestatio clandestina quando probet metum.
- 51 Protestatio metus annullat actum subsequentem.
- 52 Metus probatur ex fuga.
- 53 Metus iustificatur ex protestationibus ante, & post factum.
- 54 Metum probant lacrymae.
- 55 Metus amissionis bonorum cadit in virum constantem.
- 56 Metus non potest purgari, durante eius causa.
- 57 Reuerentialis metus iunctis coniecturis sufficit ad nullitatem actus.
- 58 Metus causa probata metus videtur probatus.
- 59 Professio inualida non firmatur iuramento.
- 60 Nouitius non potest renunciare integritati anni probationis.
- 61 Professionem inualidam non ratificat nouitius ex delatione habitus, nisi scienter.
- 62 Ratificationem tollunt coniecturae dissensus.
- 63 Ratificatio non inducitur durante causa metus.
- 64 Metus influit in omnes actus sequentes.
- 65 Professio quando censeatur ratificata.
- 66 Metum non tollunt facta animo laeo durante causa metus.
- 67 Metum probantes preferuntur deponentibus de libertate.
- 68 Testibus contrariis non datur fides.
- 69 Profitens inualide peccat manendo extra Religionem sine ratificatione.
- 70 Professio inualida neque obligat in conscientia.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

DE anno 1632. die 21. Nouembris, vt fertur, D. Carolus nunc dictus Frater Augustinus de Fabaliis, Regiensis adolescens annorum quindecim circiter, importunis suasionibus, & comminationibus Domini Manfredi eius fratris maioris natu, sub cuius cura, & tutela Dominus Carolus vivebat, & cui etiam ipse donauerat omnia eius bona, retento sibi exiguo subsidio, assumpsit habitum regularem Fratrum Seruitarum Regij, & factus Nouitius, ostendit semper se alienum à Religione, & saepius declarauit, se metu, & minis accessisse ad talem Religionem, à qua post sex Nouitatus menses, dimisso habitu, sine licentia Superioris recessit, fugiens è Monasterio, & dicens aliis Nouitiis, se nolle esse Monachum, & vagando extra Monasterium per sex dies in habitu laicali moram traxit in domibus consanguineorum, eo quod fuit acriter repulsus à dicto eius Fratre, qui denique comminationibus iterum eum reduxit ad Religionem, ubi denuò fuit Nouitiorum numero receptus, sed nihilominus saepius conquestus est se vi, & metu fratris manere in Religione, & post alios sex menses adueniente tempore professionis hoc idem magis manifestauit, & moerens eam solemniter emisit sub die 25. Nouembris 1633. post quam

lachrymatus est, & cum aliis nouiter professis, qui lati erant, ipse noluit sumere cibum, sed superstitie dicto eius fratre quasi per annum gessit habitum Professorum, & alia fecit, quæ illi facere solent. At defuncto prædicto eius fratre, dictus F. Augustinus metu expulso mox reclamauit contra professionem coram Ordinario, & Priore Conuentus, dicens eam esse inuálidam. In quo iudicio comparuerunt etiam DD. Iulia, Ancharanna, Anna, & Hyppolita de Fabaliis, allegantes validam esse professionem, petieruntque pro suo iure, & interesse audiri, cum ad eas peruenerint bona dictorum D. Manfredi, & Caroli. Vnde compilato processu super nullitate dictæ professionis quaesitum fuit quid iuris.

Et sanè primo sub aspectu videbatur dicendum Dominum Fratrem Augustinum fore cogendum ad obseruantiam Religionis, & votorum, quia de eius solemnī professione constat per instrumentum iuratum, de quo in actis, quod dicitur probatio probata, & notoria; siquidem non tam testibus, quàm scripturâ publicâ probatur professio. Honded. *consil.* 78. *num.* 29. *lib.* 2. Caualer. *decis.* 271. *num.* 3. & cum sit iurata, non potest infringi, quia iuramentum, quod potest seruari sine dispendio salutis æternæ, est seruandum, *cap. cum contingat*, vbi Abb. *de iureiur. c. quamvis*, de pactis in 6.

Secundò videtur legitimam fuisse professionem licet annus probationis non fuerit integer, & continuus, quia cum dictus Frater Augustinus ad profitendum fuerit admissus à superiore, & ipse non renuerit, videtur renuñciasse iuri suo, & secum fuisse dispensatum, ad textum in *cap. ad Apostolicam*, de *regul.* & maximè quia defectus paucorum dierum non est considerabilis, eò quod modicum pro nihilo reputetur, maximè in fauorabilibus, vt inquit Lessius *de iust. & iur. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *sub n.* 59. & *vers. secundò*, in *fin.* qui loquitur in terminis, ultra quod videtur suppleuisse dies, qui defecerant, dum extra Monasterium mansit.

Tertiò valida videtur professio, cum non satis fuerit probatum, fuisse meticolusam, quoniam de vi, & metu debet constare non per protestationes, sed per coniecturas virgentes, & concludentes, vt per Farin. *frag. part.* 2. *verbo metus*, n. 189. 190.

Quartò esto etiam, quod in prædictis aliquis defectus extiterit, tamen videtur satis purgatus ex delatione habitus professorum, gerendo etiam actus solis professis permisos, ex quibus dictus F. Augustinus censetur tacitè professus, vel suam professionem ratificasse, ad textum in *cap. ex parte*, de *regul.* Mirand. in *manual. Pralat. Reg. quest.* 24. *art.* 8. 9. *tit. de Nouit.* Gratian. *discept.* 630. *n.* 20. Non enim Concilium Tridentinum tollit tacitas professiones. Honded. *consil.* 78. *num.* 22. *lib.* 2. Gratian. *disc.* 440. *num.* 35. Graff. *decis. aurearum part.* 1. *lib.* 3. de *reg. cap.* 5. *num.* 26.

Verumtamen censui professionem prædictam fuisse ipso iure nullam, & inuálidam, & dictum Fratrem Augustinum non teneri in aliquo foro ad Religionem, siue in specie, siue in genere, & esse admittendam ad sæculum, quia non fuit professus legitimè, & non fuerunt seruata seruanda. Et in primis certum est, quod antequam aliquis admittatur ad habitum regularem, seu ad professionem, necesse est, vt superiores Conuentus (quod hinc factum fuisse non constat) sumant informationes de parentibus, vita, & moribus, & qualitatibus illius, qui vult assumi ad Religionem, & talis informatio debet deferri, & approbati in capitulo generali, vel Prouinciali, alioquin si id fuerit omissum, professio siue tacita, siue expressa, est inuálida, contra quam licet reclamare, sic ex constitutione Sixti V. edita anno 1587. Kal. Decembris, de qua Roder. *questionum reg. part.* 3. *quest.* 10. *art.* 1. & 2. pulchrè Sanchez *de matr. lib.* 7. *disp.* 37. *num.* 54. vbi ait, quod propter hoc irritatur professio; & in terminis sic pluries iudicauit Rota, vt per Farin. *decis.* 175. *num.* 3. 4. 5. *part.* 1. Aloyf. Ricc. in *prax. for.*

Eccles. in 2. edit. resol. 550. *num.* 6. in *fin.* Barbof. *de off. Episcop. alleg.* 101. *num.* 43. 44. *part.* 3. Et hæc informatio in hoc casu tantò magis requirebatur, quia ex testibus examinatis resultat incussum fuisse metum dicto Domino Carolò, quod sufficit ad excludendam spontaneam professionem, vt per Farin. *d. decis.* 175. *num.* 5. hic autem non apparet sumptas fuisse aliquas informationes, quæ cum in facto consistant, non præsumuntur, in bello, §. *facta*, ff. *de capt. & postlim. reuers.* §. *fin.* *Instit. de fideiuss. cap. cum in iure*, de *off. deleg.* Idèò professio prædicta est nulla.

Et quamvis in instrumento professionis Prior conuentus dicat, *Habitis super vita, & moribus dicti Nouitij fide dignis*; tamen hæc informatio erat aliunde sumenda, & in Capitulo approbanda, quod non apparet fuisse factum, & cum hæc sint verba enunciativa, non probant: Cyriac. *contr.* 244. *num.* 59. *lib.* 2. etenim solemnitas extrinseca non præsumitur, nisi ex lapsu triginta annorum. Farin. *decis.* 723. *num.* 20. *part.* 2. Idèò aliunde probandum erat solemnitatem informationis prædictæ interuenisse.

Secundò nullitas dictæ professionis satis etiam probatur ex eo, quod dictus Dominus Carolus emisit professionem sub nomine Fratris Augustini ante completum probationis annum, contra dispositionem Concilij Trid. *sess.* 25. *tit.* 15. de *regul.* vbi Statutum est, quod in quacunque Religione, tam virorum, quàm mulierum professio non fiat non solùm ante decimum sextum ætatis annum expletum, sed nec etiam quisquam ad eam admittatur, qui minori tempore, quàm per annum post susceptum habitum in probatione steterit, & professio aliter facta sit nulla, nullamque inducat obligationem Religionis, vel ad quoscunque effectus. Garz. *tract. de benef. part.* 11. *cap.* 9. *num.* 5. 6. Farinac. *d. decis.* 175. *n.* 3. *part.* 1. Barbof. *de off. Episc. alleg.* 101. *num.* 26. *part.* 3. Riminald. *Iun. consilio* 270. *num.* 48. 49. vbi propterea dicit, quod bona sic professi non acquiruntur Monasterio.

Quo stante sciendum est, annum probationis in Nouitio debere esse integrum, & continuum, gerendo habitum Religionis intra claustra Monachorum, vt per Abb. & Ancharan. in *d. cap. ad Apostolicam*, de *regul.* Lap. *alleg.* 46. *num.* 2. Nauar. *conf.* 41. *num.* 1. *vers. Tertium*, & *conf.* 89. *num.* 1. de *regul. lib.* 1. Azor. *Moral. lib.* 12. *cap.* 4. *quest.* 6. *part.* 1. Paris. *de renunc. lib.* 3. *quest.* 13. *num.* 11. Sanchez *Mor. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 31. 32. Farinac. *d. decis.* 175. *num.* 2. Garz. *d. cap.* 9. *num.* 7. Gratian. *discept.* 166. *num.* 14. 16. & *discept.* 440. *num.* 11. 12. 13. 14. Barbof. *d. alleg.* 101. *num.* 23. qui rem planam reddunt.

Quæ adèò vera sunt, vt non liceat Nouitio, aut Monasterio coniungere tempora ad complendum probationis annum, ita vt si portaret habitum intra Monasterium per quatuor menses, & postea exiret, & iterum reuerfus illum gestaret per alios octo, vel plures menses, & profiteretur, non censetur legitimè professus, licet coniungendo hæc tempora annus videatur integer, quia cum sit interpolatus, nihil iuuat ad effectum emittendi legitimè professionem, vt per DD. in *d. cap. ad Apostolicam*, Franc. in *cap.* 1. §. *final.* *num.* 3. de *regul. in 6.* Siluestr. in *verbo Religio*, §. *quest.* 4. *num.* 4. Lap. *d. alleg.* 46. *num.* 2. qui videatur, pulchrè etiam Nauar. *d. conf.* 41. *num.* 1. *vers. Tertium*, & *conf.* 89. *num.* 1. de *regul.* Mirand. in *Manual. Pralat. Reg. quest.* 22. Graf. in *sum. decis. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 14. 15. 24. vbi inquit annum sine interruptione debere continuari. Garz. *d. cap.* 9. *num.* 7. Farinac. *d. decis.* 175. *num.* 2. Sanchez *Moral. lib.* 5. *cap.* 3. *n.* 31. in *fin.* c. 4. *n.* 9. & *n.* 31. 32. & de *matrim. lib.* 2. *disp.* 24. *n.* 22. *vers. ceterum*, Gratian. *discept.* 166. *n.* 16. & *discept.* 440. *n.* 14. Barbof. *d. alleg.* 101. *num.* 24. & in *addit. sub n.* 23. vbi pulchrè loquitur.

Hic autem satis constat, annum probationis fuisse interpolatum, & interruptum, quia dictus Frater Augustinus post sex menses Nouitiatus, sine licentia Superioris dimisso habitu regulari fugam arripuit, & per nonnullos dies extra Monasterium mansit cum declaratione, quod per vim, & metum habitum assumpserat, & nolebat amplius monachari, ut testantur ipsi Nouitij eius consocij, & Magister eorum; & hoc dicunt testes, scilicet primus sic deponit: *Vsci fuori vestito da secolare con un tabaro intorno.* Et infra: *Lui mi rispose, ch'era fuggito, e che non volea esser Frate, perche vi era stato messo per forza.* Secundus testis: *Era fuggito dal medesimo nouiciato vestito da secolare.* Et quartus testis: *Doppo essere stato sei mesi in circa nel nouiciato se ne fuggi.* Et infra: *Disse, che non voleva più stare ne' Frati, perche suo fratello l'hauena messo per forza.* Et quintus testis: *Era in habito da secolare.* Et infra: *Per essere stato sei giorni in circa fuori del nouiciato.* Sextus testis: *Egli se ne fuggi vestito da secolare ch'io, e tutti gli altri lo videro, dicendo non volerui stare, e che lo faceua, perche suo fratello l'hauena messo per forza, e doppo esser stato fuori cinque, o sei giorni in circa ritornò nel nouiciato condotto da suo fratello.* Septimus testis: *Frà Agostino era fuggito dal nouiciato.* Et infra: *Stete fuori del Conuento per il spatio di tre giorni, e tre notte, se la memoria mi serue.* Ex quibus apparet ita discontinuatum fuisse probationis annum, ut ex integro illum teneretur nouitius incipere, licet non indigeret noua receptione, quia sufficit, quod prima receptio continueretur per totum annum absque interruptione, ita quod sine licentia Prælati non exeat, neque maneat extra Monasterium, & perfectò anno faciat professionem validam. Graff. *decis. aur. part. 1. lib. 3. de Regular. cap. 5. num. 24.* Nauar. *d. conf. 41. num. 1. versic. tertium, de regul. lib. 3.* Sanchez, Gratian Barbof. *in d. locis.* Ergo cum dictus Nouitius aufugerit, & dimisso habitu manserit extra Monasterium per sex dies circiter, ut dicunt duo testes, vel per tres dies, ut dicit vnus testis, sanè non potuit aliud subsequens semestris coniungi cum præcedenti ad integrandum annum probationis, & sic irritatur professio emissà contra formam sacri Concilij Tridentini.

Neque obstat, quod hæc sit modica interpolatio, quæ non debet impedire continuationem integritatis anni probationis, quia modicum pro nihilo reputatur. Franc. *in cap. 2. num. 5. de temp. ord. in 6.* Lessius *de iust. & iur. d. lib. 2. cap. 41. dub. 7. sub num. 59.* Nam responderetur, quod istud tempus currit de momento ad momentum, & traditum est pro forma, quæ est indiuisibilis, cuius omissio etiam in minimo viciat actum, & propterea iste annus debet determinari à puncto horæ suscepti habitus, & defectus etiam trium dierum, vel horarum potest vitiare professionem, quia, ut dixi, annus nouitiatus sumendus est de momento ad momentum. Sanchez *moral. lib. 5. cap. 3. num. 51. in fin. & cap. 4. num. 9. & num. 32. & de matr. lib. 2. disp. 24. num. 22. versiculo caterum.* Homobon. *de exam. Eccles. part. 3. tract. 15. cap. 9. quest. 6. in obseruationibus, versiculo proinde, & multis adductis id firmat Dian. moral. resolut. part. 3. tract. 2. de dub. regul. resol. 57. vbi vide Farinac. d. decis. 175. sub num. 7. part. 1. & hoc tenet etiam Barbof. de off. Episc. in addit. ad allegat. 101. sub num. 22. part. 3. vbi testatur, quod in hac tertia editione fuit coactus recedere à sua priori sententia, in qua aliter senserat, & corrigendo se ipsum probat verius esse id, quod nos hic adducimus, etenim quamvis multi putent fauorabile esse in hac materia iudicare pro Religione contra Nouitium, tamen Rota aliter sentit, & putat odiosum esse velle restringere hunc nouitiatus annum, & inter res odiosas hoc annumerat, vultque fieri computationem de momento ad momentum in fauorem Nouitij, ut apud Farin. *decis. 175. n. 7. part. 1.**

Vnde Lap. *d. alleg. 46.* docuit annum probationis dis-

I. B. Ciarlinij controu. for. Tom. I.

continuari ex interruptione per quatuor horas, & Nauar. *consilio 32. num. 3. versiculo quoniam, de regular. lib. 3.* inquit annum nouitiatus interrumpi per exitum Nouitij à claustro, per tres, vel quatuor dies sine licentia sui Superioris, & longè melius hoc docet Sanchez *moral. part. 2. lib. 5. cap. 4. num. 32. 33.* vbi in terminis facit hanc quæstionem de modico, & respondet contrariis, & defendit interrumpi dictam integritatem per quantumvis modicum continuationis defectum, quando intercessit factum contrarium religioni, velut dimissio nouitiatus, & obedientiæ, ut hic dictus Fr. Augustinus fugam arripuit, habitum dimisit, & dixit se nolle amplius monachari; secus autem putat esse, si per modicum tempus retento habitu, & non animo delerendi Religionem cum licentia superioris permanisset extra Monasterium, fortè ex causa curandæ valetudinis, vel alia iusta ratione: & consentit Barbof. *de off. Episc. d. alleg. 101. numer. 28. part. 3.* qui non est casus noster, quia iste Nouitius recessit sine licentia Superioris, & sine animo redeundi, & in habitu sæculati. Ergo, &c.

Et sic in his terminis aded puto necessariam esse anni probationis integritatem, quod si Nouitius faciat professionem vltimo probationis die in mane, quo post meridiem in vespertis assumpserat habitum, inualida sit professio ex defectu paucarum horarum, quia debet expectari punctum vltimæ horæ, ut completus sit annus. Lap. *d. alleg. 46. num. 1. in fin.* Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. dub. 7. sub num. 59. versic. quarto,* idem Sanchez *moral. lib. 5. cap. 3. num. 31. in fin. & de matr. lib. 2. disp. 24. num. 22. versic. caterum.* Ricc. *in prax. for. Eccles. part. 1. resol. 549. num. 5.* Barbof. *in addit. ad d. alleg. 101. sub num. 22.* Dian. *moral. d. part. 3. tract. 2. resol. 57.* qui alios multos allegant, & verius dicunt contra auctoritatem Gratian. *discep. 413. num. 16. 17. 22. 24.* qui hoc in puncto malè loquitur, & contra communem.

Quæ aded vera sunt, ut licet dictum sit non interrumpi annum probationis, si Nouitius ex iusta causa cum licentia Superioris maneat per aliquod tempus extra Monasterium, tamen id non est tutum in praxi, quia aliter sensit Sacra Cardinalium Concilij Trid. Interpretum Congregatio, & aliter iudicauit Rota Romana dicens, quod Nouitius labente anno probationis debet continud permanere intra claustra Monasterij, & tempus non debet discontinuari sub quouis prætextu, etiam ex causa infirmitatis, aut cum licentia Superioris, quia in illis, quæ sunt de forma, seruatur rigor, ut per Farinac. *decis. 175. num. 1. part. 1.* vbi adducit rationes, & testatur sic declarasse dictam Sacram Congregationem, & sic etiam mutatâ sententiâ docuit Gratian. *in d. disc. 166. num. 16. versic. quamvis, & disc. 440. num. 14.* à quibus non licet dissentire propter magnam vtriusque Tribunalis auctoritatem, nec mirum, quia ista lex Concilij annullans professiones non est pœnalis, sed est lata principaliter in fauorem fragilitatis profitentium. Nauar. *conf. 31. num. 4. in fin. de regul. lib. 3.* & sic videtur tenere Rota apud Farinac. *d. decis. 175. num. 7.* vnde non est mirum, si latè intelligatur ad fauorem illorum pro statu libertatis: concludendum est igitur dictam professionem esse nullam ob non completum probationis annum.

Tertiò professio dicti Nouitij est nulla, & inualida, quia fuit emissà metu, & minis dicti eius Fratris, & ob eius timorem, & reuerentiam; & propterea cum nondum lapsus sit quinquennium, immò vix cœptum, licuit dicto Fratri Augustino reclamare aduersus professionem, & coram Ordinario, & eius superiore causas nullitatis adducere, ut per Concil. Trid. *sess. 25. cap. 19. de reform.* immò si per totum quinquennium durasset metus, adhuc postea liceret eidem de nullitate dicere, ut per Azor. *moral. part. 1. lib. 12. cap. 4. vers.*

vers. postremo. Flor. var. lib. 3. quest. 23. num. 68. Sanchez de matr. lib. 7. disp. 37. num. 22. Gratian. discep. 440. n. 25. 26. Farinac. decis. 705. n. 1. & n. 6. p. 2. & decis. posth. 779. num. 11. p. 1.

Certum est enim, quod professio in Religione vi, aut metu emissa, ipso iure est nulla, & inualida, nec obligat ad obseruantiam Religionis, etiam in genere, ad textum in c. 1. vbi DD. de his, quæ vi, metuque caus. Bellam. in cap. propter, n. 30. 47. dist. 19. Tusch. pract. quest. littera M, conf. 215. num. 3. Nauar. conf. 89. n. 2. de regul. lib. 3. Farin. fragm. p. 2. verb. metus, num. 48. idem Farinac. decis. posthum. 779. n. 10. p. 1. vbi multa allegat.

Et quamvis dici soleat requiri metum, qui cadat in virum constantem, & propterea requiri metum alicuius grauis mali arbitrio iudicis, ad textum in l. 3. ff. ex quib. causis maior. tamen id debet intelligi secundum qualitatem, & constantiam personæ metum passiæ, & propterea minor metus requiritur in puero, & minore viginti quinque annis, quam in viro perfecto, & constanti, vt latè docet Sanchez de matr. lib. 4. disp. 3. num. 4. vbi multos allegat, & post Caltr. conf. 174. num. 3. lib. 1. Barbat. conf. 60. num. 4. lib. 1. Menoch. de arb. iud. cas. 135. num. 5. Seraph. decis. 771. num. 4. pulchrè inquit Farin. decis. posthum. 105. num. 3. & decis. 779. num. 9. part. 1. vbi docet in minore, qualis erat iste noster Nouitius vix habens ætatem annorum 16. non requiri tantum metum, sed sufficere leuiorem; & idem dicit Ludouil. decis. 326. num. 26. Et idè licet dubitari soleat, an satis sit metus reuerentialis, & in matrimonio carnali videantur DD. requirere vltèrius minis, & verbera, tamen ad irritandum matrimonium spirituale, quod per professionem inducitur, solus metus reuerentialis sufficere videtur, ad textum in cap. puelle, 20. quest. 1. & in cap. cum virum, vbi Batr. num. 6. Abb. n. 8. de regul. Glof. in cap. præfens, in verb. patrem 29. q. 3. Marfil. in l. vnic. num. 43. C. de rap. virg. Imol. in cap. cum ruz, col. pen. de spons. Ign. in l. 3. §. Eleganter, n. 170. ff. ad Senatufcons. Syllan. Nauar. in Summ. cap. 22. num. 51. vers. Oflauum, pulchrè Nauar. conf. 89. num. 2. de reg. lib. 3. vbi dicit quod ad annullandam professionem, etiam quoad forum exterius sufficit metus etiam reuerentialis minor iusto timore. Manuel. in Sum. cap. 6. num. 10. tom. 2. Iason in §. Quadrup. num. 62. Istit. de act. Barbat. conf. 100. num. 2. lib. 1. pulchrè etiam Graff. dec. aur. lib. 12. cap. 5. quest. 4. vers. si roges, p. 1. Menoch. de arb. iud. cas. 136. num. 7. 8. Graff. de eff. cler. eff. 4. n. 114. Dian. mor. part. 3. tract. 2. de dub. reg. resol. 92. vbi testatur Sacram Cardinalium Congregationem ita declarasse, & Rotam Romanam ita iudicasse contra Sanchez, & alios aliter sentientes. Quod pulchrè accommodatur casui nostro, vbi apparet dictum Fratrem Augustinum timore, & respectu sui fratris deuenisse ad susceptionem habitus, & ad professionem; certum est enim metum, & timorem reuerentialem cadere etiam in fratre minore respectu maioris, vt hîc, quando frater minor habitat cum maiori, & ab eo gubernatur: sic pulchrè Ruin. conf. 98. numer. 24. lib. 1. Tiraq. de primog. in præfat. num. 143. Curt. Iun. conf. 141. numer. 11. lib. 2. & alij multi, quos citat Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 6. n. 32. Adèd vt etiam ex importunissimis persuasionibus iustus metus oriatur. Farinac. decis. posthum. 105. num. 3. part. 1. Ludouil. decis. 326. num. 13. vbi quod id procedit quando versamur cum persona, cui debetur reuerentia, vt hîc.

Vtùm etiam si magis placeret altera opinio, quod etiam matrimonium spirituale non inualidetur per solum metum reuerentialem, nisi concurrant minæ, & verbera, vt per Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 6. num. 18. 19. Azor. mor. part. 1. lib. 12. cap. 5. quest. 9. Couar. de spons. part. 2. cap. 3. §. 6. num. 8. Farin. frag. part. 2. verb. metus, num. 125. Ricc. in prax. for. Eccl. part. 1. resol. 599. num. 4. tamen hæc sententia non refragatur casui nostro, vbi satis constat de minis, & mala tractatio-

ne. Et quamvis videatur desiderari etiam, quod minans sit solitus minas exequi, tamen præsumptio est pro metu pallo, & proinde ipse tenetur probare eum, cui debetur reuerentia, solere minas exequi, sed incumbit aduersario onus probandi consuetudinem minantis, vt per Padil. in l. interpositas, num. 20. C. de transact. Sanchez. de matrim. lib. 4. disp. 6. num. 21. vers. & re ipsa, & num. 22. & vltèrius satis est, quod adsint aliæ coniecturæ metus, quia sufficiunt, etiam si non probetur minantem esse solitum minas exequi. Farin. in prax. quest. 50. num. 11. Cyriac. contr. 106. num. 76. lib. 1. Vnde satis fuit, quod dictus Frater Augustinus fuerit ad prædicta inductus ex reuerentia, & timore dicti eius Fratris, vt per Nauar. d. conf. 89. num. 2. de reg. lib. 3. & metus huiusmodi verisimilis redditur ex donatione, quam dictus Frater Augustinus fecerat dicto fratri suo, propter quam eius intererat, quod ille emitteret professionem, vt considerat Rota apud Farin. d. decis. posth. 104. numer. 4. part. 1.

Et omnes hoc saltem admittunt, quod licet solus metus reuerentialis non sufficiat, tamen iunctis adminiculis metus satis est ad infringendum actum, vt per Ludouil. decis. 326. n. 11. & decis. 374. n. 9. hîc autem concurrunt multa adminicula, quibus metus probatio coadiuuatur, vt videbimus: ergo.

Et quamvis fortè non possent probari minæ, & verbera, nihil refert; tùm quia paria sunt, quod quis compellatur per minas, & verbera, vel quod timeat compelli, vt per Alex. conf. 99. num. 6. lib. 3. tùm quia hæc traduntur a DD. per modum exempli: Ludouil. decis. 374. num. 13. & sufficit si loco eorum concurrant aliæ coniecturæ, & præsumptiones metus, quibus timor reuerentialis possit adminiculari, quia tunc satis est ad rescindendum actum. Curt. Iun. in d. l. interposit. sub num. 26. C. de transact. vbi DD. Menoch. d. cas. 139. num. 6. Farinac. frag. part. 2. verbo metus, num. 127. Ludouil. decis. 326. num. 11. vbi quod minor metus requiritur, & sufficiunt adminicula, quoniam cum metus sit difficilis probationis, sufficiunt ad leius probationem præsumptiones, & coniecturæ, & leuiiores probationes. Bald. conf. 26. lib. 3. Alex. conf. 98. num. 6. vers. Nam: & ibi add. lib. 3. Roland. conf. 100. num. 127. lib. 4. Marchesan. de commiss. part. 3. §. 2. num. 25. Prax. Archiep. cap. 105. num. 3. vers. secundò, latè Mascard. de probat. lib. 2. concl. 1055. num. 23. vbi multos allegat, & testatur de comuni. Menoch. d. cas. 136. num. 1. & lib. 3. præsumpt. 4. num. 5. Tusch. littera M, concl. 224. num. 7. Farinac. frag. part. 2. verbo metus, num. 18. vbi alios allegat. Ludouil. decis. 326. num. 5. Quæ adèd vera sunt, vt minæ, & metus probentur etiam per testes singulares, vt pulchrè censuit in terminis Rota apud Farinac. d. decis. posth. 779. sub num. 4. & sub num. 5. part. 1. Ludouil. decis. 326. num. 47. 48. vbi videatur. Vnde iste Nouitius ex multis habuit iustam causam timendi, stantibus his, quæ deponunt testes; etenim iusta, & probabilis suspicio metus habetur pro metu ipso, vt per Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 1. num. 17. Ludouil. decis. 374. num. 17. 18. quoniam metus consistit in mente, quia nihil aliud est, nisi instantis, vel futuri periculi causa mentis trepidatio, ad textum in l. 2. ff. quod met. caus. Mascard. de probat. d. concl. 1055. num. 6. & idèd metus probatur tam ex præcedentibus, quam ex subsequētib. Tusch. pract. concl. littera M, concl. 224. n. 6.

Hîc autem satis constat de minis, & aliis metus coniecturis, quod sufficit, quia minæ quæcunque iunctæ cum metu reuerentiali sufficiunt ad infringendum actum. Ludouil. decis. 374. n. 15. neque de illis est dubitandum, quia ex textibus rectè colliguntur, inquit enim primus testis: Io sentito dire alli vicini, & al detto F. Carlo, che esso era mal trattato dal Signor Manfredo suo fratello, & dalla Giulia sua serua, è che le faceua mangiare della cipola. Et infra; Ne meno lei volse dare da mangiare, anzi prese vn coltel-

lo in mano, e lo cacciò via. Et tertius testis dicit, *Che minacciaua, e diceua, voglio che tu faci forsante.* Et quartus, *Sò di certo che il già Signor Manfredi Fauoli persuadema il Signor Carlo ad entrare nella Religione de' Serui, è lo strapa-
46 pazzana, è maltrattana, è lo facema bastonare dalla Ginlia sua massara, sì che per desperatione fu astretto ad entrare nel
47 nouiciato de' Serui, e ciò per uita di detto Fr. Agostino, e de' suoi vicini, & in particolare di M. Vincenzo Modanese.* Qui testes licet sint de auditu alieno à vicinis, tamen rectè probant metum, vt post Alex. conf. 99. sub num. 3. 4. lib. 3. Farinac. de testibus q. 69. num. 67. quoniam vicinus præsuntur scire facta vicini, & præsuntur verifimiliter informati, vt per textum in l. si ita, in fin. ff. de fund. instr. & in cap. quosdam, & cap. quantò, de presump. Mascard. de probat. concl. 1414. num. 2. Farinac. in prax. quæst. 52. num. 129. & de test. quæst. 79. num. 40. Et ratio est, quia metus solet communiter clam inferri, vt per Mascard. d. concl. 1055. num. 4. vbi multos allegat. Ludouif. decis. 326. num. 3. & cum deponunt super his, quæ consistunt in animo, scilicet super metu, etiam si essent singulares, plenè probant metum, & minas, vt per Farinac. d. dec. posthum. 779. num. 1. vers. Qui pariter, p. 1. Ludouif. d. decis. 36. num. 47. 48. & decis. 374. num. 20. 21. 22.

Secundò satis adminiculatur probatio metus ex auersione, quam dictus Fr. Augustinus habebat circa Religionem, vt hoc dicunt omnes testes, ex tali enim auersione, & repugnantia probatur metus, vt ex Riminald. Iun. consil. 77. numer. 24. inter matrimonialia, censuit Rota apud Farinac. d. decis. 779. numer. 1. in fin. part. 1. vbi loquitur in terminis: ad rem Ludouif. decis. 326. num. 7.

Tertiò probatur metus ex multis declarationibus, seu protestationibus per dictum D. Carolum factis in nouitiatu, & alibi; quòd scilicet coactè, propter metum Fratris ingressus fuerat Religionem; & hoc dicebat non
49 solum extraneis, sed etiam ipsis Nouitiis, & eorum Magistro, ac etiam aliis Fratribus; quæ protestationes, seu declarationes, licet non probent plenè metum, tamen valdè prosunt, quia remouent consensum ab actu sequenti, etiam quòd sint factæ absente parte coram testibus, maximè in his, quæ pendent à potestate protestantis, ad textum in l. at si quis, §. plerique, ff. de relig. & sumpt. fun. Graff. de Regular. decis. aur. part. 1. lib. 3. cap. 5. n. 30. vbi pulchrè. Natt. conf. 451. num. 21. 22. Tusch. verb. metus, concl. 223. num. 26. 27. & concl. 224. num. 22. Mascard. de probat. lib. 2. concl. 1054. num. 10. 11. Menoch. lib. 3. præs. 126. num. 22. Prax. Archiep. Neap. cap. 105. sub num. 7. Farin. fragm. part. 2. verbo metus, num. 196. 197. Ludou. decis. 326. num. 9. & num. 30. & Rota apud Farinac. d. decis. 779. num. 6. part. 1. & quando adest iusta causa metus, valet etiam clandestina protestatio parti non intima-
50 mata ad effectum, vt actus subsequens, vti mercuriosus, non valeat, vt latè per Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 45. num. 22. vbi multos allegat Beltram. ad Ludouif. decis. 326. num. 51. vers. & quod, vbi dicit occultas protestationes coadiuuare probationem metus; hic autem protestatio, seu declaratio dicti Fr. Augustini, licet fuerit fortè occulta dicto eius Fratri, à quo metus proueniebat, fuit tamen nota Fratribus dicti Conuentus, vt satis constat ex testibus, idèd non potest dici clandestina respectu Monasterij, quod est pars principalis; & idèd etiam si professio esset actus vltro, citroque obligatorius, adhuc protestatio valida est ad annullandum actum subsequenter, vt latè Sanchez de matr. d. lib. 2. disp. 45. n. 19. Farin. d. verb. metus, n. 195.

Quartò metus dicti Nouitij probatur ex fuga ipsius post ingressum Religionis, quando dimisso habitu regulari sine licentia Superioris, egressus Monasterium diuertit ad consanguineos cum declaratione, quod nolebat amplius monachari, quia metu, & per vim habitum assumpserat, vt satis vidimus, & benè deponunt testes; ex-
52 I. B. Clarlinij controu. for. Tom. I.

inde enim metus probatur propter fugam subsequentem, vt ex textu in cap. constat. quæst. 1. vbi glos. & in cap. ad id, vbi glos. Arch. & Card. de sponsal. Petr. Barbi. conf. 24. n. 7. lib. 1. Mascard. de probat. conclus. 1055. n. 46. Menoch. lib. 3. præs. 4. num. 18. & tantò magis, quia in casu nostro iste Nouitius pluries tentauit aufugere, & aufugisset, nisi impeditus fuisset à magistro Nouitiorum, vt inquit quintus testis: *Anzi che più volte con occasione, che il Padre Maestro lo facema cantare egli fuggi di sotto caminando giù dalla scala per andarsene via; ma perche il detto Padre gli correua dietro, è lo pigliaua, perciò non potema fuggire;* qui satis probat, vt per Mascard. de probat. concl. 1056. num. 5. ex quibus satis conuincitur, eum fuisse alienum à Religione, & solo metu fuisse detentum.

Quintò metus iste satis probatur ex iis, quæ gesta sunt circa professionem, tam ante, quam post eam, etenim reuersus est ad religionem inductus à dicto eius fratre minante, & coram ipsis Fratribus illi dicente: *Voglio che tu facci forsante.* Et infra: *Et detto Signor Manfredi gli branaua, vt dicit tertius testis, & idem resultat ex eo, quod deponit quintus testis, E che l'hanea disposto à tornaru.* Et infra: *Io sò, che detto Fr. Agostino doppo essere tornato nel nouitiato continuo nell' istessa auersione alla Religione dichiarandosi, è lamentandosi con gli Nouitij che ci stava per forza, è che se non hauesse hauuto timore di suo fratello, sarebbe tornato à casa;* & hoc idem replicat sextus testis, & adueniente tempore professionis inquit sextus testis: *Sò che quando detto Fr. Agostino venne all' atto della professione, disse à me, & ad altri, ch' iui erano di farla per forza, è per minacce di suo fratello, è dopò bauerla fatta subito, volendo noi fare collatione, egli si pose à piangere, è non volse mangiare, e disse, ch' era pentito d'hauerla fatta.* Et quintus testis ait, *E dopò ch' hebbe fatta la professione subito vidi, che lui piangeua;* etenim ex huiusmodi protestationibus antè, & post factis metus remanet iustificatus, vt per Farinac. d. verb. Metus, n. 157. & multò magis hoc idem insinuant afflictio, & lachrymæ dicti Nouitij ante, vel post professionem, vt per Farin. d. decis. posthum. 779. n. 5. p. 1. Menoch. d. lib. 3. præs. 126. num. 17. Ludouif. decis. 326. n. 40. 41. 42.

Sextò accedat, quòd dictus Nouitius ex donatione prædicta in fauorem dicti eius fratris facta credidit se irrevocabiliter amisisse bona sua, sine quibus in saeculo viuere non potuisset, vt inquit septimus testis, & alibi: propter quod amissio, seu timor amissionis omnium, vel maioris partis bonorum iustum inducit metum cadentem in virum constantem, vt fuisse per Sanchez de matr. lib. 4. disp. 25. numer. 21. 22. & segg. Farin. decis. posthum. 779. num. 3. part. 2. Ludouif. decis. 326. num. 19.

Et cum ex prædictis coniecturis, & præsumptionibus satis constet de vi, & metu dicti Fratris Augustini, præsuntur, quòd etiam medio tempore, & successinè talis metus durauerit, quia huiusmodi malum principium influit in omnes actus durante causa metus, adèd vt non censeatur purgatus per actus liberos ea durante factos. Menoch. d. lib. 6. præsump. 36. num. 6. Mascard. de probat. d. concl. 1054. num. 34. Prax. Archiep. Neap. cap. 105. num. 5. Farinac. d. decis. 175. num. 5. part. 1. & d. decis. posth. 705. num. 14. part. 2. propter quod metus reuerentialis adminiculatus coniecturis, & præsumptionibus minarum, & veri metus debet esse considerabilis, & sufficiens ad infringendum professionem. Graff. decis. aur. lib. 12. cap. 5. quæst. 4. vers. si roges, part. 1. Menoch. d. cas. 136. num. 7. 8. Ludouif. decis. 326. num. 11. Farinac. de verb. metus, num. 127. Dian. moral. part. 3. tract. 2. de dub. regul. resol. 92. etenim ille, qui probat iustam causam metus, satis dicitur probare metum, qui potuit cadere in virum constantem, quia nemo debet se exponere periculo: sic in verbis Barbat. conf. 60. num. 3. vers. & si dicatur, lib. 1.

Non obstant in contrarium adducta, primò iuramentum, de quo in instrumento possessionis, vbi iurauit seruare vota Religionis, & renunciauit iuri dicendo de inualiditate, quoniam tale iuramentum non valet, & non ligat: tum quia professio emanauit ante integrum probationis annum: tum quia fuit metulosa, & idè non firmatur iuramento, quod sortitur naturam primordiale actus, cui apponitur. Nauar. *conf. 62. num. 8. de reg. lib. 3.* Sanchez latè *de matrim. lib. 1. disp. 32. n. 8. & lib. 4. disp. 20. n. 12. 15.* vbi plurimos congerit, concludens huiusmodi iuramentum adè esse nullum, vt nec relaxatione indigeat; & stante metu multò magis cessat obligatio iuramenti, quia actus vi, vel metu conflatus, etiam iuramento vallatus est inualidus. Borell. *in summ. decis. part. 1. tit. 5. 1. num. 5. 8. 9.* vbi alios allegat, siquidem si actus metu sit celebratus, omnes etiam aliæ clausulæ præsumuntur metu adiectæ. Menoch. *d. lib. 3. præf. 126. num. 30.*

Secundò non obstat renunciatio, quia licèt ante Concilium Trid. liceret annuentibus Regularium Superioribus renunciare integritati anni probationis in nouitiu, tamen post Concilium Trid. etiam de consensu Prælati non valet talis renunciatio, quia integritas huiusmodi est de forma, & iure publico inducta, & sic non attenditur etiam si sit iurata. Nauar. *d. conf. 62. n. 5. 6. 7. 8. 9. 10. de Regul. lib. 3.* Roderic. *qq. regular. tom. 3. quæst. 15. art. 7. per totum.* Garz. *de benef. p. 1. c. 9. n. 7.* Sanchez *mor. lib. 5. cap. 4. num. 10.* Gratian. *disc. 850. num. 15.* Barbof. *de off. Episc. part. 3. alleg. 101. num. 32.* in tantum, quod etiam si modicum tempus deficiat, vel interruptum sit, adhuc professio sit nulla, vt per Sanchez *mor. part. 2. lib. 5. cap. 4. num. 32.* Dian. *mor. part. 3. tract. 2. de dub. reg. resolut. 57.* quidquid dicat Lessius in contrarium adductus, qui communiter reprobatur, quia loquitur sine bona ratione, & aduersus communem aliorum sententiam.

Tertiò non obstat, quòd metus non sit sufficienter probatus, quia iam vidimus ex tot coniecturis, & præsumptionibus de eo satis constare, vt dubitandum non sit quin metulosa, & inualida fuerit professio, ad tradita per Farinac. *in d. verbo metus, n. 127.*

Quartò non obstat ratificatio professionis inualidæ ob delationem habitus professorum, & exercitium actuum illis solis permissorum; quia qui ante finem nouitiatus, vel metu emittit professionem expressè, & inualidè, non censetur postea tacitè profiteri, vel ratificare, eo quod longo tempore manserit in Religione, & gesserit habitum, & fecerit actum professorum proprium, quamdiu putat professionem esse validam, quæ tamen reuerà est nulla, quia errans, & ignorans non censetur consentire: si pulchrè inquit Nauar. *in conf. 23. num. 2. & conf. 34. num. 4. & conf. 89. num. 5. vers. Quare, de regul. lib. 3.* Graff. *d. cis. aur. part. 1. lib. 3. de regul. cap. 5. num. 22. & Gratian. d. scept. 440. num. 22. 23. 24. 25. & discept. 850. num. 15.* Non constat autem dictum Nouitium habuisse notitiam dictæ inualiditatis, imò ignorasse videtur, vt colligitur ex verbis secundi testis dicentis: *Doppo la professione detto Fr. Agostino con l'occasione che lui staua per stanzia à Montecchio, è che venia à Reggio più volte m'hà detto che lui era venuto per forza nella Religione minacciato da suo fratello, è se potesse uscirebbe fuori.* Qui licèt sit vnicus, tamen cum sit Monachus eiusdem Religionis, probat contra illam, & propterea non est quærendum de ratificatione, & si diceretur eum sciuisse dictam inualiditatem, id probandum est ab allegante, vt per Grat. *discept. 640. num. 32.*

Deinde responderetur, non posse quæri de ratificatione, quia cum post professionem pluries se declarauerit per metum, & contra suam voluntatem manere in Religione, vt ex dicto secundi, & sexti testis, & aliorum colligitur, non potest dici ratificasse, quod nullum erat, cum requiratur animus illam approbandi, & declaratio con-

traria tollit omnem ratificationis præsumptionem. Nauar. *62 d. conf. 34. n. 3. & conf. 89. n. 3. & conf. 42. n. 6. in fin. de Regul. lib. 3.* Farinac. *decis. 705. n. 4. 5. p. 5.* Honded. *conf. 78. n. 25. 26. lib. 2.*

Vlteriùs responderetur non posse dici ratificatam fuisse dictam professionem donec vixit dictus D. Manfredus eius Frater, qui erat causa metus. Menoch. *d. præsumpt. 63 126. n. 26.* Farinac. *d. decis. 705. n. 3. p. 2. & melius d. decis. posthum. 779. n. 1. p. 1. & iure merito, quia censetur potius continuasse in eodem timore, quàm voluisse approbare Religionem, cum metus ab initio inflictus influat in omnes actus sequentes.* Farinac. *d. decis. 705. num. 4. & in 64 d. verb. metus, n. 163.*

Denique responderetur prædicta de ratificatione procedere in tacita professione, quæ censetur ratificata per gestationem habitus professorum ab aliis distincti, sed non habere locum, quando emissæ est professio expressa post Concilium Trid. quo conceditur quinquennium ad reclamandam; nam ante quinquennium non est quærendum de tacita ratificatione, ex delatione habitus per annum, quia præcedente expressa professione non præsumitur noua voluntas ratificandi; sed potius perseuerantia in priori irrita professione, alioquin frustra Concilium concederet quinquennium ad reclamandum, si per annalem habitus delationem induceretur ratificatio, pro vt sic latè docet Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 37. n. 10.* vbi satisfacit motui Gratian. *disc. 440. n. 25. & propterea videtur, quòd professio emanata non expleto probationis anno non possit ratificari, nisi ex dispensatione Pontificis, ante quinquennium.* Graff. *dec. aur. p. 1. lib. 3. de regul. c. 5. n. 23. & melius Barbof. de off. Episc. p. 3. alleg. 101. num. 18.*

Non obstat, quòd metus non præsumatur, quia verisimur in terris, vbi ministratur iustitia, & potuit Nouitius habere recarsum ad superiores, quia id ei non fuit facile tum ratione fratris, tum ratione Magistri Nouitiorum, vt vidimus; & denique quia id procedit, vbi non extant aliquæ metus coniecturæ, quibus ille iustificatur. Tusch. *d. concl. 224. num. 2. & num. 7.* Farin. *d. verb. metus, num. 181.*

Non obstant testes partis aduersæ, qui videntur depone de læto animo dicti D. Caroli, & læticia accipiendi, & retinendi habitum regularem; tum quia data causa metus, licèt metum passus videatur læto animo facere, nihilominus actus censetur metulolosus. Alex. *conf. 99. num. 8. 10. lib. 3.* Prax. Archiep. Neap. *cap. 105. sub num. 5.* Tusch. *littera M, concl. 224. n. 13.* Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 50. n. 13.* pulchrè Farinac. *decis. 175. num. 5. p. 1.* vbi etiam dicit quod exinde magis metus confirmatur; & probatur, tum quia testes deponentes de metu, præferuntur testibus deponentibus de libera voluntate, etiam si plures sint. Farin. *frag. p. 2. verb. metus, n. 172.* vbi multos allegat. Ludouif. *decis. 326. n. 46.* & verè meliores sunt probationes dicti Nouitij ad docendum de metu; nam testes contra Nouitium non concludunt de tempore nouitiatus post fugam; nec de actibus exclusiuis metus, quia cum illi essent adhærentes dictis eius fratris, facile dictus D. Carolus cum eis tractando dissimulauit metum, & coactionem, ne eius querimoniam peruenirent ad actus dicti D. Manfredi, & verè si loquimur de primo teste, quæ est vilissima pedissequa dicti D. Manfredi, cuius ministerio dolet dictus D. Carolus prædictum eius fratrem fuisse vsum ad male eum tractandum, non est concors cum secundo teste, qui loquens cum dicto D. Manfredolibenter auditus fuit super deliberatione ingrediendi Religionem pro dicto D. Carolo, & tamen ipsa hoc inficiatur dicens fuisse à colloquio deterritum sub comminatione perdendæ amicitia; vnde istis testibus tanquam contrariis non est fides adhibenda. Farinac. *de 68 testib. quæst. 65. num. 2. & alij testes patiuntur alios defectus, sed in effectu non tollunt probationes contrarias ad firmandum metum, ex traditis per Tusch. d. verb. metus.*

metus, conclus. 224. numer. 13. & Ludouic. decis. 326. numer. 45. 46.

His stantibus cum appareat de nullitate dictæ professionis, tum ex multis coniecturis, & præsumptionibus metus, quæ licet fortè singulæ essent imperfectæ, tamen iunguntur ad mouendum Iudicis animum, & inducunt vnam plenam probationem, vt pulchrè, & latè per Barbat. conf. 45. num. 5. vsque ad fin. lib. 1. vbi concludit, quod neque talis probatio indiget iuramenti adminiculo, & sequitur eum Tusch. pract. conclus. littera M, conclus. 224. num. 5. tum ex nouitatu non perfecto, vt vidimus, sequitur, quod dictus Frater Augustinus potest tuta conscientia redire ad sæculum, immò peccaret manens in Religione sine noua professione, vel ratificatione, recipiendo alimenta à Monasterio, & ferens suffragia professorum, quod ei non licet. Nauar. conf. 26. numer. 13. de Regular. lib. 3. latius Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 37. numer. 42. Ex quibus ego, & Prior dicti Conuentus inducti fuimus ad iudicandum inuvalidam esse dictam professionem, nullamque inducere obligationem ad quoscumque effectus, iuxta dispositionem sacri Concilij Trid. Nauarr. conf. 62. num. 7. vers. quinto, de Regular. lib. 3. ideoque dictum F. Augustinum nuncupandum esse Carolum de Fabaliis, & ad sæculum licitè redire posse, prout sic pronunciamus pro statu libertatis, quod fauorabilius æstimat Rota, vt apud Farin. d. decis. 175. in fin. part. 1. Et ita, &c.

CAPVT CIX.

EPITOME.

Hæres manutenendus est in possessione hæreditatis, non obstante legato à testatore facto eius concubinæ omnium bonorum vsufructuariæ, nec valet testamentum etiam tempore pestis, in quo testes oculis non viderunt testantem, licet vocem audierunt.

SUMMARIVM.

- 1 Testes quinque in testamento sufficiens tempore pestis.
- 2 Testes tempore pestis an necesse sit videre testantem.
- 3 Disponere de rebus suis unicuique licet.
- 4 Capax legari quilibet presumitur.
- 5 Concubina licet donare, & legare.
- 6 Adultera licet legare.
- 7 Confessio facta in testamento probat contra hæredes.
- 8 Producta scriptura probat contra producentem.
- 9 Hæreditas non potest dari ex die, vel ad diem.
- 10 Possessio hæredis continuatur in hæredem vigore statuti.
- 11 Statuta Ferraria seruantur Carpi.
- 12 Manutentio datur hæredi etiam sine apprehensione.
- 13 Hæredi quando competant omnia remedia possessoria.
- 14 Verba enunciativa geminata probant.
- 15 Verba enunciativa probant contra producentem.
- 16 Domicilium non acquiritur sine animo perpetuò habitandi.
- 17 Domicilium non acquirit habitans ex causa in aliquo loco.
- 18 Emulus non acquirit domicilium, vbi seruit.
- 19 Statuto vti volens debet probare qualitates statuti.
- 20 Forensis non auditur in iudicio, nisi data fideiussione.
- 21 Alienatio prohibetur in forenses.
- 22 Statutum prohibens alienationem in forenses est validum.
- 23 Legatum inuvalidum remanet penes hæredes.

- 24 Legatarius capiens possessionem propria auctoritate, cadit à legato.
- 25 Vsusfructus debet capi de manu hæredis.
- 26 Molestia prohibita de qua intelligatur.
- 27 Vsufructuaria tenetur præstare cautionem de bene usando.
- 28 Vsufructuaria tenetur facere inuentarium.
- 29 Vsufructuarius an teneatur ad cautionem, si non petatur.
- 30 Fructuarius vitiosè possidens an teneatur ad cautionem.
- 31 Pauperem se dicens debet probare.
- 32 Vsufructuaria, qua non potest præstare cautionem, quid facere debeat.
- 33 Testamentum non valet, si testes non viderunt testatorem.
- 34 Mulier, qua mortuo viro supposuit testatorem, quæ eam fecit hæredem.
- 35 Testes oportet videre, & cognoscere personam testatoris.
- 36 Pestis tempore committuntur multa falsitates.
- 37 Pestis tempore testes debent videre testatorem.
- 38 Testes an debeant videre testatorem in codicillis, & aliis ultimis voluntatibus.
- 39 Testes de auditu quando in testamento sufficiant tempore pestis.
- 40 Legata in testamento inuvalido pereunt.
- 41 Testator debet se ostendere testibus.
- 42 Minor quatuordecim annorum non est idoneus testis in testamento.
- 43 Testes testamentarii debent esse omnino consecretes.
- 44 Testamentum ad interrogationem an valeat.
- 45 Leno maritus quando dicatur.
- 46 Copula quibus signis probetur.
- 47 Adulterium est propriè in nuptiam.
- 48 Testis unicus probat contra inducentem.
- 49 Testis de auditu probat contra inducentem.
- 50 Adulterium, & copula probatur coniecturis, & præsumptionibus.
- 51 Testes singulares probant adulterium, & inhonestatem in genere.
- 52 Concubinatus probatur ex cohabitatione.
- 53 Concubina illicita qua dicatur.
- 54 Concubinatus est prohibitus etiam de iure ciuili.
- 55 Concubinatus prohibuit Serenissimus Caesar Dux Mediana.
- 56 Concubina quando licebat relinquere.
- 57 Concubina iure ciuili prohibita non licet donare, aut relinquere.
- 58 Concubina non potest vti iure retentionis.
- 59 Concubine emendatio non inducitur, nisi abstineat per triennium.
- 60 Concubina relictum remanet apud hæredes.
- 61 Pestis tempore quot testes requirantur in testamento.
- 62 Infirmi testatoris vox facillè imitatur.
- 63 Voluntas testatoris non attenditur, si lex resistat.
- 64 Adultera legatum factum ab adultero non valet.
- 65 Confessio testatoris non valet inter personas suspectas, & prohibitas.

Ne scribam vanum, duo pia Virgo manum.

DE anno 1630. sub die 13. Decembr. Illustriss. D. Guido de Corradis Carpenis infectus contagione pestifera ruri existens in casino suæ habitationis, & iacens in lecto dicitur suum condidisse testamentum, in quo inter cætera reliquit vsufructuariam omnium suorum bonorum Catharinam Guerrinam de Concordia, & post eius mortem nominauit pro suis hæredibus Illustr. D. Hieronymum Io. Franciscum, Alphonsum, & Guidonem de Corradis eius ex fratre Nepotes, & eius voluntatem scripsit R. D. Curatus loci cum interuentu septem testium rogatorum,

torum, ut dicitur, quorum tamen nullus vidit testatorem, sed vocem tantum audierunt eis nouam, ut ipsi postea examinati dixerunt, & cum prædicti hæredes dicerent dictam Catharinam esse incapacem dicti legati, uti concubinam adulteram testatoris, nihilominus ipsa propria auctoritate se intravit in possessione bonorum dicti testatoris, & dum de hoc controuertebatur, iudex causæ pronuntiavit dictum testamentum esse in authenticam formam reducendum, & quoad prætenso per dictos fratres de Corradis se obtulit pro iustitia, à quo decreto ipsi appellauerunt, & pronuntiatum fuit appellationem deuoluere, ac deuoluissè, & postea de consensu partium, & etiam ex rescripto Principis causa fuit commissa Illustrissimo Consilio Iustitiæ Mutinæ, coram quo nunc examinatur, & disputatur, an dicta Guerrina sit incapax dicti legati vñsfructus, an teneatur ad restitutionem fructuum perceptorum, & bonorum mobilium quæ occupauit. Quæritur quid iuris.

Et sane videbatur dicendum, validum esse dictum testamentum, maximè cum fuerit confectum tempore pestis, quo casu sufficiunt etiam solum quinque testes, ut per Corn. in l. fin. C. de testament. & de communi testatur Dec. consil. 283. num. 5. latè Borrel. in summ. decis. part. 3. tit. 20. num. 183. 184. 185. & seq. ubi alios congerit. Cualc. de testibus part. 2. num. 54. aded ut licet oporteat testes videre testatorem, tamen tempore pestis sufficiat, si vocem illius sibi notam audiant, ut per Corn. consil. 166. numer. 3. libr. 3. Alciat. consil. 60. sub numero 13. libr. 9. Præuidell. tract. de peste, tit. de ult. vol. capit. 7. vers. Quæro.

Quo stante certum esse videtur, quod dictus testator potuerit relinquere dictæ Catharinæ prædictum vñsfructum, quia quilibet potest de rebus suis disponere ad sui libitum, §. disponat in Auth. de nupt. & quoad ipsam mulierem illa debet censeri capax, ut quilibet præsumitur. Cephal. conf. 48. n. 2. 3. Molin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 13. num. 58.

Et dato etiam, quod dicta D. Guerrina fuerit concubina dicti D. Corradi, adhuc dicti legati censenda est capax, quia dempto milite, vel clerico, cæteris licitum est dare, & donare suis concubinis, tam inter viuos, quam per vltimam voluntatem, ad textum in l. affectionis, & in l. donationis, ff. de donat. & in l. uxorem, §. concubina, de legat. 3. Quod procedit etiam si esset concubina adultera, ut fuit decisum per Cappell. Tholos. decis. 141. incip. an adult. & ibi Aufrer. & sequitur Tob. Non. conf. 53. num. 8.

Denique id longè clarius esse videtur respectu ducatorum 150. quos dictus testator in dicto testamento confessus est esse de iuribus dictæ Guerrinæ, & penes testatorem existere, sicut idem dixit de auro penes eam existente; nam talis confessio emanata in testamento probat contra hæredes, ad textum in l. cum quis decedens, §. codicillis, ubi Bart. de legat. 3. Peregr. latè consilio 6. numer. 14. lib. 3.

His tamen non obstantibus pro certo habeo, & de iure esse censeo, prædictos fratres de Corradis esse manutenendos in possessione bonorum, & hereditatis prædictorum patrum, quia constat eos esse illius hæredes, siue ab intestato, cum appareat eos fuisse eiusdem testatoris proximiores agnatos, ut in primo processu, fol. 18. & in secundo processu, fol. 84. 86. siue ex testamento, ut cantat prædicta scriptura testamenti, quæ plenè probat contra producentem, vulgata lege cum precum, ubi DD. C. de liber. caus. & dicunt testes Guerrinæ in secundo processu, fol. 3. 1. 2. 1. 3. 1. 4. 7. 56. 66. & quamvis dicat testator se relinquere hæredes dictos eius nepotes, moriente dicta Catharina, tamen pura censetur institutio, quia quando hereditas ex die, vel ad diem datur, sublato tēporis vitio simplex manet institutio, ut in l. hereditas, ff. de hered. instit. & in §. hæres, Instit. eodem, cum vulgaribus.

Et propterea cum satis constet dictos D. Fratres de Corradis esse hæredes prædicti D. Guidonis, certum est,

quod possessio defuncti censetur translata, & continuata in eos à die mortis ipsius, etiam ante aditionem, seu apprehensionem hereditatis, etiam si alius eam prius occupasset, aded ut hæredi competant quæcumque remedia possessoria, etiam recuperandæ, ut dispositum est in Statuto Carpi lib. 2. rubr. 36. & plenius in Statuto Ferrariæ lib. 2. rubr. 82. quod seruatur Carpi in defectum, & supplementum statutorum Carpensium, provt notorium est, & testatur Cephal. consil. 238. num. 6. 12. 14. quo stante prædictis DD. Corradis absque alia apprehensione bonorum, vigore prædictorum statutorum ex sola aditione concedenda est manutentio, ut pulchrè per Menoch. de adispic. poss. remed. 4. num. 365. 366. 367. ubi quod competit etiam remedium adipiscendæ, & retinendæ, remed. 3. num. 59. 60. ubi datur remedium retinendæ. Tusch. litt. F. conclus. 286. num. 15. & litt. P. concl. 406. num. 11. Honded. consil. 18. num. 15. & 21. lib. 2. Gratian. discept. 113. num. 18. Marefcot. var. resolut. lib. 2. cap. 116. sub numero 3. Seraphin. decis. 1065. num. 1. Rot. diuers. decis. 159. numero 4. parte quarta, latissime Ludouicus Posth. tract. de manutent. obseruat. 55. numero 54. 55. 56. 70. 71. ubi resoluit omnia, & obseruat. 57. numero 76. ubi dicit etiam, quod vigore dicti statuti hæres potest petere manutentionem tantum, vel immissionem tantum, vel vtrumque simul: & idem censuit Rota apud eum decision. 168. numero secundo. Vnde cum prædicti DD. Corradi satis se declarauerint velle esse hæredes, & possessores, ut in primo processu, fol. 19. & in 2. processu, fol. 82. nullum remanet dubium, quin possessio sit manutenenda, amota dicta Catharina, ut per dictum Statutum Ferrariæ lib. 2. rubr. 82. & Ludouicus Posth. d. obseruat. 55. num. 71.

Nam ex multis constat prædictam Catharinam nullum ius habere in dicto vñsfructu, & legatis, neque esse legitimam contradictricem ad impediendam dictam manutentionem, vel immissionem; & ut liquido id constet, in primis considerandum est, quod dicta Catharina Guerrina, & Constantius eius maritus respectu Carpi erant forenses, etenim de Concordia esse dicuntur, provt eam pro tali nominat dictus testator in primo processu, fol. 7. 8. & hoc idem deponunt testes eiusdem Guerrinæ in secundo processu, fol. 17. 25. 43. 60. 65. 70. & testes etiam dictorum Corradorum in primo processu, fol. 21. 22. 23. 24. 25. Et quamvis videatur deponere per verba enunciatiua, tamen cum pluries, & pluries sint geminata, & reiterata, inducunt plenissimam probationem, ut post Grat. consil. 143. num. 9. lib. 3. Barbat. consil. 14. num. 10. 11. lib. 3. Riminald. lun. consil. 314. num. 15. Cephal. conf. 246. num. 51. pulchrè inquit Nicol. Genua tract. de verb. enunciat. lib. 1. quæst. 4. num. 30. & num. 46. ubi ampliat, quando res habetur cum aliqua ex partibus, ut hic cum dicta Guerrina; neque de hoc est dubitandum in casu nostro, ubi dicta Catharina produxit dictum testamentum, & dicta suorum testium, in quibus ipsa enunciat esse de Concordia; hoc enim sufficit ad probandum eam esse forenses, quia producens instrumentum videtur confiteri omnia in eo contenta contra se, ut post Binnium consil. 126. num. 10. lib. 2. & Peregr. consil. 61. num. 10. lib. 1. inquit Genua d. tract. de verb. enunciat. lib. 2. quæst. 1. num. 37. sed Guerrina produxit dictum testamentum, in quo verba enunciatiua inducunt dispositionem, ut per Bart. in l. consueiuntur, §. codicillis, num. 3. ff. de iur. codicill. Ergo, &c.

Et quamvis per longum tempus fortè ipsa cum eius marito habitauerit in territorio Carpi, tamen non censetur mutasse originis domicilium, cum non appareat habuisse animum perpetuò ibi permanendi, ad textum in l. non vtrique, ff. ad municipal. & in l. eius qui, §. penult. C. de incol. lib. 10. Petrus de Vbald. de Canon. & Episc. cap. 7. n. 8. in fin. part. 2. Gratian. discept. 569. n. 5. & discept. 697. n. 27. Et ideo si quis aliò se contulit, non animo, aut causa perpetuò habitandi in loco, sed ex aliqua alia occasione, velut

- 17 velut studiorum, aut negotij, seu famulatus, ut hic, tunc etiam si habitaret per mille annos in loco, non dicitur contrahere domicilium, nisi se declarauerit, ut per Bart. in l. *questum, in princ. ff. de leg. 3.* Bald. & Salic. in *auth. habita, C. ne filius pro patre.* Menoch. de arbit. ind. cas. 86. num. 22. vers. *Ego vero.* Mascard. de probat. littera D, conclus. 535. num. 13. Farinac. in fragm. criminal. part. 1. littera D, n. 215. 216. Barbof. de offic. Episc. part. 2. alleg. 4. num. 29. ubi in terminis loquitur de famulo, qui ad tempus domino seruit, qui ideo non censetur domicilium contrahere in loco, ubi famulatum praestat, quod satis est ad ostendendum dictam Catharinam esse forensem, quia moram cum suo marito trahebat Carpi, ut infernirer, prout de facto seruiebat, & si ipsa velit frui beneficio statutorum, oportet quod probet se sustinuisse onera realia, & personalia, ut in dictis statutis, & per Castrenf. consil. 89. numero secundo, versic. *sed ista*, lib. 2. Ruin. consil. 120. n. 6. in fin. lib. 4.
- 18
- 19

- Cum ergo Guerrina sit forensis, & non subdita, non solum non erat audienda in iudicio, nisi prius praestita fideiussione de iudicio nisi, & iudicatum soluendo, ut in Statuto Carpi lib. 2. rubr. 19. & prout petum est pro parte DD. de Corradis in processu, fol. 3. & alibi; sed etiam erat incapax dicti legari respectu bonorum stabilium, cum prohibita sit alienatio rerum immobilium in forenses, & non subiectos, & non sustinentes onera realia, & personalia, non solum respectu plenae proprietatis, sed etiam usufructus, & possessionis, tam inter viuos, quam in ultima voluntate, ut per Statutum Carpi lib. 4. rubr. 61. vers. *Item quid nulla*, & plenius per Statutum Ferrar. lib. 2. rubr. 98. ibi, *vel usufructus*; ad rem Boer. decis. 199. num. 4. part. 1. & cum habeamus casum statuti, nihil ulterius est querendum, l. *ancille, C. de furt.* quia huiusmodi statuta sunt valida ad fauorem subditorum. Ceph. consil. 53. num. 7. 8. 9. ubi de communi, & num. 76. 77. Decian. consil. 2. num. 94. lib. 2. Rim. lun. consil. 354. n. 16. 17. 18. & ideo si dicta Catharina vult frui beneficio dictorum statutorum, debet probare se esse subditam, & sustinuisse onera, & habuisse alias qualitates a dictis statutis requisitas: sic Laderch. consil. 74. n. 1. 2. Decian. consil. 33. num. 27. lib. 1. Rim. lun. consil. 352. num. 26. 27. quod cum non probauerit, excludenda est a dicto legato usufructus bonorum stabilium, quod remanere debet penes haeredem, & proximiorum agnatum subditum, cuius fauore facta sunt dicta statuta, ut in dicto Statuto Ferrar. lib. 2. rubr. 98. Cyriac. contr. 204. n. 5. lib. 2. Rim. lun. consil. 363. num. 338.
- 20
- 21
- 22
- 23

- Secundo dici potest dictam Catharinam, quatenus ius aliquod haberet, ab eo cecidisse, quia ausa est propria auctoritate capere possessionem bonorum dicti testatoris, & ea ex se usufructuare sine licentia haeredis, ut in secundo processu, fol. 44. 61. & in tertio processu, fol. 1. 9. 28. 44. cum tamen deberet capere legatum de manu haeredis, ideo cecidit a iure suo, & nihil consequi potest, ad textum in l. *non est dubium*, ubi Bald. & DD. C. de legat. Alexand. consil. 134. num. 2. lib. 4. Rol. consil. 78. num. 20. vers. *quod secum*, lib. 3. Ceph. consil. 289. num. 27. Lud. Sacca consil. 179. num. 19. lib. 2. Borell. in summ. decis. part. 3. tit. 22. num. 7. Marcabr. consil. 56. num. 14. Surd. decis. 137. num. 12. quod procedit etiam in usufructu, cuius possessio capienda est de manu haeredis, ut per Arium Pinell. in l. 1. part. 2. num. 62. versic. *si autem*, C. de bon. matern. Boer. decis. 199. num. 9. part. 1. pulchre Gratian. decis. 3. in addition. num. 7. Nec nocet praecipuum testatoris de non molestando dictam usufructuariam sub poena priuationis, quia hoc intelligitur de molestia iniusta, & facti, non autem iuris. Bald. in l. 1. num. 13. C. de usufruct. Dec. consil. 481. num. 11. Rol. consil. 92. num. 9. lib. 1. pulchre, & late Surd. de alim. tit. 9. q. 26. n. 12. 13. 14. 15. 24. 28. 29. ubi alios congerit: hic autem agitur de iure: ergo haec non censetur molestia, & dicta Guerrina non potest euitare iuris poenas: quod dictum sit de abundantia.
- 24
- 25
- 26

Tertio addi potest, quod dicta Catherina Guerrina est priuanda dicto usufructu, & non fecit fructus suos, quia non praestitit cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, & de restituendis rebus finito usufructu, prout tenetur, aded ut eam testator nequeat remittere, etiam sub poena priuationis, & etiam si mandauerit eam non molestari, ad textum in l. 1. & l. *si tibi*, ff. de usufruct. & in leg. 1. ubi DD. C. eodem: pulchre Durant. de art. test. tit. 8. cautela 1. num. 1. ubi de communi testatur. Dec. consil. 565. n. 2. 3. Rol. d. consil. 92. num. 9. lib. 1. Arius Pinell. in d. l. 1. p. 2. n. 75. 76. C. de bon. matern. ubi dicit etiam usufructuariam teneri facere inuentarium bonorum, quod testator tollere non potest, sicut nec potest remittere cautionem. Bogn. de usufr. mul. reliet. num. 141. Ruin. consil. 202. num. 2. lib. 2. pulchre Surd. de aliment. tit. 9. quest. 26. n. 11. 12. 13. 14. 16. 24. Castil. de usufr. c. 15. n. 1. & num. 17. Gratian. disc. 3. in addit. num. 5. 6. & disc. 696. num. 11. 12.

27

28

Et quamvis secundum aliquos requiratur petitio ad hoc ut usufructuaria ob non datam cautionem fructus non faciat suos, tamen verior est sententia, quod illam debeat offerre, etiam proprietario non petente, si illa non possidet, vel vitiose possidet, ut hic. Azor in l. *uxori*, ubi Bart. de usufr. leg. Bald. in l. 1. C. eod. de communi Alber. in l. *fructus*, num. 12. de rei vind. Soc. consil. 131. in fin. lib. 1. Sim. de Praet. de interpr. vltim. vol. dub. 1. interpr. 2. num. 13. post med. fol. 501. Ruin. consil. 202. n. 6. lib. 2. Arius Pinell. in d. l. 1. part. 2. n. 77. vers. *nec obstat*, & vers. *limitatur tertio*, C. de bon. matern. ubi vult hoc procedere, maxime quando fructuarius, vitiose possessionem adeptus est, velut si ignorante proprietario, ut hic, possessionem ingressus sit; & idem dixit Surd. decis. 57. num. 11. pulchre videndus Gratian. d. decis. 3. in addition. num. 6. 7. 8. 9. 10. ubi ampliat etiam si haeres promississet fructuariam non molestare in usufructu, quia haec est molestia, quae venit ex natura actus, ideo non censetur prohibita: idem Gratian. disc. 901. num. 9. 10. hic autem constat de mora dictae Catharinae in praestando dictam cautionem per annos sex, & quod vitiose ingressa est tenutam: ergo non fecit fructus suos, & perdidit usufructum. Gratian. d. disc. 901. n. 15.

29

30

Et si forte diceret se esse pauperem, & admittendam esse ad cautionem iuratoriā, responderetur, quod neque obtulit hanc cautionem, & si obtulisset, non esset admittenda, tanquam suspecta de dilapidatione: sed si verè constaret de impossibilitate, ut ipsa probare debet, Surd. decis. 141. num. 2. Gratian. d. disc. 901. num. 13. tunc bona fuissent deponenda apud sequestrem, qui respondeat ei de commodo fructuum, ad textum in l. *postquam*, §. *Imperator*, ff. ut legat. nomine cau. Bart. in l. *usufruct.* C. de usufr. Abb. in cap. *fin. de pignor.* pulchre Durant. de art. test. d. tit. 8. cautela 1. num. 5. Surd. decis. 141. n. 3. in fin. & num. 12. vers. *ubi tamen*, & num. 13. vers. *Et quando*. Gratian. d. decis. 3. in add. num. 4. & d. disc. 901. n. 13. verum quia nec obtulit dictam cautionem iuratoriā, nec allegauit se fideiussores non posse inuenire, ut tenebatur, Surd. d. decis. 141. num. 10. 11. sed ex se inuitis haeredibus usufructuare cepit, ideo a commodo legari cecidit.

31

32

Quarto eadem Catherina est excludenda a dicto legato usufructus, in quo nullum ius habet, quia testamentum praedictum nullum penitus est, & inualidum, cum testes omnes vno ore dicant se non vidisse testatorem, qui erat ruri, in domo iacens, in lecto infirmus epidimiam, ipsi vero stabant extra domum, & solam vocem audiebant; & licet dicant sibi notam fuisse vocem dicti D. testatoris, cuius videbatur illa, quam audiebant, nihilominus id non sufficit ad validitatem testamenti, quia quidquid sit in contrariis, hoc certum est, quod in testamentis, & vltimis voluntatibus necesse est, quod testes non solum audiant vocem testatoris, sed etiam illum videant, & cognoscant, adeo ut si intermedia esset inter ipsos, & testator in cortina,

cortina, vel paries, non valeret testamentum, quia necesse est omnino, ut testes in conspectu Testatoris testimonij officio fungantur, ad evitandas fraudes, & falsitates, quæ possent interuenire, sic per textum apertum in leg. si non speciali, vbi Cyn. Bald. Angel. Castr. & Alber. & communiter DD de test. Albert in l. 2. §. idem Labeo, num. 2. vbi Cum n. 8. vers. sed in testis. Bart. n. 4. vers. sed in testatore, Castr. num. 3. Imol. num. 7. vers. sed quod dicit, & num. 8. vers. item etiam, ff. de aqua plu. arcend. Imol. in cap. praterea, num. 9. vers. praterquam, vbi Felin. num. 4. vers. idem esset, de test. Ioan. Crott. de testib. num. 346. Alex. conf. 99. num. 5. lib. 3. Corn. conf. 8. lib. 2. Ias. conf. 97. col. 2. vers. hinc est, lib. 4. pulchrè Alciat. conf. 60. num. 3. 4. & per totum, & conf. 94. num. 1. 2. 3. & per totum, lib. 9. vbi latè adducit rationes, videndus Clar. in §. testat. quest. 59. per totam: vbi narrat exemplum de quadam muliere sagaci, quæ maritum exanimem è lecto extrahi fecit, & alium pro eo supposuit, qui simulans se eius maritum, condidit testamentum, in quo vxorem fecit hæredem, & omnes credebant, ipsum esse verè eius maritum, & res quasi diuino miraculo fuit detecta; & hoc idem latè firmat Tusch. littera T, conclus. 176. num. 3. Grassi. in §. testamentum, quest. 59. numer. 3. 4. Menoch. de arbitr. iud. cas. 475. numer. 2. 3. 24.

35 Anchar. Iun. lib. 2. quest. 11. num. 4. 5. 6. & seqq. latè Fulv. Pacian. tract. de probat. lib. 1. cap. 10. num. 17. 18. vers. non tamen, vbi testatur de veriori, & magis communi. Farinac. de test. quest. 69. num. 173. & n. 185. Canale. eod. tr. part. 2. num. 78.

Nec verum est, quod id cesset tempore pestis, quia hæc solemnitas requiritur multò magis eo tempore, ut testes videant testatorem, quia tunc maximè falsitates fabricantur, cum penes infirmos pauci reperiantur, & omnes eos vitent, vnde propter imminens periculum cautius fuit agendum, nec aliquid remittendum de hac solemnitate, quia melius est, quodd venientes ab intestato succedant, quam remittantur solemnities; vnde de facili posset falsum committi: sic in verbis dixit pulchrè Alciat. dict. conf. 94. num. 4. 5. & dict. conf. 60. num. 3. 4. 5. 6. 7. lib. 9. Et hoc comprobauit Menoch. de arb. iud. cas. 475. num. 23. in fin. vbi ait rectè id procedere etiam in tempore pestis; & hoc sentit etiam Ioan. Crott. tract. de testibus, num. 346. vers. ex hac limitatione, intelligendo eum, quando non adest clausula codicillaris, ut hic. Hector Emil. tract. de testibus in materia testis de auditu, num. 59. fol. 314. Hier. Præuidell. tract. de peste, tit. de ult. vol. cap. 6. vers. necesse est. Farinac. eodem tract. quest. 69. num. 185. in fin. quæ sententia vera est, & communis, & valde rationabilis, si attendantur, & ponderentur rationes, quas subtiliter adduxit Alciat. dict. conf. 94. num. 9. à quo dissentire non est ausus. Pacian. dict. tract. de probat. lib. 1. cap. 10. num. 22. in fin. licet dubitare videatur: & propterea Raph. Fulgos. in l. fin. Cod. de testam. refert, quodd D. Aquilia vxor Domini Signorolli de Homodeis de Mediolano, peste infecta, cum non posset testari, quia non poterat habere testes, fecit se portare in viam publicam, ut ibi habens audientes suam vltimam voluntatem, valide testaretur, & Corn. in conf. 77. num. 7. lib. 4. quem refert etiam & sequitur Præuidell. dict. capit. 6. in fin. vbi inquit quod quidam testator pestifero morbo grauatus fuit ductus ad caput scalarum, ut coram testibus, & Notario posset testari; quod etiam facere poterat dictus D. Guido. Ergo.

Et quamuis aliqui opinati sint id non procedere in codicillis, & aliis vltimis voluntatibus, quasi tunc non sit necesse, quod testes videant testatorem, quoniam ista decisio non est vera, & altera sententia est communis, & verior propter identitatem rationis præsumptæ falsitatis, quæ habet locum tam in testamentis, quam in codicillis, & aliis vltimis voluntatibus, quia semper necesse est, ut testes videant, & cognoscant testatorem, ut post Corn. in conf. 18. vol. 2. pulchrè inquit Alciat. dict. conf. 94. num. 6. 7. lib. 9. Decius conf. 354. num. 2. 3. Menoch. dict.

cas. 475. num. 24. vbi vult id maximè procedere, si testator sit infirmus, Anch. Iun. lib. 2. dict. quest. 11. num. 11. vers. sed maius dubium. Pacian. dict. cap. 10. n. 93. Farinac. d. q. 69. n. 186. vbi testatur de communi, veriori, & probabiliori sententia.

Non obstant autem Alciat. in d. conf. 60. lib. 9. & Corn. d. conf. 166. lib. 3. in contrarium adducti ad probandum, quod tempore pestis satis sit, quod notam habeant vocem testatoris, licet eum non videant; quia ex prædictis constat contrarium esse verius, & verè Alciat. pro nobis magis sentit, ut videre est apud eum in d. conf. 94. lib. 9. 39

Corneus autem in d. conf. 166. nihil nocet casui nostro, quia ipse loquitur in testamento condito ad pias causas, & quando concurrunt alia adminicula, velut si adsit vnus testis de auditu, & alius de visu, ut ipse Corneus dicit d. conf. 166. num. 3. & sic eum intelligere videtur Pacian. d. c. 10. n. 23.

Minus obstat Præuidell. dict. cap. 7. vers. Quæro: tum quia est sibi contrarius, cum in cap. 6. contrarium apertis verbis docuerit; tum quia nihil allegat ad firmandam suam sententiam, nisi Corneum, quem non obstare vidimus, quia loquitur in causa pia, & concurrentibus adminiculis, & denique quia falso nititur fundamento, putat enim testem dici præsentem, licet non videat, dummodo audiat, quoniam id non est verum, quia præsentia includit visum, Bald. in d. l. si non speciali, n. 1. in fin. C. de testam. Tusch. littera T, concl. 177. num. 2. Surd. conf. 414. num. 75.

Cum ergo testamentum prædictum sit inualidum, & nullum, legata etiam in eo relicta pereunt, ut per textum in l. hac consultissima §. ex imperfecto, vbi DD. C. de testamentis, & in l. 1. ff. de iniust. rupt. & l. si nemo, de reg. iur. Alciat. conf. 33. num. 14. lib. 6. vbi dicit hoc maximè procedere quando non adest clausula codicillaris, ut hic. Verum in casu nostro etiam si adesset dicta clausula, adhuc etiam legata perirent, ut per Alciat. conf. 94. num. 7. lib. 9. vbi dicit, quod testamentum non valet neque in totum, neque in parte, vbi testes non viderunt testatorem, quæ longè veriora sunt hic, vbi in testamento dicti D. Guidonis non adest clausula Codicillaris, neque alterius vltimæ voluntatis, excepto testamento, & sic dicta Guerrina remanet exclusa.

Et sanè in casu nostro id magis sentiendum videtur, vbi res non caret suspitione fraudis, & suppositi testatoris, quoniam erat facile dicto D. Guidoni se exhibere visibilem al cui fenestram domus, ut à testibus videri posset, cum experientia compertum sit in hac contagione præterita, quod infirmi vix vnquam viribus destituebantur, ne possent deambulare, immò videbantur quietem abhorreere, & propterea verisimile est, quod dictus D. Guido, si fuisset viuus, se exhibuisset aliquo modo visibilem, vel saltem operà dictæ Guerrinæ, & eius mariti, vel eorum, qui dicebantur, Beccamorti, fecisset se asportare in via, vel ad fenestram, ut paulisper videretur à testibus, ut fecit dicta D. Aquilia, de qua Borell. etiam in summ. decis. parte 3. tit. 20. n. 191. sed quia fortè dictus D. Guido erat mortuus, non curauit dicta Guerrina de huiusmodi diligentis ad tegendam fraudem suppositi testatoris, prout fecit alia mulier sagax, de qua Clar. in d. §. testamentum, q. 59. ad fin. 41

Nam considerandum est, quodd testes examinati patiuntur multos defectus, siquidem vnus erat impubes, annorum scilicet tredecim, ut in secundo professu, fol. 19. qui non est idoneus testis, maximè in testamento, ad textum in l. hac consultissima, vbi Ias. num. 10. & DD. C. de testam. Farinac. de test. q. 58. n. 8. 42

Deinde multi alij testes dubitant, an ille testator, qui loquebatur, esset verè dictus D. Guido, ut videre est ex primo teste Guerrinæ in secundo processu, fol. 2. dum inquit: mi parue che fosse lui, ma non posso affermarlo, & fol. 6. fac. 2. dum alternatiue loquitur dicens: Eppo testatore, o quella persona. Et alius testis fol. 8. 9. dicit: Et pareua, che quella voce

voce non potesse troppo ben parlare. Et postea: *Sentei quella voce, che era in quella camera.* Et alius fol. 19. dicit. *Non posso affermare, che fosse lui.* Et alius fol. 27. idem replicat, & alius fol. 36. *Non giurare, che fosse lui.* Et alius fol. 61. inquit verba magnæ considerationis, *Non voglio con mio giuramento affermare, che fosse lui, & hora mi pare lui, hora di no.* Ex quibus deducitur quàm ambigui fuerint testes de persona dicti testatoris, & tamen requiritur, quòd taliter notam habeant vocem loquentis, vt decipi non possint, alioquin si non sic benè, vtputà mediocriter, notam illam habeant, nihil probant, vt per Farin. de testam. q. 69. n. 169. 170.

Ex quibus considerandum est etiam, an testes prædicti aliquam fidem faciant, quia in multis videntur discordes, nec deponunt super toto tenore testamenti; & propterea videtur dicendum, quòd non probent illud ita, vt possit authenticum dici, & legale, quia quando tractatur de testamento noncupatio confecto sine Notario, & in authenticam formam ex testium depositionibus redigendo, oportet quòd testes non solum sint præsentis toti testamento, sed etiam quòd totum illud intellexerint, & sensu perceperint, & ipsi sint sibi per omnia omninò conformes, in tantum, quòd si in vno eorum depositio deficiat, tota testatoris dispositio corruat: Bald. in l. cum antiquitas, num. 5. vbi Cast. num. 6. Alex. num. 10. Ias. num. 9. & communiter DD. C. de testam. Corn. conf. 304. num. 2. vers. tamen his, lib. 1. vbi dicit, quòd testes debent deponere de toto tenore testamenti, adeo quòd si qui testes probant plus, aliqui minus, nullam fidem faciant, & hoc idem confirmat Valsq. de success. creat. p. 1. lib. 3. §. 22. lim. 17. n. 92. vers. deinde, vbi multos allegat. Craff. in §. test. quæst. 59. n. 2. Brun. conf. 14. n. 2. lib. 2. Lud. Bell. conf. 53. num. 14. Surd. conf. 414. num. 88. hoc autem erit remissum magnæ prudentiæ Illustrissimorum DD. Indicum, qui sicut omnia considerant, sic hinc aduertent, an simus in casu, vt id possit annullare dispositionem dicti testatoris factam ad fauorem dictæ Guerrinæ.

Accedat, quòd dictus testator sic disposuit ad fauorem dictæ Guerrinæ ad eius interrogationem, vt ipsa dictaret Curato verba legati dicti vltusfructus, vt inquit vnus ex eius testibus in secundo processu, fol. 3. fac. 2. & fol. 9. dicens; *E perche pareua, che quella voce non potesse troppo ben parlare, la Caterina sodeita, quale era ad vna finestra disse al Prete, che scrinasse, che'l detto Signor Guido la lasciava usufruttuaria dei suoi beni, e poscia si voltò verso la camera con la faccia dicendo con voce alta; Non è vero che mi lasciate usufruttuaria? all' hora il Prete ancora lui soggiunse, e gli domando s'era vero, e sentei quella voce che era in quella camera disse; de si, & il detto Prete lo scrinasse.* Idem replicat alius testis fol. 28. & alius fol. 61. qui testes plenè probant contra inducentem, vt vidimus, & idè talis dispositio redditur multum suspecta de falsitate; licet enim aliàs validum dicatur testamentum ad interrogationem factum; tamen hinc mixta consideratione interrogantis, & ægotantis constituti in periculo mortis vehemens oritur suspicio falsitatis, seu deficientis voluntatis, quasi quòd ita responderit potiùs ad suggestionem interrogantis, & ad submouendam molestiam propter morbum, quàm quòd ita disponere voluerit, vt præsumitur quando duo concurrunt, scilicet grauis infirmitas, & interrogatio facta à persona suspecta: pulchrè Menoch. conf. 45. n. 19. Clar. in §. testam. q. 37. n. 6. Tusch. præf. concl. littera T, concl. 124. num. 6. vbi testatur de communi: sic latè Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 6. n. 9. vers. & hoc maxime Borell. in summ. decis. part. 3. tit. 20. n. 171. 172. 173. qui alios allegant: & propterea stantibus tot suspicionibus non potest dici validum fuisse dictum testamentum factum tempore pestis, vbi nemo testium vidit testatorem. Alciat. d. conf. 94. num. 7. lib. 9. & sic excludenda est penitus dicta Guerrina; & hoc valeat quantum valere potest.

Quintò igitur accedendo ad punctum magis proprium,

dicimus dictam Guerrinam fuisse incapacem & indignam dicti legati, & idè non esse legitimam contradictricem ad impediendam manutentionem dictorum hæredum, quia fuit adultera, focaria, & probrosa concubina dicti D. Guidonis, iuncto etiam lenocinio, quia eius maritus consentiebat huiusmodi turpitudini, ad textum in leg. 1. §. lenociniis, vers. ceterum, ff. ad leg. Iul. de adult. Et non dubitandum de hac illicita conuersatione, quia ferè omnes testes etiam ipsius Guerrinæ videntur 45 asserere, quòd ipsa esset adultera, & concubina dicti D. Guidonis, quam domi detinebat, & deponunt de publica voce, & fama; aliqui etiam de osculis inter ipsos, de actibus impudicis, de signis amoris, & quòd dormiebant in eodem lecto, prout dicunt partim testes ipsius Guerrinæ, vt in secundo processu, fol. 8. 9. 17. 26. 35. 60. partim testes dictorum hæredum, qui clarè deponunt in primo processu, fol. 20. 21. 22. 24. 25. & in secundo processu, fol. 72. & seqq. vbi testes recognouerunt fides ab eis factas, ex quibus satis probatur adulterium, & 46 copula, vt per Farinac. de delict. carn. quæst. 136. n. 129. 141. 170. 171. 187. & 201. ita vt sufficiant testes vicini, & domestici, vt per Farin. d. quæst. 136. num. 38. 45. adde vt processum consideranti non possit remanere dubium, quin hæc sit veritas, iunctis omnibus, quæ tendunt ad hunc finem.

Et propterea huiusmodi conuersatio inter D. Guidonem prædictum, & dictam Guerrinam fuit propriè, & stricto modo adulterium, quia ipsa erat nupta dicto Constantio: textus est in l. inter liberas, §. 1. ad l. Iul. de adulter. 47 quòd crimen omnes detestantur, & graue, & punibile existimant. Farinac. de delict. carn. q. 141. n. 3. & n. 84. 85. 87. vbi secundum magis communem vult esse punibile etiam in meretrice nupta respectu ipsius, saltem si nignoretur esse nuptam: sed hic notum erat dicto D. Guidoni esse maritatum, & non versamur in meretrice, sed in concubina, quam domi detinebat, vt dicunt ferè omnes testes, adde vt non sit dubitandum de huiusmodi commercio probroso, & carnali, de quo deponunt ipsius Guerrinæ testes, 48 quòd satis est, quia testis etiam vnicus probat contra inducentem. Socin. Iun. consil. 69. num. 11. lib. 1. Cephal. consil. 82. num. 47. Riminald. Iun. consil. 209. num. 28. Bursat. consil. 20. num. 23. lib. 1. Gabr. de testib. conclus. 1. sub num. 14. Farinac. cod. tract. quæst. 62. num. 237. 238. vbi de communi testatur. Cauale. de testib. part. 2. num. 135. & licet aliqui sint testes de auditu alieno, tamen adhuc probant 49 contra inducentem. Farin. de test. quæst. 69. n. 57. 58. 59. 60. & maxime cum versetur in his, quæ sunt difficilis probationis, vt est adulterium. Farinac. d. tract. q. 69. n. 48. 49. 51. Etenim adulterium, & copula carnalis probatur coniecturis, & præsumptionibus, etiam per testes de credulitate, maxime quando agitur ciuilitè ad priuationem dotis, aut similibus, vt hic Farinac. d. delict. carn. q. 136. n. 2. 3. 18. 34. qui ceteros congerit. Ergo certum est dictam Guerrinam fuisse concubinam adulteram dicti D. Guidonis.

Et dato etiam, quòd hic adessent aliqui testes singulares, tamen eorum singularitas est adminiculatiua; & cum non agatur de probanda aliqua copula præcisè, & indiuiduali, sed de probando adulterio in genere cum dicto D. Guidone, & in honestate dictæ mulieris cum eo, adhuc sufficiunt testes singulares. Alexand. conf. 13. 51 num. 24. lib. 7. Riminald. Iun. consil. 7. num. 50. 103. Bursat. consil. 69. num. 12. Petr. de fideicom. quæst. 12. sub num. 593. in fin. & num. 601. 612. 613. vide de communi. Maschard. de probat. concl. 1063. num. 37. Farin. de test. quæst. 64. num. 223. 225. 229. & de delict. carn. quæst. 136. num. 28. pulchrè Cauale. de test. part. 4. num. 138. ad fin. Borell. in summ. decis. part. 2. tit. 11. num. 66. 67. 71. vbi ceteros allegat. Fulu. Pacian. tract. de probat. lib. 1. cap. 14. n. 18. 19. 20. vbi vide.

Et verè non est dubitandum de concubinato, & coitu inter prædictos D. Guidonem, & Guerrinam, tum ex prædictis,

dictis, quæ deponunt testes super actis impudicis inter eos procedentibus; tum ex continua cohabitatione in
 52 domo ipsius testatoris, quæ satis probat concubinatum, maximè stante personarum disparitate, ita per l. in concubinato, ff. de concubin. Host. in cap. præterea, num. 5. vers. de adminiculis, vbi Ioan. And. num. 4. Anch. num. 3. Butr. n. 9. ad fin. Abb. n. 7. de test. Gramm. vol. 4. n. 2. 3. Rim. Iun. conf. 274. n. 9. Menoch. conf. 31. num. 22. 25. pulchrè Mascard. de probat. concl. 312. n. 26. vbi quod hæc est violenta præsumptio, & concl. 344. n. 2. 3. 4. 5. & concl. 810. num. 10. Farin. de delict. carn. q. 136. n. 187.

Neque hîc tractamus de concubina iuris ciuilib, quæ multa debet habere requisita; sed de concubina focaria, & probrofa, ac pellice, & versamur inter personas, inter quas non potest matrimonium consistere, velut inter clericum & mulierem, vel inter nuptam, &
 53 solutum, vt hic; hæc enim pellex, & illicita concubina dicenda est, per textum in l. Massarius, vbi Alciat. de verb. sign. pulchrè Bald. consil. 267. n. 1. lib. 1. Caccialup. in l. si qua illustris, n. 73. C. ad Orfician. Ioan. Lopez de donat. inter vir. & vxor. §. 39. n. 14. versic. & secundum ista. Farinac. de delict. carn. q. 138. n. 6. vbi quod istæ mulieres dicuntur concubinæ focariæ, etiam si retineantur domi sub nomine pedisequæ: & licet loquatur in clerico, tamen loquitur per modum exempli, & satis est inter eos interdictum esse matrimonium, vt dicunt ipse, & præcitati DD. & inquit ad rem Crauer. conf. 229. n. 12. vers. 4. respondeo. Tusch. pract. concl. littera C, conf. 566. n. 1. & concl. 568. n. 20.

Et circumscripto etiam adulterio, tamen hodie non licet amplius controuertere, an concubinatus sit permittus iure ciuili (nam clarum est vetitum esse iure canonico, ad textum in c. nemo, & c. dicat aliquis 32. q. 4.) tum quia de iure nouissimo ciuili prohibitus apparet etiam concubinat, vt probatur per textum in cap. 1. de filiis ex matr.
 54 ad morgam contract. in v. sub. feud. & melius in §. 1. & per totum, in Aub. de lenon. Abb. in cap. tanta, num. 12. q. fil. sint leg. Felin. in cap. cum sit generale, num. 13. de for. comper. Cagnol. in d. l. si qua illustris, num. 10. 13. Alex. consil. 59. num. 3. in fin. lib. 4. Paleot. de noth. & spur. cap. 12. num. 21. Bursat. consil. 76. num. 12. lib. 1. Baiard. ad Clar. §. fornicatio, num. 7. Decian. consil. 5. numer. 94. lib. 1. Farinac. d. quest. 138. num. 31. vbi de magis communi. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 9. num. 15. & consil. 469. num. 20. Menoch. consil. 461. num. 20. Gratian. discept. 31. num. 3. 4. Cald. de iur. emphyt. lib. 2. quest. 19. num. 15. Tusch. littera C, conclus. 566. num. 4. tum quia Serenissimus Cæsar Dux Mutinæ pius, & Catholicus, sub die 9. Iunij 1598. generaliter prohibuit etiam simplicem concubinatum sub variis pœnis, & voluit pœnam duplicari contra vxoratos, vt videre est in
 55 eius proclamate, aded vt de hac re non sit ampliùs dubitandum, maximè in casu nostro, vbi dicta Guerrina est nupta, in qua ided cadit propriè adulterium, vt vidimus, vnde non sunt ampliùs allegandæ leges, quæ permittebant donare, & relinquere concubinæ, quia procedebant quando iure ciuili tolerabatur concubinatus, non
 56 autem hodierno tempore, quo est prohibitus, vt inquit pulchrè Crauer. conf. 364. num. 3. vers. tertio respondetur, & num. 8. vers. sed enim.

Etenim iure magis receptum est, vt concubina illicita, cum qua non potest consistere matrimonium, sit non solum indigna, sed etiam incapax quorumcumque relictorum sui amassij, tam inter viuos, quàm per vltimam voluntatem, adeo vt omne datum, seu dispositio pro ea facta, sit inualida, & emolumentum remanere debeat penes hæredes grauatos, & ad quos pertinet hæreditas: sic voluerunt Cum. in l. miles ita, §. mulier, num. 2. vers. in pagano, ff. de milit. test. & melius in l. afflictionis, n. 2. de donat. Cyn. in l. 2. num. 3. C. de condict. ob turp. caus. pulchrè videndus Bald. consil. 267. num. 2. lib. 1. & conf. 457. num. 1. vers. sed his, lib. 5. Luc. de Peñ. in l. si cohortalis, versic. 2. & vers. quod si, C. de cohort. lib. 12. laf. conf. 37.

vers. quadam lib. 3. & in l. miles, num. 18. 19. de re iudic. Peregr. de iur. fisc. lib. 2. tit. 9. num. ... videndus etiam Ruin. conf. 109. num. 29. 30. 33. lib. 3. Crauer. conf. 229. num. 12. vers. 4. respondeo, & conf. 368. num. 3. & num. 10. vers. consequens, pulchrè Bursat. conf. 205. num. 21. 22. lib. 2. Couar. in cap. peccatum, p. 2. §. 2. vers. nam etiam, de reg. iur. in 6. Corn. in d. l. hæreditas, col. 2. C. de his quibus vt indign. Carp. ad Stat. Mediol. c. 295. num. 56. p. 1. Lancell. Gall. de stat. verb. maritus, quest. 3. num. 32. 44. in fin. Mantua in enchirid. rer. sing. lib. 6. c. 142. Surd. consil. 469. n. 5. 6. Caccialup. in d. l. si qua illustris, n. 37. vers. & ita, C. ad Orfie. Sim. de Præf. de interpr. vlt. vol. lib. 3. interpr. 1. dub. 3. col. 2. num. 2. Marcabrun. conf. 1. num. 54. 55. 56. Vrsill. ad Afflict. decis. 102. num. 3. Ioan. Lopez in rep. rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 37. num. 8. Giouagn. conf. 47. num. 6. lib. 1. pulchrè Gratian. discept. 31. n. 8. 19. 20. Tusch. littera L, concl. 568. num. 12. 17. 20. & littera D, concl. 700. num. 42. Seraph. decis. 46. num. 6. vers. in terminis. Farin. decis. 4. post conf. crim. lib. 1. Ioan. Bapt. Lup. tract. de illegitim. & natal. rest. com. 2. §. 1. n. 3. vers. item nec ipsis, & num. 14. vers. Sed Ruinus, ibi: similiter. Homobon. de exam. Eccles. part. 2. tract. 10. cap. 4. quest. 6. versic. quo verò. Ex quibus apparet hanc esse communissimam DD. sententiam, vt non valeat legatum factum concubinæ illicitæ, cum qua non poterat consistere matrimonium, & ego aliàs habui in facto in casu fortiori cuiusdam fœminæ solutæ, quæ fuerat concubina vxorati, & fuit pronunciatum fuisse incapacam legati ei ab
 58 eo facti; vnde quantò magis idem dicendum est in casu nostro, vbi tractatur de adultera: ita Gratian. discept. 31. sub n. 18. 19. quæ aded vera censenda sunt, vt talis mulier neque possit vti iure retentionis, per textum in l. 1. §. Sed & si, & §. quibus tacentibus, C. de natur. liber. ad rem bene Ruin. d. conf. 109. n. 30. lib. 3.

Nec potest dici dicta Guerrina emendata, cum perseverauerit in dicta conuersatione illicita vsque ad mortem dicti testatoris, vt in primo processu, fol. 19. & in secundo, fol. 8. 17. 26. 35. & tamen ad probandam emendationem necesse erat ei ostendere, quod manifestè per triennium abstinuisset à conuersatione eius. Bald. conf. 354. n. 5. in fin.
 59 lib. 3. Marfil. in l. unic. n. 19. de rapt. virg. Carp. ad Statut. Mediol. c. 295. n. 10. p. 1 Rip. in l. is cui bonis, n. 43. de verb. oblig. pulchrè Lancell. Gall. d. tr. de stat. verb. maritus, q. 3. num. 46. 47. Ceph. conf. 523. n. 130. Seraph. decis. 54. n. 1. 4. 5. Gratian. d. discept. 31. n. 29. 30. 31.

Cum ergo dicta Guerrina sit incapax penitus legati, Bald. d. conf. 267. n. 2. Crauer. d. conf. 229. n. 6. vers. secunda ratio, & n. 12. vers. 4. fiscus nullum ius prætereundere potest in dicto legato, quod debet remanere penes hæredes, vel proximiores agnatos ab intestato venientes, quia habetur pro non scripto, & tantum vltimo loco cæteris deficientibus succedere potest fiscus: ita probatur per textum in leg. unic. §. in primo itaque, iuncto §. tantum etenim, C. de caduc. toll. & in terminis nostris Ruin. d. conf. 109. num. 30. vers. nec per fiscum, num. 32. in fin. & num. 33. vers. est etiam, lib. 3. Cyriac. contr. 205. num. 26. 27. p. 2. vbi alios allegat, pulchrè ad rem Lancell. d. q. 2. num. 24. Rim. Iun. conf. 239. num. 16. Menoch. conf. 511. num. 18. Farinac. quest. 102. n. 110. & conf. 105. n. 92. vers. prout, lib. 2. Mangil. de imput. q. 4. n. 34. vers. sunt, latè Sanchez moral. lib. 2. cap. 14. n. 42. vers. sed hæreditas. Vnde D. Guerrina ex defectu iuris non potest dici legitima contradictrix ad impediendum manutentionem, vel inmissionem dictorum hæredum, & est condemnanda ad restitutionem fructuum, & omnium bonorum, quæ occupauit de hæreditate dicti D. Guidonis.

Non obstant autem in contrarium adducta, & in primo validum esse testamentum confectum tempore pestis coram quinque testibus, quia hoc recipit multas difficultates, cum multi graues DD. sentiant etiam tempore pestis necessarios esse septem testes, vt videre est apud Borell.
 61 in summ. decis. p. 3. tit. 20. n. 190. 191. sed quia hic non est casus

casus noster, cum nostro testamento adfuerint testes septem, aliunde dicimus testamentum non fuisse validum, quia nullus testium vidit testatorem. Alciat. d. consil. 94. num. 5. 9. lib. 9. vbi in fine ita concludit; idem hæredes ab intestato venientes debent obtinere tam in possessorio, quam in petitorio.

Secundò non obstat satis esse tempore pestis, si testes notam habeant testatoris vocem, quia id non est verum, ut plenè vidimus, & maximè in infirmo, cuius vox faciliè potest imitari, nec potest certa eius cognitio in teste præsumi, ut per Alciat. d. consil. 94. num. 7. in fin. lib. 9. Menoch. d. cas. 175. num. 24. in fin. Pacian. d. cap. 10. num. 30. Farinac. de testib. d. quest. 69. num. 188. vbi alios allegat, sed noster testator dicebatur esse infirmus, quando testatus est: ergo non valet eius testamentum, etiamsi testes dicant se notam habere vocem illius: & sic corrui omnis eius dispositio etiam ad fauorem dictæ Guerrinæ facta, ut ostensum est.

Tertiò non obstat, quod quilibet possit de rebus suis ad sui libitum disponere, quia id verum est, nisi lex resistat, cum nemo possit facere, quin leges habeant locum in suo testamento, l. nemo potest. ff. de leg. primò, & lege reluctante voluntas testatoris nullius est momenti, l. si quis sub conditione. ff. de cond. instit. Alba cons. 46. num. 6. Crauer. consil. 977. num. 13. Marcabrun. consil. 81. num. 63. hinc autem lex resistit, ne possit quisquam relinquere concubinæ focariæ, & illicitæ: ergo non est curandum de voluntate testatoris, etiamsi vtatur præceptis, & pœnis. Surd. de aliment. tit. 9. question. 26. numero 12. 13. 15. 24.

Quartò non obstat, quod valeat donatio concubinæ etiam adulteræ, ex decisione Capellæ Tholosanæ, quia huiusmodi decisio est sine fundamento, & fuit reprobata: ut per Seraphin. d. decis. 26. num. 6. & Gratian. d. decis. 31. num. 19. & id verum esse satis constat ex supradictis.

Quintò, & vltimò non obstat confessio dicti testatoris, dum se facit debitorem dictæ Guerrinæ de hac. 150. & confitetur eam esse dominam auri, de quo in testamento, quia talis confessio vti fraudulenta nihil probat, etiamsi iurata esset, quia emanata est inter personas suspectas, & prohibita: ita per textum in l. qui testamentum. ff. de probat. l. cum quis decedens, §. Titia, vbi Bart. de leg. 3. & melius in l. si forte, de castr. pecul. l. si donatione, C. de coll. Rip. in d. l. miles, num. 11. videndus Dec. cons. 132. num. 2. Crauer. cons. 368. num. 17. Peregr. de iur. fisc. lib. 2. tit. 9. num. 5. 6. & cons. 6. num. 14. 15. lib. 3. Chouer. tract. de concubin. verb. qui etiam filios, num. 31. 32. Gratian. d. cap. 31. num. 27. Vnde concludo dictam Guerrinam esse omninò incapacem dispositionis factæ per dictum D. Guidonem, quatenus valida esset, & penitus esse excludendam à beneficio dicti testamenti, & dictos DD. Fratres de Corradis hæredes illius, siue ex testamento, siue ab intestato debere victoriam obtinere, tam in possessorio, quam in petitorio, svt dixit Alciat. in d. consil. 94. in fin. lib. 9. prout ita iuris esse censeo. Saluo, &c.

- 2 Exemptus debet manuteneri in quasi possessione exemptionis.
- 3 Immunitas transit ad singularem successorem in beneficio Principis.
- 4 Immunitas res vendita à Principe transit cum exemptione.
- 5 Immunitas realis transit ad quemcumque successorem.
- 6 Exemptio respectu certa rei quomodo transeat.
- 7 Principis bona sunt exempta à quocumque onere.
- 8 Exemptio realis dicitur concessa rei determinata, & transit ad omnes.
- 9 Exemptio ex titulo oneroso transit ad quemcumque.
- 10 Exemptiones interpretantur ab observantia.
- 11 Observantia quando debeat esse præscripta.
- 12 Immunitas quanto tempore præscribitur.
- 13 Principi quando noceat scientia eius Officialium.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

DE anno 1502. ex mandato suæ Celsitudinis Illustrissimi DD. Factores Serenissimi Herculis Ducis Ferrariæ vendiderunt Borsio Marchesio vnam possessionem sitam in territorio Carpi in villa S. Martini intra suos confines, eamque, & res venditas ex rescripto dicti Principis dederunt eidem cum exemptione, & immunitate, quam terræ prædictæ haberent, & habuissent, si suæ Celsitudinis fuissent, & hoc pro se, hæredibus, & successoribus. Verum in progressu temporis dicta possessio fuit vendita diuersis personis, & denique DD. Gauardis, qui longo tempore possederunt dictam possessionem cum exemptione prædicta. Nunc autem deducitur in controuersiam, an dicta immunitas potuerit transire ad dictos DD. Gauardos tanquam singulares successores, qui titulo emphyteusis acquisiuerunt dictam possessionem cum exemptione. Quæritur quid iuris.

Et sanè dubium prima facie inducebat, quod cum prædicta exemptio fuerit concessa dicto Borsio pro se, & hæredibus, ac successoribus, hoc intelligendum videatur de successoribus vniuersalibus, non autem singularibus, quia non fuit adiecta dictio, Pro quibuscumque: sic enim resoluere videntur Ias. cons. 89. lib. 3. Bertaz. tract. de claus. claus. 21. gl. 4. num. 4.

His tamen non obstantibus censeo verè Perillust. D. Franc. Gauardum modernum possessorem dicti prædij esse manutendum in quasi possessione pacifica dictæ exemptionis, & immunitatis prædictæ, in qua vsque adhuc ipse, & sui antecessores fuerunt, datur etenim manutentio pro conseruanda libertate, & exemptione, etiam ex sola assistentia iuris, & multò magis concurrente verè quasi possessione: sic Gratian. disc. 898. num. 18. Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. gl. 3. part. 10. num. 14. 2. tom. poster. Lud. Posthius in tract. de manut. obser. 10. num. 22. 23. & sic non debet impediri effectus immunitatis, donec disputatur, an transeat ad singularem successorem, quia hæc respiciunt petitorium.

Nec obstat, quod huiusmodi immunitas non transeat ad singulares successores, stantibus verbis, Pro hæredibus, & successoribus, quia responderetur, quod id fortè procedit in priuilegiis: sed quando versamur in beneficio Principis, qui per contractum concessit talem immunitatem, vtiq; tunc comprehenditur etiam singularis successor, quia beneficium Principis debet latè intelligi: sic Alex. consil. 193. num. 1. 2. lib. 1. pulchrè Alciat. consil. 13. numer. 18. 19. lib. 5. Sylua consil. 98. numer. 14. Bertaz. claus. 21. gl. 25. num. 1. vers. nisi versamur, vbi in practica hanc opinionem admittit, quando versamur in beneficio Principis: & pulchrè firmat hoc Cyriac. controuerf. 141. numero 57. 58. libro primo, vbi in terminis similis venditionis dicit, quod quando immunitas fuit concessa pro re alias immuni, vti quæ erat Principis, & nemini fuit præiudicatum, nisi ipsi Principi, dicitur

CAPVT CX.

EPITOME.

Exemptio, & immunitas concessa à Principe titulo oneroso, vel reali, transit etiam ad singularem successorem, & quando.

SVMMARIVM.

1 Exemptio concessa pro se, & successoribus intelligitur de vniuersalibus.
I.B. Ciarlinij controu. for. Tom. I.

beneficium, non priuilegium, & ob id patitur extensionem, & latissimam interpretationem.

Deinde respondeo, quod adducta in contrarium procedunt in exemptione personali, quæ stantibus prædictis non transit ad singularem successorem, secus est in immunitate reali, quando concessio illius facta est determinate respectu rei certæ; hæc enim transit in quemcumque successorem, etiam singularem, ad quem res ipsa deuenit cum sua exemptione, ad textum in *l. viasla* 2. §. *quæcumque*, ff. de *seruit. rust. præd.* & in *leg. si aqueductus*, cum *l. seq. ff. de contrab. empt. l. testatrix*, §. 1. ff. si *seru. vend.* Bart. in *l. licitatio*, §. *mercatores*, ff. de *publican.* Alex. *consil.* 93. num. 3. lib. 2. Ias. *consil.* 89. in *prin. vers. quarto*, & col. *penult. vers. non obstat*, lib. 3. vbi licet teneat contra Alexandrum, quando indeterminatè facta est concessio, tamen nobiscum sentit, quando determinatur respectu certæ rei, ut hic: & sic concordat Bertaz. *d. claus.* 21. gl. 25. num. 3. in *fin.* Bursat. *consil.* 452. num. 15. Riminald. *Iun. consil.* 500. numero. 47. Tusch. *præf. conclus. littera F, conclus.* 558. num. 12. 13. vbi id firmat etiam si non sit specificata exemptio. Menoch. *consil.* 136. num. 18. Bertaz. *consil. civil.* 42. num. 48. Surd. *consil.* 525. num. 26. latè Cyriac. *d. controuers.* 141. num. 27. lib. 1. vbi multos allegat, & propterea ista bona semper erunt immunia, ad quemcumque transeant: & cum Princeps ea vendiderit cum immunitate, qua ipse ea tenebat, dicitur concessisse illa etiam cum immunitate gabellarum: Cyriac. *d. controuers.* 141. num. 72. vbi alios congerit.

Non est autem dubitandum, quin hæc immunitas, de qua in præsentī casu quærimus, fuerit, & sit realis, & rei cohæreat, cum dicatur in instrumento venditionis, quod vendidit possessionem, & res cum eadem exemptione, quam ipse Princeps habebat. Certum est enim bona Principis esse per se immunia ab omnibus oneribus, ad textum in *l. priuata*, & *l. pen. C. de excusat. muner. lib. 10.* & *l. fin. C. de priuileg. dom.* Aug. lib. 11. Cephal. *consil.* 58. num. 29. §. 1. Bertaz. *d. consil. civil.* 42. num. 2. Bursat. *consil.* 258. ante num. 20. vbi dixit bona Principis esse immunia apud eum immunitate reali: & sequitur Cyriac. *d. controu.* 141. num. 68. 69. & sic cum prædium prædictum proueniens à bonis Principis sit ex sua natura immune, & immunitas in venditione eius concessa, sit ipsi rei data, censenda est omnino realis, ut latè per Cyriac. *d. controu.* 141. num. 20.

Et tantò minùs de hoc potest dubitari, quia huiusmodi immunitas in casu nostro fuit concessa dictæ possessioni specificæ, & nominatim, & sic data est respectu rei determinatæ, quo casu absque dubio exemptio censetur realis, & transit ad quemcumque, etiam si non sit dictum, quia hoc est de sui natura. Tusch. *d. conclus.* 558. num. 13. lib. 2. Ias. *dict. consil.* 89. ad *fin. vers. non obstat*, lib. 3. Bertaz. *d. claus.* 21. gl. 7. n. 14. *vers. sed quando*, & idem Bertaz. *d. consil.* 42. num. 47. Bursat. *d. consil.* 138. num. 26. Decian. *consil.* 5. num. 31. lib. 4. Menoch. *consil.* 276. num. 16. & *consil.* 905. num. 2. 3.

Denique verè dicta immunitas dicitur realis, & transitoria ad quoscumque, quia fuit concessa titulo venditionis oneroso, & pacto per contractum stipulato. Ias. in *l. si sic stipulatus*, num. 13. 17. de *verb. obligat.* Menoch. lib. 3. *præf.* 103. numero 22. Bursat. *consil.* 16. numero 44. & *consil.* 258. numero 14. 17. Bertaz. *consil.* 42. numero 44. Cyriac. *d. controuers.* 141. num. 21. ad eò ut non possit negari, quin hæc immunitas sit realis, & transitoria ad quemcumque successorem, etiam singularem, quia id est de natura rei.

Vnde iure merito hucusque pro tali est habita, ut in litteris factoralibus, in quibus præcipitur gabellariis Carpi, ut dictam possessionem tractent tanquam exemptam, & immunem, & patiantur frui sua immunitate, & propterea nil vltius est quærendum, quia in exemptionibus optima est interpretatio, quæ ex obseruantia deducitur, ut latè per Cyriac. *d. controuers.* 141. num. 38. vbi alios

allegat, & in tali consuetudine, & obseruantia non requiritur præscriptio, quia non est consuetudo iuris, quæ faciat ius, sed est quædam consuetudo facti, ut inquit Dec. *consil.* 48. num. 1. *versic. & in tali.*

Et quamvis etiam requireretur præscriptio, ea optimè probatur ex cursu 30. & 40. annorum & vltra, quo tempore semper à gabellariis dictum prædium fuit habitum pro immuni, & hoc fuit admissum ab Illustrissimis DD. Factoribus Ducalibus; tanto enim tempore præscribitur immunitas contra Principem, & eius fiscum, ad textum in *c. cum persona*, de *priuileg.* in 6. Bartol. in *d. leg. licitatio*, §. *earum*, de *publican.* Corn. *consil.* 268. num. 19. lib. 4. Curt. *Iun. consil.* 61. col. 2. Peregr. de *iur. fisc.* lib. 6. tit. 8. numer. 28. 29. vbi etiam in *fin.* dicit, quod sufficit in hoc scientia Officialium Principis, ad quos illius rei cura pertinet, quod etiam dixit Surd. *consil.* 335. num. 55. Ex quibus satis liquet dictum prædium esse immune ab omnibus oneribus, & gabellis, quia cum tali immunitate Princeps illud vendidit. Cyriac. *d. controu.* 141. num. 68. 70. 72. Cum igitur res videatur satis clara, ampliùs non insisto, & ita iuris esse censeo. Saluo, &c.

CAPVT CXI.

EPI TOM E.

Legitimus per subsequens matrimonium non excludit substitutum sub illa conditione, si grauatus decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, & de legitimo, & vero matrimonio natis.

S V M M A R I V M.

1. *Coniectura cessant in claris.*
2. *Filiatio, & legitimitas probatur per tractatum.*
3. *Legitimus per subsequens matrimonium excludit substitutum, & quando.*
4. *Liberorum defectus præsumitur, ut quis sine filiis mortuus credatur.*
5. *Conditio si sine filiis, à quo verificanda.*
6. *Legitimus se dicens probare debet.*
7. *Legimitatis defectus ante omnia est discutiendus.*
8. *Substitutus excludit legitimatum per subsequens matrimonium, & quando.*
9. *Conditio, si quis decesserit sine filiis de vero, & legitimo matrimonio, de quibus intelligatur.*
10. *Nobilitas testatoris denotat, per quosnam substitutus excludatur.*
11. *Substitutio vna declarat aliam.*
12. *Legitimati per subsequens matrimonium equiparantur legitime natis.*
13. *Mitius agitur cum lege, quàm cum homine.*
14. *Filiatio quando debeat plenè probari.*
15. *Legitimus per subsequens matrimonium an dicatur natus de vero matrimonio.*
16. *Filius imputat in detractones, quod soluendum est ex causa eius delicti.*
17. *Legitima potest onerari cum consensu filij.*
18. *Fructus quando in Trebellianicam imputentur.*

Ne scribam vanum, duc pia Virgo manum.

Um inter viuos ageret illustrissimus Dominus Marchio Hercules Coccapanus, nobilis Mutinensis, suum condidit testamentum in quo exheredato Domino Comite Francisco eius filio, hæredibus autem institutis cæteris eius filiis, scilicet Illustrissimis DD. Comitibus Guidone,

Guidone, Paulo, & Sigismundo, eos fideicommissio reciproco grauauit his verbis: *E se vno, o piu di detti miei figliuoli, e nipoti instituiti mancasse, o mancassero senza figli maschi legitimi, e naturali, e nati di vero, e legitimo matrimonio, a quello, o quelli tali sostituisco gl'altri miei figli, e nipoti all'hora vinenti, e gli di quello, o quelli che prima fossero morti, in stirpe, e non in capi, volgarmente pupillarmente, e per fideicommissio.*

Verum circa exheredationem dicti D. Com. Franc. testator mutata sententia eum in codicillis fecit capaxem suae hereditatis, iisdem tamen conditionibus, & modis, quibus alios eius filios vocauerat, & postea diem clausit extremum.

Mox dictus D. Com. Franciscus, adita cum aliis, & acceptata hereditate paterna decessit e viuis, relicto post se haerede D. Com. Leonardo, quem dixit esse suum filium legitimum, & naturalem, eo quod licet natus sit sine figura matrimonij, tamen dicunt fuisse legitimatum per subsequens matrimonium, & ideo ipse praetendit euauuisse conditionem fideicommissi.

At Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Marchio Paulus Coccapanus Episcopus Regij, & Princeps, & Illustrissimus D. Com. Sigismundus eius frater ob mortem dicti D. Com. Franc. eorum fratris praetendunt venisse casum fideicommissi paterni vocando ad hereditatem fratres superstites eius, quem decedere contingat absque filiis masculis, legitimis, & naturalibus, & natis de vero ac legitimo matrimonio, qualis non potest dici dictus D. Com. Leonardus: ex quibus putant nullum extare dubium, quin purificatum sit fideicommissum, quia in verbis nulla est ambiguitas, & ideo non est locus coniecturis, *l. ille, aut ille, §. cum in verb. ff. de leg. tertio, l. continuus, §. cum ita, de verb. oblig. l. tres partes, ad l. falcid.*

Nihilominus, quia auditur ex aduerso haberi pro certe euauuisse fideicommissum ob existentiam dicti D. Com. Leonardi, & quod satis probatur esse D. Com. Francisci filium, & legitimum ex nominatione patris facta in testamento, eum etiam heredem instituendo, quoniam huiusmodi tractatus solet probare filiationem, & legitimisationem, Peregr. *conf. 6. num. 2. lib. 3. Caualer. decis. 46. num. 3.* ideo videndum est an excludat substitutos.

Et sane licet non sit legitime natus, tamen cum fuerit legitimatus per subsequens matrimonium, videtur quod excludat substitutum etiam cum illa conditione, si haeres decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, quia per existentiam sic legitimati talis conditio defecta dicitur, ut per DD. *ad Alexand. conf. 5. lib. 7. Paris. conf. 13. num. 23. 40. lib. 2. Bursat. conf. 18. num. 16. lib. 1. & de veriori testatur Michael Grass. in §. fideicommissum, quaest. 38. num. 7. in fine, Zanch. in l. haeres mei, §. cum ita, part. 7. num. 49. ff. ad Trebell. Sforz. add. tract. de compend. part. 7. art. 6. num. 7. Caualc. decis. 106. num. 5. part. 3. Decian. conf. 5. lib. 1. Ant. Gabr. comm. conclus. tit. de legitim. conclus. 1. num. 33. & de magis communi testatur Giouagn. conf. 59. num. 66. lib. 1.*

Verumtamen in isto casu ego puto euidenter euenisse casum fideicommissi, & purificatam esse conditionem fideicommittentis, quia vere dictus D. Com. Franciscus decessit sine filiis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, in quo animauertendum est substitutum releuari ab onere probandi, quia qui dicit aliquem decessisse sine liberis, habet intentionem fundatam in iure communi, quoniam grauatum esse mortuum sine filiis de necessitate, concordat cum qualitate status hominis a principio; & qui contrarium dicit, debet probare: sic per textum in *l. ex facto, §. si quis autem, in fine, vbi Rip. num. 9. ff. ad Trebell. Bart. in l. qui duos, §. cum in bello, vers. item dicere, vbi pulchre Socin. & in l. quod de pariter, num. 1. vers. aut tale, ff. de reb. dub. & in l. si prius, de nou. oper. nunc. Alex. in l. 15. post col. 7. ff. de acquir. haered. & in conf. 20. num. 12. lib. 1. Iaf. in l.*

I. B. Ciarlinij controu. for. Tom. I.

fin. §. licentia, C. de iur. delib. Bellon. conf. 19. num. 3. perbellè Capyc. decis. 159. n. 10. in fin. & n. 11. 12. vbi quod non est recedendum in iudicando a tantorum virorum opinione, & quod ita seruatur in practica. Farinac. decis. 436. num. 3. part. 1. pulchre Mascard. de probat. conclus. 786. num. 2. 3. & num. 6. vers. verior, vbi testatur de magis communi, tam in agendo, quam in excipiendo: late Surd. conf. 92. num. 16. lib. 1. vbi multos allegans testatur de magis communi. Manent. decis. 138. num. 30.

Nec satis est ad excludendum substitutum probare filiationem, quia oportet etiam docere de legitimitate nati, per quem dicitur conditio deficere, & propterea dictus D. Com. Leonardus debet probare se esse legitimum, & talem qualem requirit testator: sic post Abb. *in c. peruenit, num. 4. vbi Butr. num. 5. qui filij sint legitimi, Butr. in c. lator, & in c. causam, eod. Bart. in l. is potest, de acquir. haered. pulchre Ruin. conf. 52. num. 3. 4. lib. 5. Dec. conf. 471. num. 2. Natt. conf. 421. num. 1. 2. vbi vult hoc procedere tam in agendo, quam in excipiendo, & conf. 473. num. 31. 32. Bursat. conf. 88. num. 5. lib. 1. Petra de fideicommissis quaest. 1. num. 223. & num. 475. vbi vult, quod siue filius agat, siue conueniatur, semper ab eo probandam esse legitimitatem: idem Mascard. sentit d. conclus. 386. num. 7. 8. Statil. Pacific. de Salu. interd. inspect. 1. cap. 5. num. 96. Roland. conf. 100. num. 22. lib. 2. latissime Manent. d. decis. 138. num. 17. 27. 28. 29. 30. 31. vbi plures alios allegat, & dicit haec in tantum esse vera, ut ille non possit nisi intentare beneficium legis finalis, *C. de edict. D. Adr. toll. nisi incontinenti doceat de legitimatione, etenim defectus legitimitatis est ante omnia discutiendus. Grat. conf. 140. num. 30. lib. 1. Paris. conf. 11. num. 10. lib. 2. Ruin. conf. 28. num. 11. lib. 1. Gozzadin. conf. 21. num. 28. quoniam legitimatio personarum in primis est facienda in omni iudicio, etiam summarissimo: Mascard. d. conclus. 786. num. 8. Gratian. discept. 486. num. 6. 7. Lud. Posth. de mandato de manutentione, obseru. 87. num. 3. & Rota apud eum decis. 297. num. 13.**

Verum enim vero demus satis de praedictis constare, ut placide deueniamus ad punctum; adhuc certum est euenisse casum fideicommissi, quia quando in substitutione dictum est, ut hic, *Si grauatus decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis*, tunc substitutus excludit legitimatum per subsequens matrimonium, quia vere attento principio natiuitatis, ei non conueniunt verba testatoris, & sic pro substituto tenent Butr. *in c. per venerabilem, col. 19. & in cap. tanta, qui filij sint legitimi, pulchre videndus Bald. conf. 367. numer. 1. vers. in contrarium, lib. 5. late Alex. conf. 5. num. 3. & seqq. lib. 7. vbi adducit multas rationes, Ruin. conf. 92. num. 14. lib. 3. qui dicit neminem in hoc discrepare. Dec. conf. 155. in fin. late, & pulchre Bero. conf. 167. num. 2. & per totum, lib. 2. Socin. Iun. conf. 63. num. 18. lib. 3. Cephal. conf. 176. numer. 29. lib. 2. late Rol. conf. 100. num. 19. & per totum, lib. 2. vbi plures adducit rationes. Tusch. in littera L, conclus. 238. num. 39. 41. vbi de magis communi. Menoch. conf. 229. n. 70. lib. 3. & conf. 776. in principio, lib. 8. vbi testatur communem opinionem, & ab ea in iudicando non esse recedendum: idem videndus Menoch. de praesumpt. lib. 4. praes. 81. num. 23. 24. vbi multos DD. allegat, & concludit in iudicando, & consulendo non esse recedendum ab ista recepta opinione. Bursat. conf. 390. num. 50. lib. 4. late etiam Peregr. de fideicommissis. art. 24. num. 40. vbi dicit ita fuisse iudicatum; sic etiam tenet fuse Mantic. de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 12. num. 20. 21. Crauet. conf. 675. num. 3. in fin. lib. 4. vbi inquit neminem ab hac opinione dissentire. Surd. conf. 213. num. 18. & conf. 456. num. 9. lib. 4. vbi multos allegat. Intrigl. de substit. centur. 3. quaest. 66. num. 26. 27. 28. 29. vbi infinitos congerit, ex quibus apparet hanc esse communissimam sententiam, & ita iudicasse Senatum Pedemontanum testatur Thesaur. decis. 196. num. 4. vbi per totam sic tenet, & latissime comprobat*

bat Fusar. *de substit. quæst.* 400. n. 39. & seq. & n. 43. dicens ab hac opinione magis recepta non esse recedendum; & ita iudicauit Senatus Mantuanus, vt apud Surd. *decis.* 319. num. 5. Cald. *de iure emph. part.* 4. quæst. 21. n. 49. qui alios allegat. Cyriac. *contr.* 21. num. 11. 12. lib. 1. & pro hac sententia stat Marth. *de success. legal. part.* 1. quæst. 18. art. 8. num. 8. vbi inquit, quod licet aliàs fuerit in voto contrario, tamen cæteri eius collegæ votum eius non fuerunt secuti, & testatur in cæteris tribunalinus pro substituto contra legitimatum per subsequens matrimonium fuisse in suo casu iudicatum; & idè concludit dicens: *Ab hac via plana in iudicando ne discedas.* Ex quibus apparet hanc etiam communem, & magis communem esse U.D. sententiam, & in praxi receptam, contra Ioan. Baptistam Lup. *tract. de illegit. & natal. rest. com.* 4. §. 3. num. 15. 16. 17. qui loquitur contra communem.

Sin placeret, & magis altera opinio minùs communis, tamen in casu nostro dicendum esset venisse casum fideicommissi, quia testator fideicommittens locutus est verbis magis prægnantibus ad fauorem substitutorum, cum non solum apposuerit conditionem de filiis natis de legitimo matrimonio, sed etiam de vero; nam licet legitimatus per subsequens matrimonium sit verè legitimus, & dicatur etiam legitimè natus, secundum leges, non tamen dicitur natus de vero matrimonio, sed ficto vigore retractionis, & sic non excludit substitutum: sic probat textus in c. tanta, ibi: *legitimi habentur*, vbi DD. *qui filij sint legitimi*: ita pulchrè Bero. *d. conf.* 167. n. 2. lib. 2. Rol. *d. conf.* 100. n. 37. lib. 2. Peregr. *d. art.* 24. n. 46. in fin. Mantie. *d. lib.* 11. tit. 12. num. 20. vers. *superest*. Thesaur. *d. decis.* 196. num. 4. Rustic. *de cond. & demonstr. lib.* 2. cap. 16. num. 184. Fusar. *d. quæst.* 409. num. 55. pulchrè Merlin. *tract. de legit. lib.* 1. tit. 2. quæst. 7. num. 12. vbi declarat, & distinguit, & nobiscum sentit, vbi positi in conditione sint nati de vero matrimonio.

Et hoc sanè conuenit etiam nobilitati D. testatoris, qui cum esset nobilis, & Illustris, videtur voluisse suam hæreditatem deuolui ad eos, qui non sint illegitimè nati; attenditur enim nobilitas testatoris ad cognoscendum, per quosnam filios substitutus excludatur: ad textum in l. ex facto, §. si quis rogatus. ff. ad Trebell. Rustic. *de fil. in conditione positis*, lib. 1. part. 2. c. 2. n. 33. Menoch. *conf.* 173. num. 74. Bursat. *conf.* 390. num. 51. lib. 4. Et propterea cum substituti sint filij testatoris verè, & legitimè nati, ex verbis huiusmodi substitutionis præsumitur prætulisse propriam sobolem immaculatè natam sic legitimo. Ruin. in l. Gallus, §. si eius, num. 92. ff. de lib. & posthum. quod etiam comprehenditur ex dispositis in testamento eiusdem, vbi filios dicti D. Com. Francisci non aliter voluit admitti, nisi nati essent ex eius vxore paris, vel honestæ conditionis, à quo declarantur disposita in codicillis, quia vna substitutio declarat aliam, & per institutionem declaratur substitutio. Petr. *de fid. quæst.* 6. num. 34.

Neque ex prædictis detrahitur quidquam matrimonio, propter quod legitimati æquiparantur legitimè natis, vt in d. c. tanta, qui filij sint legitimi, quia hæc differentia non prouenit à iure, sed ab hominis dispositione, qui potuit etiam diuersimodè vocare ipsos legitimè natos, velut quando instituitur primogenitus, vel substituitur, & cæteri excluduntur; vnde multò magis potuit testator suis verbis præferre substitutum legitimo per subsequens matrimonium, quia mitius agitur cum lege, quàm cum homine, vt in his terminis considerant Rol. *d. confil.* 100. num. 43. 45. lib. 4. Peregr. *d. art.* 24. num. 41. 42. Mantie. *d. lib.* 11. tit. 12. num. 20. in fin. & num. 11.

Non obstant ex aduerso deducta, & primò satis probatam fuisse filiationem dicti D. Com. Leonardi ex nominatione & tractatu patris; nam hoc credo satis esse sublatum, & denuò respondetur id fortè procedere si ageremus de hæreditate eius patris; sed quia agimus de bonis aliunde prouentis, scilicet ab ano, dicimus filiationem non satis probari ex quasi possessione, & tractatu, sed requiri

plenam probationem. Bursat. *conf.* 88. num. 5. lib. 1. quoniam ex nominatione, & tractatu probatur fortè filiatio solum contra tractantes, non autem contra eos, qui non consenserunt, neque sic tractauerunt, quia est res inter alios acta; sic latè distinguit Gratian. *disc.* 562. num. 78. 79. 80. qui videatur.

Non obstat legitimatio per subsequens matrimonium ex iam dictis, quia cum dictus D. Com. Leonardus sit natus ante matrimonium, non potest dici natus de vero, & legitimo matrimonio, sed ficto. Thesaur. *d. decis.* 196. num. 3. 4. cum aliis supra congestis, & propterea concludo dictum D. Com. Leonardum esse exclusum à substitutis, & euenisse casum fideicommissi.

Circa verò detractiones faciendas à dicto fideicommissio animaduertendum est, quod in legitima debent imputari ea, quæ iussit testator sub capite 38. & præcipuè imputari debent margaritæ, quas Illustrissima D. Comitissa Lauinia mater communis reliquit secundogenitis Illustrissimi D. Marchionis Guidi, vt in testamento eiusdem; seu potius illa possessio, quam pro prædictis tradendam esse mandauit testator noster, eo quod prædictus D. Com. Franciscus volenter tulit dictas margaritas Illustrissimæ D. Violantæ eius nurui, redeundo à Venetiis, quæ erant valoris ducatonorum 4538. & vt in codicillis prædictis sub capite 20. Nam cum hæc obligatio descendat ex delicto dictæ D. Com. Franc. Pater non erat obligatus ad quidquam; & idè ipso mortuo filius de suo, & de sua parte tenebatur satisfacere, & propterea id totum debet imputari in eius detractiones, vt per Bart. in l. sacculus. ff. de pecul. leg. Mangil. *tract. de imput. detract. quæst.* 40. num. 19. 20. 21. Merlin. *tract. de legitim. lib.* 2. tit. 2. quæst. 25. num. 11. Nec potuit dictus D. Com. impugnare dispositionem paternam, quam seruare promisit per solemne instrumentum, iuxta mentem patris sub capite 40. cum etiam legitima filij possit onerari cum consensu filij. Mangil. *d. tract. quæst.* 48. num. 19. licet hic non possit dici onerata legitima, sed quod fiat solutio debiti spectantis ad dictum D. Com. Franciscum.

Deinde animaduertendum est, quod si deducenda sit Trebellianica, in ea debent imputari fructus percepti à dicto D. Com. Francisco à die mortis fideicommittentis, quia sic mandat testator in dicto suo testamento, sub cap. 38. quod cum fuerit approbatum, vt dixi, non potest talis dispositio impugnari, etiam si sit filius primi gradus, quia sequutus est patris iudicium: ita Mangil. *dict. tract. quæst.* 116. numer. 46. 47. & ita iuris esse censeo, saluo, &c. Verumtamen hæc controuersia non fuit decisa, sed accordio sopita, in quo emicuit benignitas, & humanitas prædicti Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Episcopi, qui erga dictum D. Com. Leonardum voluit se exhibere beneuolum, beneficium acceptando, & non solum dispositionem eius patris, habita illius scientia, sed etiam ipsum pupillum sub suo regimine, & protectione, & declarando eum esse natum de vero, & legitimo matrimonio, ad tollendos scrupulos, quod licet deseruiat ad ostendendam humanitatem dicti Prælati, non tamen efficit, quin opinio prædicta à nobis defensata sit communis, & probabilis, à qua in iudicando, & consulendo si Iudex non recederet, non malè faceret.

CAPVT CXII.

EPI TOME.

Executio iudicati non potest fieri in bobus aratoriis, & instrumentis rusticalibus, sicut neque in libris Scholarium, & quando id verum sit.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuta laicorum non seruantur in foro Ecclesiastico.
- 2 Boves, & instrumenta aratoria, & rusticalia non possunt capi in pignus.
- 3 Executione facta in bobus aratoriis, fieri debet illarum restitutio.
- 4 Agricultura non debet destitui, & melius est, quod creditum perdat.
- 5 Leges civiles non contraria sacris canonibus seruantur etiam in foro Ecclesia.
- 6 Aratoria res non subiiciuntur executioni, etiam in debito privilegiato.
- 7 Publica utilitatis causâ multa recipiuntur contra strictam rationem.
- 8 Boves aratorii non possunt capi in pignus, etiam ex conventionione partium.
- 9 Bestia aratoria, etiam si offerantur in executione, non possunt capi in pignus.
- 10 Executio non est facienda etiam in Italia in rebus rusticilibus.
- 11 Executores boves aratorios in pignus capientibus licet resistere, & eos recuperare.
- 12 Executio fit etiam in bobus aratoriis de consuetudine, & an sit verum.
- 13 Instrumenta rusticalia capta in pignus debent restitui sine damnis.
- 14 Consuetudo, ut boves aratorii capiantur in pignus, est seruanda.
- 15 Consuetudo pessima, quæ nocet agriculturæ.
- 16 Rusticalia instrumenta, quæ non sunt domini feudi, an possint capi in pignus.
- 17 Boves aratorii certis anni temporibus possunt capi in pignus.
- 18 Cessante ratione legis cessat lex.
- 19 Rusticalia possunt capi in pignus, dummodo reseruentur etiam ad agrorum culturam.
- 20 Rusticus gaudet privilegiis agriculturæ, si ei vacat in actu, & non aliter.
- 21 Boves aratorii non deseruientes agriculturæ possunt capi in pignus.
- 22 Boves aratorii superabundantes cultura fundi capi possunt in pignus.
- 23 Instrumenta aratoria possunt oppignorari unâ cum fundo.
- 24 Aratoria instrumenta, & boves possunt capi in pignus ob debitum fiscale.
- 25 Boves aratorii in subsidium capi possunt in pignus, aliis bonis non extantibus.
- 26 Executio non fit in bobus aratoriis etiam in subsidium.
- 27 Executio fit prius in mobilibus, & postea in stabilibus.
- 28 Scholaris non potest oppignorari in libris.
- 29 Libri scholaris non possunt capi in pignus, nisi in subsidium.
- 30 Arma militibus, Breniarium Clerico, libri scholari non sunt oppignarandi, nisi in subsidium.
- 31 Boves aratorii facile debent relaxari oblata fideiussione.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

IN vna Regiensi executionis pro Domino Capitaneo Mutio Giocchio contra R. D. Dominicum à Boue eius debitorem euenit, quod executores grauantes dictum R. D. Dominicum abstraxerint & sustulerint ab eius prædio boves aratorios ex causa pignoris: reclamante autem debitore, & protestante de nullitate executionis, & expensarum, stante statuto ciuitatis, I. B. Ciartlinij controu. for. Tom. I.

quo prohibetur, ne animalia, & instrumenta aratoria abstrahantur à cultura, quæsitum fuit quid agendum?

Et sanè non vigore statutorum laicalium, quæ non seruantur, & non ligant in foro Ecclesiastico, ad textum in c. Ecclesia S. Mariæ, vbi DD. de constir. sed vigore iuris communis, quo hoc idem statuitur, ne boves, aut serui aratorii, & instrumenta rusticalia ad culturam agrorum destinata ab executoribus abstrahantur, aut expignorantur, & si secus faciant, iudicis arbitrio puniantur, vt habetur in l. executores, vbi Bart. Bald. Salyc. & DD. C. qua res pignor. oblig. poss. l. in l. 1. numero 2. ff. de fer. Negul. de pignor. part. 2. membr. 3. numero 49. Carroc. de locat. part. 5. tit. de inuest. quest. 20. numero 2. pulchrè Menoch. de arbitr. iudic. cas. 378. numero 2. §. 6. & per totum. Mantic. de tac. & amb. conuent. lib. 1. tit. 15. numero 34. Peguer. decis. 186. numero 1. & per totam, Giurb. decis. ciuil. 40. numero 2. 3. 4. Costa de remed. subsid. remed. 43. numero quarta, latè Anton. Monach. tract. de execut. in vestib. cap. 6. numero 9. 10. 11. quod receptum est ab omnibus; idè sumpta informatione, quod bestia essent aratoriæ, mandauit eas restitui, provt factum fuit; nam hoc introductum est fauore agriculturæ, quæ viuimus, cùm melius sit vnum perdere debitum, quam si cultura destituatur: teste Rebuff. de lit. oblig. artic. 2. gl. unic. numero 105. Antonius Monach. d. cap. 6. numero 11. & nota, quòd hæc procedunt non solum in boue, sed etiam in equo aratorio. Carpan. ad stat. Mediol. part. 1. cap. 25. numero 2.

Quod adèd verum est, vt etiam procedat, & seruari debeat etiam in foro Ecclesiastico, quia iustum est, & honestum; & quia leges civiles communes, quæ non sunt contrariæ iuri canonico, seruantur etiam in foro Ecclesiæ, quia Canones non dedignantur imitari leges, & è contra, ad textum in cap. 1. c. constitutiones, & c. fin. 16. quest. 3. Felin. in d. c. Ecclesia S. Mariæ, numero 37. 38. Abb. consil. 73. numero 9. 10. lib. 2. latè Ruin. cons. 4. numero 11. lib. 5. Tusch. pract. conclus. littera L, conclus. 277. numero 8. 10. 11. 15. 16. 17.

Secundò amplia id procedere etiam in quocumque debito bullari, & privilegiato; adhuc enim in rebus aratoriis non potest fieri executio, vt in d. l. executores, Giurb. d. decis. 40. numero tertio, præualeat enim publica utilitas, cuius gratiâ multa contra strictam rationem recepta sunt. Ant. Sol. ad 3. decret. Duc. Sab. in nouis, tit. de form. accord. proced. in pignor. bon. mob. gl. ult. numero quinto. Antonius Monach. dict. capite sexto, numero undecimo.

Tertiò ampliatur, vt procedat etiam in pignote conuentionali, quia non valet pactum, vt in rebus aratoriis possit fieri executio, quoniam pactis priuatorum iuri publico derogari non potest: Bart. & Salyc. in d. l. executores, Negul. d. membr. 3. numero 49. Menoch. d. cas. 378. numero 15. 35. & var. resolut. vol. 1. lib. 2. tit. de execut. rei iudic. resol. 2. sub numero quarto. Giurb. dict. decis. 40. numero 3. 4. vbi inquit, quod etiam si tales bestia spon te à colono offerantur, non possunt acceptari, quia non potest præiudicare domino: Antonius Monach. d. cap. 6. numero 14. vbi ait id fieri, quia pacta contra legem non valent. Carpan. d. cap. 25. numero 16.

Quartò amplia, vt hæc procedant non solum extra Italiam, provt loqui videtur d. l. executores, sed etiam in Italia, quæ est libera à tributo, & sic vbique hoc idem seruandum est: ad textum in l. pignorum, & in Auth. agricultores, Cod. qua res pignor. oblig. poss. Bart. Bald. & Salic. in d. l. executores, Mantic. de tac. & amb. conuent. lib. 11. tit. 15. numero 34.

Quintò amplia in tantum hæc esse vera, quod si executores contraueniant, & boves, & instrumenta huiusmodi conentur asportare, potest dominus illis de facto resistere, & ea propriâ manu recuperare, & si fuerint expignorata, à colono possunt reuocari: Bart. in l. si alius, §. bellissimè,

bell. *finē. ff. quod vi aut clam. l. i. c. conf. 20. col. 3. vers. prate-*
reā. lib. 3. Carroc. d. quæst. 20. num. 3. Menoch. d. cas. 378.
num. 8. 9. Peguer. d. decif. 186. num. 2. Giurb. d. decif. 40. n. 4.
11. Ant. Monach. d. cap. 6. num. 11. vbi de veriori, & magis
communi. Carpan. d. cap. 251. num. 8.

Limita autem primò hæc non procedere de consue-
 tudine, quia tales leges in aliquibus locis seruantur ad
 vinguem, in aliis verò nihil, vt inquit Bald. *in d. l. pigno-*
rum. C. qua res pign. oblig. poss. & generaliter Neguf. de pig-
nor. part. 2. membr. 3. num. 50. vbi inquit, quod istæ Consti-
tutiones hodie de consuetudine non seruantur; & idem
fatetur Carroc. de locat. p. 5. quæst. 20. in fin. vbi id deplorat.

Sed hæc limitatio non est generaliter vera, quia in
 plerisque locis dictæ Constitutiones seruantur, non qui-
 dem absolute quoad pœnas, sed saltem quoad nullitatem
 arresti, & ad finem, quod animalia, & instrumenta rusti-
 calia restituantur sine damnis; & pro obseruantia viden-
 tur facere Menoch. *d. cas. 378. num. 10. melius Peguer. d.*
decif. 186. per totam. Giurb. d. decif. 40. per totam, & qui te-
stantur de consuetudine, debent intelligi de illis locis, in
quibus versati sunt, & propterea non est audiendus Ne-
guf. d. membr. 3. num. 50. qui allegat Salyc. in d. l. executores,
qui non dicit has constitutiones non seruari. Bene ve-
rum est, quod si alicubi adesset specialis constitutio, vel
consuetudo, ea seruanda esset. Afflict. in const. Neap. lib. 1.
tit. vi. null. off. rubr. 91. sub num. 7. Ferret. de gabell. num. 525.
526 Marant. de ord. iudic. act. 3. part. 6. sub num. 31. Ant. Mo-
nach. de execut. in vestib. cap. 6. num. 25. 26. vbi tamen
inquit talem vsum esse pessimum, & Reipublicæ, quæ
plurimum ex agricultura pendet, valde perniciosum, cum
non expediat res culturæ agrorum destinatas distrahi, &
amoueri, & propterea melius esse, vt in eis non fiat exe-
cutio, nisi saltem in subsidium; & qui aliter seruant,
malè faciunt, adeò vt iure merito de hoc doleat Carroc.
d. tract. p. 5. q. 20. in fin.

Limita secundò, quando boues aratorij, & instru-
 menta rusticalia sunt coloni, & rustici, qui non est Dominus
 prædij; tunc enim pro pignore capi possunt, vt per Rip.
 in tract. pestis, tit. de remed. præf. contra pestem, num. 221.
 vbi ait secus esse, quando idem colonus est etiam Domi-
 nus prædij. Verumtamen hæc distinctio non est vera, nec
 placet Menoch. *d. cas. 378. n. 13. vbi inquit, quod in vtro-*
que distinctionis casu viget eadem ratio, ne agricultura
impediatur, & propterea, siue ea sint rustici, siue Domini
prædij, semper viget eadem prohibitio. Costa de remed.
subsid. remed. 43. num. 5. vers. siue animalia, Carroc. de locat.
part. 5. quæst. 20. num. 10. Giurb. d. decif. 40. num. 13.

Limita tertio, vt prædicta procedant tantum certis
 mensibus, & temporibus, quando solet agriculturæ vaca-
 ri, vt quando per talem executionem non impeditur
 agrorum cultura, velut perfectio seminandi opere; tunc
 enim non iniuste fit executio in dictis animalibus, & in-
 strumentis rusticalibus, cum non vigeat tanta necessitas,
 nisi pro stercoreandis agris, quod alia vitâ fieri potest: ita
 Costa de remed. subsid. d. rem. 43. num. 6. vbi inquit nouissi-
 mē ita longo vfu receptum esse; quod tamen non placet
 omnibus, sed mihi videtur iustum, & honestum, quia
 tunc videtur cessare ratio legis, ne impediatur cultura
 agrorum; & certum est quod cessante ratione legis,
 cessat lex, *l. quod edictum, ff. de part. cap. statuimus,*
distinct. 61.

Limita quarto, si talia caperentur in pignus, vt hasta
 subiici possent, & venundarentur, vel in solutum credi-
 tori assignarentur, vt ea seruaret pariter ad agrorum cul-
 turam, ex Ruin. *conf. 130. num. 9. lib. 1. Plot. in l. si quando,*
num. 712. vers. fallit etiam, Cod. unde vi. Sed hoc non pla-
cet Menoch. d. cas. 378. num. 14. quia de facili fieret fraus
legi, siquidem affirmarent creditores, se boues aratorios
ad hunc vsum habere velle. Verum priorem sententiam
magis receptam sequuntur Via. in com. opin. in verb. exe-
cutio rei iudic. in fin. vers. limit. etiam, Plot. in d. l. si quan-
do, num. 712. Carroc. de locat. part. 5. quæst. 20. num. 14.

Carpan. ad Stat. Mediol. part. 1. cap. 251. num. 7. Ant. Mo-
 nach. de execut. in vestib. cap. 6. num. 24. vbi inquit quod à
 fraude per Menochium considerata facile erit cauere, si
 cognitio causæ procedat; nec est verum militare eam-
 dem rationem, quia non impeditur cultura ab olurè, cum
 licet hic non fiat, alibi tamen fieri contingat, vbi talia in-
 strumenta translata sunt, & vltèrius bonus iudex poterit
 obligare emptorem, vel creditorem ad hoc faciendum, vt
 inquit Carroc. *d. quæst. 20. num. 14.*

Limita quinto, vt prædicta procedant solum in rustico
 actu exercente, cui soli dicta priuilegia competunt, non
 ei qui non vacat agriculturæ, nec eam exercet, velut in
 mercatore, vel alio simili conductore; tunc enim etiam
 boues aratorij, & rusticalia instrumenta possunt in pig-
 nus capi, vt per Luc. de Peñ. in l. 1. in princ. vers. insistentes,
 C. de agricol. & cens. lib. 11. Ang. in Auth. agricultores, C. que
 res pign. oblig. poss. Menoch. *d. cas. 378. num. 17. Ascan. de*
patr. potest. effect. 17. sub num. 44. in fin. & numer. 45. 46.
Ant. Sol. in d. gloss. ult. num. 7. Ant. Monach. de execut. in
vestib. cap. 6. num. 18. 19. vbi quod etiam boues indom-
iti, qui non arant, vt iuueni, capi possunt in pig-
nus, non enim lex procedit in bestiis, quæ non sunt
in opere. Carpan. ad statut. Mediol. cap. 251. num. 3. 19.
part. 1.

Limita sexto, nisi tales boues, vel instrumenta in fun-
 do essent superabundantia, quia capi possunt superflua,
 quoniam tunc agricultura nullum patitur detrimentum,
 cessat necessitas colendi agrum à legibus considerata, vt
 sic notat Ioan. Faber in d. l. executores, sub num. 5. C. que res
 pign. oblig. poss. Ant. Monach. *d. cap. 6. num. 22. vnde in*
præsenti ego non laudauit restitutionem omnium bestia-
rum aratoriarum, quia multæ non erant necessariae, & si
pars instasset pro superfluis, pronunciaissem executio-
nem fuisse legitimam.

Limita septimò, non procedere, si boues, vel instru-
 menta aratoria fuissent cum fundis ipsis hypothecata, &
 cum fundo ipso caperentur in pignus; sic enim possunt
 hypothecari, & euitatur damnum Reipublicæ, quia de
 fundo ipso non auferuntur, & non interest cuius sint.
 Alber. in d. l. executores, sub num. 2. vbi etiam Cyn. & Petr.
 C. que res pign. oblig. poss. Aluar. & Præpos. in §. agricultores,
 de stat. & consuetud. in vrbibus feud. Ant. Monach. *d. cap. 6.*
num. 20. 21.

Limita octauò, hoc non procedere, quando debitum
 est fiscale, vel publicum, tunc enim iura prædicta non ser-
 uantur, & boues aratorij possunt in pignus capi. Affin.
 in prax. §. 31. cap. 3. limit. 33. in fin. Viu. d. verb. execut. rei
 iudic. vers. interpretantur. Ferret. de gabell. sub d. num. 525.
 vers. fallit in debito fiscali, num. 35. & var. resolut. vol. 1.
 lib. 2. de execut. rei iudic. resol. 2. in fin. Ant. Monach. *d.*
cap. 6. num. 23. Carpan. ad statut. Mediol. d. cap. 251. num. 7.
vers. pro aliquo, part. 1.

Denique limita eas leges procedere, quando extant
 alia bona, in quibus potest fieri executio; secus autem si
 alia non adsunt, quia tunc in subsidium potest fieri exe-
 cutio etiam in bobus aratorijs, & instrumentis rusticali-
 bus: ita per textum in l. stipendia, C. de execut. rei iudic. in-
 quit glossa in d. l. executores, in verb. aratorium, vbi Ang. C.
 que res pign. oblig. poss. & confert textus in l. commodis, ff. de
 re iudic. Mathel. in d. l. stipendia, Petr. Ducn. reg. 235. l. m. 2.
 Horat. Lucius Callien. de priuileg. schol. priuileg. 32. Rip. d.
 tract. de remed. præferu. post num. 221. Affin. in prax. d. §. 31.
 cap. 2. limit. 33. vers. id autem Plot. in d. l. si quando, num. 712.
 C. und. vi. aliàs de in lit. iur. §. 43. in fin. Magon. decif. Lu-
 cens. 24. num. 7. Costa d. rem. 43. num. 4. Viu. d. verb. executio
 rei iudicata, in fin. Luc. Peñ. de iudic. form. cap. for. lib. 8. c. 2.
 sub num. 19. Ferret. de Caball. sub num. 525. vers. item in de-
 bitore, Gomez. in §. item Seruiana, num. 30. l. sit. de action.
 Marant. de ord. iudic. part. 6. art. 3. num. 46. Carroc. *d. q. 20.*
num. 6. 7. Carpan. ad statut. Mediol. parte 2. capit. 251.
num. 6.

Nihilominus contrariam sententiam tenuerunt multi,
 quod

quod immò neque in subsidium, quando non extant alia bona, nequeat fieri executio in bobus, & instrumentis aratoriis, vt voluerunt Petr. Greg. Cyn. Alber. & Salic. in d. l. *executores*, C. *qua res pign. oblig.* Aluar. Prapof. & Balzar. in d. §. *agricultores*, de stat. & consuetud. in vñbus feud. Corn. consil. 155. num. 1. lib. 1. Negul. de pign. part. 2. membr. 3. num. 49. Rebuff. de priuileg. schol. priu. 13. Ann. sing. 66. late Menoch. de arbit. iudic. cas. 378. num. 10. 11. 12. vbi respondet contrariis. Auil. ad ll. *Prator*, capit. 10. gloss. Nilleuan. num. 14. Ant. Sola ad decret. Sabaud. in rit. de subtit. gloss. 2. num. 5. Mantua sing. 497. Zirricc. de iur. sistendi, part. 5. num. 16. 35. d. resol. 2. sub num. 3. pulchrè videndus Peguer. decif. 186. num. 3. Ant. Monach. d. cap. 6. num. 10. 11. 12. vbi testatur de veriori, & magis communi.

Quid dicendum? utique DD. in hoc puncto valde inter se dissentiunt, teste Giurb. d. decif. 40. num. 15. ad fin. qui idcirco noluit rem decidere, sed duxit melius esse iura partium præseruare, vt discussis prius bonis debitoris, eoque non existente soluendo, videat iudex, quid iudicandum sit.

Verumtamen si meam mihi licet interponere sententiam, utique credo, si debitor habeat saltem bona stabilia, quæ sufficiunt pro satisfactione creditori, & non habeat bona mobilia, nisi boues aratorios, & instrumenta rusticalia, utique etiam si antequam deueniatur ad capienda bona immobilia, debeat fieri executio in bonis mobilibus, l. *a Diuo Pio*, §. *in venditione*, ff. de re iudic. tamen isto casu etiam in defectum aliorum bonorum mobilium censo debitorem non esse molestandum in his bobus, & instrumentis rusticalibus; in hisque terminis posteriorem sententiam esse magis veram, magisque communem, nisi tamen debitum esset ita leue, quod non expediret accipere in solum frustulum terræ; tunc enim etiam censo posse deueniri ad executionem in bobus aratoriis, antequam deueniatur ad stabilia; sin debitor nulla alia bona haberet, quia tunc non esset Dominus prædij, & ad Dominum spectat onus prouidendi de bobus aratoriis, eo casu nimis iniquum mihi videtur defraudare creditorem suo credito ex eo, quod debitor non habeat nisi res rusticales; nam certum est, quod neque in libris scholarium potest fieri executio: glossa in l. *ne pos Proculo*, in verb. *dignitate*, ff. de verb. sign. l. *in §. fin.* num. 6. Instit. de action. Rebuff. tract. de priuileg. schol. priuileg. 19. Horat. Luc. eod. tract. priuileg. 32. A sin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 36. vbi multos allegat, & tamen si scholaris alia bona omninò non habeat, poterit etiam oppignori in libris, vt voluit Specul. in tit. de execut. sententia, §. *sequitur*, in fin. Marant. de ord. iudic. part. 6. art. 9. numer. 46. Marfil. in rubr. ff. de fideiuss. quest. 27. in fin. Horat. Lucius d. priuileg. 32. Duch. d. reg. 275. limit. 5. A sin. in prax. d. lim. 36. num. 4. Coita d. remed. 43. sub num. 4. Carroc. d. quest. 20. num. 7. vbi quod arma militibus, clerico Breuiarium, & scholari libri non sunt auferendi, nisi alia bona non habeant: & ita etiam tenet Carpan. ad stat. Mediolan. c. 253. num. 2. part. 1. Cum ergo priuilegia litterarum non sint minora, quàm rusticorum, puto æquius esse, & receptius, quod in subsidium, vbi nulla penitus alia bona existunt, fieri possit executio, etiam in bonis rusticalibus, & bobus aratoriis, ne creditor iure suo sine causa legitima priuetur; vtraque tamen opinio est probabilis, nec credo errare iudicem sequendo quam malit; melius tamen puto sic distinguere, vt dictum est, & propterea iudex facilius debet esse ad relaxandos boues aratorios, & similia, dum quandoque capiuntur in pignus, & dantur campariis, vel tabernariis Communitatis, apud quos facile deteriorantur, nisi detur cautio in forma depositi, vt benè dixit Vinc. Carroc. d. quest. 20. num. 4. & ita iuris esse censo. Verum si non sit spes satisfaciendi creditori in aliis bonis, & nulla offeratur cautio idonea, iustum esse iudico, vt etiam de illis solvatur debitum, cum non debeat perire ius creditoris, eo quod debitor non

habeat nisi boues aratorios, & instrumenta rusticalia, per ea, quæ supra dicta sunt, & seruantur in praxi, & maxime quia plerumque debitores talia opponunt ad protelandum, & cauillandum. Verum si aliis bonis verè extantibus executio fiat in prædictis animalibus, & instrumentis, debet fieri summarie restitutio vna cum expensis, & damnis reficiendis à parte sic procurante, vel ab executoribus, si pars ignorauerit, prout alias vidi obseruari, & secundum prædicta debent intelligi statuta locorum, quia secundum ius commune recipiunt interpretationem, vt scilicet si statuto caueatur, ne fiat executio in rebus rusticalibus, seu bobus aratoriis, id intelligatur extantibus aliis bonis, & secundum prædictas limitationes, quia statutum debet interpretari, vt potius nihil operetur, quàm vt corrigat ius commune. Carpan. ad statut. Mediol. part. 1. c. p. 55. num. 81. vers. *quod quidem*, & num. 8. vbi etiam inquit, quod statutum dicitur satis addere iuri communi, si verbis magis clavis, & pacificis statuatur id quod iure communi sancitum est.

CAPVT CXII.

E P I T O M E.

Si venditur animal morbosum non manifestato eius morbo, locus est redhibitoria actioni, nisi vitium sit patens, & quando, si venditur aliquid cum pacto displicentia, debet redhiberi intra sexaginta dies.

S V M M A R I V M.

- 1 *Vendito animali cum vitio patenti non licet propter hoc à contractu recedere.*
- 2 *Animal leniter morbosum, seu vitiosum si vendatur, propter hoc non retractatur venditio.*
- 3 *Peritorum iudicio statuitur in venditionibus animalium.*
- 4 *Venditis pluribus animalibus morbofis venditio retractatur tantum quoad morbosos.*
- 5 *Venditor tenetur facere certiore emptorem de morbo, seu vitio rei vendite.*
- 6 *Emptor animalium non debet decipi ignorantia, vel calliditate venditoris.*
- 7 *Vendens animal cum omnibus suis schinellis, tenetur de vitio occulto.*
- 8 *Vendita re cum pacto displicentia licet emptori recedere à contractu intra sexaginta dies.*
- 9 *Colonus non habens interesse probat pro domino.*
- 10 *Tractatus accordatus censetur repetitus in conclusione venditionis.*
- 11 *Præfationes censentur repetite in perfectione contractus.*
- 12 *Vitium patens an semper faciat cessare redhibitoriam actionem.*
- 13 *Decipere emptorem prohibitum est.*
- 14 *Morbus euidenter apparens excusat venditorem, ne teneatur.*
- 15 *Displicentia pactum efficit, vt intra sexaginta dies liceat recedere à contractu.*
- 16 *Morbofo animali vendito an liceat cum, & simul redhibere non morbosum.*
- 17 *Emptor in totum potest recedere à contractu, si venditis pluribus rebus eiusdem officij, vna sit vitiosa.*

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

IN vna Regiensī redhibitoria actionis, cūm quidam Geminianus Montruculus vendidisset R. D. Andreae Simonio vnum par vaccarum cum pacto, quod eas daret pro ut decet virum bonum, & si forte ei displicerent, posset emptor eas restituere venditori, asserens eas esse bonas, & idē respiceret ipsum, sed non dictas boues, concordato pretio, & traditis vaccis, quarum altera habebat tumorem subtus ventrem, emptor remisit eas ad venditorem, dicens amplius sibi non placere, quia altera erat morbosa, & arando augebatur tumor, eo quod rupta credebatur; venditor verò eas deposuit super hospitio, vbi expensis cibariis consumptæ sunt, & prouocauit coram foro Ecclesiæ dictum R. D. Andreae, vt compelleretur ad sibi retinendum dictas vaccas, & fabricato processu fuit quæsitum quid iuris.

Sanè videbatur dictum Geminianum meliora habere iura, primò quia morbus ille erat patens, quoniam visibiliter tumor apparebat subtus ventrem illius vaccæ tempore venditionis, & propterea cessat ædilitium edictum, quo solet permitti venditionem retractare ob morbum, seu vitium rei venditæ non manifestatum; si enim intelligitur vitium morbuve mancipij (vt plerumque signis quibusdam vitia demonstrari solent) potest dici edictum cessare, vt inquit textus in l. 1. §. si intelligatur, vbi glossa, & in l. queritur, §. fin. ff. de adil. edict. Gomez. resol. lib. 2. cap. 2. num. 48. vers. quod tamen, Mascard. de probat. conclus. 615. numero 9. 10. Bonacin. de contract. disp. 3. quæst. 2. punct. 6. numero 13. Layman. moral. lib. 3. tract. 4. cap. 17. §. 2. numero 14. versicul. ceterum.

Secundò quia iste morbus videbatur lenis, eo quod animal illud non reddebatur inutile; certum est enim quod non quodlibet vitium, aut morbus facit locū redhibitoria actioni, sed graue, & damnosum, l. 1. §. proinde, l. ob que, in fin. ff. de adil. edicto. Caball. de adil. act. cap. 2. num. 15. vers. circa secundum. Mascard. dicta conclus. 615. n. 13. & idē cūm periti electi fuerint discordes in æstimando damnum, tertius concorditer electus dixit non esse locum rescissioni contractus, & in hac materia standum est peritis. Mascard. d. conclus. 615. num. 4. 6.

Et dato quod contractus posset rescindi, videbatur dicendum, quod tantum posset retractari quoad vaccam morbosam, non autem quoad alteram, quæ vitio carebat, quia vtile per inutile non debet vitari, l. si plura mancipia, ff. de adil. edict. Signor. Hom. cons. 53. in princ. Tusch. littera V, conclus. 61. num. 1. Gomez. d. cap. 2. num. 49. vers. in quo.

His tamen non obstantibus contrarium censui, & iudicavi esse locum redhibitoria actioni, siquidem venditor teneretur certiore facere emptorem, si animal venditum sit vitiosum, aut morbosum tempore contractus, alioquin licebit emptori rescindere venditionem, & rem redhibere venditori infra sex menses pretio sibi restituto, vel stare contractui, & infra annum agere ad diminutionem pretij actionis quanti minoris: textus est in d. l. 1. vbi glossa & DD. in l. sciendum, §. tempus, ff. de adil. edict. Gomez. resol. lib. 2. cap. 2. num. 48. vers. si quis vendat. Bonacin. de contract. disp. 3. quæst. 2. punct. 6. num. 6. 7. 8. Layman. de pact. & contract. d. lib. 3. tract. 4. cap. 17. §. 2. numer. 14. quod procedit, siue venditor ignorabat vitium, siue sciebat; cūm nihil intersit, an emptor decipiatur ignorantia, an calliditate venditoris, d. l. 1. §. causa, ff. de adil. edict. quæ adē vera sunt, quod etiam si venditor dicat se nolle teneri de vitiis occultis, & se vendere animal cum suis schinellis, adhuc in vtroque foro teneatur ad restitutionem pretij, vel diminutionem, ac si nihil dixisset, quia oportet vitium, seu morbum certo, & claro modo exprimere; sic probatur per textum in l. 1. ff. de

adil. edict. l. ea quæ, §. fin. ff. de contrah. empt. l. 1. §. si venditor, §. sed & si, ff. de act. empt. l. tenetur, §. fin. l. Iulianus, §. idem Iulianus, eod. Bald. in l. 1. num. 4. Cod. de adil. act. Ang. & Alex. in l. si quis cūm aliter, ff. de verb. oblig. Gomez. d. cap. 2. num. 49. Bonacin. d. punct. 6. num. 15. vers. dixi non teneri.

Deinde, & fortè etiam melius, & fortius dixi locum esse redhibitoria actioni, quia pactum inter partes initum, quod scilicet si res vendita non placeret emptori, liceat illam venditori restituere, valet, & eo emptor vti potest intra sexaginta dies, nisi aliud tempus sit à partibus præfixum, etiam si res illa non sit vitiosa, aut morbosa, quia sufficit quod non placeat emptori: sic probat textus in l. prædium, C. de adil. action. l. quod si noluit, §. si quid ita, vbi gl. & Capol. sub cap. 555. num. 1. & num. 12. ff. de adil. edict.

De hoc autem pacto concordato satis constat ex depositionibus testium, inter quos licet adsit colonus dicti Simonini, tamen quia nullum habet interesse, rectè probat, & suppletur ab aliis. Farinac. de testib. quæst. 55. n. 213. 9. & seqq. & certum est, quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum, l. vbi numerus ff. de testib.

Neque obstat non apparere, quod in vltima conclusione contractus sic pactum fuerit, & stabilitum hoc displicentiæ accordium, quia cūm euidenter constet in ipso præuio venditionis tractatu sic concordatum fuisse, vt in casu displicentiæ liceret emptori à contractu recedere, idem censetur repetitum in conclusione venditionis, etiam si tantum altera die perfecta fuerit, quia dicta in præfationibus censentur repetita in conclusione: sic in terminis probat textus in l. si verò, 20. vbi glossa ff. de adil. edict. quod multò magis procedit, quando in præfatione pactum fuit concordatum, vt hic dicunt testes: sic Surd. decis. 71. per totam, part. 1. Card. Mantica. de iac. & ambig. conuent. part. 1. lib. 3. tit. 4. num. 6. 15.

Non obstat autem, quod venditor non teneatur de vitio, seu morbo parenti, & quod venditor tunc videtur oscitanter ignorasse: nam respondetur id procedere, quando emptor, & venditor simul ignorauerunt rei vitium; vtroque enim casu repellitur emptor: verum si venditor sciuit, emptor verò ignorauit vitium patens, vt hic, tunc venditor tenetur, licet supinè emptor ignoret, quia præponderat venditoris dolus: sic per textum in l. item si obsterrix, §. fin. ff. ad l. Aquil. & l. si putator, eod. glossa in d. l. queritur, §. fin. in verb. fuisset ff. de adil. edict. quod tantò magis habet locum in casu nostro, vbi emptor non curauit morbum, seu vitium vaccarum aduertere, quia dictus Geminianus eas vendidit, da huomo da bene: dicens etiam, quod inspiceret seipsum, non vaccas, & sic videtur dedisse causam emptori, ne aduerteret ad rei vitium, & habuisse animum decipiendi emptorem, quod principaliter prohibitum est: Gomez. d. cap. 2. num. 48. vers. cuius verba. Bonacin. d. punct. 6. & seq. num. 14.

Dici etiam potest, quod hic morbus non potuit dici patens, quia vt talis sit, oportet quod omnibus appareat, vt puta, si cæcus homo venundaretur, aut habens cicatricem euidentem, & periculosam, ad textum in d. l. queritur, §. si nominatim, ff. de adil. edict. hic autem licet appareret quidem leuis tumor sub ventre, tamen non indicabat sufficienter morbum interiorem, quod rupta esset vacca; immò coloni vxor excusauit hunc tumorem, quod prouenisset ex petitione cornu ab altera, cui non fuit replicatum, quia sic credidit emptor, sub quo prætextu fuit deceptus, & tamen hoc tantum intuemum est, ne emptor decipiatur, ad textum in dict. leg. prima, §. si intelligatur, ff. de adil. edict.

Non est autem curandum de periti iudicio, quem apparet ex prædictis fuisse allucinatam, sed esto, quod sit leuem fuisse morbum, vt ipse putauit, tamen stante pacto displicentiæ, de quo vidimus, licitum fuit à contractu rescilire,

filire, ad textum in d. l. quod si nolit, ff. de adil. edict. & l. 4. C. eod.

- Non obstat, quod tantum morbosa vacca possit redhiberi, quia id procedit quando res inuicem distinctæ sunt, & separatae, & distincto pretio venditæ, d. l. si plura, ff. de adil. edict. Verum si res venditæ sint ex aliqua ratione coniunctæ, adeo ut earum separatio esset damnosa, velut in animalibus eiusdem officij, ut hic in bobus aratorijs sub eodem iugo laborantibus, tunc contractus in totum rescinditur, & omnes res venditæ redhibentur, nisi partes consentiant in redhibitione vnus tantum, ut habetur in textu l. cum eiusd. cum l. seq. vbi gloss. & communiter DD. & in l. adiles, la 2. §. fin. cum duabus ll. seqq. vbi DD. ff. de adil. edict. Azor. in sum. Cod. de adil. action. num. 24. Bald. in d. l. si pradium, col. 2. vers. sed pone, & ibi communiter DD. C. eod. Gomez. resol. lib. 2. tit. 2. num. 49. in fin. Tusch. d. littera V, conclus. 61. num. 2. 3. & ita censui, & iudicaui, & mea sententia fuit etiam confirmata per iudicem ad quem; unde prædicta volui annotare, quia licet causa esset de paupere regno, tamen frequens est in praxi iudiciorum, & oportet etiam in causis minoribus iudicem cuncta rimari, ut iustitiam faciat.

CAPVT CXIV.

EPITOME.

Immissus in possessionem vigore testamenti minus solemnis ad pias causas, an sit manutenendus in possessione aduersus hæredem ex testamento solemniori; & multa alia tractantur in materia manutentionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæres ex testamento solemniori non cancellato immittendus est in possessionem.
- 2 Hæres sayditus est manutenendus.
- 3 Scriptura quacunque probat contra producentem.
- 4 Posseio manutentionis probatur ex fructuum perceptione.
- 5 Testamentum ultimum non tollit primum solemniori, si ultimum est imperfectum.
- 6 Clausula, sine præiudicio, in immissione dat possessionem; conditionem & non præiudicat.
- 7 Hæres immittitur cum clausula, sine præiudicio, an acquirat possessionem.
- 8 Manutentionem petens debet probare se esse in possessione tempore litis.
- 9 Possessionem præsupponit habere qui petit manutentionem.
- 10 Manutentionem petenti incumbit onus probandi penes se extare realem possessionem.
- 11 Posseio probatur ex instrumentis de tenuta accepta.
- 12 Manutenendus est, qui per instrumentum probat tenutam accepisse.
- 13 Hæres immittitur ex testamento manutenendus est.
- 14 Testamentum primum solemniori tollitur per secundum non solemniori ad pias causas.
- 15 Possessorium remedium, ex l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. est adipiscenda, non retinenda.
- 16 Manutentio non datur in iudicio adipiscenda, nisi post obtentam possessionem.
- 17 Viam quam elegisti, hæc tibi pateat.
- 18 Manutentionis iudicium non admittit exceptiones altioris indaginis.

- 19 Statutum allegatum in alieno foro, debet in actis totum produci.
- 20 Statutum de continuata possessione interruptitur, si interim possessio interuertatur.
- 21 Hæres extraneus non constituitur in possessione sine actus naturalis apprehensionis.
- 22 Hæres suus continuat in possessione sine apprehensione.
- 23 Statutum Saxoli tollit clericis beneficium statutorum.
- 24 Statutum de successione non habet locum in hereditate Clerici.
- 25 Procurator non sibi, sed domino possidet.
- 26 Asinam possessionem habent, qui alieno nomine administrant.
- 27 Manutentio non datur colonis, & aliis alieno nomine administrantibus, sed domino.
- 28 Posseio procuratoris, & coloni est asinina, & de ea intelliguntur qui dicunt eos possidere.
- 29 Scripturam impugnans non potest innuere ex ea.
- 30 Exactio facta interpretatur iuxta præcedentem titulum.
- 31 Fructus percipiens procuratorio nomine non possidet.
- 32 Exemplum etiam scriptura publica non probat non exhibitum originali.
- 33 Episcopi scriptura est semper priuata extra officium suum, & non probat, nisi recognoscatur.
- 34 Testamentum manu Episcopi scriptum non probat nisi recognoscatur.
- 35 Parochi scriptura etiam ad pias causas non probat, nisi facta recognitione à testibus.
- 36 Manutentionis in iudicio sufficit probare nudam detentionem.
- 37 Manutentionis iudicium non admittit scripturarum impugnationem.
- 38 Manutenendus est hæres immittitur cum clausula, sine præiudicio: alio non existente in possessione.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo manum.

IN vna Saxolensi manutentionis, Presbyteri Collegiales vigore cuiusdam ultimæ voluntatis admodum Reuerendi Domini Hyppoliti Melesij Archipresbyteri Anglosij descriptæ manu Reuerendissimi Caroli Scaliæ Episcopi Tridentini coram septem testibus petierunt immitti in possessionem bonorum stabilium prædicti Reuerendi Domini Hyppoliti, existentium in territorio Saxoli, ad terminos l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. quod eis fuit concessum, & in executione decreti tenuta dictorum bonorum fuit eis data, & postea comparuit D. Aloysius dicens se hæredem dicti Reuerendi Domini Hyppoliti, & in possessione eius bonorum, petens manuteneri in dicta possessione, & reuocari acta ad fauorem dictorum Presbyterorum, præcipiendo eis, ne amplius eum molestant, fuitque protestatus se non animo instituendi aliquod iudicium ordinarium possessorium, vel petitorium, sed ut provideatur eius manutentioni, hæc deducere. Contra verò Presbyteri dicebant eum non esse possessorem, & ideo non esse audiendum in iudicio manutentionis. Quærebatur quid iuris.

Et sanè videbatur dicendum, dicto Domino Aloysio dandam esse manutentionem; tum quia producebat testamentum solemniori dicti Reuer. Domini Hyppoliti eius consobrini, in quo erat institutus hæres, non cancellatum, neque abolitum, iuxta tenorem l. fin. C. de edict. D. Adr. tollend. tum quia etiam ab intestato hæres esse videtur, & cum statutum Saxoli continuet possessionem defuncti in hæredem, etiam sine vlla apprehensione, sequitur quod talis hæres sayditus sit manutenendus in possessione, cum ei competant remedia possessoria retinenda, & recuperanda: Couar. lib. 3. var. resoluit. cap. 5. numero 6 & pract. questionum cap. 17 numero 5. Molin. de primog. Hisp. lib. 3. cap. 23. num. 5. Gabr. cons. 36. num. 10. lib. 1.

lib. 1. Peregr. de fid. art. 47. num. 23. Verall. decis. 223. part. 3. Gratian. discept. 732. num. 7. 8. Lud. Posth. tract. de manut. obseru. 50. num. 7.

Secundò id clarius reddebatur ex eadem scriptura testamenti dicti R. D. Hyppoliti, producta à prædictis Presbyteris, in qua dicebatur, ipsum relinquere prædictæ Collegiæ sua bona stabilia, & fructus decursos, quæ ad præsens possidet Dominus Aloysius Melesius, quæ probat contra producentem, vulgata l. cum precum, C. de lib. caus. Natt. conf. 361. num. 3. Mascard. de probat. conclus. 915. num. 1. Et sic cum per illam scripturam probetur possessio dicti Domini Aloysij, videbatur quod ei non posset denegari manutentio.

Tertiò hoc idem colligebatur ex petitione dictorum Presbyterorum, qui instabant eum cogi ad reddendam rationem de fructibus ab eo perceptis, & sic dum fatentur eum fructus percepisse, concedunt etiam possedisse, quia ex perceptione fructuum probatur possessio manutentibilis. Mastril. decis. 184. num. 13. part. 4. Lancell. de attent. part. 1. capit. 4. limit. 1. num. 4. Gratian. discept. 615. num. 32. Ludouic. Posth. d. tract. de manutent. obseruat. 23. num. 8. 9.

Neque obstat testamentum productum à dictis Presbyteris, quia licet sit posterius, tamen non tollit primum solemnne, ad textum in l. nolimus, vbi Bald. Salyc. & DD. C. de testament. & maximè, quia non fuit productum originale, sed copia, & exemplum, quod non probat ad effectum manutentionis, vt per dictum Ludou. Posth. obseruat. 12. num. 92.

Neque nocet decretum immissionis dictis Presbyteris fauorabile, & tenuta subinde secuta, eo quòd fuerit concessa cum clausula, Sine præiudicio iurium quorumcumque cuiusque competentium; quia possessio sic tradita est condicionalis, & incerta, quæ impedit quin habens meliora iura sit manutenendus. Pat. decis. 32. num. 1. lib. 2. Seraphin. decis. 810. in princ. Rol. diuers. decis. 161. num. 6. part. 4. Peregr. de fid. art. 48. num. 36. Gratian. discept. 732. sub num. 12 Ludouic. decis. 332. num. 4. Ludou. Posth. d. tract. de manutent. obser. 50. num. 4. 5. vbi latè probat eum, qui capit possessionem cum dicta clausula, eam non acquirere in præiudicium alterius possessoris, neque esse manutenendum.

His tamen non obstantibus censui contrarium esse verius in præsentī casu, scilicet denegandam esse manutentionem dicto Domino Aloysio, quia non probauit se fuisse in aliqua possessione dictorum bonorum stabiliū, eo quòd ipsius manutentionis essentialē fundamentum est ipsa possessio, quam debet probare, qui manutentionem petit. Couar. præct. questionum cap. 17. num. 3. Menoch. conf. 268. num. 13. Cristoph. Pal. de tenut. cap. 2. num. 19. & cap. 9. num. 9. Ricc. decis. collect. 1909. vers. & à parte. Farinac. decis. 129. num. 7. par. 2. Lud. Posth. d. tract. obseruat. 15. num. 3. 4. 5. vbi allegat plures Rotæ decisiones; etenim verum est, quod petens manutentionem præsupponit penes se habere possessionem. Giouagn. consilio 9. num. 77. lib. 1. Rot. diuers. decis. 317. in princ. part. 2. Lud. Posth. d. obseruat. 15. num. 1. 2. & manutentio concedenda est possessori antiquiori tempore litis motæ possidentis. Verall. d. decis. 190. part. 2. Ludou. decis. 40. num. 4. 5. Coccin. decis. 325. num. 3. Gratian. discept. 910. num. 12. quæ aded vera sunt, vt petens manutentionem habeat necesse probare penes se extare realem, & actualem possessionem. Ludou. Posth. d. obseruat. 15. num. 9. 10. & seqq. & num. 16. vbi concludit, quòd mandatum de manutenendo non conceditur ei, qui non probat penes se habere veram possessionem facti.

Et cum Collegiata meliùs probauerit suam intentionem, quoniam docuit se possidere, & habuisse tenutam dictorum bonorum stabiliū ex instrumento super hoc solemniter facto, in sua possessione manutenenda est; certum est enim, quod actualis possessio probatur ex instrumentis productis, ad textum in l. prædia, ff. de acq.

poss. Socin. conf. 205. num. 5. in fin. lib. 2. Rol. conf. 46. num. 18. lib. 2. Surd. conf. 160. num. 1. lib. 2. Seraphin. decis. 1065. num. 1. ad medium. Gratian. d. discept. 732. num. 11. & omnes concludunt ad effectum manutentionis sufficere instrumentum possessionis capte, illudque facere probationem probatam. Rot. diuers. decis. 174. num. 1. 4. part. 4. Farinac. decis. 690. num. 1. part. 2. Caualer. decis. 181. num. 3. & decis. 432. num. 1. Lud. Posth. d. tract. de manutent. obser. 18. num. 6. & obseruat. 21. num. 6. 7. 8. & seqq. vbi id plenè probat, & in propriis terminis nostris de hærede immisso vigore l. fin. C. de edito D. Adr. toll. quod sit manutenendus, probant Verall. decis. 347. in princ. part. 2. Lud. Posth. d. tract. obseru. 12. num. 16. quod sufficere debet pro victoria dictis Presbyteris.

Non obstant modò in contrarium adducta, & primò non facit ad rem testamentum productum à dicto D. Aloysio, licet sit solemnne, quia prætenditur esse sublatum per secundū etiam nō solemnne ad causas pias factum, vt per Hostiens. & Ioan. And. in c. ultimo, de solut. Abb. conf. 11. col. 3. lib. 1. Iaf. in d. l. nolimus, C. de testament. Alex. conf. 105. col. penult. vers. non obstat, lib. 4. Tiraq. de priuileg. pie cause, priuileg. 2. in princ. & priuileg. 53. per totum. Deinde quia in hoc iudicio manutentionis non congruit remedium immissionis, vigore d. l. fin. C. de edito D. Adr. tollend. quod non est remedium retinendæ possessionis, sed adipiscendæ, vt ibidem concludunt omnes, propter quod impertinens videtur hîc tractare de tali remedio, quia non datur manutentio in iudicio adipiscendæ, nisi post obtentam, & adeptam possessionem, & immissionem. Marchesan. de com. part. 1. de comm. appellat. in poss. num. 73. fol. 931. Ludou. Posth. d. obseruat. 15. numero 6. & tantò minùs debet audiri dictus Aloysius, quia protestatus est, se manutentionis velle instituere iudicium, & non immissionis, & propterea dici potest: Viam quam elegisti, hæc tibi pateat, l. si mulier, §. fin. ff. de eo quod met. causa, §. quæ de fullone, vers. sed nostra, Inst. de oblig. ex delict. Bald. in l. 1. C. de execut. rei iudic. Socin. Iun. conf. 46. numer. 7. lib. 2. Vnde meliùs esse videtur reservare in petitorio, vel possessorio ordinario exceptiones Milesij, quæ requirunt altiore indagine, dum videre oportet, quodnam ex duobus testamentis ualidum sit, quia in iudicio manutentionis non admittuntur exceptiones altioris indaginis. Ruin. consil. 87. in fin. lib. 3. Gozzad. consil. 86. num. 6. Socin. Iun. consil. 97. num. 16. lib. 2. Bero. consil. 57. num. 3. lib. 2. Rol. consil. 21. num. 36. & seqq. lib. 3. Menoch. de adipisc. poss. rem. 4. numero 755. vsque ad num. 759. Verall. decis. 342. numero 3. 4. part. 2. Seraphin. decis. 1065. num. 1. Grat. d. discept. 732. num. 13. & 21.

Non obstat statutum Saxoli lib. 2. rubr. 91. de continuanda possessione defuncti in hæredem, quia est statutum laicorum, ad cuius scientiam, & cognitionem non tenetur Iudex Ecclesiasticus, in cuius foro causa agitur in Ciuitate Regij, & propterea cum allegeretur in alieno foro, & extra patriam, nihil iuuat, nisi integraliter in actis producatur: Bart. in l. omnes populi, num. 67. ff. de iust. & iure: & Iudex non potest supplere super non productis iuribus vulgaribus.

Deinde esto quod huiusmodi statutum potest habere locum, videtur posse responderi, interruptum, & impeditum fuisse effectum continuationis, ex vi, & potentia eiusdem statuti, propter possessionem cceptam à dictis Presbyteris, & quod per possessionem captam ab alio, quam ab hærede, sit interuersa illius ciuillissima possessio. Glos. in l. cum miles, in verbo, quasi coniunctim, ff. ex quibus caus. mai. Fulg. & Iaf. in l. Pomponius, §. quæsitum, ff. de acquir. poss. Castren. in l. si sorori, C. de iur. delib. Tiraquell. in tract. le mort saisis, part. 5. decl. prima. Alex. consil. 82. num. 4. lib. 2. Natt. consil. 237. num. 4. Gabriel de acq. poss. conclus. 9. numero 18. Cocc. in memorab. in verb. decreto Mediolani, Peregr. de fideicommiss. art. 47. numero 14. 15. Verall. decisione 199. part. 2. Farinac. decis. 263.

cif. 263. p. 2. & fuit decifum per Rotam in una Romana vinea, 13. Martij 1606. coram Peña, qui hoc admittunt in hærede extraneo, qualis est iste Melefius, qui non constituitur in possessione hæreditatis sine actu naturalis apprehensionis, per l. 1. §. Scavola, ff. si quis test. lib. esse, & per l. si sorori, vbi Bald. & DD. Cod. de iur. delib. Tiraq. in dict. tract. in præfatione, decl. 3. num. 2. quidquid sit in hærede suo, in quo DD. aliter sentire videntur. Gabr. conf. 36. num. 13. lib. 1. Peregr. de fid. art. 47. num. 15. vers. Nisi hæres. Bertazol. conf. civil. 100. num. 6. Rim. Iun. consil. 91. num. 15.

Denique respondetur, quod dictus Melefius laicus non potest vti dicto statuto sæculari in foro Ecclesiastico aduersus dictos Presbyteros, cum ab eodem statuto, lib. 1. rub. 11. disponatur, quod statuta illa non profint Clericis, & propterea statutum loquens de successione, minime afficit hæreditatem Clerici, nec in ea locum habet: Imol. in cap. quod Clericis, num. 4. vers. Et per hoc, de for. comp. Dec. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, num. 35. de const. Alex. conf. 44. in fin. lib. 5. Brun. de stat. excl. fam. art. 8. quæst. 2. num. 9. Georg. Nat. eodem tract. quæst. 3. numer. 90. Ruinus conf. 195. num. 4. & seqq. vol. 2. Surdus decif. 160. num. 9. Bertazol. conf. civil. 63. num. 23. vbi de veriori, & magis communi testatur: Barbat. conf. 63. col. antepenult. vers. Nec est, lib. 4. Alex. Mascard. de interpr. stat. concl. 1. num. 43. vbi inquit, quod ita bis indicatum fuit, quod iustum esse videtur, quia sicut non licet Clericis vti dicto statuto aduersus laicos, ita conueniens est, vt laicis non permittatur eius vsus aduersus Clericos ratione æqualitatis seruandæ.

Non obstat secundum, quod ex eademmet scriptura testatoris prohibetur possessio Melesij, iuncto etiam instrumento confecto sub die 16. Decembris 1643. in quo ipse per se, & vti procurator dicti D. Hyppoliti facit fidem Petro Iacobo Teggia de ducat. 100. debitis dicto D. Hyppolito occasione pretij domus emptæ à dicto Aloyfio dicto nomine. Nam respondetur, quod cum dictus Dominus Aloysius hæc omnia ageret vti procurator dicti R. D. Hyppoliti testatoris, non sibi, sed Domino possidere dicendum est, l. 1. §. Procuratore, vbi Ias. in princip. & l. generalis, & l. quamuis, & l. quod meo, ff. de acq. poss. Rot. diuers. dec. 93. num. 2. p. 2. Lud. Posth. tract. de manut. obser. 52. num. 32. 33. & propterea cum isti, qui alieno nomine administrant, vt tutor, Colonus, procurator, habeant solum quamdam nudam, & asininam detentionem non manutentibilem, Ang. conf. 112. sub. num. 1. vers. secundò; hinc est quod similes personæ alieno nomine possidentes non sunt manutentendæ, sed domino, quorum nomine administrant, & possident, datur manutentio, & competit remedium retinendæ ratione ciuilibus possessionis, & recuperandæ ratione naturalis, ad textum in §. retinendæ, Instit. de interdict. Menoch. conf. 612. num. 16. Gratian. discept. 113. num. 63. & discept. 283. num. 5. 6. Farinac. decif. 677. num. 7. Lud. Posth. d. obser. 52. num. 33. 34. Casal. decif. 171. per totam. Rota in una Romana de Torniellis, 4. Martij 1616. apud dictum Posthium, dec. 153. n. 1. 2. 3. coram Remboldo. Ex quibus colligitur, quod dictus Aloysius nullam habebat possessionem manutentibilem, & propterea verba testatoris, quæ dicunt eum possidere, sunt intelligenda de illa possessione asinina, quam habent procuratores, & administratores, vt veritati conueniant, & repugnantiam non inducant, ad textum in l. non ad ea, ff. de condit. & demonstr. l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. Grat. discept. 264. num. 4. & discept. 282. num. 29. Rot. dict. decif. 135. num. 5. & cum dictus Aloysius impugnauerit dictam scripturam, non potest in ea se fundare. Mascard. de probat. concl. 915. num. 4. Menoch. præsump. 45. num. 16. lib. 2.

Et quamuis dictus Dominus Aloysius in dicto instrumento videatur etiam seipsum obligare, & eius bona propria, & non solum agere possessorio nomine, sed etiam proprio, propter illam clausulam, pro sententia;

tamen id censetur facere ad cautelandum debitorem, qui voluit esse securus in solutione. Nam dum agit etiam vti procurator dicti testatoris, impossibile est in bonis eius proprio nomine quidquam agere, cum exinde supponat testatorem adhuc viuere, stante quod morte principalis cessat mandatum, & propterea exactio per eum facta interpretari debet iuxta præcedentem procuratoris titulum. Rot. diuers. decif. 262. num. 5. parte 1. Rota d. dec. 135. num. 3. quod satis confirmatur, quia in dicto instrumento pactum fuit, quod si vnquam dictus debitor reciperet molestiam occasione dictæ solutionis, pretium solum censetur solum in forma depositi, ad finem illud soluendi, cui de iure.

Non obstat tertium de fructibus ab eo perceptis, quia siue loquamur de illis, quos percepit in vita testatoris, siue post eius mortem, cum appareat eos percepisse proprio nomine dicti testatoris, nullam acquisiuit possessionem: Rota d. dec. 135. n. 1. Ludou. Posth. obser. 52. n. 33. 34. qui alios allegat.

Et quamuis procurator Presbyterum in quadam instantia dicat Melesium non esse audiendum in petitorio, nisi prius reddiderit computum de aliis pecuniis ad eius manus peruentis de turibus testatoris, & nisi prius constitutis in possessionem dictis eius principalibus; & solutis omnibus expensis in iudicio possessorio factis, instans ita declarari antequam ad vltiora procedatur; tamen propter hoc non est arguendum, quod neget dictos Presbyteros esse in possessione, & aduersarium fateatur possidere, quia cum dictus Presbyterorum procurator profiteatur se victorem in possessorio, non est præsumendum, quod eodem instante admittat possessionem in aduersario, quem negat etiam audiri in petitorio; & propterea dicta verba sunt congruè interpretanda iuxta præcedentia, vt petat prius sibi restitui fructus decursos & pecunias per dictum Aloysium exactas: Rota d. decif. 135. n. 5. 6.

Minus obstat quod testamentum pro dicto D. Aloyfio sit solemne, nostrum verò imperfectum; nam utique si dictus Aloysius concurrisset in iudicio omissionis, fortè obtinisset ostendens testamentum solemne, eo quod nos habeamus tantum exemplum scripturæ priuatæ, quod minime probat, non exhibito originali, etiamsi esset exemplum scripturæ publicæ, ad textum in cap. cum dilectæ, vbi DD. de confirm. vtil. vel inutil. cap. fin. de fid. instrum. Glossa in cap. Abbate, de verb. signific. Mascard. de probat. conclus. 711. in primis nostri Moderni Parisiensi. de mor. Paris. tit. 1. gloss. 1. §. 8. in verb. de non crement. numer. 33. Carol. Iason. in sua Razemat. Iuris ciuil. 85. numer. 1. Sigismund. Scacc. in prax. de ind. caus. ciuil. lib. 2. capit. 11. numer. 593. & seqq. Genua de scrip. priuat. lib. 1. quæst. 16. numer. 2. 3. 4. quod multò verius est in casu nostro, vbi etiamsi exhiberetur originale, fidem non faceret, nisi testibus in iudicio deponentibus, licet enim testamentum prædictum pro Presbyteris sit scriptum manu Episcopi, adhuc tamen dicitur scriptura priuata, & per consequens nullam fidem facit, nisi legitime recognoscatur, quoniam scriptura Episcopi non habet vim publicæ scripturæ, sed priuatæ, tam in contractibus, quam in testamentis, vt perbellè inquit Baldus in cap. cum à nobis, numer. 10. vbi etiam glossa de testibus. Rebuff. in suo tract. de chirog. & cedul. recog. num. 1. Genua in dict. tract. de scrip. priu. lib. 1. quæst. 4. num. 19. & lib. 3. de litteris Episcopi, concl. 1. n. 3. quia hæc non spectant ad eius officium; quod adde verum est vt neque ad pias causas scriptura Presbyteri etiam Parochi non Notarij probationem inducat, quia priuilegium piæ causæ non supplet inhabilitatem scribentis, per textum in l. fraudem, §. si quis, vbi Baldus sic docet, ff. de mil. testam. & conf. 120. num. 1. Capra conf. 57. Paris. conf. 146. n. 2. 3. lib. 4. Præteus conf. 80. num. 36. Bonel. conf. 37. n. 5. 6. Genua d. tract. lib. 1. q. 11. n. 4. 5. 6. vbi hanc rem examinat.

Verum quia hic non tractatur amplius de immissione, sed de manutentione, non attenditur amplius, quis habeat meliora iura, & an possessio sit iusta, vel iniusta; sed tantum, an quis possideat; sufficit enim probare nudam detentionem, & solam facti insistentiam. Couar. *pract. qq. cap. 17. num. 4. vers. in specie*, Menoch. *de retrin. p. rem. ultim. num. 36. Cenc. de cens. part. 2. cap. 2. questio. 5. art. 2. in addit. sub num. 5. Rot. diuers. decis. 423. num. 1. part. 1. Farinac. decis. 512. in fin. part. 1. Ludouic. decis. 275. num. 12. Coccin. decis. 99. num. 4. Rot. decis. 251. num. 2. post Ludouic. Posth. d. tract. de manuten. obseru. 15 num. 18. 19. 20. ubi multos allegat. Et propterea in hoc iudicio manutentionis non admittitur scripturarum impugnatio, aut redargutio. Menoch. *d. rem. ultimo, num. 43. Capyc. decis. 55. in fin. Roderic. de annu. redd. lib. 1. quest. 17. numero 37. versic. ultim. Giouagn. consil. 14. numero 73. lib. 1. Ludouic. Posth. d. tract. obseruat. 70. numero 1. 2. 3. ubi multa allegat. Vnde non est hic querendum de validitate testamentorum, cum queratur de sola facti possessione, & questio validitatis est remittenda in alio iudicio, quia licet testamentum posterius habeat formam priuatae scripturae, tunc forte facta debita recognitione apparebit esse solemne, & in forma probanti.**

Ultimo non obstat, quod immissus in possessionem cum clausula, *sine prauidicio*, non acquirat possessionem, quia id procedit, si constet tunc temporis alium possedisse: verum si non apparet alterum fuisse in possessione, tunc iste sic habens possessionem cum dicta clausula est manutenendus, ut per Boccac. *de interdicto, vii possidetis, cap. 2. num. 62. Honded. consil. 86. num. 52. lib. 2. Gratian. discept. 317. num. 31. Beltram. ad Ludouic. decis. 332. num. 6. Farinac. decis. 513. num. 1. & seqq. parte 1. Caualier. decis. 633. num. 56. Ludouic. Posth. d. tract. obseru. 50. num. 8. ubi alios allegat.*

Ex quibus bene resultat, manutentionem fuisse dandam dictis Presbyteris, cum dictus D. Aloysius non probauerit se possidere, licet petierit terminum ad probandum suam possessionem, eamque capitulauerit. Et ideo forte videns succumbere, omisso possessorio, voluit transire ad petitorium, in eo petens assignari terminum ad probandum, licet postea poenitentia ductus remeauerit ad possessorium, & fuerit necesse singula discutere, ut supra dictum fuit. Sic ergo censui, & iudicaui, & iuri conuenire existimaui.

CAPVT CXV.

E P I T O M E.

Clericus pugnans in duello priuatur non solum beneficiis Ecclesiasticis, sed etiam pensionibus, & quomodo id procedat.

S V M M A R I V M.

- 1 Duelli poenas qui tractent, remissae.
- 2 Duellans ipso iure excommunicatur, & absolutio reservatur Pontifici.
- 3 Duellans clericus committit delictum depositione dignum.
- 4 Clericus pugnans in duello priuatur beneficiis, & inhabilis ad eos redditur.
- 5 Beneficij incapax dicitur etiam incapax pensionis.
- 6 Pensio, & beneficium iisdem modis amittuntur.
- 7 Pensio dependet a beneficio.
- 8 Excommunicatus est incapax pensionis.
- 9 Pensio non est quid spirituale, & potest dari laico.

- 10 Beneficij appellatione non venit pensio.
- 11 Spurius non potest habere beneficium patris; potest tamen habere pensionem super eo.
- 12 Pensio non venit appellatione beneficij in materia odiosa.
- 13 Pensio venit appellatione beneficij in causa heresis.
- 14 Pensio beneficij nomine contrahitur in favorabilibus.
- 15 Pensio non potest reservari excommunicato, nisi absoluitur ad effectum.
- 16 Pensionem perdit infordegens in excommunicatione per annum.
- 17 Excommunicatus non facit fructus beneficij, vel pensionis suos.
- 18 Pensionis duae species, alia prophana, alia rei spiritualis annexa.
- 19 Pensio datur loco beneficij, & qua sit.
- 20 Pensionem habentes tenentur recitare officium B. M. V.
- 21 Inhabilitatus ad beneficium est etiam inhabilis ad pensionem.
- 22 Spiritualia, & spiritualibus annexa eodem modo iudicantur.
- 23 Pensio qua datur in titulum, quomodo fiat.
- 24 Sententia priuatoria beneficiorum continet pensiones, quae dantur in titulum.
- 25 Pensio nunquam potest dici proprie beneficium.
- 26 Pensionem obtinens perinde est ac si haberet beneficium.
- 27 Pensionis mentionem facere debet impetrans beneficium.
- 28 Sententia priuatus beneficiis an perdat pensiones.
- 29 Constitutio poenalis potest esse favorabilis.
- 30 Pensionis causa coram iudice Ecclesiastico tantum tractanda.
- 31 Poena ipso iure infligenda non incurritur ante sententiam declaratoriam.
- 32 Censura ipso iure lata non requiritur sententiam iudicis declaratoriam.
- 33 Duelli poena ut incurrantur, requiritur iudicis declaratoria.
- 34 Duellans clericus suspendendus est, non deponendus.
- 35 Duellans laicus non fit inhabilis ad beneficiandum.
- 36 Miles clericus priuatur pensione.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo manum.

Annis praeteritis ante pestilentiam mox subsecutam, quidam Clericus in manibus Pontificis resignauit quoddam beneficium simplex ad fauorem alterius cum reservatione annuae pensionis, qua admissa obtinuit etiam a Sanctissimo, ut posset dictam pensionem exigere, etiam si in habitu clericali non incederet; dum vero militis incumberet, prouocauit quemdam nobilem ad singulare certamen, quod solemniter fuit peractum patrinis adhibitis, sine tamen laesione alicuius eorum. Verum obtenta absolutione a censuris, petebat pensionem a resignatario, qui recusabat eam soluere dicens, quod extincta iam fuerat, ex causa dicti, duelli quod grauissimis poenis persecuti sunt Concilium Trident. sess. 25. cap. 19. de reform. Pius IV. constitutione, quae incipit: *Ea qua*, de anno 1560. Gregor. XIII. constitutione, quae incipit: *Ad tollendum*, de anno 1582. & ultimo Clemens VIII. constitutione, quae incipit: *Illius vices*, de anno 1592. quibus ipso iure excommunicantur sic duello pugnantes, & absolutio reservatur Pontifici, ut statuit Clemens VIII. in dicta sua constitutione, ut videre est apud Quarant. verb. *Duellum*. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 31. a num. 21. Caball. de omni genere homicid. n. 76. & seqq. Reginald. in prax. for. poen. lib. 21. cap. 7. num. 75. Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 39. num. 19. Bonac. de censur. disp. 2. num. 1. 15. Barbo. de off. Episc. part. 2. alleg. 50. n. 120. Azor. moral. part. 3. lib. 1. cap. 6. ubi ponit poenas contra duellum. Queritur quid iuris.

Et sanè non vidi apud quemquam hanc quæstionem in terminis tractari, an pugnans in duello priuatur pensionibus; nihilominus si rationibus licet discurre, videtur dicendum, quod dictus Clericus remanserit priuatus dicta pensione; tum quia duellando commisit delictum depositione dignum, vt in cap. 1. de Cler. pugnans. in duell. vbi Abbas & DD. tum quia Pius I V. in dicta constitutione, quæ incipit: *Ea quæ*, 21. §. 4. contra sic duellantes statuit, quodd si Ecclesiastici fuerint, vltra excommunicationem ipso facto incursum, etiam omnibus, & singulis Ecclesiis, Monasteriis, dignitatibus, & aliis beneficiis Ecclesiasticis per eos obtentis, seu in quibus, & ad quæ ius eis competit, eo ipso sint priuati, & ad illa, ac alia in posterum obtinenda inhabiles existant, necnon illa tanquam per priuationem huiusmodi vacantia ab aliis impetrari possint, vt apud Sayr. d. c. 31. n. 21. Bonacin. de censur. in particulari, extr. Bull. Cæn. disp. 2. q. 3. punct. 48. propos. 3. n. 21.

Vnde colligitur, quodd sicut iste duellator priuatur beneficio, ita etiam priuatur pensione; tum quia incapax beneficii, est etiam incapax pensionis, vt inquit Nauar. de temp. ord. lib. 11. conf. 11. num. 2. vbi quod hoc est de stylo Curie, qui est seruandus. Sanchez de precept. Decalog. lib. 2. cap. 28. num. 36. Farinac. decis. post. 246. num. 2. par. 2. vbi quod pensio vacat sicut beneficium, & iisdem modis amittitur, vt dixit etiam Hieron. Gabr. consil. 187. num. 11. lib. 2. tum quia pensio est fructus, & pars beneficii, & beneficio accessoria, ac ab eo dependens, & ided debet iudicari ad instar principalis. Imol. in Clem. 1. §. 1. vers. circa secundâ, de suppl. negl. Prelat. Gigas conf. 14. n. 4. in verbis Sanchez in Decal. d. c. 28. num. 36. vers. secundò. Farinac. decis. posthum. 585. n. 3. p. 2.

Accedat, quod pugnans in duello est ipso facto excommunicatus, vt vidimus, & certum est, quod excommunicatus est incapax pensionis, cum habeatur pro mortuo circa spiritualia: latè Gigas de pensio. q. 14. num. 1. & num. 9. ac per totum, & q. 36. num. 5. Tolet. in summ. in edit. Rom. lib. 1. c. 13. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 5. num. 15. Paris. de resign. benef. lib. 4. quest. 3. num. 28. Garz. de benef. p. 1. cap. 5. num. 130.

Veruntamen in contrarium multa dici possunt, & primò nullum extare Canonem, qui priuet pensionibus sic duellantem; & licet Pius IV. eum priuet beneficiis, tamen talis constitutio vti odiosa, & pœnalis non est extendenda ad pensionem, quæ non est beneficium Ecclesiasticum, nec quidquam spirituale, cum possit etiam dari laico. Gigas de pensio. quest. 1. num. 1. & quest. 21. in princip. & pulchrè in consil. 30. num. 1. 2. Rip. in capit. 2. num. 128. de iudic. Burlat. consil. 178. num. 27. lib. 2. Grassi. decis. 91. num. 5. Garz. de benef. p. 1. cap. 5. num. 7. Borell. in summ. decis. p. 1. tit. 30. num. 111. & propterea appellatio-
ne beneficii non venit regulariter pensio, nisi largo modo, vt concludit latè Gigas de pensio. quest. 28. num. 10. & seqq. & dict. consil. 30. numer. 1. Franch. in cap. quamuis, num. 2. vbi DD. de prebend. in 6. Nauar. consil. 11. de constir. num. 8. Paris. de resign. benef. lib. 1. quest. 10. num. 69. Suarez de censur. disp. 15. sect. 1. numer. 7. Gonzal. ad reg. Cancell. 8. gloss. 5. §. 5. Garz. dict. tract. part. 1. cap. 5. num. 3. vbi multos allegat.

Vnde videmus quod licet filius spurius prohibeatur habere beneficium aliàs ab eius patre obtentum, non tamen prohibetur habere super eo pensionem, vt probat Gigas dict. consil. 4. num. 2. 3. & sequitur Rota vt apud Farinac. decis. postum. 12. num. 1. 2. 3. p. 2. quæ respondet, & tollit contraria; etenim in materia stricta, & odiosa, vel pœnali, qualis est ista, pensio non venit appellatione beneficii, vt docent Baldus, Abbas & Felin. in cap. ad audientiam, el. 2. de rescript. Gomez. in dict. cap. quamuis, in princip. de prebend. in 6. Anan. in cap. non satis, col. 2. de simon. Gigas de pensio. quest. 94. numer. 4. Crescent. decis. 14. num. 1. de re iud. Borell. dict. tit. 30. numer. 116. Gratian. discept. 397. numer. 14. 15. vbi ampliatur etiam si
I. B. Ciardinij contron. for. Tom. I.

verba sint generalia, & geminata, quod tamen non procedit in causa hæresis, quia tunc pensio veniret appellatione beneficii, & priuatus beneficio, amitteret etiam pensionem, propter fauorem fidei, ad textum in cap. quicumque, §. heretici, iuncta glossa in verb. beneficium, de hæret. in 6. Gigas dict. quest. 94. numer. 7. Gratian. dict. discept. 397. num. 16. latè Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 28. num. 36.

Quæ autem ex aduerso adducuntur, videntur procedere in fauorabilibus, in quibus appellatione beneficii vtique continetur pensio, quia largo modo est beneficium, vt per Gigas de pensio. quest. 28. numer. 18. & quest. 94. num. 8. Borell. dict. tit. 30. num. 114. sicut enim odia restringuntur, ita fauores debent ampliari, cap. odia, de reg. iur. in 6.

Et quod dicitur de excommunicato, vt non possit habere pensionem, intelligitur vt ei non possit nouiter reseruari, nisi absoluator; & propterea solet semper apponi in Bullis reservationis illa clausula, *absoluentis à vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti ad effectum presentium dumtaxat consequendum*, vt bene inquit Gigas quest. 14. numer. 9. Si verò antea habeat pensionem, eam non perdit, nisi per annum infordeat in excommunicatione, ex duritia cordis, & in contemptum clauium. Gigas conf. 33. n. 4. 5. 9. 10. Benè verum est, quod excommunicatus, antequam absoluator, non facit fructus pensionis suos, sicut nec beneficii, & sic titularis pro illo tempore non tenetur soluere pensionem, & si solueret ignoranter, posset repetere: ita Suares tom. 5. disp. 13. sect. 1. 9. & sect. 2. n. 21. & fuit dictum in vna Valentina pensionis, 31. Ian. 1600. coram D. Litta, vt testatur Garz. de benef. p. 1. c. 5. n. 131. 132. 133.

Quid dicendum? Sanè pro solutione casus oportet distinguere, & declarare, duplicem esse pensionis speciem; alia enim datur titulo sæculari, & vt laico assignatur in stipendium pro seruitio temporali, vel pro pulsandis campanis, aut ad aperiendum fores Ecclesiæ, & sic pro remuneratione laboris; & hæc sanè est prophana, & laico dari potest, nec continetur sub beneficii nomine: Bald. in d. c. ad audientiam, il. 2. vbi Felin. col. 1. de rescript. Corn. conf. 1. 2. vol. 2. Gigas de pensio. q. 67. n. 3. & conf. 33. n. 10. Duard. de benef. lib. 6. cap. 4. Mandos. reg. 19. Cancell. quest. 11. num. 2. Garz. d. tract. de benef. p. 1. cap. 5. num. 3. 8. 9. 134. & hæc species pensionis hodie non est in vsu, & vix vnquam practicatur. Alia igitur est pensio, quæ datur in titulum, & quæ est in vsu, & fere loco beneficii assignatur, vt decentius sustentari valeat, vel pro alimentis, & præsertim quando fuit assignata ex eo, quodd quis renunciauit beneficium cum reservatione pensionis, ne nimium dispendium patiatur, vel cessit liti, & causæ, vt fit tota die cum eadem reservatione; tunc pensio non est quid merè temporale, sed spirituali annexum dependenter à beneficio, & loco beneficii subrogatur, & videtur dari in titulum, aded vt in impetratione beneficii de ea fit facienda mentio: sic per textum in d. cap. ad audientiam, vbi DD. de rescript. Innoc. de Compost. in cap. postulasti, eodem, Calder. conf. 30. in fin. de prebend. Gigas de pensio. quest. 67. num. 4. & conf. 33. num. 10. vers. aut sumus. Mandos. dict. quest. 11. num. 2. Nauar. in Manual. cap. 25. n. 111. & conf. 59. de simon. Gabriel. conf. 191. n. 8. lib. 2. Redoan. de spol. Eccles. §. ex his, num. 6. Paris. de resignat. benef. lib. 6. quest. 4. num. 54. & censuit Rota in vna Britoriens. 2. Decembris 1588. & 3. Maij 1586. coram D. Gipsio, & sic ita esse, latè probat Garz. de benef. p. 1. c. 5. n. 9. 10. 11. 18. 19. 20. & multis sequentibus, vbi multis rationibus id probat, & maxime hodie, cum pensionarius teneatur ad recitandum quotidie officium paruum B. M. V. ex constitutione Sixti V. & sic pensio datur propter officium, sicut beneficium, ad quod nullo modo obligatur qui habet pensionem prima ratione, scilicet titulo sæcularis Garz. d. c. 5. n. 68.

Cum igitur clericus noster habuerit pensionem ex causa

- causa resignationis, ne ex renunciatione nimium dispendium patiatur, sequitur talem pensionem esse quid spiritali annexum; & idè de ea iudicandum esse sicut de beneficio, & venire sub nomine beneficij, etiam in pœnali-
 21 bus, & odiosis, adè vt inhabilitatus ad beneficia sit etiam inhabilis ad talem pensionem. Nauar. d. conf. 11. n. 2. de temporibus ordin. Gigas d. conf. 33. n. 9. vers. pramissis, & n. 10. vers. aut sumus. Crescent. d. decis. 14. n. 3. de sententia, & re iud. Paul. de Rom. tract. de pension. qu. 6. Rot. diuers. decis. 109. lib. 2. p. 3. Ioan. Nicol. Giraumont. in Enchirid. benef. tit. 1. cap. 10. num. 6. Sanchez d. cap. 28. num. 36. Garz. dict. part. 1. cap. 5. num. 121. 123. 125. Borrell. in summ. decis. p. 1. tit. 30. num. 112. 117. quæ sanè vera sunt, & probabilia, tum propter verisimilitudinem mentis statuentis, tum propter rationis identitatem, quoniam idem iudicandum est de spiritalibus, & de eorum annexis, & dependentibus. Sanchez in Decalog. lib. 2. d. c. 28. n. 36. Farin. d. decis. posthum. 585. num. 3. p. 2. quod cum verum sit, multò magis procederet in ea pensione, quæ propriè datur in titulum, velut quando ex pingui beneficio extrahitur certa pensio, vt deinceps sit beneficium Ecclesiasticum; hæc enim verè est beneficium, licèt alio nomine nuncupetur; sed non est ius in nomine, ad textum in c. conquirente, vbi Abb. num. 5. de cler. non resid. Card. in Clem. 1. §. eadem, n. 4. de supplend. negl. Prel. Gigas de pens. quæst. 28. n. 20. & conf. 33. n. 9. vbi inquit quod sententia priuatoria
 22 quorumcumque beneficiorum solum eas pensiones comprehendit, quæ dantur in titulum. Cucch. inst. maior. lib. 5. tit. 7. n. 17. alios allegat Garz. de benef. p. 1. c. 5. n. 5. 6. & idè hæc pensiones non sunt in vsu.

- Verumtamen non per hoc credas pensionem, quæ hodie est in vsu, & loco beneficij clerico, vt tali assignatur, vt commodius sustentari valeat, vel ne nimium dispendium patiatur, esse verè, & propriè beneficium,
 25 quia nō est tale propriè, & stricto modo. Sarnens. de infir. q. 16. Gigas d. q. 28. n. 10. Paris. de resign. benef. q. 25. n. 7. §. & multis seqq. vbi ponit differentias inter pensionem, & beneficium, & idem Paris. de confident. benef. q. 58. num. 58. Garz. de benef. p. 1. c. 5. n. 48. §. 2. vbi Rota sic censuit. Ant. Riccilulus tract. de iur. person. extr. Eccl. grem. lib. 7. cap. 5. num. 27. sed ita dictum est, quia cum talis pensio sit rei spiritali annexa, & succedat loco beneficij, perinde est, ac si ille pensionem retinens haberet beneficium, ad textum in dict. cap. ad audientiam, vbi DD. de rescript. Innoc. in dict. cap. postulasti, alios congerit Garz. dict. cap. 5. n. 81.
 27 vbi probat quod idè impetrans beneficium debet facere mentionem de pensione, quam habet.

- Non obstat ergo, quod priuatus beneficio intelligatur non priuatus pensione, nisi sit talis, quæ datur in titulum, quia hoc procedit in sententia hominis priuatoria, quæ cum sit stricti iuris, si priuat clericum beneficiis, non extenditur ad pensiones, vt in his terminis loquuntur Gomef. super reg. Cancell. de annal. quæst. 21. Gigas dict. conf. 33. num. 9. Crescent. dict. decis. 14. num. 2. de sententia, & re iud. Garz. dict. tract. de benef. p. 1. cap. 5. n. 124. nos autem versamur in constitutione, quæ licèt sit pœnalis, est tamen fauorabilis respectu animæ; prohibita enim sunt duella, ne homines moriantur in quasi certo damnationis statu, sicut etiam constitutiones contra hæreticos factæ sunt pœnales, & tamen quia sunt factæ fauore fidei, quasi fauorabiles extenduntur à beneficiis ad pensiones: Gigas dict. quæst. 94. numer. 7. Gratian. dict. discept. 397. num. 16. Sanchez dict. lib. 2. cap. 28. numer. 36. Garz. de benef. part. 1. cap. 10. sub num. 79. vers. quod si priuantur, vbi Rota sic extendit constitutionem pœna-
 28 lem à stricta significatione beneficij ad latam pensionis; cætera nihil nocent, quin concludere valeamus hunc clericum duellantem fuisse eo ipso non solum beneficiis, sed etiam pensionibus priuatum vigore dictæ Constitutionis Pij IV. à cæteris Pontificibus confirmatæ: & cum sit causa spiritalis, à solo Iudice Ecclesiastico poterit cognosci, qui de pensionibus solus habet cognitionem.

Gigas pens. quæst. 99. numer. 3. & numer. 13. & conf. 14. num. 6.

Animaduertendum est autem, quòd licèt sic duellans ipso iure sit priuatus beneficiis, & pensionibus, tamen debet declarari eis priuatus, quoniam in pœnis ipso iure incurfis necessaria est sententia declaratoria, ad quam etiam pars est citanda, ad textum in cap. cum secundum, de heret. in 6. Felin. in cap. Rodolphus, num. 63. de rescript. Glossa & Abbas in Clement. presenti, de censibus, Gigas dict. conf. 14. num. 7. in terminis Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 39. num. 32. vbi inquit quod licèt respectu censurarum ipso iure latorum non requiratur alia sententia, tamen aliæ pœnæ ex duello prouenientes, vt infamia, proscriptio bonorum, priuatio beneficiorum, amissio loci, vbi duellum exercetur, clarè requirunt Iudicis sententiam: & ita Ioan. Guttier. can. qq. lib. 2. cap. 5. num. 28. Vgolin. de simon. tab. 1. cap. 21. §. 3. vers. quoad priuationem. Azor. inst. mor. p. 1. lib. 5. cap. 8. quæst. 3. Suarez de cens. tom. 5. disputat. 27. sect. 1. num. 8. ad fin. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 29. num. 63. & cap. 34. numer. 143. 147. & 148. pulchrè Bonac. de legibus disputat. 1. quæst. 1. punct. 7. num. 11. Rot. diuers. decis. 30. num. 6. lib. 3. p. 3. Farinac. decis. posth. 255. numer. 2. p. 1. vbi Rota iudicat, quod etiam si incuratur pœna priuationis ipso iure, adhuc est necessaria declaratoria facti sententia, per quam incurritur talis priuatio.

In hac autem materia duelli, ne putes Clericum esse deponendum, provt videtur importare textus in dict. cap. 1. de cler. pugnant. in duell. quia cum ille textus dicat licere Episcopo cum eo dispensare, DD. communiter intelligunt illum canonem non loqui de propria depositione, in qua vix Papa dispensat; sed de suspensione, adeo, vt nec ipso iure sit suspensus, sed suspendendus: Nauar. in summ. cap. 27. n. 156. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 39. num. 23. Salzed. in pract. Bernard. Diaz, cap. 100. in princip. Suarez tom. 5. p. 3. disputat. 31. sect. 4. num. 48. Manub. tom. 1. summ. secunda edit. cap. 73. in fin. pulchrè Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 39. num. 18. qui sic rem declarat. Bonacin. de censur. disput. 2. quæst. 6. punct. 2. num. 13. Vt autem quis incurrat inhabilitatam ad beneficia, necesse est, quod tempore duelli esset clericus, quia talis pœna non ligat laicos. Rot. diuers. p. 3. lib. 3. decis. 30. numer. 2. 3. 4. Sic igitur concludo, & iuris esse censeo, non attento quòd inceserit in habitu laicali, quia non per hoc cessat esse clericus, cum ex Indulto Apostolico habeat, vt sine eo possit incedere, & pensionem exigere; quod tamen debet intelligi, dummodo non se immisceat enormitatibus, vel suscipiat habitum, qui sit contrarius habilitati retinendi pensiones, veluti si duceret uxorem; & propterea iste clericus duellando fecit actum repugnantem statui clericorum, & punibilem ac odiosum: vnde si clericus factus miles, & militari seruitio ascriptus perdit non solum beneficia, sed etiam pensiones, vt per Laur. in Clem. 1. §. eadem, vbi Card. num. 5. Imol. num. 3. de suppl. negl. Prelat. idem Card. in Clem. 1. n. 19. de reb. Eccles. non alien. Paul. de Rom. tract. de pension. cap. 3. numer. 4. Caccialup. in eodem tract. quæst. 15. Gigas eodem tract. quæst. 15. & idem Gigas eodem tract. quæst. 65. & latius Anton. Riccilulus tract. de iur. person. libro 7. capit. 5. numer. 26. quantò magis debet esse priuatus qui pugnat in duello, cum facit actum adè militarem, & inhumanum, vt etiam militibus sit interdictus: & sic teneo pensionem esse extinctam, beneficiumque remansisse liberum. Dubium istud fuit propositum ab vtraque parte in Curia Romana, sed non decusum, quia partes deuenerunt ad accordium titulari multum fauorabile.

CAPVT CXVI.

EPI TOME.

Hospitale, quando censeatur Ecclesiasticum, & gaudeat immunitate Ecclesiarum, & an absens, pro quo facta est pax, censatur ante ratificationem in pace comprehensus, adeo ut offendens, vel offensus dicatur proditor.

S V M M A R I V M.

- 1 Hospitale carens Ecclesia, vel Campanili dicitur laicale.
- 2 Hospitalis prophani multa signa.
- 3 Hospitale laicorum non gaudet immunitate Ecclesiastica.
- 4 Immunitate Ecclesia gaudent non solum loca sacra, sed etiam religiosa.
- 5 Hospitale Episcopi auctoritate fundatum dicitur locus religiosus.
- 6 Immunitas competit omnibus locis piis.
- 7 Hospitale Ecclesiasticum gaudet immunitate Ecclesiarum.
- 8 Hospitalis Rector non durat ultra triennium.
- 9 Hospitale dicitur religiosum, si Episcopus ei deputat rectorem.
- 10 Hospitale est prophanum, si in eo Episcopus nunquam exercuit iurisdictionem.
- 11 Hospitale prophanum nemo potest impetrare ab Episcopo.
- 12 Hospitalis religiosi signum est Ecclesia, & Campanile.
- 13 Hospitale religiosum potest esse sine Ecclesia.
- 14 Episcopi Palatium absque Oratorio gaudet immunitate Ecclesie.
- 15 Seminarij domus gaudet immunitate Ecclesie.
- 16 Hospitale prophanum non potest habere Ecclesiam, vel Altare.
- 17 Ecclesia nondum benedicta gaudet immunitate.
- 18 Hospitale merè laicale an possit visitari ab Ordinario.
- 19 Hospitale merè saculare potest destrui, & renocari.
- 20 Hospitale laicorum non est capax legatorum.
- 21 Hospitalis bona an possint alienari absque solemnitatibus.
- 22 Hospitale tenetur ad onera ordinaria.
- 23 Hospitale religiosum non soluit onera extraordinaria.
- 24 Hospitale ubi est modica hospitalitas, adhuc est religiosum.
- 25 Hospitale efficitur religiosum ex consensu Episcopi subsequenti.
- 26 Hospitale dicitur religiosum, si intitulatur sub nomine alicuius Sancti.
- 27 Hospitale est eiusdem naturæ cum eo, in cuius locum subrogatur.
- 28 Proditorie interficiens aliquem, priuatur beneficio immunitatis.
- 29 Proditor dicitur, qui sub titulo pacis alium interfecit.
- 30 Immunitate nemo priuatur, nisi fiscus plenè probet delictum exceptum.
- 31 Inimicum interficiens à retro non dicitur proditor.
- 32 Mediator pacis non est idoneus testis ad pacem probandam.
- 33 Proxenetæ etiam non salariatus, non est idoneus testis.
- 34 Testis non beneuolus nihil probat.
- 35 Testi non creditur etiam ob leue odium partis.
- 36 Testis non probat, qui dat contestem aliter disponentem.

I.B.Ciarlinij controu. for. Tom. I.

- 37 Testis patiens plures defectus nihil probat.
- 38 Testi impossibilia, vel inuersionis deponenti non creditur.
- 39 Testis deponens de tractatu non probat conclusionem.
- 40 Proditor non dicitur ante pacem ratificatam ab absente.
- 41 Absens à pace pro eo facta, quando in ea dicatur comprehensus.
- 42 Pax facta pro absente, an obliget ante ratificationem.
- 43 Pace inter plures facta, etiam pro absente non ligat aliquam partem ante ratificationem.
- 44 Absens à pace non obligatur, nec obligat, nisi ratificet.
- 45 Pacem faciens pro filio absente quomodo obliget aduersarium.
- 46 Pater quomodo possit pacem facere pro filio.
- 47 Absenti per stipulationem non queritur ius antequam ratificet.
- 48 Castrensis opinio damnatur.
- 49 Ratificatio quomodo debet extorqueri ab absente.
- 50 Pax stipulata an possit renocari ante ratificationem absentis.
- 51 Pax quomodo rumpatur quoad pœnam conventionalem.
- 52 Ratificatio pacis debet fieri re integra.
- 53 Aequalitas debet seruari inter partes.
- 54 Causa noua excusat à pœna pacis violatæ.
- 55 Pacis violatæ pœna non imrat ob nouam causam, etiam leuem.
- 56 Causa noua quam excuset à pœna pacis violatæ.
- 57 Primi motus non sunt in nostra potestate.
- 58 Vtata cubitalis est sufficiens pro noua causa.
- 59 Offendens præsumitur motus ex noua causa.
- 60 Causa noua potest probari per coniecturas, & semiple-næ.
- 61 Pacis violator non dicitur offendens ex noua causa.
- 62 Immunitati Ecclesiastica est fauendum etiam in dubio.
- 63 Appellatio non datur à sententia priuante reum immunitate Ecclesie.
- 64 Fiscus non appellat à decreto reum esse restituendum Ecclesie.
- 65 Fiscus non solet appellare.
- 66 Appellatione remota pro una parte, prohibetur etiam pro alia.
- 67 Bulla Gregoriana, in cuius fauorem sit facta.
- 68 Farinacius declaratur.
- 69 Appellare permittitur à notoria iniustitia, non obstante clausula, remota appellatione.
- 70 Immunitas seruanda est reo, non obstante sententia Episcopi.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

IN vna Saxolensi primò quæ situm fuit, an Camillus Zinanus, qui Iacobum de Clericis interfecerat, & postea ad Hospitale Sanctæ Mariæ, & Sancti Georgij peregrinorum, & infirmorum dicti loci confugerat, posset gaudere beneficio immunitatis Ecclesiasticæ, iuxta indultum Pontificis Gregorij XII. de quo in eius Bulla data Romæ 9 Kal. Iunij 1591. quæ incipit: Cum aliis. Et dubium faciebat, quia fiscus secularis prætendebat dictum Hospitale esse merè prophanum, & laicale, idque deducebat ex eo, quod in dicto Hospitali non adest campanile, neque Ecclesia ad diuina officia persoluenda, ut per Benintend. decis. 13. num. 3. 4. & Cæpol. cautel. 111. confirmabatque suum sermonem, quia, ut dicebat fiscalis, bona dicti Hospitalis subsunt gabellis, datis, & collectis, & bona eius solent alienari sine solemnitate, in eoque modica hospitalitas seruatur, & à laicis gubernatur, & propterea laicale censendum est, ut per Calderin. consil. 65. seu cons. unico, de supplenda neglig. Prælar. Castr. consil.

167. lib. 2. quo stante videbatur dicendum dictum Hospitale non gaudere immunitate Ecclesiastica, & quod fugiens ad illud, potuerit extrahi à Iudice laico, vt per Rom. conf. 477. num. 2. & num. 6. pulchrè Cardin. Tusch. litt. H. concl. 157. num. 10. Peregr. tract. de immun. Eccles. cap. 4. num. 66. propter quod de facto dictus Camillus fuit à dicto Hospitali extractus, & ad carceres fori secularis perductus.

Verum re deducta ad notitiam fori Ecclesiastici, & instante parte dicti Camilli, res versa est in controuersiam, & procuratores fiscales vtriusque fori coeperunt causam agitare in foro Ecclesiæ; negotio autem satis ventilato pronuntiaui dictum Hospitale esse locum religiosum, & pium, & propterea dictum Camillum esse capacem immunitatis Ecclesiasticæ, & remittendum ad illud, nisi obftet ei aliquod crimen de exceptis in dicta Bulla Gregoriana. Et ratio fuit, quia immunitas prædicta fuit concessa non solum Ecclesiis, & locis sacris, sed etiam locis religiosis, vt habetur in dicta Bulla, ibi: *Ad sacra, & religiosa loca confugientes*. Nemini autem dubium est, quin Hospitale Episcopi auctoritate ad vsum hospitalitatis, vel pauperum fundatum, & deputatum, dicatur omnino locus religiosus, vt habetur expressè in cap. ad hæc, vbi Abbas & DD. de relig. dom. glossa in Clement. Quia contigit, vbi DD. eodem, quod satis est ad tribuendam immunitatem dicto Hospitali, quia hodie non solum omnibus Ecclesiis, sed etiam locis piis competit immunitas. Giurb. conf. 10. n. 16. vbi alios allegat.

Verumtamen in terminis Hospitale esse locum immunem, quando est erectum auctoritate Episcopi, adeo vt confugienti ad istud, gaudeat immunitate, & inuitus extrahi non possit, tradiderunt post Archid. in cap. definiuit, 17. quest. 4. Baldus in l. si quis ad declinandum, Cod. de Episcop. & Cler. Alexand. conf. 9. num. 1. lib. 2. latè Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 25. num. 18. pulchrè Farinac. tract. de immun. Eccles. cap. 17. num. 265. 266. vbi multos allegat. Giurb. conf. 10. num. 4. vers. & si Hospitale, Gratian. discept. 34. num. 1. Tusch. dicta littera H. conclus. 163. num. 18. & num. 26. Bonac. tract. de legibus disput. 3. quest. 7. cap. 2. n. 7. Barbof. de offic. Episcop. 3. alleg. 74. n. 56. vbi plurimos congerit.

Nam in casu nostro satis manifestum erat, dictum Hospitale fuisse fundatum auctoritate Episcopi, & successiue esse religiosum, & publicum, quia prouiso Re-ctoris, & administratoris dicti Hospitalis pertinet ad dictum Episcopum, nominatio autem, & præsentatio ad Communitatem Saxoli; etenim de triennio in triennium solet fieri prouiso noui Re-ctoris dicti Hospitalis, quod est conforme, immò depromptum videtur à Concilio Tridentin. sess. 25. cap. 8. in fin. de reformat. vbi statutum est, vt gubernium Hospitalis non committatur vni, & eidem personæ ultra triennium, vt per Garz. de benef. p. 1. c. 3. n. 8. Etenim Communitas nominat personam, quam postea Episcopus instituit, & ei administrationem committit, & in fine triennij, & etiam quotannis ab ea administrationis rationem exigit, ex quo conuincitur, dictum Hospitale non esse prophanum, vel laicale, sed publicum, & religiosum, vt post Bald. conf. 167. incipit: *Factum super quo*, lib. 4. Calder. conf. 4. vers. Item constitutio, de relig. dom. Tusch. dicta littera H. concl. 158. num. 5. & concl. 159. num. 24. vers. eadem omnia, vbi sicut Hospitalale censetur laicale quando institutio hospitalarij sine Episcopo spectat ad laicos, vt etiam dixit Rom. conf. 477. n. 8. vers. Quando: ita dico ego à contrario sensu, quod si Re-ctor apponitur ab Episcopo, debet censi auctoritate Episcopi constructum; hic enim est actus iurisdictionis, qui ab Episcopo exercetur, instituendo Rectorem per Bullas patentes, & committendo Re-ctori administrationem Hospitalis; & tamen ad hoc vt Hospitale sit prophanum, requiritur non extare memoriam, quod Episcopus in eo iurisdictionem exercuerit. Federic. de Senis conf. 130. in princ. Butr. conf. 19. n. 19. vers. Ad nonam.

Tusch. dicto conf. 159. numer. 24. Et propterea satis constat dictum Hospitale esse religiosum, dum ostenditur Re-ctoris præsentationem spectare ad Communitatem, & institutionem ad Episcopum. Tusch. dicta littera H. conclus. 161. numer. 3. Rot. diuers. decis. 725. numer. 1. p. 1. Hospitale enim prophanum non potest ab Episcopo impetrari: Butr. in cap. inter dilectos, numer. 15. ad finem de donat. Idque satis adiunatur ex eo, quod solet visitari ab Episcopo, & eius ordinationes obseruantur, & quotannis redditur ratio administrationis ministris Episcopalibus, vt infra etiam dicitur.

Non obstant autem in contrarium adducta, & primò hic non extare Ecclesiam, vel Campanile, & propterea Hospitale esse censendum merè laicale; nam respondetur, quòd Campanile, & Ecclesia in hac materia non considerantur tanquam causa efficiens loci religiosi, sed tanquam signum, quod in eo fundando interuenit Episcopi auctoritas: Castrenf. conf. 167. in fine, lib. 2. Tusch. dicta conclus. 159. numer. 23. Benintend. dicta decis. 13. numer. 4. 5. Ricci. in prax. de alienat. rer. Eccles. resol. 37. numer. 2. Ideò si ex aliis signis comprehendatur Hospitale esse fundatum cum Episcopi auctoritate, id sufficit ad constituendum locum religiosum, quia id solum requiritur ad dict. cap. ad hæc, de relig. dom. & propterea non interest, quod non habeat Ecclesiam, quia nihilominus dicitur locus religiosus, si fuerit Episcopi auctoritate fundatum, vt per Ant. de Butr. conf. 40. numer. 2. Tusch. dict. concl. 159. numer. 15. & conclus. 161. numer. 3. vbi ad præsumendam auctoritatem Episcopi sufficere pro signo non solum Altare, vel Campanile, sed etiam similia signa, satis scriptum reperitur, & hoc etiam pro signo, & coniectura posuit Peregr. de immun. Eccles. cap. 3. numer. 66. & alternatiue locutus est Barbof. de offic. Episcop. p. 3. alleg. 75. numer. 3. sed in casu nostro satis constat prædictum Hospitale, tum ex prædictis, tum ex infra dicendis, fuisse fundatum auctoritate Episcopi: ergo non est curandum, si non adsit Ecclesia; licet enim Farinac. dict. tract. de immun. Eccles. capit. 17. numer. 266. faciat mentionem de Ecclesia, & quòd celebrentur in eo diuina officia, id tamen considerat tanquam signum auctoritatis Episcopi, de qua si aliunde constet, satis erit, quia secundum eum immunitas Hospitalis consistit in eo tantum, quòd fuerit fundatum auctoritate Episcopali, ad textum in d. cap. ad hæc, de relig. dom.

Nec enim in proposito immunitatis refert, an adsit Ecclesia, necne, quia sufficit locum esse religiosum, quod fieri potest absque Ecclesia; etenim Bulla Gregoriana tribuit immunitatem, vt vidimus, non solum locis sacris, sed etiam religiosis; & propterea Palatium Episcopi etiam si distet ab Ecclesia ultra quadraginta passus, & nullum habeat Oratorium, tamen gaudet immunitate, vt per Giurb. conf. 10. n. 13. vbi de communi testatur, & multos allegat, & Dian. moral. p. 4. tract. 1. resol. 96. & similiter domus Seminarij. Propter quod de anno 1601. fuit restitutus quidam homicida domui furni Seminarij Neapolis, qui ad eum confugerat, quia erat locus pius, & religiosus, prout narrat Prax. Archiep. Neap. capit. 22. sub num. 10. & sequitur Peregr. de immun. Eccles. cap. 4. num. 67. Bonac. de leg. disput. 3. q. 7. §. 2. num. 7. in fin. Giurb. conf. 10. num. 12.

Deinde respondetur, quòd immò dictum Hospitale habet Ecclesiam ei annexam in altum eleuatam, & cooperatam, licet fabrica illius non fuerit perfecta, quod satis esse videtur ad arguendum dictum Hospitale esse fundatum Episcopi auctoritate, quoniam fabrica illa fuit ad huiusmodi statum perducta à Rectore eius, & de prouentibus illius, cuius computa quotannis auctorizantur ab Episcopo, propter quod auctorizata etiam censetur dicta fabrica, quæ fieri non potuisset, si Hospitale esset laicale, eo quod in eo non possit construi Ecclesia, neque cam

campanile, aut cæmeterium, vel altare, & si aliquod ex eis in alio, præfumeretur auctoritate Episcopi erectum, ut est Caltr. *conf.* 167. *num.* 4. *lib.* 2. plenè Rom. *d. conf.* 477. *num.* 2. & *seqq.* pulchrè Tusch. *d. conclus.* 158. *num.* 9. & quamvis dicta Ecclesia nondum sit benedicta, neque in ea fuerint celebrata diuina officia, tamen cum sit fundata auctoritate Episcopi, gaudet beneficio immunitatis Ecclesiasticæ, per ea quæ tradit Giurb. *conf.* 10. *num.* 2. Bonacin. *de leg. disp.* 3. *quæst.* 7. §. 2. *num.* 2. qui tollit omnem difficultatem, & nobis sufficit hoc esse signum evidens, quod dictum Hospitale sit publicum, & religiosum.

Quod autem sit dictum Hospitale fundatum auctoritate Episcopi, probatur non solum ex iure instituendi Lectorem, & exigendi rationem ab eo, sed etiam ex iure visitandi, cum pluries fuerit visitatum; quod est signum, hospitale esse Ecclesiasticum, seu religiosum, quia de iure communi Ordinarius non potest visitare merè laicale: 18 Abb. in *cap. fin. de cens.* Tusch. *littera H, conclus.* 161. *num.* 11. & licet ex forma sacri Consilij Trident. *sess.* 22. *cap.* 8. *de reformat.* possit Episcopus etiam laicalia hospitalia, etiam exempta visitare tanquam loca pia, Gratian. *discept.* 481. *numero* 15. 16. tamen id non facit tanquam Ordinarius, sed tanquam delegatus, ut per Ludovic. *decis.* quarta, *num.* 16. Tusch. *dict.* *conclus.* 161. *numero quinto*: hic autem Episcopus visitauit auctoritate ordinaria, non delegata, ut ex libro visitationum. Ergo.

Hoc idem confirmatur, quia hospitale merè laicale non est perpetuum, sed manuale, & potest reuocari, & in eo succedunt hæredes tanquam in bonis hæreditariis, nec est capax relictorum, ut post Calder. *consil.* 23. *de testament.* Castren. *consil.* 351. *lib.* 1. inquit Tusch. *præf. conclus.* *littera H, conclus.* 159. *num.* 7. sed semper obseruatum fuit, quod istud Hospitale sit capax legatorum, & de facto ei fiant legata, & Rector illa capit; & dicere in terra Saxolensi quod istud Hospitale sit reuocabile, & possit ad nutum destrui, haberetur pro crimine inaudito: ergo dicendum est esse locum religiosum Episcopi auctoritate fundatum.

Non obstat autem, quod bona dicti Hospitalis soleant alienari absque solemnitate, quia id negamus non solum de iure, sed etiam in facto; siquidem ex libro partitorum Consilij Saxolensis, de anno 1593. & de anno 1604. die 10. Octobris, & 1605. die 21. Aprilis, & 1609. die 9. Iulij, apparet pro alienandis quibusdam dicti Hospitalis bonis requisitum fuisse consensum Vicarij Generalis Regij, & beneplacitum Apostolicum, quod est signum evidens, dictum Hospitale esse fundatum auctoritate Episcopi, quoniam tunc eius bona prohibentur alienari sine solemnibus sicut bona Ecclesiæ, non obstante quacumque consuetudine: pulchrè Benit. *decis.* 13. *num.* 13. ubi quod neque aliter potest consuetudine introduci. Tusch. *d. littera H, conclus.* 163. *num.* 9. & *conclus.* 169. *num.* 5. Macerat. *decis.* 14. *lib.* 1. Farinac. *decis.* 36. *sub num.* 1. *part.* 1. & *decis.* 30. *num.* 1. *part.* 2. Ricc. in *prax. de alien. rer. Eccles. resol.* 37. *num.* 4.

Non obstat, quod bona dicti Hospitalis subsint gabellis, & collectis, quia responderetur respectu gabellarum id penitus esse falsum, & quamvis fortè id aliquando fuerit præsumptum, tamen in libris partitorum dicti Consilij constat Episcopum Regij die 8. Martij 1609. scripsisse litteras, ne pro quibusdam bonis dicti Hospitalis permutatis solueretur gabella, & sic factum fuit. Respectu verò collectarum, si loquimur de ordinariis, non est dubitandum, quin non solum bona Hospitalis, sed etiam Ecclesiæ ad ea teneantur, quia res transit cum onere suo.

22 Surd. *conf.* 262. *num.* 3. Ferret. *de gabell.* *num.* 403. Pacif. *de Salutan. interd.* *inspect.* 3. *cap.* 4. *num.* 525. Aut. Dian. *de immunit. Eccles. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 39. Extraordinarias autem negamus fuisse solutas, vel soluendas, nec constat de aliqua solutione, quod est signum, locum esse religiosum.

23 Sum. Rom. *consil.* 477. *num.* 9. *vers.* item ex bonis. Valasc.

I. B. Clarling. *controu. for.* Tom. I.

decis. 105. Ricc. in *prax. for. Eccles. de alien. rer. Eccles. resol.* 37. *num.* 2. in fin.

Non obstat, quod modica hospitalitas in eo seruetur, quia si id verum est, accidit de facto, vel propter loci paupertatem, vel peregrinorum exiguum concursum: locus tamen semper est paratus pro viribus ad recipiendos pauperes; & propterea licet pauci veniant, non tamen locus cessat esse religiosus. Rot. Rom. *diuers.* *decis.* 725. 24

num. 12. *part.* 1.

Quare concludendum esse censeo, dictum Hospitale esse Ecclesiasticum, & Episcopi auctoritate fundatum, pro quo ostendendo etiam si à principio non appareret interuenisse Episcopi consensum, tamen postea visitando, & nihil prophanium inueniens, censetur approbare; quod sufficit, quia satis est, quod ex postfacto illius consensus interueniat: Gratian. *disc.* 481. *num.* 16. & per consequens gaudere immunitate Ecclesiastica, quod licet ex prædictis satis elucescat, tamen euidentius id probatur ex duabus aliis rationibus, & signis; siquidem certum est Hospitale censeretur Episcopi auctoritate erectum, si habet nomen alicuius Sancti sibi appropriati, ut post Felin. & Menoch. tradidit Ioan. Aloys. Ricc. in *prax. for. Eccles. de alienat. rer. Eccles. resol.* 37. *num.* 2. *vers.* *tertiò*: sed sic est, quod dictum hospitale intulatur sub nomine Sanctæ Mariæ, & S. Georgij: ergo cessat omnis ambiguitas.

Secundò sciendum est, prædictum hospitale antiquitus fuisse alio in loco fabricatum cum sua Ecclesia, & campanili, ubi solitum erat Missam celebrari, quod erat signum evidens fuisse Episcopi auctoritate erectum. Tusch. *d. littera H, conclus.* 158. *num.* 9. eo autem destructo istud fabricatum est cum Ecclesia, quæ nunc cernitur, licet imperfecta, sic intrat in locum illius; videtur enim renouatio hospitalis, non autem noua constructio: ergo sapit eandem naturam, & eiusdem debet esse rationis, quia subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur, si fuerat, *Instit. de action. l. filia, §. Tertia, ff. de cond. & dem. l. si cum, §. qui iniuriarum, si quis caus.* Crauet. *consil.* 425. *num.* 110. Riminald. *lun. consil.* 112. *num.* 148. ergo sicut illud erat religiosum, & immune à iurisdictione seculari, ita istud tale debet censeretur, & relatum habeo ita de facto seruatum fuisse, quia ex longa consuetudine delinquentes ad dictum Hospitale confugientes tanquam immunes habiti sunt à Curia seculari, & nunquam fuerunt ab illo extracti.

Quibus stantibus pronunciaui dictum Camillum esse restituendum Ecclesiæ, & eius immunitate gaudere, nisi Curia secularis doceat de crimine exopto in Bulla, à quo tamen decreto appellauit fiscus. Verum melius cognita veritate fiscalis renunciauit appellationi, propter quod dictus Camillus fuit consignatus in fortis Curie Ecclesiasticæ. Sed quia Curia secularis cepit agitare aliud punctum, dicens, quod dictus Camillus non poterat gaudere beneficio immunitatis, quia à tergo, & proditoriè interfecerat dictum Iacobum sub titulo pacis violatæ; idè Camillus fuit retentus in carceribus nomine Episcopi, & assignatus partibus terminus ad probandum incumbentiæ, stante quod proditoriè interficiens aliquem priuatur beneficio immunitatis, ut in Bulla Greg. & tradit Bonacin. *de cens. in particulari, disp.* 2. *quæst.* 3. *punct.* 16. §. 8. *num.* 3. Farinac. *de immunit. Eccles.* *num.* 135. 136. 137. ubi in fine ait eum dici proditorem, qui sub pace facta alium interficit. Hic autem de pace satis videbatur constare per tres testes, qui plenè de ea deposuerunt, ut in processu: ergo, &c.

His tamè non obstantibus causa benè ventilata, & probationibus vtriusque partis benè examinatis, censui dictum Camillum esse restituendum Ecclesiæ, & gaudere beneficio immunitatis, siquidem ad extrahendum reum ab Ecclesia, & priuandum immunitate, non sufficit quodlibet simplex homicidium, ut latè per Farinac. *d. tract. de immunit. cap.* 7. *q.* 108. sed requiritur quod sit proditoriè, & appensarè

commisum, quod adeo verum est, ut fiscus secularis debeat plene probare qualitatem delicti excepti in dicta Bulla, si velit reum priuare immunitate Ecclesiastica, quia qualitas tribuens iurisdictionem debet plene probari coram iudice, qui cognoscit de causa: sic per textum in l. 2. §. sed si dubit. ff. de iudic. & Benintend. decis. 8. num. 3. tenuerunt in hac materia Ambros. tract. de immun. Eccles. c. 11. num. 4. Mar. Ital. eod. tract. lib. 1. cap. 6. §. 1. num. 80. 81. 82. late Farin. cons. 76. num. 4. §. 5. & seqq. lib. 1. & cons. 168. n. 8. 9. & seqq. lib. 2. idem Farinac. d. tract. de immun. Eccles. cap. fin. num. 374. Giurb. cons. 10. num. 24. Gratian. discept. for. lib. 4. cap. 619. num. 18. 19. Bonacin. eod. tract. de immun. disput. 3. de leg. quest. 7. §. 7. num. 4. vers. respondeo. Ricc. decis. collect. 1792. in fin. Ioan. Baptista Larrea decis. non. Granatens. 29. num. 18. Et ego alias plene examinaui in vna Guastallensi, vbi auctoritates, & rationes late deduxi, & comprobaui, & nunc addo Dian. moral. part. 3. tract. 1. resol. 38. & part. 4. tract. 5. resol. 112.

30. Hic autem licet constet de homicidio à tergo commissio, non tamen constat de qualitate proditoris, quia inter dictum Camillum, & Iacobum precedebat grandis inimicitia, eo quod retroacto tempore dictus Iacobus vulnerauerit grauiter dictum Camillum multis percussionibus sanguinolentis, & eum debilitauerit in vna manu, qui idecirco diu aegrotauit, & post non breue tempus vix reconvalescit, & propterea stante hac causa, de qua testes vtriusque partis clare deponunt, euidenter resultat inter eos inimicitia, propter quam licet postea occiderit dictum Iacobum incautum, non potest dici proditor, quia inimicus, licet interficiat suum inimicum per insidias, à retro, & incautum, non tamen dicitur proditorie fecisse, eo quod ille precauere debebat: sic ex Bart. in l. respiciendum, §. delinquunt. ff. de pœnis, tradunt Ambros. de immun. Eccles. cap. 6. num. 5. late Farinac. eod. tract. tit. 9. num. 143. vbi multos congerit, & testatur tunc doctrinam Bartoli fuisse admissam à Clemente VIII. Pont. Max. de voto Cardinalium Burghesij, & Plattiæ. Giurb. cons. 20. num. 14. 15. Gratian. discept. 380. num. 39. 40. & hoc idem docent Bonacin. de leg. disput. 3. quest. 7. §. 4. num. 14. & in Bull. Cœna Dom. disp. 2. quest. 3. punct. 16. §. 8. num. 3. Peregr. de immun. Eccles. cap. 7. num. 20. Dian. Moral. part. 4. tract. 1. resol. 34. vbi loquitur in casu fortiori, quando etiam inimicus dedisset fideiussores de non offendendo inimicum.

Non obstat autem pax ex aduerso deducta, & allegata multis rationibus, & causis; & primò quia non satis probatur, testes enim potius includunt tractatum pacis inter dictum Camillum, & Iacobum, quam pacem ipsam; & qui videntur circa illam concludere, patiuntur varios defectus, ex quibus eis tollitur fides, siquidem si placet loqui de primo teste pro fisco examinato, qui eiusdem est etiam officialis, certè ex actis resultat non esse testem integrum. Primò quia se facit mediatorem dictæ pacis, vt per Tiraquell. de retract. consang. in prefat. num. 26. Gabriel. de testib. conclus. 20. num. 1. lib. 1. Benintend. decis. 61. numero quinto. Farinac. de testib. quest. 60. num. 406. 408. vbi testatur de magis communi, quod procedit etiam si proxeneta non fuerit salariatus, neque vllum receperit ex negotio emolumentum; quia adhuc non est idoneus testis, propter affectionem, quam præsumitur habere erga causam, in qua fuit mediator. Gabriel d. concl. 20. num. 3. Mascard. de probat. conclus. 1036. numero sexto. Farinac. d. quest. 60. num. 409. Honded. cons. 52. num. 11. lib. 1.

Deinde idem testis nihil probat, quia se ostendit à dicto Camillo offensum, dum inquit: *Sentei molto dispiacere, che Camillo hauesse ammazzato detto Giacomo, è vi mandai la gente à circondar l'ospitale, & mi dispiace, che costui l'habbia ammazzato sotto la pace fatta nanti di me.* Et rursum: *Mentono per la gola quelli, ch'anno fatto questo capitolo.* Etenim exinde videtur euasisse inimicus dicti Camilli, & ad tollendum ei de fide, sufficit, quòd se putet offensum,

vel se ostendat non beneuolum, aut odiosum, seu non diligenter eum, contra quem producit, ad textum in c. inquisitionis, de accusat. & in cap. testes 3. quest. 5. Baiard. Clar. in prax. quest. 24. num. 30. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1127. numer. 20. Farinac. consil. 18. num. 20. in fin. vbi additio littera T, & consil. 60. num. 13. & 36. lib. 1. idem Farinac. tract. de testib. quest. 53. numero 30. 33. 53. 54. vbi concludit, quòd in criminalibus etiam si leuis sit inimicitia, vel leue odium erga partem, adhuc testis non est integer, & de eius fide multum diminuitur.

Accedat, quòd idem primus testis dat in contestes Morialem, & Bernabeum, & postea dicit: *Che Bernabeo fu sempre presente al tutto, ne si parli prima fosse fatta la pace, vt in processo, fol. 21. 62. 64. 65.* Bernabeus verò contrarius dicit, quòd inmodò paruam moram fecit, & discessit ante conclusionem, vt fol. 80. Item dictus testis deponit fol. 65. *Io feci venire à posta il Moriale.* At Morialis fol. 69. 74. dicit: *Non fui ricercato à cosa alcuna, mà vi andai per una lettera.* Ex quibus videtur impossibile hoc testes concordare ad effectum vt probent, & ipse suspectus redditur, dum dat in contestem illum, qui aliter deponit, quam ipse fecerit; & ideò nihil probat: Alex. consil. 91. num. 17. in fin. lib. 4. Decian. consil. 92. num. 51. lib. 2. Bursat. consil. 69. num. 26. lib. 1. Bertaz. consil. 234. numero 3. lib. 2. pulchrè Farinac. consil. 37. num. 24. lib. 1. Giouagn. consil. 44. num. 8. lib. 1. idem Farinac. de testib. quest. 65. num. 274. vbi id verius esse testatur, & magis commune: & num. 275. vbi id vult procedere præsertim ad effectum probandi: late, & pulchrè Giurb. consil. 37. numer. 28. vbi multos allegat. Et hæc contradictio etiam si non esset substantialis, maximè debet attendi in teste suspecto, propter alias rationes. Cyriac. controuers. 150. numer. 57. parte 1.

Et propterea concludendum est, dictum testem nullam fidem facere, quia patitur plures defectus, vt ex prædictis vidimus, etenim testis, qui fortè alioquin esset habilis, vel aliquam fidem faceret, si plures patiatur defectus, omnino ei tollitur fides, etiam si propter singulos non posset repelli à testimonio, & admissus non probat, etiam in casu, in quo veritas per alios haberi non posset, adeò vt nec faciat indicium, ad textum in cap. cum nunciis, vbi Ant. de Butr. n. 2. de testib. Grammatic. cons. 44. num. 22. Marsil. cons. 102. num. 12. Bursat. cons. 439. n. 22. lib. 4. Giurb. cons. 91. num. 45. late Farinac. de test. q. 62. num. 80. & n. 381. 382. vbi infinitos congerit idem Farinac. cons. 88. n. 2. lib. 1. Rota diuers. decis. 126. n. 4. part. 3. adeò vt hæc conclusio omnium consensu sit recepta, & maximè quia deponit de eo, quòd ipse gessit cum alio. Giurb. cons. 91. n. 55.

Minus pacem prædictam probat Morialis secundus testis; tum quia est contrarius primo testi, vt vidimus; tum quia contradicit etiam Bernabeo tertio testi, hic enim fol. 20. inquit: *Non era alcuno meco,* ille verò fol. 73. dicit: *Era seco un contadino:* & propterea cum iste sit contrarius primo, & tertio testi, nullam fidem facit: Farinac. d. quest. 65. num. 274. & vt vidimus. Verumtamen iste quoque de mendacio manifestè conuincitur, dum fol. 70. inquit. *Non sò, se Bernabeo fosse in camera, ne se appoggiato di fuori alla finestra.* Et postea subiungit: *Sò però che vedeva, è sentina il Signor Collonello, che disse messer Giulio, &c.* si enim nescit, vbi esset dictus Bernabeus, quomodo scire potest, quòd viderit, & audierit? Vtique nulla fides adhibetur testibus impossibilia, incredibilia, vel inuersionis deponentibus. Alex. cons. 162. num. 8. lib. 6. Dec. cons. 448. num. 25. Rol. cons. 73. n. 38. lib. 2. Menoch. de arb. iud. cas. 474. num. 59. Mascard. de probat. conclus. 745. num. 17. Farinac. de testib. quest. 65. num. 148. & cons. 8. num. 61. lib. 1. Giurb. cons. 91. num. 25. propter quod etiam iste secundus testis excluditur à fide.

Verum multò facilius Bernabeus tertius testis repellitur

tur à fide; hic enim ad pacem nihil probat, quia non deponit de aliqua pacis conclusione, sed de tractatu, qui non solet attendi, cum multa tractentur, quæ non perficiuntur; & sic nulla est fides huius testis, qui interfuit tractatui, non autem conclusioni: Baldus in cap. final. col. fin. de iur. calum. Alba conf. 95. n. 5. pulchrè Surdus d. conf. 202. n. 5. Farinac. decif. crim. 187. n. 3. Ludouic. dec. 168. num. 6.

Sed esto, quod isti testes pacem prædictam plenè concluderent, & probarent, nihilominus prodicionem non concludunt, quia deponunt de pace stabilita inter dictum Camillum, & eius patrem ex vna, & Dominicum patrem dicti Iacobi parte ex altera, vt dicunt fisci testes, si illis aliquid credendum est; & concludunt absentem fuisse dictum Iacobum, pro quo licet Dicitus Dominicus promiserit, & pacem fecerit, quia tamen Iacobus non ratificauit, nec constat vnquam ratum habuisse factum patris, pax non dicitur completa, sed perficienda, & propterea ante ratificationem, si ipse offenderat, vel offendatur, non dicitur proditor, vt ad rem inquit Vulpel. in tract. de pace, quæst. 9. & Dec. conf. 531. num. 10.

Benè verum est, & negari non potest, quin satis ardua sit hæc quæstio: An quando pro absente facta est pax, antequam ipse ratificet, si offenderat, vel offendatur, dicatur pax rupta. Et pro negatiua allegatur Bart. in l. si uxor, §. si quis uxorem, num. 4. ff. ad l. Iul. de adult. qui tamen nihil resolueret videtur, cum profiteatur quæstionem non examinare; Baldus verò in l. si filiusfam. numer. 4. Cod. ad S. C. Maced. dubius videtur, & ponit rationes vtriusque opinionis; sed vltimò videtur adhærere affirmatiuæ opinioni, quod fracta sit pax; quia licet absentes pacem non ratificauerint, tamen eorum status est implicitus in pace; vnde non debuerunt timere inuadi, nec præcipiti festinantia offendi; & quicquid sit, quando absens, & non ratificans offendit, tamen quando principalis paciscens offendit absentem, pro quo pax facta fuit, videtur posse æstimari pacis fractor; quia offendens eum, qui pacem non ratificauit, sed ratificandi potestatem habebat, dicitur omnino pacem fregisse, pendente enim potestate ratificandi, nihil est innouandum, nisi requisitus ratificare recusauerit, vt dixit Castrenf. in l. bonorum, num. 5. 6. ff. rem rat. hab. quem sequitur Petrin. Bell. de re milit. part. 10. tit. 2. num. 55. & hoc verius existimauit Farinac. de var. & diuers. crimin. quæstion. 107. num. 282.

Veruntamen non solum magis communis, sed etiam verior est Doctorum sententia in casu proposito, quod siue offenderat, siue offendatur ille absens in pace comprehensus, antequam pacem ratificet ille qui offendit, etiam si sit vnus ex principalibus paciscentibus, non dicatur proditor, nec pacis violator; quia absentes non sunt comprehensi in pace actualiter, sed tantum potentialiter; & sicut ipse absens sine timore prodicionis potest offendere alteram partem, etiam principaliter paciscentem, nec tenetur pacem seruare ante ratificationem; ita stipulator pacis debet posse vti eodem iure, vt secundum rationem, & naturam æqualitas seruetur, cum non sit iustum, vt ille absens interim sit liber, & alij sint obligati: ita tenere videtur Dyn. in dict. l. si uxor, §. si quis uxorem, ff. ad l. Iul. de adult. à quo non videtur dissentire ibidem Bartol. licet quæstionem noluerit examinare: & ad eundem Dyn. se remittit Bald. in dict. l. si filiusfam. numer. 4. in fine, vbi etiam Salicet. numer. 1. ad med. vers. Ex his inferitur, Cod. ad Macedon. pulchrè Dec. consilio 531. numer. 10. vbi ante ratificationem de vtraque parte idem censet; quia si absentes non sunt interim obligati, ita nec ipsi debent alios habere obligatos, & loquitur in fortioribus terminis, quando Notarius stipulatus est etiam pro absentibus. Marfil. singul. 337. ante fin. vers. Quid autem, pulchrè Parif. conf. 78. num. 49. lib. 1. vbi loquitur in iisdem terminis nostræ quæstionis;

& quamuis stipulatio adfuerit per Notarium facta, idem tamen sentit, & concordat Socin. lun. confil. 103. numer. 15. in fine, libro 3. Curtius Iunior confil. 52. numer. 13. & confil. 74. numer. 9. Gozad. confil. 31. numer. 9. Bero. confil. 199. numer. 2. vsque ad numer. 8. lib. 3. vbi testatur de magis communi, & tollit contraria, dicitque ab hac sententia non esse recedendum in iudicando. Riminald. lun. confil. 103. numer. 9. lib. 1. & confil. 470. numer. 19. lib. 4. latè Herculan. tract. de caut. de non offend. capit. 15. num. 1. 6. 7. 8. vbi plurimos allegat, & dicit contrarium non procedere, nisi secuta ratificatione. Moron. de treg. & pac. parte 2. quæst. 20. numer. 3. in fin. Mascard. de probat. concl. 1131. numer. 25. & conclus. 1162. numer. 104. pulchrè videndus Honded. confil. 97. numer. 10. 11. lib. 1. qui resoluit omnia: ad rem Gratian. discept. 499. num. 15. Baiard. ad Clar. quæst. 47. numer. 37. Malual. confil. 33. numer. 23. latè Farinac. dict. quæst. 107. numer. 281. vbi multos allegat, & testatur de magis communi. Vulpel. tract. de pac. dict. quæst. 9. vbi loquitur de patre, qui facit pacem pro filio, & ait, quod filius ante ratificationem si offenderat, non dicitur proditor, quod etiam firmanit Tusch. pract. concl. litt. P, concl. 184. numer. 1. vbi testatur de magis communi, & num. 4. vbi loquitur in casu, quando non ratificans offenditur, vel offendit: sequitur pulchrè Guazzin in tract. de treg. & pac. parte 1. quæst. 12. num. 36. vbi similiter loquitur de patre faciente pacem pro filio, & hi omnes sentiunt ante ratificationem non posse dici pacem fractam, nisi fortè quoad pœnam conuentionalem, quando principaliter paciscens promisit de rato pro absente sub certa pœna, cuius respectu aliqui admittunt, pacem posse dici ruptam, si ante ratificationem absens offendatur, vt per Honded. dict. confil. 97. numer. 14. quod pro nunc non examino, & in his terminis dicendum est, quod licet pater possit quodcumque remittere iniuriam pro filio, & pacem pro eo facere, tamen id procedit tantum quoad pœnam paciscentis conuentionalem, non autem ad effectum violationis pacis, & obligandi filium ante ratificationem, cum non dicatur in pace comprehensus antequam ratificet, nec potest cogi ad ratificandum, & ante ratificationem nullum ius potest dici ei quæsitum. Bero. conf. 199. numer. 2. vers. Quibus tamen, & num. 3. 4. 5. 6. 7. lib. 3. Vulpel. dict. tract. de pac. q. 8. n. 4. & q. 9. Herculan. d. tract. de caut. de non offend. q. 15. n. 7. Tusch. d. concl. 184. num. 1. 3. Honded. eodem conf. 97. n. 11. 13. 14. pulchrè Guazz. dict. quæst. 12. ad fin. vbi loquitur de patre promittente pro filio: hic autem pater non promittit de rato pro filio, sed simpliciter pro eo fecit pacem: ergo, &c.

Non obstat igitur doctrina Castrensis in dict. l. bonorum, ff. rem rat. hab. quam videtur sequi Farinac. dict. quæst. 107. num. 182. etenim potest primò responderi, veram non esse eius resolutionem, quia cum non quærat ius absenti per stipulationem eius nomine factam antequam ipse ratificet, vt docuit ipsemet Cast. in conf. 195. num. 2. 3. lib. 2. Bero. dict. conf. 199. num. 3. 4. lib. 3. Herculan. dict. quæst. 15. num. 7. non video quomodo ante ratificationem agi possit vigore dictæ promissionis non acceptatæ ad pœnam violatæ pacis, & propterea Castrensem benè improbat Bero. dict. conf. 199. num. 2. in fin. & num. 3. quid dicat Farinacius, qui non respondet huic fundamento, immò ipsemet Castrensis in consilijs diuersimodè sensit dicens, quod si facta fuerit pax pro aliquibus, & antequam illi eam ratam habeant, vnus ipsorum fuerit offensus, pœna pacis ruptæ non dicitur commissa, prout testatur Parif. d. conf. 78. n. 49. lib. 1. vbi allegat dictum Castrensis consilium.

Neque obstat illa ratio, quod absens non fuerit requisitus ad ratificandum, & quod interim nihil esset innouandum; quoniam probandum erat huiusmodi requisitionem esse necessariam, quia nemo dicit, quod principalis paciscens teneatur requirere absentem ad ratificandum, sed benè DD. tradunt modum extorquendi ratifi-

49 cationem intimando absenti pacem, & cautionem datam, vt per Herculan. *dict. tract. quest. 15. sub num. 13.* Verum si principaliter paciscens non curet vt absens aduersarius suus ratificet, quia fortè pœniteat eum, vel alia ratione habeat in animo reuocandi actum, vel non curet rem istam, quia fortè sciat, quod sicut aduersarius ante ratificationem non ligatur, ita ipse interim immunis est à promissis, nihil est, quodd requirat absentem ad ratificandum, nisi quando ab eo vult extorquere ratificationem, vt obliget eum ad pacem seruandam; iste enim est actus facultatis, non necessitatis. Exempla autem à Castrense adducta de appellante nomine meo, vt non possit renunciare appellationi, antequam ego ratificem, non ferunt casum nostrum, quia hic non tractatur de illo principali paciscente, qui fecit pacem pro absente; ille enim fortè non posset reuocare actum; sed sermo est de aduersario, qui cum eo ad stipulationem alterius in pace conuenit; iste enim non videtur posse impediri, quin actum reuocet, vbi non adest iuramentum antequam absens ratificet, eo quod ante ratificationem non sit ei ius
50 quæsitum, vt per Castrenf. *in d. conf. 195. n. 2. lib. 2.* Grat. *discep. 297. n. 29. 23.* Herculan. *d. q. 15. n. 7.* Bero. *d. conf. 199. num. 3.*

Secundò respondetur, quodd doctrina Castrensis *in dict. l. bonorum, num. 5.* si vera esset, non posset intelligi, nisi de pœna conuentionali; dicit enim: *Quod si aliqua Communitas fecit pacem pro se, & adherentibus cum promissione de non offendendo sub pœna, &c.* Nam quando tunc principalis paciscens promissit de rato sub certa pœna, & interim absens offendit, tolerabile videtur quod pax dicatur rupta, quoad pœnam exigendam,
51 non quoad alios effectus, vt post Corn. & Paris. inquit Vulpel. *dict. tractatu de pac. quest. 9.* Honded. *conf. 97. numer. 14.* Guazz. *dict. quest. 12. num. 36.* qui alios allegat.

Tertiò respondeo, quodd doctrina Castrensis procedit quando pars offensa saltem ratificauit post offensionem, vt ipsemet Castrensis *in dict. l. bonorum, num. 5.* inquit dicens: *Et antequam adherentes ratificent, offenduntur per alteram partem, postea ratificant, & ita cum intelligit Bero. in dict. conf. 199. num. 6. vers. Præterea, lib. 3.* sed sic est, quodd in casu nostro Iacobus non ratificauit pacem, neque ante, neque post offensionem: ergo non potest dici pax rupta, nec Iacobo ius vllum acquisitum. Verumtamen etiam si postea ratificasset, nihil prodesset ratificatio ad effectum de quo quærimus, quia ratificatio debet fieri re integra, & rebus in eodem statu manentibus, vt per Castrenf. *dict. conf. 195. num. 3.* Herculan. *dict. tract. de caution. q. 15. n. 12.* vbi multos allegat: Farinac. *d. quest. 107. num. 178.* Gratian. *discept. 499. num. 15.* & sic verè nullo modo potest obstare Pauli Castrensis doctrina, mortuo dicto Iacobo ante ratificationem, vt per Grat. *discept. 573. n. 28.* & iure merito, quia æqualitas debet seruari vtrique, aded vt sicut non ratificans potest interim me offendere sine periculo pacis violatæ, ita id mihi non debet esse vetitum, ne ad imparia iudicemur;
52 Dec. *d. conf. 531. n. 10.* Paris. *d. conf. 178. num. 49.* Maron. *d. q. 20. n. 3.* Mascard. *d. concl. 1162. n. 104.* Honded. *d. conf. 97. num. 11. lib. 1.*

Denique dato etiam, quod Iacobus pacem ratificasset, & de hoc nullum esset dubium, adhuc tamen dictus Camillus non dicitur pacis violator, licet interfecerit dictum Iacobum; id enim fecit ex noua causa superueniente; quoties autem quis ex noua causa paci contrahentem, vel cautionem, non habet locum pœna pacis violatæ, in qua intelligitur semper clausula, *rebus sic stantibus.* Sic per doctrinam Bartol. *in l. aut facta, §. inter locatorem, ff. locati,* tenent, & docent. Bald. Castrenf. Roman. Alex. Decius, Abbas Butr. Socin. & alij, de quibus Herculan. *dict. tract. de caut. quest. 13. num. 3.* vbi dicit, quodd hæc est veritas, & Mascard. *de probat. dict. concl. 1162. num. 6.* & *num. 104.* Clar. *in prax. §. fin. quest. 47. vers. Quæro nunc,*

vbi Baiard. *num. 49.* Farinac. *dict. conf. 30. num. 1. littera P,* & *d. q. 107. num. 403.* vbi infinitos congerit, Vulpel. *d. tract. de pac. q. 45. n. 2. 3. 4.* Honded. *d. conf. 97. num. 24.* Guazzin. *eodem tract. parte 1. q. 44. n. 1.* latè Caball. *resolut. crim. cas. 101. n. 11.* & multis sequentibus. Bonacina *in Bullam Cœna Domini, disputat. 2. quest. 3. punct. 16. §. 8. num. 5.* Iac. Cancer. *var. resol. parte 2. cap. 11. num. 6. 7. sub. tit. de pace.*

Quæ aded vera sunt, vt à pœna violatæ pacis, & proditionis excuset etiam leuis causa superueniens, dummodo sit aliquo modo colorata, & talis, quæ possit ad iracundiam prouocare, non tamen affectata: Alexand. *conf. 117. n. 17. lib. 4.* pulchrè Herculan. *d. q. 13. num. 10. 11.* vbi ponit causas excusantes, inter quas enumerat derisum, & tactus cum cubito. Mascard. *d. concl. 1162. num. 13.* Honded. *d. conf. 97. n. 33.* Farinac. *d. q. 107. n. 460. 464. 466.* Vulpel. *d. tract. q. 48. n. 2. 7.* latè Caball. *d. resol. 101. n. 17. 18. 19.* Guazzin. *dict. tract. p. 1. q. 44. num. 2. 22.* Bertaz. *conf. crim. 245. num. 51.* vbi inquit satis esse tale præcessisse, 57 quod prouocet ad iram, quoniam primi motus non sunt in nostra potestate. Grammat. *conf. 56. n. 17.* Barz. *dec. 182. num. 9.*

Hic autem satis iustificata remanet noua causa, propter quam dictus Camillus videtur prouocatus, & indutus ad offendendum dictum Iacobum; nam vnus testis pro ea satis clarè deponit in processu, folio 23. dicens; *Giacomo corse dietro à Camillo dandoli vn urtone, & d'vn braccio nelle coste, ingenocchiandosi vicino, armato di cortella, mettendosi à guardarlo, & à ridere con compagni.* Et rursus folio 85. *Finita la messa nell' uscire di Chiesa gli andò dietro, e li diede vn' altro urtone dall' Altare di San Tomaso.* Et alter testis, folio 105. 106. ait: *Giacomo accompagnato da altri subdito, che Camillo fù in Chiesa vi venne dietro, & le passò auanti ingenocchiandosi vicino due ò tre passi, armato di cortella mettendosi à guardare, & à ridere con compagni.* Quibus adminiculantur depositiones aliorum testium, scilicet quarti, quinti, & sexti, dicentium: *Hauer sentito dire pubblicamente in piazza, oue orano molte persone per publica voce, è fama, che Giacomo il giorno di San Georgio in Chiesa rise dietro à Camillo, è lo beffaua, & le diede vn urtone.* Nec refragatur vnus testis fisci dicens, prædicta non vidisse, quia nihil probat, cum possit esse, quodd prædicta non viderit, & tamen vera sint. *Non hoc, C. unde legit.*

Quo facto, stante noua causa satis remanet probata, exinde enim dictus Camillus grauiter offensus, potuit facile prouocari ad iracundiam, cum videret se irrideri, & vrtari, hæc enim omnia pro iusta causa noua considerantur à DD. & loquuntur etiam in specie de vrtata cubitali, & de tactu in vestibus, prout videre est apud Herculan. *dict. quest. 13. sub num. 11.* Mascard. *dict. concl. 1162. num. 67.* Magon. *decis. Lucens. 100. num. 9.* Farinac. *dict. quest. 107. num. 497.* vbi loquitur de vrtata. Guazz. *d. q. 44. n. 24. ad medium.* Cancer. *var. resol. p. 2. c. 11. n. 8. 9. & seqq.*

Et supposito huiusmodi facto prouocatorio facile est præsumere nouam causam in offendente; in dubio enim, qui offendendo contrahentem paci, vel cautionem, præsumitur ex noua causa contrahentem, ne cautio, vel pax censeatur rupta: Baldus *in l. si pradium, Cod. de edilic. act.* Alex. & Ias. *in l. qui seruum, ff. de verb. oblig.* Marfil. *in pract. §. aggredior, num. 85.* Herculan. *dict. quest. 13. n. 7. 8. 9.* Farinac. *dict. quest. 107. num. 432.* Guazz. *dict. tract. p. 1. quest. 45. num. 1.* vbi multos allegat. Caball. *dict. resol. 101. num. 20. 33.* Cancer. *dict. cap. 11. num. 31.* Vnde non est necesse, quodd noua causa plenè probetur, sed satis est, quod semiplenè, & per coniecturas, aut præsumptiones fiat probatio, vt per Alexand. *conf. 115. col. fin. lib. 4.* Herculan. *dict. quest. 13. num. 12.* Mascard. *dict. concl. 1162. num. 71. 72. 73.* Farinac. *dict. quest. 107. numer. 435. 437.* Caball. *dict. resol. 101. num. 31.* Honded. *dict. conf. 97. n. 29. lib. 1.* Guazzin. *dict. quest. 45. num. 6. 7.* qui rationes, & aucto

authoritates adducunt; hinc autem videtur potius adesse plena probatio, stante depositione duorum testium de visu, & aliorum de publica voce, & fama.

Si igitur videtur concludendum, quod dictus Camillus male quidem fecerit interficiendo dictum Iacobum, & sit puniendus poenis iuris communis pro excessu, non tamen potest dici pacis violator, Caball. *resolut.* 101. n. 55. quia ex noua prædicta causa irrationis, & vrtatæ cubitalis fuerit intenso dolore præuentus, ita vt non habuerit mentis plenitudinem, ad textum in l. quidquid calore, vbi Dec. & Cagn. *de reg. iur.* Honded. *conf.* 104. num. 29. lib. 1. & propterea ex ista noua causa est excusandus à poena violatæ pacis, vt proditor dici non possit. Vulpel. *d. tract.* de pac. *quest.* 9. Alia possent considerari ad eius fauorem; sed quia hæc satis, & abundè sufficiunt ad excludendum homicidium proditorium, idè ea missa faciam.

Vnde his benè pensatis, & ruminatis iudicauit dictum Camillum esse capacem immunitatis Ecclesiasticæ, & esse remittendum ad Ecclesiam, de quo etiam si dubius fuisset, adhuc oportebat me idem pronunciare, quia in dubio fauendum est immunitati Ecclesiasticæ, non solum ab Ecclesiasticis, sed etiam à Principibus, & ministris sæcularibus, vt per Giurb. *de conf.* 10. num. 25. & dixit Senatus Granatenfis d. *decis.* 29. n. 6.

His sic firmatis iterum positum est in controuersiam, an ab huiusmodi sententia liceat appellare, èd quod Bulla Gregoriana dicat appellatione postposita reum esse consignandum foro sæculari; certum est enim à sententia Episcopi declarantis reum non gaudere Ecclesiæ immunitate, non dari appellationem vigore dictæ Bullæ: Farinac. *confil.* 168. num. 67. in fin. lib. 2. & in append. de immunit. *Eccl.* cap. 22. n. 372. Mar. Ital. *cod. tract.* c. 6. § 1. num. 83. Guazzin. *de defens. reor. lib.* 1. *defens.* 1. c. 31. n. 6. 11. Peregr. *de immunit. Eccl.* c. 16. n. 33. Dian. *mor. p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 97. in fin.

Sed difficultas est, an idem dicendum sit, quando fertur sententia in fauorem rei, vt debeat restitui Ecclesiæ, an tunc liceat fisco sæculari à tali sententia appellare; & sanè pro fisco facit, quia Bulla prædicta videtur in eius fauorem facta, & propterea non debet extendi, vt pro sit etiam reo, vt concludere videtur Farinac. *d. c.* 22. num. 372.

Veruntamen nimis durum est, & absolum dicere, quod reo denegetur appellatio, fisco autem permittatur; quia reus, & actor non debent ad imparia iudicari, & propterea melius dicendum est, neque licere fisco appellare, quando pro reo fertur sententia, vt in terminis inquit Peregr. in d. *tract. de immunit. Ecclesia*, cap. 16. num. 33.

Cuius sententia est non solum iusta, sed etiam honesta, & plena æquitatis, adèd vt Pontifex in dicta Bulla censetur multò magis prohibuisse fisco appellare, cuius partes sunt odiosæ, rei autem fauorabiles; & idèd direxit verba ad fiscum, quia magis erat dubium, an reus posset appellare, quando contra eum pronunciatur. Nam si contingat reum absolui, minùs dubium erat fisco non licere appellare; tum quia ipse non solet à sententiis contra se latis appellationem interponere, vt per Farinac. in *prax. quest.* 101. num. 32. Scacc. *de appell. quest.* 17. limit. 49. num. 2. tum quia remota appellatione pro vna parte, censetur etiam remota pro alia: Magon. *decis.* Lucens. 8. num. 3. Farinac. *d. quest.* 101. num. 34. Scacc. *d. limit.* 49. num. 3. Ruginell. *de appell.* § 2. cap. 3. num. 8. & num. 230. prout sic aliàs obtentum fuit in vna Guastallensi.

Non obstat autem Farinac. *d. c.* 22. n. 372. dum primo loco dicit hanc Bullam esse factam in fauorem fisci, quia ibi solum probat non licere reo appellare: an autem id fisco permittatur, ipse non decidit, neque absolute admittere, dictam Bullam fuisse factam in fauorem fisci, quia potius compilata fuit in fauorem immunitatis Ecclesiæ, & continet multa specialia, quæ respiciunt fauorem reo-

rum, propter quod multi Principes supplicauerunt Paulum Quintum P. Max. pro moderanda dicta Bulla, vt desumitur ex Dian. *mor. part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 97. vbi allegat Regentem Constantiam in supplicatione ad Paulum Quintum pro moderanda Bulla Gregorij X I V. propter quod dicta Bulla videtur continere mixtum fauorem rei, & fisci, singula singulis congruè referendo.

Minùs obstat Farinac. *d. cap.* 22. n. 372. *vers.* Nec facit, vbi magis accedere videtur ad punctum, dum quærit, an liceat fisco appellare à decreto Episcopi pronuntiantis reum non esse ab Ecclesia extrahendum. Nam èd loci Farinacius aliam quæstionem determinat, an scilicet fiscus debeat recurrere ad suos laicos superiores; & determinat potius esse recurrendum ad Superiores Ecclesiasticos, nec mirum, quia semper appellandum est ad Superiores iudicis, qui sententiam tulit. Sed hic non est casus noster, quia non versamur in decreto de extrahendo reo ab Ecclesia, cum à principio causæ fuerit extractus, & pendente processu in carceribus custoditus, sed versamur in decreto de reo restituendo Ecclesiæ, à quo fiscus non potest appellare. Peregr. *d. c.* 16. n. 33.

Hoc punctum tetigit etiam Dian. *d. tract.* 1. *resol.* 95. in fin. Sed ita succinctè, vt vix colligi possit, quid sentiat. Nam videtur tenere cum Peregr. *d. c.* 16. n. 33. non licere fisco appellare; sed cum postea dicat Farinacium dicto loco consentire cum Bonac. *de leg. disput.* 3. *quest.* 7. *punct.* 7. num. 11. dubium relinquit, in qua sententia resideat, quia verè Bonacina in meo libero de hac quæstione nullam facit mentionem, quomodo autem Farinacius intelligendus sit, etiam iam vidimus, & propterea puto non esse recedendum ab illa sententia Peregrini, alioquin si fisco liceret appellare, causa rei protraheretur in infinitum, & nimis onerosum esset causas huiusmodi defendere, cum fiscus sit durus aduersarius.

Benè verum est, quod si fortè notoriè constaret de iniustitia, & iniquitate sententiæ Episcopi, seu eius Vicarij, tunc utique tam reo, quam fisco non esset deroganda appellatio, si ita tamen videretur eius Superiori. Nam remota appellatione, tamen non prohibetur appellatio à sententia notoriè iniqua. Bald. *confil.* 141. num. 8. *versic.* Item quando, lib. primo. Dec. *confil.* 49. num. 3. Alexand. *confil.* 77. num. 17. lib. 3. Tusch. *littera A*, *conclus.* 400. num. 5. & 22. ad rem Mar. Ital. *dict. tract.* cap. 6. §. primo, num. 84. 85. Quod adèd verum est, vt etiam si reus fuerit cum effectu traditus foro sæculari, nulla interposita appellatione, & postea constet iudici laico iniustam fuisse Episcopi sententiam, eo quod non constet verè de qualitate criminis excepri, adhuc tenetur iudex laicus talem reum restituere Ecclesiæ, quia illi debita est immunitas, & re integra debet illi seruari, vt nouissimè tenet Ant. de Marinis *resol. quotid.* lib. 1. cap. 175. num. 2. & seqq. & Regens Constant. in d. *sup.* 70. *applicat.* ad Paulum Quintum, num. 50. & post eos Dian. *d. resol.* 97. vbi videre potes, & secundum prædicta censeo esse seruandum in vtroque foro, etiam conscientia; & caueant ministri, ne calumniosè interponant appellationes ad protrahendas causas pauperum carceratorum, quia de omnibus reddituri sunt rationem; & si calumniosè faciant, graue erit peccatum. Et ita, &c. Saluo, &c.

CAPVT CXVII.

E P I T O M E.

Maledictio paterna quos effectus producat, & quando pater possit cogi ad emancipandum filium, & priuari usufructu bonorum eius aduentitiorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Pater est usufructuarius bonorum aduentitiorum filij.
- 2 Pater tenetur alere filios congruè iuxta suum statum, & conditionem.
- 3 Erubescimus sine lege loqui.
- 4 Pater an priuetur usufructu bonorum filij ob secundas nuptias.
- 5 Pater potest cogi ad filium emancipandum, si eum malè tractat.
- 6 Emancipare filium cogitur pater ob iniuriam atrocem.
- 7 Filius quando cogat patrem ad eum emancipandum.
- 8 Filius tenetur patienter sustinere iniurias patris, & quomodo.
- 9 Filius debet impetrare veniam, si velit cogere patrem ad emancipationem.
- 10 Pater solet latari magis de commodo filij, quàm proprio.
- 11 Pater censetur fatuus, qui non laborat pro filio.
- 12 Maledictio paterna est maximum malorum.
- 13 Maledictio parentum eradicat domos filiorum.
- 14 Imprecationes parentum saepe nocent filiis etiam immeritis.
- 15 Parentum maledictiones saepe ad effectum perducuntur.
- 16 Matris impia laqueo se suspendentis exemplum occasione maledictionis in filios.
- 17 Maledictio paterna est res perhorrescenda.
- 18 Institutio filij facta cum maledictione valet.
- 19 In clavis non est locus coniecturis.
- 20 Pater expellens filium de domo, dicitur eum malè tractare, & cogitur emancipare.
- 21 Pater priuatur patria potestate filium exponens.
- 22 Maledicens filium videtur velle lacerare eius corpus, & animam.
- 23 Pater exheredans filium videtur facere rem furiosam.
- 24 Pater denegans filio alimenta, priuatur patria potestate.
- 25 Patria potestas debet in pietate consistere.
- 26 Filius ex quibus causis possit cogere patrem ad eum emancipandum.
- 27 Filius maledicens patri potest exheredari.
- 28 Maledictio est peccatum mortale.
- 29 Filius quando possit petere alimenta extra domum patris.
- 30 Nouerca prasumitur odio habere priuignum.
- 31 Pater emancipando filium retinet dimidium usufructus eius bonorum.
- 32 Pater coactè filium emancipans perdit usufructum.
- 33 Emancipatio coacta non est beneficium.
- 34 Filius prapponitur patri, si iustam foueat causam.
- 35 Filij debent obedire parentibus.
- 36 Parentes non debent prouocare filios ad iracundiam.
- 37 Pater transiens ad secundas nuptias mutat affectionem erga filios primi matrimonij.

Ne scribam vanum, duc' pia Virgo manum.

IN vna Placentina requisitus fui, quid sentiam in casu non leuis considerationis, licet rarissimæ contingentiæ. Titius habuit duos filios ex vnica vxore, quorum alteri relicta fuit hæreditas satis opulenta à consanguineo collateralis cognato, cuius vsumfructum obtinuit pater vigore patriæ potestatis, iuxta terminos *l. cum oportet, C. de bon. qua. liber.* sed defuncta priori vxore Titius superinduxit nouercam, ex qua alios progeniuit filios, quo facto ille filius nomine Sempronius domum patris est egressus cum eius licentia, vt militiæ, & bonis artibus incumberet, & cum genitor tenuissima, & saepe nulla subministraret alimenta, filius ad conseruandam suam dignitatem legitime petiit congrua alimenta, pro quibus ministerio iudicis certa executione facta pater ira percitus multas contumelias protulit in filium, & animo deliberato postea subiunxit dicens: *Và, che io ti maledico nel nome del Padre, del Figlio, & dello Spirito Santo*; & imprecatus ei multa mala, & postea vitauit eius confortium. Quæritur, an propter talem iniuriam sine legitima causa illatam dictus Titius sit ipso iure priuatus, vel possit aliquo modo priuari dicta hæreditate.

Pro cuius quæstionis resolutione dixi utique dictum Titium se gessisse impie contra eius filium eum maledicendo ita solemniter, & deliberatè sine alia iusta causa; cum certum sit parentem teneri alere filios non tanquam feras, & canes, sed decenter, & congruè, iuxta suum statum, & conditionem, ad textum in *l. tutor secundum dignitatem, in princ. ff. de adm. tutorum, l. si cui, ff. de ann. leg. l. Mela, l. pen. ff. de alim. & cib. legat. Tiraq. tract. de Nobil. cap. 20. num. 143. Cordub. in l. si quis à liberis, §. sed si filius, num. 43. ff. de liber. agnosc. vbi multos allegat. Surd. de alim. tit. 4. q. 18. n. 1. 2. & tit. 9. q. 39. n. 3. & propterea Titius exinde non habuit iustam causam sic malè tractandi eius filium.*

Verum an propter hoc sit priuatus usufructu bonorum aduentitiorum filij, non habemus legem, quæ hoc expressim dicat, aut disponat, & erubescimus sine lege loqui; §. consideremus, in Auth. de trient. & semiss. leg. fin. C. de consul. lib. 12. l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad Trebell. propterea non est dicendum, quod ipso iure priuatus remaneat usufructu dictæ hæreditatis.

Neque recurrendum est ad secundas nuptias, quia parentes ad eas conuolando non amittunt usufructum bonorum aduentitiorum filij. Benè verum est, quod pater in casu secundi matrimonij redditur suspectus filiis prioris vxoris, & tenetur satisfacere eis, si petant de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, salua rerum substantia, & de reddenda ratione administrationis, ad textum in leg. hac edita, §. hi illud, C. de secund. nupt. Cast. conf. 455. ad fin. lib. 2. Arius Pinell. in l. 1. part. 2. numer. 31. 75. C. de bon. matern. Tusch. littera P, conclus. 125. num. 19. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 88. num. 35. sed ex hoc capite non potest priuari usufructu bonorum filij.

Vnde necesse est confugere ad alia remedia, & puto animaduertendum esse, quod filij existentes sub patria potestate possunt cogere patrem ad eos emancipandum, si, & quando illos malè tractat, & contra pietatem paternam, prout probat textus in leg. Diuus, ff. si quis à pair. fuer. manumiss. glossa in §. fin. in vers. pen. Inst. quibus mod. ius patr. potest. solu. pulchrè Raph. Raym. Cuman. in conf. 83. sub num. 1. vers. inspectis causis, Soc. in tract. reg. & fallent. reg. 286. verb. Pater, num. 4. Cæpol. cautel. 115. num. 2. ad rem Farinac. de var. ac diuers. crim. quæst. 105. n. 141. vbi post Nicasium dicit, quod propter atrocem iniuriam parentes coguntur emancipare filios, & cum supradictis concordant Ascan. Clemens in tract. de patr. potest. cap. 1. num. 13. & cap. ult. num. 91. Menoch. de arb. ind. cas. 138. num. 4. Surd. in tract. de alim. tit. 7. q. 14. num. 3.

7 num. 3. & tit. 8. privileg. 65. num. 42. & tit. 9. q. 20. num. 43. qui omnes concludunt cogendos esse parentes ad emancipandum filios ob graues iniurias eis illatas à genitoribus, qui illos habent in potestate, quia abutuntur iure parentum.

Licet enim dici soleat, filium teneri sustinere patienter omnia verba, quantumcumque iniuriosa in se à patre prolata, ad textum in l. Prator edixit, §. praterea, ubi Ang. num. 3. ff. de iniuriis, tamen id procedit, si vellet experiri actionem iniuriarum, quia hæc non cadit inter ipsum, & patrem hoc modo, sed non procedit quoad effectum cogendi parentem ad emancipandum filium, prout verè cogi potest stante graui iniuria, & intolerabili, sic per eum filio illata, vt bene sic rem declarat Ascan. Clem. in dict. tract. de patr. potest. c. 1. n. 13.

8 Bene verum est, quod filius non potest deuenire ad hanc petitionem emancipationis, nisi prius impetrata venia à Principe, vel à iudicante, iuxta terminos l. 1. & 2. C. de in ius voc. prout sic in terminis ad rem nostram dixerunt Raph. Cuman. d. conf. 83. n. 2. in fin. Capol. d. cautel. 115. n. 2. in fin.

9 Stante igitur hoc fundamento videndum est, an pater ita solemniter, & deliberatè sine iusta causa maledicendo filium, dicatur eum malè tractasse, & contra pietatem? Et sanè res videtur clarissima, cum pater soleat diligere filios plusquam seipsum, & magis lætari de eorum bono, quàm de propriis commodis, vt inquit Plato 11. de legib. Surd. decis. 107. num. 4. Christophor. Martius Medices decis. 15. num. 11. adeò vt fatuus censeatur pater, qui pro salute filij non laborat. Uecian. conf. 40. n. 14. lib. 1. Medic. d. decis. 15. n. 10. Idèò pater sic maledicendo filium tam iniustè non facit opus pietatis, sed impietatis, quia maledictio est maximum malorum, quæ parentes possunt inducere super filios, prout probatur multis locis sacre Scripturæ, & aliquibus auctoritatibus, etenim habetur in sacra Genes. cap. 9. dum Patriarcha Noè maledixit Cham filium suum sibi illudentem, dixisse: *Maledictus Chanaan, seruus seruatorum erit fratribus suis.* Et hinc est, quod de hac re simili valde timebat Iacob, vt in eadem Genes. cap. 27. dum persuasionibus matris se parabat ad surripiendam Esau fratri suo benedictionem paternam, & dicebat genitrici suæ: *Timeo, ne inducam super me maledictionem pro benedictione.*

Et iure merito sic timebat, quia talis maledictio est magnum malum, & fertur habere vim cuiusdam maleficiij; sicut enim benedictio parentum firmat domos filiorum, ita maledictio eradicat fundamenta, vt habetur in Ecclesiastico, cap. 3. adeò vt huiusmodi imprecationes quandoque noceant filiis etiam immeritis, vt inquit D. Gregor. lib. 1. dial. c. 33. & huius maledictionis filij meminit etiam D. Petr. epist. 2. cap. 2. tanquam de re valde mala; experienciâ enim compertum est tales maledictiones, & imprecationes Deo permittente aliquando ad effectum perducere, & ingentia producere mala, vt videre est apud Martin. Delrium disq. Magic. libr. 3. q. 7. sect. 2. ubi etiam narrat casum impiæ matris, quæ habens decem filios, & ab vno malè tractata, suadente diabolo maledixit omnes, & videns postea suas maledictiones in omnibus peruenire ad effectum, conscientiam suæ impietatis, & opprobrium hominum ferre non valens, laqueo se suspendit. Vnde Seneca 11. epist. dicebat: *Iam non admiror, si omnia nos à prima pueritia mala sequantur; inter execrationes parentum creuimus.* Et hinc est, quod maledictionem paternam rem esse perhorrescendam dixit, & censuit Rot. Roman. vt apud Ludouic. decis. 414. num. 2.

Non obstat autem textus in l. his verbis, §. 1. ff. de her. inst. ubi dicitur valere filij institutionem etiam cum maledictione; tum quia non loquitur de huiusmodi maledictione, sed de impropriis. Tum quia nihil est impedimento patri, qui possit hæredem instituere filium, quem maledixit, vt ibidem dicunt DD. & in claris non est lo-

cus coniecturis, ad textum in l. ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. l. continuus, §. cum ita, de verb. oblig. & sic cum ille parens voluerit hæredem facere filium impium, & de se malè meritum, nihil interest, nec inde tollitur, quin maledictionis magnus, & perniciosus non sit effectus.

Ex quibus concludendum est, patrem sic maledicendo filium sine iusta causa esse impium, & tractare contra pietatem, adeò vt possit cogi ad eum emancipandum. Etenim sicut quando pater expellit filium de domo, dicitur eum impiè tractare, & cogitur emancipare, vt per Capol. d. caut. 115. n. 2. quantò magis erit impius, & cogendus sic iniustè filium maledicendo.

Et addi potest pro confirmatione prædictorum, quod sicut pater priuatur patria potestate, quando filium exposuit, ad textum in cap. 1. de infant. expos. Mart. de Sylu. tract. de feud. rub. quibus mod. feud. amitt. n. 178. Surd. de alim. tit. 6. q. 18. n. 19. Menoch. de arb. iud. cas. 396. n. 11. Gratian. discept. 267. n. 1. 2. 4. 5. Azor. mor. p. 2. cap. 20. vers. decima species; ita & multò magis ille pater erit priuandus patria potestate, qui filium sic indebitè maledicit, & deserit; sic enim videtur velle, si fieri potest, lacerare omnia bona filij, tam animæ, quàm corporis; cum tamen filium exponens videatur tantummodò negligere corpus.

Hinc certè mihi videtur de patre filium iniustè maledicente, posse aptè, & rectè dici, quod Iuriconsultus in l. 2. ff. de inoff. testam. dixit de patre sine legitima causa filium exhæredante, vt videatur fecisse rem quasi furiosi, non quia verè furiosus testatus sit, sed quia sic fecerit, non ex officio pietatis, & hoc bene confirmat Rot. Rom. diuers. coram Durano, decis. 233. num. 26. in nouissimis ad Coccinum. Si enim sic exhæredans filium facit contra officium pietatis, quantò magis sic maledicens: hic sanè maius malum inferre voluisse videtur.

Accedat, quod sicut verum est patrem, filio denegantem alimenta, priuari patria potestate, secundum communem DD. sententiam, de qua Surd. in tract. de alimen. tit. 8. privileg. 63. num. 1. 2. 3. & num. 8. ita & multò magis eà priuandus est sic filium maledicens, cum possit hoc modo ei causare infinita mala, vt vidimus, & experientia rerum magistra id pluries docuit, verè enim patria potestas in pietate debet, non in atrocitate consistere, ad textum in l. Diuus, ff. ad l. Pomp. de parricid. cum vulgaribus.

Et licet prædicta sufficiant, tamen ratio nostra potest augeri ex eo, quod filius potest etiam cogere patrem ad eum emancipandum ex causis, ex quibus potest eum exhæredare, vt per Ascan. Clem. in tract. de patr. potest. cap. ult. num. 92. Immo leuior etiam causa sufficit ad cogendum patrem, vt emancipet filium, quàm ad eum exhæredandum: Surd. de alim. tit. 7. q. 14. n. 3. Sed filius maledicens patri potest exhæredari, vt in §. causas, in Auth. Vt cum, de appell. cognosc. Ergo etiam pater poterit ex eadem causa exhæredari, quia ex iisdem causis congruè pater exhæredatur à filio, ex quibus filius à patre, si credimus Surd. d. tract. q. 14. num. 1. in fin. ubi etiam dicit, quod pater committendo causas ingratitudinis, priuatur patria potestate. Vnde sequitur, quod si propter hoc possit pater exhæredari, possit etiam cogi ad faciendam emancipationem. Verè enim maledictio est maior iniuria, quàm exhæredatio, quando est deliberata, & non ex aliquo primo motu, aut impetu alicuius displicentiæ emanata; cum enim pater sic appensatè maledixerit filium, dicitur commississe peccatum mortale, quod est tantò grauius, quantò personam, cui maledicimus, magis amare tenemur, vt bene probat D. Thom. 2. 2. q. 76. art. 3.

Nec obstat filio, quod petat alimenta extra domum patris; tum quia hæc non est bona ratio ea denegandi. Surd. d. tract. de alim. tit. 4. q. 14. n. 19. tum quia propter nouercam filius habet iustam causam petendi alimenta extra domum, eo quod inter eam, & priuignum semper præsumitur

30 præsuntur odium, etiam si illud non probetur, ut per Surd. d. tit. 4. q. 15. n. 24. 25. 26. 27. Vnde negari non potest, quin ad sit iusta causa cogendi patrem ad emancipandum dictum filium, ad idque compelli poterit multatâ indictâ, & captis pignoribus toties, donec tædio affectus se disponat, & aliis modis arbitrio iudicis, qui poterit etiam pronunciare eam pro facta, nisi intra certum spatium temporis ipse ad illam deuenierit.

His sic firmatis facile est decidere, an dictus parens sit priuandus usufructu bonorum aduentitiorum filij. Nam licet regulariter pater emancipando filium retineat dimidiam usufructus huiusmodi bonorû, ad textum in l. cum oportet, §. cum autem, C. de bon. qua liber. tamen id procedit in emancipatione voluntaria, & honoris gratiâ facta, non autem in ea, ad quam pater deuenit coactè, & propter iniuriam filio illatam; tunc enim perdit omne commodum usufructus, & quodcumque emolumentum, ad textum in d. l. Diuus, ff. si quis à patre fuerit manumiss. Cuman. d. cons. 83. n. 3. quem sequitur Tusch. pract. concl. verb. filius, concl. 353. num. 8. Cæpol. d. cautel. 115. num. 3. pulchrè Surd. de aliment. tit. 9. quest. 20. num. 42. 43. qui etiam dicunt, quod quando pater cogitur emancipare filium, tunc non dicitur ei conferre beneficium, quia emancipatio prouenit à lege, vel à Iudice cogente, ut per Cæpol. d. cautel. 115. n. 3. Surd. d. tract. tit. 8. priuil. 65. n. 46. 47.

Non ergo dicatur filium debere esse parentibus subditum, nec habere ansam de eis conquerendi ex quacunque causa, quia verius est eum esse audiendum, & patri etiam præponendum, si iustam, & bonam causam foueat, ut habetur in cap. queritur 2. quest. 7. & probat textus in d. l. Diuus, ff. si quis à patr. fuer. manum. quoniam inueniuntur etiam parentes, qui sunt erga filios valde crudeles, & nihil curant de bono eorum, siue corporis, siue animæ. Vnde doleat iste pater de seipso, qui imprudenter hæc gessit, & meminerit, quod sicut D. Paul. ad Ephes. cap. 6. dixit, *Filij obedite parentibus vestris in Domino*; ita etiam dixit: *Et vos patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros, sed educate illos in disciplina, & correptione Domini*. Sed non est mirum, si hæc scandala nascantur, ubi parentes transeunt ad secundas nuptias, quia nouerca odit semper priuignos, & pater censetur mutasse voluntatem, & affectionem erga filios primi matrimonij, ut per Farinac. decis. 723. num. 17. part. 2. ubi dicit etiam, quod lex suspicatur de nouerca propter odium prædictum in eius priuignos, ut per Farinac. decis. crimin. 242. num. 18.

Concludo igitur dictum patrem esse cogendum ad filium emancipandum, & successiue priuandum totaliter usufructu bonorum aduentitiorum filij: sed quid euenerit in hoc casu, nescio, quia sub ficto nomine fui ab amico requisitus de mea sententia. Et ita, &c.

Et ex his ad laudem Dei, & B. Mariæ Virginis, & SS. Ioannis Baptista, Hieronymi, & Francisci patronorum meorum impositus sit finis his controuersis, quas omnino submitto iudicio S. Matris Ecclesiæ Catholice Romanæ.

INDEX

RERVM ET VERBORVM,

Quæ in hoc primo Controuersiarum
Libro continentur.

Primus numerus paginam, secundus numerum marginalem indicat.

A.

Abbatēs ordinare non possunt, & quando id verum sit. p.293.n.28
 Abbatis Guastallæ dignitas. p.128.n.27
 Ablatiua absoluta important conditionem. p.67.n.66.p.189. n.11. & p.145.n.3
 Ablatiua absoluta faciunt conditionem. p.210. num.19
 Absens à pace pro eo facta quando in ea dicatur comprehensus. p.427.n.41
 Absens à pace non obligatur, nec obligat nisi ratificet. ibid.n.44
 Absens à patria quomodo fruatur beneficio ciuium. p.200.n.74
 Absens iustâ causâ lucratur distributiones. p.153.n.18
 Absens antequam pestis adueniat, ea adueniente non lucratur distributiones. ibid.n.28
 Absens tempore pestis lucratur fructus præbendæ, sed non distributiones. p.152.n.55
 Absenti per stipulationem non quæritur ius antequam ratificet. p.427.n.47
 Absolutionis capaces efficiuntur, qui restituunt Ecclesiæ extractos ab ea. p.42.n.64
 Acceptare dicitur, qui vti velle actu declarat se. p.12. num.116
 Acceptatio debet fieri cum sua causa. p.341.n.29
 Acceptatio in fauorabilibus præsumitur. p.42.n.116
 Acceptatio præsumitur in fauorabilibus data scientia. p.373.n.114
 Accidens variatur secundum conditionem personæ. p.107.n.37
 Acquirens primus in feudo potest successoribus præiudicare. p.306.n.7
 Acta declarant, qualis sit acceptatio præcedens. p.341. num.24
 Acta in sæculari foro, an probent in Ecclesiastico. p.61. num.10
 Acta iudicialia nō possunt probari per testes. p.155.n.27
 Acta iudicialia debent parti intimari. p.305.n.24
 Acta non probantur testibus, nisi sint deperdita. p.306.n.7
 Actio communi diuidendo est indiuidua. p.187.n.47
 Actio constitutæ pecuniæ est inanis, vbi non constat de debito principali. p.344.n.2
 Actio de re Ecclesiæ dicitur, quando agitur eius occasione. p.168.n.26
 Actio, & passio non cadunt in eodem subiecto. p.258. n.14. & p.327.n.56.
 Actio in rem scripta quænam sit. p.269.n.29
 Actio rei vindicationis contra quem detur. p.157.n.27
 Actio non potest variari post litē contestatam. p.305.n.22
 I.B. Ciarlini controu. for. Tom. I.

Actio hypothecaria quomodo dicatur indiuidua. p.158. num.55
 Actio spoliij competit Ecclesiæ pro malè alienatis. p.371. n.80
 Actione constitutæ pecuniæ tenetur, qui suscipit se solvere alienum debitum. p.344.n.1
 Actionem qui habet, nondum propriè habere rem dicitur. p.45.n.55
 Actionis realis naturam sequitur personalis. p.267.n.8
 Actore non probante reus absoluitur. p.15.n.28
 Actor sequitur forum rei. p.107. num.28. & p.277. n.12 & p.233. n.1.
 Actum præsumitur, quod erat gerendum. p.102.n.50
 Actus agentium sunt in patiente benè disposito. p.107. num.36
 Actus agentium regulatur secundum intentionem. p.64. num.24
 Actus est potentior in causa, quàm in causato. p.177. num.57
 Actus non acceptatus à parte aduersa, non prodest. p.341.n.26
 Actus nullus executioni demandatus facit incurrere poenam. p.231.n.37
 Actus omnis ex voluntate, & potestate perficitur. p.41. n.66
 Actus primus non tollitur per secundum inualidum. p.191. n.39
 Actus tribuitur mandanti, non exequenti. p.206.n.33
 Actus ut potius valeat, quàm pereat, sit interpretatio. p.54.n.29
 Adiectiui determinat substantiuum. p.325.n.25
 Aditione confunduntur actiones. p.327.n.56
 Adiudicatio ex debito voluntario dicitur voluntaria, quoad ius congrui. p.301.n.16
 Adiudicatio fit causa cognita. ibid.n.13
 Adiudicatio iudicialis an subiiciatur retractui. ibid.n.11
 Adiudicatio quomodo fiat. ibid.n.9
 Adminiculari non potest, qui nihil habet. p.72.n.129
 Aduersatiua quando repetat qualitates præcedentes. p.50.n.79
 Adulteræ licet legare. p.404.n.5
 Adulteræ non licet donari ab amasio. p.178.n.76
 Adulteræ legatum factum ab adultero non valet. p.409. num.64
 Adulterium est coitus vxorati cum soluta. ibid.n.75
 Adulterium est propriè in nuptam. p.407.n.47
 Adulterium, & copula probatur coniecturis, & præsumptionibus. ibid.n.50
 Adulterium est delictum mixti fori. p.261.n.52
 Adulterium non est coitus vxorati cum soluta. p.173.n.9
 Adulter

Index Rerum

- Adulterium potest puniri ab Ecclesia, & quomodo p.93.
num.36
- Adæquatorum maior virtus attribuitur alteri. p.173.n.9
- Ædes suas tollere vsque ad Cælum vnicuique licet.
p.164. n.1
- Ædificare in muro licet obturando etiam lumina vicini.
p.166. n.22
- Ædificare licet, nisi seruitus sit constituta. ibid. n.25
- Ædificare non licet ad æmulationem vicini. p.166. n.29
- Ædificare non licet tollendo lumen scalarum. p.166.
num.33
- Ædificans debet relinquere certum spatium. ibid.
num.35
- Æquitas ficta est duplex iniquitas. p.428.n.51
- Æqualitas censetur seruata inter filios. p.231. n.7
- Æqualitas seruanda est in successionibus. p.238.n.15
- Æquiparatorum eadem est natura. p.88.n.13
- Æstimatio facit venditionem. p.229.n.3
- Æstimatio non debetur, vbi legatum est nullum. p.201.
num.89
- Æstimatio quando debeat forensi rei stabilis sibi reli-
cta. p.299.n.36
- Æstimatio rei an debeat illi, cui relicta, si illius non est
capax. p.201.n.87
- Ætatis ius cedi non potest. p.280.n.7
- Affectiois pars causa tollit suspicionem fraudis. p.50.
num.85
- Affinis non est idoneus testis. p.315.n.39
- Affrancatio facit rem, quæ erat feudalis, liberam. p.133.
num.7
- Affrancatione sequuta libera dicitur venditio. ibid. n.8
- Agere licet ante diem, vt adueniente die parata sit exe-
cutio. p.341.n.7
- Agere creditori quando liceat ante tempus. p.190.n.20
- Agnatio quomodo probetur. p.394.n.57
- Agnationis gradus an probetur, vbi succeditur vltra de-
cimam gradum. p.395.n.69
- Agnationis eiusdem censentur, qui deferunt eadem arma,
& insignia. p.143.n.27
- Agnationis iura non habent nascituri. p.347.n.13
- Agnationis gradum non est necesse probare. p.141.
num.8
- Agnationis gradum probans præfertur probanti agnatio-
nem in genere. p.145.n.44
- Agnationi facto relicto an admittantur proximiores.
p.143.n.17
- Agnatio probatur ex instrumentis, vbi quis interuenit
vti agnatus ad solemnizandum instrumentum. p.141.
num.6
- Agnatio probatur ex verbis instrumentorum enunciati-
uis. p.142.n.9
- Agnatio probatur incipiendo à stipite, vel à duobus fra-
tribus. ibid. n.12
- Agnatio probatur per tractatum, & opinionem, & quan-
do. p.242.n.15
- Agnatio probatur ex tractatu contra omnes habentes
causam à tractatore. p.144.n.34
- Agnationis probandæ causâ iunguntur plures species
probationum. ibid. num.30
- Agnatio quomodo epistolis & scripturis probetur.
p.143. n.21
- Agnatos præferendos esse cognatis intelligitur quoad
bona paterna. p.311.n.3
- Agricultura non debet destitui, & melius est, quod credi-
tum perdatur. p.413.n.4
- Alienabilis facta res ad extraneos semper est alienabilis,
& quomodo. p.49.n.61
- Alienabilis facta res Ecclesiæ non durat alienabilis, si
cesset causa. ibid. n.62
- Alienandis in rebus Ecclesiæ, qualis ordo seruandus.
p.370. num.63. & p.382. num.22
- Alienandum est tantum, quantum requirit necessitas.
p.370. n.66
- Alienans bona Ecclesiæ sine solemnitate potest proprium
factum impugnare. p.45. n.13
- Alienans bona Ecclesiæ saluo assensu Papæ, & non aliter,
nec alio modo, si tradat ante assensum, incidit in cen-
suras. p.382. n.11
- Alienans partem rei alienari prohibita cadit solum à par-
te. p.230. num.11
- Alienans contra voluntatem testatoris dicitur delinquere.
p.231. n.40
- Alienans malè bona Ecclesiæ potest petere manutentio-
nem. p.367. n.28
- Alienans malè bona Ecclesiæ potest facto proprio con-
trauenire. ibid. n.35
- Alienans feudum & tradens sine consensu domini non
aliter, nec alio modo, non cadit, &c. pag.380.
num.1
- Alienare non potest, qui non est dominus. pag.49.
num.61
- Alienare licet ob debita testatoris soluenda, & quando.
p.231. n.45
- Alienare non posse non est de dominij diffinitione. p.263.
num.8
- Alienare prohibitus non est perfectus dominus. ibid.
num.7
- Alienare qui prohibetur ratione iuramenti, potest alie-
nare res paruas. p.19. n.90
- Alienare non potest extra descendentes prohibitus extra
familiam alienare. p.79. n.31
- Alienari non possunt bona locorum piorum sine solem-
nitatibus. p.46. n.32
- Alienari non posse bona extra familiam, vel in ea confer-
uari, paria sunt. p.78. num.22
- Alienari possunt bona Ecclesiæ necessitatis causâ absque
solemnitate. p.366. n.9
- Alienari possunt bona fideicommissi pro dotandis nepo-
tibus testatoris. p.285. n.6
- Alienata ab Ecclesia sine solemnitate debent restitui vnâ
cum fructibus à die alienationis. p.370. num.71
- Alienatio bonorum Ecclesiæ nulla est sine utilitate Ec-
clesiæ, & beneplacito Apostolico. p.45. n.9
- Alienatio bonorum Ecclesiæ debet esse simul utilis, &
solemnis. ibid. n.18
- Alienatio bonorum Ecclesiæ non solemnis an in totum
annuletur. p.46. n.32
- Alienatio bonorum Ecclesiæ præsumitur solemnis ob
lapsum 30. annorum, & quando. p.48. n.55
- Alienatio bonorum Ecclesiæ non valet nisi simul con-
current solemnitas, & iusta causa. p.366. n.21
- Alienatio bonorum Ecclesiæ est nulla ob euidentem la-
sionem. p.49. n.67
- Alienatio bonorum Ecclesiæ in alteram Ecclesiam requi-
rit solemnitatem Paulinæ. p.120. n.29
- Alienatio bonorum Ecclesiæ sine assensu Apostolico.
p.366. n.24
- Alienatio bonorum Ecclesiæ permittitur ex quatuor cau-
sis. p.368. num.46
- Alienatio bonorum locorum piorum an requirat solem-
nitatem. p.209. n.1
- Alienatio bonorum Ecclesiæ copulatiuè requirit causam,
& solemnitatem. ibid.
- Alienatio bonorum Ecclesiæ requirit assensum Aposto-
licum. ibid. num.2
- Alienatio censetur prohibita etiam in casu permissio, con-
currente prohibitione legis, & testatoris. p.232. n.55
- Alienatio emphyteusis Ecclesiæ non fit in potentiorum,
etiam si dominus sit æquè potens. p.51. n.85
- Alienatio emphyteusis an permittatur in casu necessita-
tis. p.108. n.45
- Alienatio ex necessitate quæ sit. p.366. n.10
- Alienatio in forenses facta est nulla stante statuto.
p.197. n.30
- Alienatio

Notabilium.

Alienatio facta ex necessitate sine solemnitatibus, postea debet solemnizari. p. 370. n. 68
 Alienatio facta non seruata forma, in totum corrumpit. p. 374. n. 120
 Alienatio feudi requirit consensum domini ante factum, vel in ipso facto. p. 381. num. 16
 Alienatio intuitu pietatis an requirat assensum Apostolicum. p. 119. n. 26
 Alienatio inualida potest retractari. p. 229. n. 9
 Alienatio inualidatur in totum, si excedatur in forma seruanda. p. 46. num. 27
 Alienatio non censetur solemnitas ex solo cursu temporis sine alia coniectura. p. 210. n. 9
 Alienatio non praesumitur solemnitas ex cursu temporis, nisi obseruantia sit clara, & certa. ibid. n. 8
 Alienatio prohibetur in forenses. p. 405. n. 21
 Alienatio quando dicatur voluntaria. p. 373. n. 67
 Alienatio rerum Ecclesiae modica valet sine solemnitate. p. 121. n. 37
 Alienatio rerum Ecclesiae ex cursu 30. ann. praesumitur solemnitas, & utilis. p. 209. n. 5
 Alienatio solum dolosa priuat haereditatem bonis testatoris. p. 232. n. 52
 Alienatio stabilium prohibita à statuto an comprehendat forenses. p. 295. n. 28
 Alienatio sine solemnitate tenet volente Ecclesia. p. 121. num. 36
 Alienatio rei legatæ quando inducat reuocationem legati. p. 309. n. 4
 Alienatio titulo lucratiuo praesumitur voluntaria. ibid. n. 6
 Alienatio titulo oneroso praesumitur facta ex necessitate. ibid. n. 7
 Alienatio utilis Ecclesiae sustinetur absque solemnitatibus. p. 45. n. 15
 Alienatio usus rerum Ecclesiae an requirat solemnitates Paulinæ. p. 118. n. 15
 Alienatio voluntaria ex titulo oneroso inducit reuocationem legati. p. 309. n. 2
 Alienatione facta rei prohibita alienari statim admittitur substitutus. p. 229. n. 6
 Alienatione inualida adhuc incurritur poena à testatore imposita. p. 231. n. 36
 Alienationem bonorum Ecclesiae dicenti etiam validam incumbit onus probandi. p. 366. n. 20
 Alienationem dicenti esse factam ex iusta causa incumbit onus probandi. p. 368. n. 47
 Alienationem fieri ob casum permissum, est exprimendum. p. 232. n. 51
 Alienationem non reuocans non dicitur esse sine dolo. ibid. n. 54
 Alienationes inualidas reuocauit Paulus Quartus. p. 212. num. 39
 Alienationes bonorum Ecclesiae an possit Legatus authorizare. p. 45. n. 19
 Alienationis prohibitio in forenses non habet locum nisi re tradita. p. 298. n. 25
 Alienationis bonorum prohibitio quando extendat fideicommissum. p. 79. n. 38
 Alienationis bonorum prohibitio quando inducat fideicommissum. ibid.
 Alienationis prohibitio geminata inducit simplex fideicommissum. p. 78. n. 26
 Alienationis bonorum Ecclesiae commissarij excedentes fines mandati nulliter agunt. p. 45. n. 23
 Alienationi prohibita consentiens cadit à iure suo. p. 229. n. 8
 Alienatis bonis Ecclesiae an liceat poenitere post obtentum beneplacitum. p. 45. n. 12
 Alienatis bonis Ecclesiae an liceat resilire à contractu. p. 212. n. 43
 Alimenta debentur iuxta dignitatem, & patrimonij vires. p. 39. n. 29

Alimenta debentur foeminae à statuto exclusae, etiam alias diuiti. p. 239. n. 44
 Alimenta debentur sorori à fratre, donec nubat. ibid. num. 39
 Alimenta consequitur ab omnibus, qui manet cum vno ex obligatis. p. 240. n. 52
 Alimenta petuntur extra domum iuxta ex causa arbitrio iudicis. ibid. n. 51
 Alimenta petuntur extra domum stante lite. p. 239. num. 48
 Alimenta possunt peti extra domum, si obligati sunt inter se diuisi. ibid. n. 46
 Alimenta praestantur alternis vicibus in domo cuiusque obligati. ibid. n. 47
 Alimenta non debentur spuris iure ciuili. p. 177. n. 61
 Alimenta quando succedant loco legitimæ. p. 239. n. 41
 Alimenta sunt praestanda in domo alere debentis. ibid. num. 45
 Alimenta solent praestari annua, vel menstrua. p. 40. n. 53
 Alimentorum causâ non transigitur. p. 49. n. 65
 Alimentorum causa est mixti fori, & ab Ecclesiastico cognoscitur. p. 134. n. 19
 Alimentorum causa est pia, si de paupere agatur. ibid. num. 20
 Alimentorum causa est mixti fori, si pauperi debeantur. p. 156. n. 16
 Alimentorum causa est pia, & tractatur in foro Ecclesiae. ibid. n. 17
 Alimenta, quæ debentur naturalibus filiis, mater non potest pretendere. p. 177. n. 62
 Alimentorum legatum, quando valeat spuris, vel concubinae factum. p. 181. n. 108
 Alimentorum causa est pia, & tractari potest coram iudice Ecclesiastico. p. 278. n. 7
 Allodialia praesumuntur bona. p. 15. num. 25. & p. 333. num. 12.
 Allodium quid sit. p. 333. n. 11
 Alternatiua disiunctiue coniungit. p. 325. n. 26
 Alternatiua disiungit verba, & sensum. ibid. n. 29
 Alternatiua tribuit actum vtrique alternato. p. 323. n. 1
 Alternatiue alterutram partem verificari sufficit. ibid. num. 2
 Alternatiue alteram partem adimpleri sufficit. p. 225. num. 30
 Amicitia tollit iudicium praemeditati homicidij. p. 71. num. 112
 Ancillarum partus non sunt in fructu, neque in redditu. p. 43. n. 13
 Anima cunctis rebus preferenda est. p. 38. n. 10. p. 198. n. 28. & p. 175. n. 29
 Animal leniter morbosum, seu vitiosum si vendatur, propter hoc non retractatur venditio. p. 416. n. 2
 Animal morbosum an praesumatur fuisse, si de recenti moriatur. p. 328. n. 8
 Animalia ad vnum usum destinata, si vnum vitiosum vendatur, omnia redhibentur. p. 333. n. 7
 Animus, & intentio declaratur ex praecedentibus. p. 341. num. 26
 Animus nocendi non praesumitur. p. 166. n. 31
 Annonæ leges ligant etiam Ecclesiasticos. pag. 167. num. 4.
 Annus apud Mercatores quando incipiat. p. 161. n. 51
 Annus probationis Religionis ita debet esse integer, vt non liceat coniungere tempora. p. 398. n. 19
 Antipathia est inter iurisdictionem Ecclesiasticam, & saecularem. p. 126. n. 2
 Antiquiore vocato non est necesse probare gradum parentelæ. p. 395. n. 66
 Antiquum tempus in materia iurispatronatus. p. 278. num. 6
 Antiquum tempus dicitur annorum centum. p. 144. num. 36

Index Rerum

- Appellare an liceat in causa immunitatis reorum ad Ecclesias confugientium. p.74.n.154
- Appellatio non datur à iudice Ecclesiastico ad laicum. p.75.n.158
- Appellatio admittit, vt possint purgari omnes errores, qui causam causæ concernunt. p.338.n.16
- Appellatio non datur à sententia priuante reum immunitate Ecclesiæ. p.429.n.63
- Appellatio non datur in visitatione. p.65.n.17
- Appellatione pro reo prohibita, censetur etiam prohibita pro fisco. p.75.n.157
- Appellationis in causa potest dici: Non deductum deducam, non probatum probabo. p.338.n.15
- Aratoria res non subiiciuntur executioni etiam in debito priuilegiato. p.413.n.6
- Aratoria instrumenta, & boues possunt capi in pignus ob debitum fiscale. p.413.n.24
- Appellatione remota pro vna parte prohibetur etiam pro alia. p.429.n.66
- Appellare permittitur à notoria iniustitia, non obstante clausula, *Remota appellatione*. ibid.n.69
- Arbitrer declarat suum laudum. p.303.n.10
- Arbiter electus in casu discordiæ an sit verè arbiter, an consultor. p.154.n.6
- Arbitraria vbi est pœna, mitior est eligenda p.319.n.15
- Arbitrator præsumitur dolosus ob læsionem. p.294.n.21
- Arbitri duo non possunt iudicare, seu laudare tertio irrequisito. p.154.n.6
- Arbitri primi electo tertio possunt concordare, & laudare. ibid.n.8
- Arbitri pro tertio electi præsentia requiritur in laudando per alios duos. ibid.num.2
- Arbitrio boni viri de vtendo promissio quid importat. p.20.n.104
- Arbitrarium boni viri, quando censeatur concessum. p.69.num.81
- Arbitrium boni viri per quæ verba importetur. p.150.num.15
- Arbitrium boni viri semper datur stante læsione. p.294.num.11
- Arbitrium esse regulatum magis decet. p.150.n.17
- Arbitrium habens quid possit facere. p.69.n.84
- Arbitrium iudicis regulatur à iure. ibid.n.83
- Arbitrium iudicis cessat in rebus definitis, vel determinatis. p.17.n.59
- Arbitrium liberum important illa verba, *Iudicio tuo videbitur*. p.66.n.88
- Arbitrorum maior pars quod facit, ratum est. p.154.n.9
- Arbitrum tertium fuisse requisitum ab aliis in laudando, sufficit de iure Canonico. ibid.n.4
- Arbores an dicantur fructiferae ex sola ramorum incisione. p.15.n.37
- Arbores cadere spectat ad Dominum. p.263.n.11
- Arbores cadutæ an pertineant ad usufructuarium. p.264.num.33
- Arbores corruptioni proximas potest cadere fructuarius. p.265.num.45
- Arbores fructiferae possunt etiam à fructuario cædi pro refectione villæ. p.264.n.22
- Arbores fructiferas quomodo fructuario liceat cadere. ibid.n.31
- Arbores fuisse grandes tempore incisionis probandum est ad effectum caducitatis. p.15.n.32
- Arbores magnas nō licet emphyteutæ incidere. p.16.n.52
- Arbores infructiferae possunt sine pœna caducitatis cædi. p.15.n.29
- Arbores non sunt in fructu, sed pars proprietatis. p.262.num.1
- Arbores non fructiferas grandes quomodo fructuario licitum sit cadere. p.263.n.15
- Arbores non fructiferas incidens non dicitur deteriorare. ibid.n.17
- Arbores paruæ incisæ non causant caducitatem. p.16.num.42
- Arbores quomodo dicantur fructiferae. p.15.n.38
- Arbores solent patresfamilias cadere pro vsu suo. p.264.num.34
- Arbores vetustas licet incidere. ibid.n.39
- Arbores vmbra suâ nociuas fructuarius cadere potest. p.265.n.42
- Arbores vi ventorum deicte spectant ad proprietarium. p.264.n.38
- Arbores vetustas, vel vi ventorum euulsas fructuarius tollere potest. p.263.n.4
- Arboribus excisis fundi substantia salua non remanet. p.263.n.4
- Arboribus succisis non est salua rerū substantia. ibid.n.12
- Arboribus vi ventorum euulsis quomodo potiat fructuarius. p.264.num.21
- Arborum duarum incisio an dicatur notabilis deterioratio. p.17.n.57
- Arborum incisio quænam sit digna caducitate. p.17.n.55
- Arborum incisio licita, si ager fiat fertilior. ibid.n.65
- Arborum incisio non nocet emphyteutæ, nisi de eius mandato fiat. p.21.n.109
- Arborum incisio quando credatur facta de mandato conductoris. ibid.n.100
- Arborum incisio æquiparatur demolitioni domorum. p.14.n.5. & p.263.n.3
- Arborum incisio non prohibetur fructuario, sed tantum frugiferarum. ibid.num.16
- Arborum non fructiferarum quis sit vsus. p.15.n.30
- Archiepiscopus non potest benedicere populum extra Diocesim suam. p.292.n.13
- Archipresbyter Carpi facit synodum. p.292.n.12
- Archipresbyter Carpi est suspensus à collatione Ordinum. ibid.n.6
- Archipresbyter Carpi an possit facere dimissorias. p.241.num.22
- Archipresbyter Carpi est Ordinarius. p.241.n.18
- Archipresbyteri Carpi dignitas. p.124.n.26
- Archipresbyteri Carpi potestas. p.292.n.2
- Arctati non dicantur, qui non legitimam habent ætatem. p.207.n.52
- Arctati non recipiendo Ordines nullas pœnas incurrant, nisi moniti. p.207.n.54
- Arctatio quando incipiat ligare. ibid.n.55
- Arctatus dicitur, qui non habet Ordines suo beneficio annexos. p.208.num.56
- Arctatus quis dicatur. p.207.n.53
- Argumenta probabilia, & indicia indubitata sunt idem. p.69.n.89
- Argumentari non licet à contrario sensu, vel à simili in verbis Doctoris. p.111.n.106
- Argumentum ab vltimis voluntatibus ad contractus valet. p.276.num.15
- Argumentum à nomine valet. p.342.n.7
- Argumentum à contrario sensu sumitur strictè ad limites verborum. p.246.n.62
- Argumentum à necessario consequenti valet. p.55.n.48
- Argumentum à pari quando procedat. p.88.n.12
- Argumentum à feudo ad emphyteusim valet. p.110.num.75
- Argumentum à contrario sensu valet etiam in vltimis voluntatibus. p.150.n.9
- Argumentum à fortiori semper valet. p.176.n.56
- Argumentum à rubro ad nigrum au valeat. p.253.n.25
- Argumentum à sufficienti partium enumeratione licitum est. p.55.num.47
- Arma auferre alicui in Ecclesia ad quem spectet. p.96.num.80
- Arma auferre Clerico an liceat iudici laico. ibid.n.82
- Arma militibus, Breuiarium Clerico, libri scolari non sunt oppignerandi, nisi in subsidium. p.415.num.30
- Arma

Notabilium.

Arma portans ad Ecclesiam, vel in ea, potest eis spoliari à indice laico. p. 90. n. 3
 Arma portans extra Diocesim Episcopi non punitur eius statuto. p. 284. n. 22
 Armata facere prohibitum est. p. 319. n. 16
 Armorum usus est clericis interdictus. p. 96. n. 79. & p. 127. num. 10
 Articulus eisdem producus post didiscita testificata videtur calumniose facere. p. 342. n. 4
 Assinina detentio quid operetur. p. 384. n. 57
 Assinam possessionem habent, qui alieno nomine administrant. p. 419. n. 26
 Assassini speciale est, ut indicis probetur. p. 68. n. 75
 Assassini specialia non procedunt, nisi constito plenè pecunias ad hoc datas. ibid. n. 77
 Assassinium non est, nisi detur, vel promittatur pecunia. ibid. n. 76
 Assassinium potest ubique puniri. p. 74. n. 44
 Assassinium probatur præsumptionibus tantum in foro Ecclesiastico. p. 69. n. 88
 Assassinus punitur, licet probetur tantum deliquisse probabilibus argumentis. p. 66. n. 55
 Assassinus non dicitur, qui alium pecuniis spoliatur, & occidit. p. 72. n. 134
 Assassinus non potest ubique puniri, si tantum pendeat processus. p. 74. n. 146
 Assensus Apostolicus an præsumatur ex cursu triginta annorum. p. 209. n. 6
 Assensus Apostolicus an debeat præcedere, vel sequi alienationem bonorum Ecclesiæ. p. 211. n. 25
 Assessor Episcopi potest esse laicus. p. 272. n. 8
 Assignare verbum quid importet. p. 138. n. 22
 Assignare, & consignare idem sunt. ibid. n. 25
 Attinentia probata cum vno fratre, censetur probata etiam cum alio. p. 395. n. 63
 Attinentes, vel cognati non sunt voces tractum futuri temporis importantes. p. 347. n. 12
 Auocatio causæ ad Curiam Principis intelligitur in iisdem terminis, quibus prius erat. p. 196. n. 1
 Auxilians non punitur, si principalis est contumax. p. 319. n. 14
 Auxilians, seu consulens alias etiam facturo non punitur ut reus. ibid. num. 5
 Auxiliator ante delictum lenius est puniendus. p. 319. n. 7
 Auxilij pœna non tenetur, qui longè astat à delinquentibus. p. 319. n. 7
 Auxilium simplex præstans lenius punitur. ibid. n. 11

B

Baptismi suscipiendi actus non potest determinari. p. 225. n. 25
 Bartoli sententia improbat. p. 353. n. 14
 Bartolus damnatur à Rota Romana. p. 358. n. 60
 Bartolus declaratur. p. 91. n. 14
 Beatius est dare, quam accipere. p. 276. n. 11
 Benedictio populi est actus iurisdictionis. p. 292. n. 14
 Benefacere remuneraturis est species auaritiæ. p. 315. n. 42
 Beneficiatus potest viuere de fructibus beneficij, & reseruare sua bona. p. 99. n. 14
 Beneficia omnia præsumuntur libera. p. 391. n. 12
 Beneficia sunt purè, & liberè conferenda. p. 295. n. 2
 Beneficiali in materia attèditur quasi possessio. p. 207. n. 51
 Beneficiatus cum residentia tenetur ad seruitium personale. p. 205. n. 18
 Beneficiatus est manutenendus, si est institutus ab eo, qui est in quasi possessione conferendi. p. 390. n. 5
 Beneficij appellatione non venit pensio. p. 421. n. 10
 Beneficij incapax dicitur etiam incapax pensionis. ibid. num. 5
 Beneficij onus, & conditio an possit tolli, & transferri. p. 296. n. 7

I. B. Ciarlino controu. for. Tom. I.

Beneficij prouentus quomodo probetur in exactione decimarum. p. 149. n. 44
 Beneficio alterius consequor, quod ipse consequi non possem. p. 238. n. 18
 Beneficio vacanti potest onus pium imponi. p. 295. n. 1
 Beneficium actu sacerdotale est, quando tempore præsentationis requiritur qualitas Sacerdotij. p. 205. n. 17
 Beneficium conferri potest minori 14. annorum vigore foundationis. p. 275. n. 50
 Beneficium, & pensio perditur per militiam, sicut per matrimonium. p. 194. n. 56
 Beneficium habitu sacerdotale solum requirit aptitudinem ad Sacerdotium. p. 205. n. 12
 Beneficium non potest retinere Clericus coniugatus omnia requisita habens, & cum licentia Episcopi. p. 275. num. 46
 Beneficium obtinens potest petere, ut iterum instituat. p. 222. n. 10
 Beneficium potest dari clerico coniugato, non tamen in titulum. p. 274. n. 40
 Beneficium potest fieri sacerdotale foundatione, statuto, & consuetudine. p. 204. n. 7
 Beneficium semel oneratum semper tale remanet. p. 296. num. 6
 Beneficium simplex requirit ætatem 14. ann. p. 275. n. 49
 Beneficiu vacat ipso iure, clerico effecto milite. p. 194. n. 44
 Beneplacito Apostolico nondum expedito non est quaesitum ius ad rem. p. 212. n. 41
 Beneplacitum an præsumatur existente contradicte. p. 210. n. 13
 Beneplacitum an præsumatur, quando oppositum est in conditione. ibid. n. 18
 Beneplacitum an præsumatur, quando ex facie instrumenti de illo non apparet. p. 211. n. 27
 Beneplacitum an præsumatur in iis, quibus ius commune resistit ex cursu 30. annorum. ibid. n. 31
 Beneplacitum Apostolicum præsumitur ex cursu 30. ann. cum obseruantia contractos. p. 209. n. 4
 Beneplacitum Apostolicum semper requiritur in alienatione bonorum Ecclesiæ. p. 366. n. 23
 Beneplacitum Apostolicum quando præsumatur. p. 372. num. 100
 Beneplacitum Apostolicum reseruatum, vel enunciatum ex cursu temporis an præsumatur. p. 210. n. 11
 Beneplacitum non potest apparere ex instrumento, in quo reseruatur. p. 211. n. 27
 Beneplacitum Pontificis an præsumatur non probata eius scientia. p. 210. n. 15
 Beneplacitum præsumitur ex cursu 30. ann. non deducto etiam tempore vitæ alienantis. p. 211. n. 30
 Beneplacitum reseruatum an requiratur, ubi alias non fuisset opus. ibid. n. 20
 Beneplacitum reseruatum debet expediri etiam si alioquin non sit necessarium. p. 212. n. 39
 Bestiæ aratoriæ etiam si offerantur in executione non possunt capi in pignus. p. 413. n. 9
 Bigamus clericus non fruitur aliquo priuilegio clericali. p. 272. n. 12
 Bizzochæ quibus priuilegijs vtantur. p. 118. n. 15
 Bizzochæ quomodo ad habitum admittendæ, & à quo recipiant sacramenta. p. 119. n. 21
 Blasphemus clericus quomodo puniatur. p. 95. n. 68
 Bona clericorum, ad quorum titulum est ordinatus, censentur Ecclesiastica. p. 156. n. 15
 Bona clericorum nunquam sunt tributaria. p. 354. n. 20
 Bona conseruari in familia, vel inter descendentes, paria sunt. p. 78. n. 21
 Bona Ecclesiarum, & clericorum sunt exempta. p. 353. num. 8
 Bona Ecclesiarum, quæ transeunt ad laicos, perdunt exemptionem. ibid. n. 9

Index Rerum

Bona Ecclesiastica censentur delata ex libro æstimi. *ibid.*
num. 11
Bona Ecclesiasticorum sunt immunia à quibuscumque
oneribus. p. 356. n. 44
Bona Ecclesiastica fuisse malè alienata, quilibet potest
opponere. p. 367. n. 36
Bona Ecclesiæ non possunt vendi pro ære alieno, nisi
creditores vrgeant. p. 369. n. 58
Bona expedita quæ dicantur. p. 340. n. 18
Bona fama quomodo præualeat malæ famæ. p. 216. n. 27
Bona fides debet allegari, & quando. p. 171. n. 31
Bona fides in dubio præsumitur. *ibid.* n. 36
Bona fides non est in acquirente bona Ecclesiæ sine so-
lemnitatibus. p. 372. n. 93
Bona fides potest dari etiam ex contractu nullo. p. 371.
num. 76.
Bona fides præsumitur etiam si de titulo non appareat.
p. 171. n. 29
Bona fides requiritur in debitore præscribente. *ibid.*
num. 27
Bona fides requiritur in præscriptione statutaria. p. 170.
num. 15
Bona libera debent prius alienari. p. 231. n. 48
Bona materna non dicuntur post aditam hæreditatem.
p. 320. n. 7
Bona materna non comprehenduntur statuto præferente
agnatos cognatis. p. 311. n. 2
Bona oneribus grauata sic transeunt ad Ecclesiasticos.
ibid.
Bona piorum locorum fundatorum auctoritate Episcopi
non possunt alienari sine solemnitate. p. 121. n. 40
Bona sunt accessoria personæ. p. 107. n. 31
Bona tradita Ecclesiis eximuntur à dominio laicorum.
p. 357. n. 50
Bonarum mentium est culpam agnoscere, vbi culpa non
est. p. 175. n. 31
Bononiæ prohibetur alienatio in forenses, & quomodo.
p. 202. n. 100
Bonorum possessores non dicuntur hæredes, sed suc-
cessores. p. 4. n. 28
Boues, & instrumenta aratoria, & rusticalia non possunt
capi in pignus. p. 413. n. 9
Boues aratorij non possunt capi in pignus etiam ex con-
uentione partium. *ibid.* n. 8
Boues aratorij certis anni temporibus possunt capi in pig-
nus. p. 414. n. 17
Boues aratorij non deseruientes agriculturæ, possunt capi
in pignus. *ibid.* n. 21
Boues aratorij superabundantes culturæ fundi capi pos-
sunt in pignus. *ibid.* n. 22
Boues aratorij in subsidium capi possunt in pignus aliis
bonis non extantibus. *ibid.* n. 25
Boues aratorij facile debent relaxari oblata fideiussione.
ibid. n. 31
Bulla Gregoriana an possit extendi. p. 73. n. 137
Bulla Gregoriana de immunitate Ecclesiæ requirit actum
consummatum. p. 80. n. 23
Bulla Gregoriana in cuius fauorem sit facta. p. 63. n. 27
Bononiæ Archiepiscopus non habet sub se Regium, nec
Mutinam. p. 31. n. 73
Bulla Gregoriana de immunitate Ecclesiæ quid disponat.
p. 87. n. 4
Bulla Gregoriana de immunitate omnia reduxit ad vnā
formam. p. 90. n. 30
Bulla Gregoriana de immunitate Ecclesiæ, quare facta.
p. 63. n. 27
Bulla Gregoriana non est extendenda ad casus non ex-
pressos. p. 89. n. 23
Bulla Gregoriana reduxit omnia ad vnā formam, & so-
la debet seruari. p. 63. n. 28
Bulla Gregorianæ pœnæ non incuruntur sine dolo.
p. 64. n. 43

Bulla Gregorij Decimiquarti de immunitate Ecclesiæ
declaratur. p. 90. n. 1

C

Caducitas cessat ob quamcumque iustam causam.
p. 16. n. 47
Caducitas est maxima pœna. p. 17. n. 61
Caducitas feudi incurritur ob feloniam delicti, & con-
tractus. p. 280. n. 9
Caducitas incurritur ob deteriorationem notabilem.
p. 14. n. 9
Caducitas incurritur in totum, si alienatur pars rei ve-
titæ alienari. p. 230. n. 12
Caducitas non incurritur sine dolo, vel culpa. p. 14. n. 17
Caducitas non infligitur sine magna causa. p. 17. n. 60
Caducitas non declaratur à successore Domini, qui non
ignorauit deuolutionem. p. 51. n. 96
Caducitas vt viteretur sententia benignior est sequenda.
p. 380. n. 7
Caducitati non esse locum in dubio iudicatur. p. 16.
num. 49
Caducitatis pœna imponitur ad terrorem. p. 17. n. 62
Caducitatis declaratio potest fieri etiam tacite. p. 192.
num. 15
Caluities liberat ab onere tonsuræ. p. 131. n. 65
Calumniosus euidenter non admittitur ad iusiurandum.
p. 165. n. 9
Cameralis obligationis tres sunt iudices. p. 349. n. 20
Cameralis obligatio non extensa valet. *ibid.* n. 21
Canonem non soluere, vel deteriorare, paria sunt. p. 14.
num. 12
Canones iuri ciuili se subiiciunt in prophanis. p. 202. n. 105
Canonici an possint cantare suas Missas per alium. p. 206.
n. 27
Canonici Cathedralium debent habere aliquem ordinem
annexum. p. 204. n. 10
Canonici Ecclesiæ Collegiatae non habent ordinem sa-
crum annexum vigore Concil. Trid. *ibid.* n. 1
Canonici tenentur an residentiam. p. 205. n. 13
Canonici sub mortali tenentur canere. *ibid.* n. 20
Canonicus potest abesse studiorum causâ. p. 206. n. 36
Canonicatus Collegiarum Carpi sunt Sacerdotales.
p. 205. n. 21
Canonicus censetur expendere prius fructus beneficii
quàm suorum bonorum. p. 99. n. 13
Canonicus quæ bona censetur expendere. p. 101. n. 39
Canonicus liberè disponit de distributionibus. p. 99. n. 12
Canonicus non potest seruire per substitutum. p. 205.
num. 17
Canonicus obligatus celebrare per se, vel per alium in-
telligitur per alium posse, iusto stante impedimento.
p. 206. n. 28
Canonici tenentur personaliter obire sua munia. *ibid.*
num. 29
Canonicatus omnes esse sacerdotales laudabile est.
p. 204. n. 8
Canonicatus est sacerdotalis, si habet onus celebrandi.
ibid. n. 9
Canonicos oportere habere aliquem ordinem sacrum an-
nexum non est verum in Collegiatis. p. 205. n. 14
Canonis solutio probat dominium directi Domini. p. 35.
n. 43
Canonis solutio est indiuidua. p. 280. n. 14
Canon soluitur pro pretio non soluto, quando adest pa-
ctum francandi. p. 33. n. 12
Capaces tantum censentur vocati à testatore. p. 199. n. 54
Capax legati quilibet præsumitur. p. 173. n. 3. & p. 404. n. 4
Capax successionis quilibet præsumitur non forensis.
p. 196. n. 15
Capella alicuius familiæ in Ecclesia est signum illius ci-
uilitatis. *ibid.* n. 17
Capella

Capella Ecclesiæ quomodo ciuilitatem familiæ probet. p. 199. n. 67
 Capellania non est Sacerdotalis, licet habeat annexum onus Millarum. p. 205. n. 15
 Capere potest ex testamento alterius quicumque potest testari. p. 173. n. 7
 Capita duo cernere in eadem Diocesi monstrum est. p. 192. n. 16
 Capituli factum valet contra statutum iuratum. p. 207. n. 48
 Capitulum mortuo Episcopo potest facere testimoniales habentibus Breue Apostolicum. p. 241. n. 12
 Capitulum mortuo Episcopo non succedit in iurisdictionem ei delegatam. ibid. n. 16
 Capitulum mortuo Episcopo non succedit in his, quæ ei competunt iure speciali. ibid. n. 16
 Capitulum non potest statuere in præiudicium Patroni. p. 207. n. 49
 Capitulum non potest dispensare, & tollere statutum eius. ibid. n. 47
 Capitulum Sede vacante succedit in iurisdictione Episcopali. p. 241. n. 10
 Capitulum Sede vacante non potest infra annum dare dimissorias, nisi arrestatis. ibid. n. 11
 Captura dum disputatur an sit valida, vel fienda, quid agendum. p. 349. n. 15
 Carceratus pro delicto excepto, si fugiat, non gaudet immunitate Ecclesiæ. p. 88. n. 9
 Carceratus fugiens non priuatur immunitate Ecclesiæ si de delicto verè non constat. ibid. n. 10
 Carcerantur laici in Curiis Episcopalibus ratione delicti. p. 259. n. 35
 Carceres frangens, & fugiens mulctatur arbitrio Iudicis. p. 87. n. 7
 Carcerum fractor gaudet immunitate Ecclesiæ. ibid. n. 8
 Carpenſis Collegiata origo. p. 192. n. 10
 Carpi statutum de creditoribus post lapsum tempus certi temporis non audiendis quomodo intelligitur. p. 169. num. 1
 Carpi statutis deficientibus recurritur ad statuta Ferrariæ. p. 196. n. 7
 Casina, & terræmotus sunt casus fortuiti. Vide *Terræ motus*.
 Castrenſis opinio damnatur. p. 427. n. 48
 Casus omiſſus habetur pro omiſſo. p. 340. n. 17
 Catechumeni postea baptizati retinent ius succedendi. p. 226. n. 45
 Causa etiam bestialis excusat à dolo. p. 16. n. 48
 Causa in præfatione posita dicitur finalis. p. 360. n. 6
 Causa, & occasio quomodo differant. p. 24. n. 41
 Causa expressa in procemio censetur finalis. p. 120. n. 31
 Causa expressa est illa, quæ censetur mouere. p. 231. n. 46
 Causa expressa in procemio censetur finalis. p. 275. n. 3
 Causa cognoscitur ab effectu. p. 53. n. 8
 Causa impulsiva quomodo fiat finalis. p. 54. n. 26
 Causa impulsiva quando efficiatur finalis. p. 58. n. 72
 Causæ debent terminari de iure Canonico intra biennium. p. 277. n. 5
 Causa naturalis vincit accidentalem. p. 184. n. 6
 Causa notoriè iusta non sufficit sine solemnitate in alienandis bonis Ecclesiæ. p. 366. n. 22
 Causa præsumitur impulsiva. p. 24. n. 40
 Causa iusta non recipiendi alimenta in domo obligati est probanda. p. 239. n. 50
 Causæ si concurrant plures, actus sustinetur à vera. p. 54. n. 33
 Causa de opere moliendo efficit, vt vicinus possit prosequi fabricam. p. 165. n. 4
 Causa noua excusat à pœna pacis violatæ. p. 428. n. 54
 Causa noua potest probari per coniecturas, & semiplenè. ibid. n. 60.
 Cautio de non offendendo rumpitur per iniuriam verba-

lem. p. 330. n. 22
 Cautio de non offendendo directè, vel indirectè quid comprehendat. ibid. n. 27
 Cautio de non offendendo an frangatur ex leui iniuria. ibid. n. 28
 Cautio Mutiana non præstatur, nisi petatur. p. 327. n. 53
 Cautelæ insolitæ sunt fraudis argumentum. p. 383. n. 42
 Cedulones excommunicationis qui deturpant, puniuntur ab Episcopo. p. 248. n. 8
 Censuræ ipso iure latæ non requirunt sententiam Iudicis declaratoriam. p. 422. n. 32
 Cameterium gaudet priuilegio Ecclesiæ. p. 96. n. 76
 Censuris quando Prælati vt liceat. p. 94. n. 52
 Censuris non est procedendum, vbi potest fieri excusatio realis, & personalis. p. 261. n. 46
 Certioratio habet vim clausulæ, Ex certa scientia. p. 86. num. 19.
 Certioratio omiſſa in contractu mulieris quid efficiat. p. 102. n. 55
 Cessante causa cessat effectus. p. 275. n. 2
 Cessante causa finali cessat effectus. ibid. n. 17
 Cessante causa quando remaneat effectus. ibid. n. 22
 Cessante ratione cessat lex. p. 361. n. 10. & p. 414. n. 18
 Citari debent solum quorum interest, stante clausula, Citatis citandis. p. 222. n. 6
 Citari non debet ille, quo inuito actus potest expediri. p. 226. n. 41.
 Citatio fideiussoris quomodo facienda. p. 340. n. 12
 Citatio non arctatoria exprimens casum arctatorium obligat ad comparandum. p. 235. n. 35.
 Citatio quando non sit necessaria ad sententiam. p. 255. num. 56
 Citatio rei, & finalis Ecclesiæ est necessaria antequam reus tradatur foro laico. p. 74. n. 149
 Citationis defectus impedit executionem rei iudicatæ. p. 254. n. 43
 Citationis defectus non totalis executionem impedit. p. 255. n. 57
 Citatio est necessaria cum omni casu. p. 339. n. 4
 Ciuilitas ex priuilegio sufficit ad acquirendum. p. 298. num. 23
 Ciuilitas potest concedi quoad quædam. ibid. n. 22
 Ciuilitas patris transit ad filios. p. 196. n. 16
 Ciuilitas potest perdi quoad effectum. p. 199. n. 61
 Ciuilitatem accipiendi promptitudo sufficit, vt quis possit acquirere stabilia. p. 197. n. 22
 Ciuilitè moritur statim condemnatus ad mortem. p. 326. num. 39
 Cuius absens an sit adstringendus ad onera subeunda. p. 200. n. 76
 Cuius originarius potest effici forensis. p. 199. n. 59
 Cuius quis esse præsumitur, non forensis. p. 196. n. 15
 Cuius quando præsumatur deseruisse patriam. p. 199. num. 63
 Clara quoque cauillationibus offuscantur. p. 339. n. 1
 Clarus damnatur in materia Iudæorum. p. 227. n. 66
 Clarus damnatur. p. 375. n. 126
 Clarus in praxi damnatur in materia sacrilegij. p. 92. n. 24
 Clarus reprobatuſ dicens Ecclesiasticis non licere carcerare laicos. p. 94. n. 51
 Clarus reprobatuſ in materia iurisdictionis. p. 25. n. 6
 Clausula, *Adm*, significat rem perfectam. p. 102. n. 48
 Clausula, *Sine præiudicio*, in immiſſione dat possessionem conditionalem, & non præiudicat. p. 417. n. 6
 Clausulæ codicillaris effectus. p. 327. n. 58
 Clausula, *Ad habendum*, posita in executiuis non alterat. p. 34. n. 27
 Clausula, *Ad habendum*, non operatur quando prohibita est alienatio. ibid. n. 29
 Clausula, *Amore Dei*, quid operetur. p. 174. n. 24
 Clausula, *Ad habendum*, facit emphyteusim ad extraneos transitoriam. p. 32. n. 2
 Clausula

Index Rerum

- Clausula, *Audiat, & iustitiam faciat*, quid importet. p.86.n.18
- Clausula codicillaris facit induci fideicommissum ex verbis directis. p.77.n.17
- Clausula codicillaris an possit trahere directam substitutionem ad fideicommissum. p.348.n.22
- Clausula, *constitit*, & similis clausulae cognitio. p.67.n.71
- Clausula, *constitit*, requirit plenas probationes. p.68.n.72
- Clausula, *cum omnibus accessibus, & egressibus*, efficit ut servitutes censeantur reueratae. p.305.n.13
- Clausula, *constitit*, requirit cognitionem, & partis citationem. p.221.n.4
- Clausula constituti, & precarii efficit, ut mulier non teneatur excutere bona viri vergentis ad inopiam. p.338.n.19
- Clausula, *dummodo*, praeservat ius. p.111.n.106
- Clausula, *& haec omnia in dotem*, quid denotet, & ad quae referatur. p.55.n.42
- Clausula, *& quibus dederit*, operatur tantum quoad primum acquirentem in liellis. p.33.n.26
- Clausula, *& quibus dederit*, quid importet. p.32.n.4
- Clausula, *in perpetuum*, facit emphyteusim in extraneos alienabilem. ibid.n.5
- Clausula, *libere, & pure*, quid efficiat. p.54.n.27
- Clausula, *omni meliori modo*, quando non proffit. p.181.n.111
- Clausula, *nec aliter, nec alio modo*, quid importet. p.380.num.4
- Clausula *pro heredibus, & successoribus*, quid importet in liellis. p.32.n.1
- Clausula, *ne ex resignatione nimium dispendium patiaris*, quid importet. p.193.n.25
- Clausula, *pro quibuscumque heredibus*, dicitur diabolica, & facit bona allodialia. p.45.n.22
- Clausula, *Pro iurato*, habet omnes vires iuramenti. p.14.n.13. & p.52.n.99
- Clausula, *Pro iurato*, quid operetur. p.220.n.74
- Clausula, *quatenus opus sit*, quid operetur. p.211.n.21
- Clausula, *reservato beneplacito Apostolico*, facit conditionem. p.212.n.38
- Clausula, *salvo iure*, quid importet. p.255.n.62
- Clausula, *super quo conscientiam tuam oneramus*, quid importet. p.221.n.5
- Clausula, *summariè, & quantum sufficit pro conscientia*, quid importet. p.70.n.100
- Clausula, *vocatis vocandis*, facit executorem mixtum, & quid faciendum sit. p.221.n.3
- Clausula, *ut melius sustentari valeas*, quid importet. p.193.n.24
- Clausula testamenti, *sive sit filius, sive non*, quando operetur. p.38.n.13
- Clausulae insolitae augent suspicionem. p.383.n.41
- Clausulae executivae quando incipiant in instrumento, & quid importent. p.32.n.3
- Clausulae executivae dicuntur, quae incipiunt post formatam acquisitionis speciem. p.34.n.28
- Clausulae, *omni meliori modo*, virtus. p.174.n.22
- Clausulae esse non debent superfluae. p.146.n.13
- Clausulae, *quorum tenores*, sublata, & decretum irritans, regulantur secundum naturam dispositionis. p.148.n.33
- Clausulae renunciantis effectus. p.215.n.13
- Clausulae, *super quibus*, quae sit virtus. p.189.n.18
- Clandestinum, & occultum pro eodem usurpantur. p.360.n.8
- Clementis Octavi decretum declaratur. p.70.n.96
- Clericatus probatur litteris Episcopi, vel eius Notarii. p.129.n.47
- Clericatus quomodo probetur ad effectum remissionis. ibid.n.46
- Clerici an gaudeant Ecclesiae immunitate. p.62.n.17
- Clerici an possint spoliari armis, rebus, vel canibus à laicis. p.132.n.75
- Clerici an possint esse Medici. p.132.n.77
- Clerici abstineant ab obligatione Camerali. p.349.n.19
- Clerici Carpenfes debent ordinari ab Episcopo Mutinae ex decreto S.C. p.241.n.14
- Clerici coniugati an sint in usu. p.271.n.1
- Clerici coniugati quare non frequententur. ibid.n.2
- Clerici coniugati fruuntur beneficio fori Ecclesiastici in omnibus delictis. p.272.n.8
- Clerici coniugati censentur laici, excepto privilegio fori, & canonis. ibid.n.6
- Clerici coniugati ut fruuntur privilegio fori, tria copulativè requiruntur. ibid.n.11
- Clerici coniugati an fruuntur beneficiis fori, & canonis, si non abstinent se à secularibus. p.273.n.26
- Clerici coniugati causa civilis potest cognosci à laico usque ad executionem exclusivè. p.274.n.33
- Clerici coguntur à suo superiore ad observantiam statuti laicorum honesti. p.168.n.10
- Clerici debent esse Medici animarum, & non corporum. p.177.n.11
- Clerici tenentur denunciare sua blada Episcopo, non iudici laico. p.168.n.14
- Clerici, & Ecclesiastici sunt immunes à gabellis, tributis, & oneribus iure Caesarum, & Pontificum. p.136.n.1
- Clerici, & Ecclesiae bona parificantur quoad beneficium fori. p.156.n.14
- Clerici etiam pro bonis patrimonialibus sunt exempti. p.353.n.3
- Clerici, & Ecclesiae quando teneantur ad onera à laicis imposita. p.358.n.62
- Clerici excludunt sorores, si extant alij fratres laici. p.238.n.19
- Clerici in itinere possunt uti vestibus brevioribus. p.131.n.62
- Clerici ne seminent orizam, ab Episcopo sunt prohibendi, non à laico. p.287.n.21
- Clerici non possunt cogi ad onera, nisi à Iudice Ecclesiastico. p.139.n.54
- Clerici non sunt immunes in negotiatione. p.139.n.56
- Clerici non ligantur consuetudine laicorum etiam immemorabili. p.168.n.16
- Clerici non possunt fieri Notarii, & quando. p.287.n.15
- Clerici non tenentur ad onera etiam prius eorum bonis imposita. p.153.n.7
- Clerici non tenentur ad salarium Praetoris, & Medici. p.354.n.26
- Clerici non possunt cogi ad collectas soluendas, nisi per Iudicem Ecclesiasticum. ibid.n.29
- Clerici nunquam tenentur ad collectam, quae crescit, & decrescit. p.353.n.18
- Clerici obligati in forma Camerae an possint excommunicari, & carcerari. p.349.n.12
- Clerici Orientales etiam in sacris retinent uxores. p.271.num.3
- Clerici Patrimonium, ad cuius titulum est ordinatus, aequiparatur bonis Ecclesiasticis. p.139.n.48
- Clerici possunt extrahere blada Ecclesiae extra Statum, non obstante Statuto. p.167.n.5
- Clerici possunt uti statuto laicorum in favorabili, non ut statuto, sed tanquam privilegio. p.237.n.5
- Clerici possunt privari beneficio statutorum, si ea in omnibus non acceptent. ibid.n.11
- Clerici quomodo constriuantur ad soluenda debita civilia. p.349.n.3
- Clerici quando tenentur ad onera laicorum, cogendi sunt à solo Episcopo. p.169.n.19
- Clerici servus gaudet privilegio fori. p.129.n.38
- Clerici si pro se allegant statuta, contra se etiam debent admittere. p.238.n.14
- Clerici

Notabilium.

Clerici sunt exempti à laicis etiam quoad bona patrimonialia. p.237.n.4.
 Clerici sunt exempti ab omnibus oneribus ordinariis, & extraordinariis. p.353.n.2
 Clericis coniugatis permittitur honesta negotiatio. p.273.n.27
 Clericis non imponuntur onera personalia. p.356.n.42
 Clerici tempore penuriæ non possunt extrahere. p.168.n.9
 Clerici tenentur ad collectas, quæ subrogantur loco onerum, ad quæ ipsi tenentur. p.139.n.57
 Clerici tenentur denunciare ad officium gabellæ res, quas traducunt. p.139.n.58
 Clerici tenentur ad collectas eorum bonis impositas antequam ad illorum manus peruenirent. ibid.n.55
 Clerici vt possint cogi ad onera laicorum, quæ requirantur. p.355.n.32
 Clerici vxor gaudet beneficio fori. p.274.n.36
 Clericorum bona patrimonialia sunt immunia. p.357.n.51
 Clericorum bona patrimonialia sunt exempta. p.139.n.49.
 Clericus an possit societatem inire. p.100.n.30
 Clericus an admittatur ad defensionem eius, qui eum nominauit pro domino. p.114.n.129
 Clericus pugnans in duello priuatur beneficiis, & inhabilis ad ea redditur. p.421.n.4
 Clericis an liceat extrahere fructus bonorum patrimonialium. p.167.n.7
 Clericus septennis quomodo incapax sit beneficij. p.275.n.52
 Clericus captus sine habitu manet in carceribus Iudicis laici donec probetur clericatus. p.156.n.8
 Clericus coniugatus quomodo gaudeat fori beneficio. p.130.n.52
 Clericus caluus non tenetur ad faciendam tonsuram. p.131.n.64
 Clericus coniugatus non potest esse Vicarius Episcopi, nisi in temporalibus. p.272.n.7
 Clericus coniugatus quid probare debeat, vt fruatur foro Ecclesiæ. ibid.n.13
 Clerici solebant soluere tributum. p.357.n.52
 Clericus coniugatus tenetur ferre vestes clericales, & quales sint. p.272.n.17
 Clericus coniugatus reassumendo habitum, an recuperet habita priuilegia, & quæ. ibid.n.10
 Clericus coniugatus contumax curiæ sæculari, reassumendo habitum iudicatur ab Ecclesia. p.272.n.22
 Clericus coniugatus fugiens è carceribus sæcularium an possit iudicari ab Ecclesia. p.273.n.23
 Clericus coniugatus gaudet priuilegio fori tantum in criminalibus. ibid.n.28
 Clericus coniugatus quomodo gaudeat fori beneficio, ex decreto S.C. p.274.n.38
 Clericus coniugatus non potest dispensare ad beneficium curatum, vel cum dignitate. ibid.n.39
 Clericus coniugatus quomodo à solo Papa dispensetur ad beneficium simplex. p.274.n.42
 Clericus coniugatus an possit habere beneficium vigore foundationis. p.275.n.47
 Clericus carceratus manet in carceribus, donec disputetur an sit carcerandus. p.349.n.14
 Clericus coniugatus gaudet priuilegio fori etiam in causa merè ciuili. p.274.n.34
 Clericus coniugatus est incapax beneficij Ecclesiastici. p.272.n.9
 Clericus de euictione obligatus, vbi conueniatur. p.114.n.130.
 Clericus debet gestare habitum, & tonsuram copulatiuè ad fori priuilegium. p.127.n.9
 Clericus debet frequenter seruire, & continuò portare habitum. p.130.n.57

Clericus diffamatus potest trahere laicum diffamantem ad forum Ecclesiæ. p.184.n.4
 Clericus ducens corruptam à se non efficitur bigamus. p.272.n.15
 Clericus decem annorum est capax beneficij ex decreto Sacre Congregationis. p.275.n.51
 Clericus dimissio habitu non perdit priuilegium fori sine monitione. p.94.n.48
 Clericus est Dominus fructuum beneficij. p.98.n.10
 Clericus, & miles, & alij concubinæ donare non possunt. p.176.n.49
 Clericus, & laicus hæredes debitoris possunt omnes conueniri coram Iudice Ecclesiastico. p.185.n.13
 Clericus, & laicus si commiscantur in aliquo negotio, clericus trahit laicum. p.187.n.36
 Clericus effectus miles in effectum, cessat esse clericus. p.194.n.38
 Clericus exemptus punitur à Iudice Ecclesiastico non suo, si coram eo deliquit. p.247.n.5
 Clericus etiam priuilegiatus, & regularis extra claustra degens ab Ordinario loci punitur. p.257.n.3
 Clericus etiam coniugatus non perdit priuilegium per vnicam habitus dimissionem. p.272.n.16
 Clericus falsum dicens in foro laici ab eo non potest puniri. p.248.n.11
 Clericus gaudet priuilegio etiam quoad bona patrimonialia. p.282.n.13
 Clericus inuentus cum armis an debeat puniri secundum leges Principis sæcularis. p.131.n.73
 Clericus miles an priuetur fori priuilegio. ibid.n.72
 Clericus miles non gaudet priuilegio fori. p.194.n.39
 Clericus minorum Ordinum an gaudeat beneficio capitis Odoardus. p.349.n.7
 Clericus necessarius defensor trahit causam ad suum forum. p.107.n.38
 Clericus non potest spoliari armis à Iudice laico, sed ei licet resistere. p.96.n.83
 Clericus nominatus in Dominum trahit causam ad forum suum. p.113.n.118
 Clericus non præsumitur. p.127.n.4
 Clericus non incedens in habitu priuatur priuilegio fori sine alia monitione. ibid.n.3
 Clericus non debet remitti quem Iudex laicus detecto capite inuenit sine tonsura. ibid.n.6
 Clericus non excludit fœminas stante statuto fœminarum exclusiuo. p.237.n.6
 Clericus non tenetur nisi in quantum facere potest. p.348.n.1
 Clericus non compellitur bonis cedere. ibid.n.4
 Canonicus absens ex causa pestis habetur pro præsentem, & lucratur distributiones. p.152.n.8
 Canonicorum Cathedralis Regij Concordia. p.153.n.27
 Canonicus pestis tempore debet petere licentiam absentia. ibid.n.26
 Clericus non potest carcerari etiam pro executione contractus iurati, aut sententiarum conformium. p.349.n.5
 Clericus non potest renunciare beneficio cap. Odoardus. ibid.n.6
 Clericus non potest reconueniri coram laico. p.231.n.31
 Clericus non tenetur contribuere nisi in casu necessitatis. p.355.n.33
 Clericus obligatus in forma Camere si efficiatur periturus potest carcerari. p.349.n.12
 Clericus ob delationem armorum non priuatur priuilegio fori. p.131.n.71
 Clericus Ordinum minorum non gaudet priuilegio fori nisi incedat in habitu, & tonsura. p.127.n.2
 Clericus potest de fructibus beneficij tantum reservare quantum de suo expendit. p.99.n.15
 Clericus potest compelli ad diuisionem à solo Iudice Ecclesiastico. p.80.n.28
 Clericus

Index Rerum

- Clericus pro debito civili non potest carcerari, vel excommunicari. p.348.n.2
- Clericus quando possit carcerari in Ecclesia. p.63.n.23
- Clericus, qui non habet requisita, & non gaudet privilegio fori, potest etiam ab Episcopo puniri. p.131.n.70
- Clericus quomodo dicatur concubiniarius. p.175.n.44
- Clericus quando debeat manere in carcere laico. p.131.n.70
- Clericus quando præsumat dimisisse habitum animo deferendi. p.130.n.56
- Clericus quando trahat laicum ad forum suum. p.269.n.30
- Clericus quanto tempore debeat habitum reassumere ante delictum. p.230.n.25
- Clericus ratione rei sitæ convenitur coram Iudice Ecclesiastico, ubi res est. p.282.n.12
- Clericus remittitur, & laicus retinetur in foro laico. p.186.n.28
- Clericus remissus potest iterum foro seculari restitui. p.127.n.12
- Clericus reassumens habitum quem dimiserat, recuperat privilegia clericalia. p.194.n.47
- Clericus si mortua eius vxore reassumat habitum, recuperat omnia privilegia. p.230.n.25
- Clericus trahit ad suum forum laicum eum turbantem in sua possessione. p.156.n.12
- Clericus volens defendere laicum, tenetur id facere in foro laicorum. p.113.n.119
- Clerici, & Episcopi consensus requiritur ab subeundum onera laicorum. p.355.n.35
- Cognitio supponit facultatem recipiendi probationes. p.65.n.49
- Cognominis identitas datur etiam in diuersis familiis. p.143.n.24
- Coitus vxorati cum soluta est punibilis. p.178.n.76
- Collatio an habeat locum si filia, quæ excluditur ab intestato, succedat ex testamento. p.155.n.29
- Collatio beneficii tanquam de libero non infringitur per superuenientem iurispatronatus possessionem. p.391.n.15
- Collatio beneficii non vitiatur licet postea pronuncietur contra possidentem. p.396.n.93
- Collatio habet locum inter succedentes iure diuerso. p.155.n.28
- Collatores possunt multiplicare titulos beneficiorum. p.222.n.8
- Collecta est onus mistum. p.137.n.22
- Collecta imponitur per æs, & libram. ibid.n.23
- Collecta in quo foro exigatur à Clericis. p.354.n.30
- Collecta imponitur illis, qui iure suo possident. p.137.n.25
- Collecta quando liget Colonos Ecclesiarum. p.140.n.66
- Collecta quando transeat ad Ecclesias, & clericos. p.354.n.25
- Collectarum impositionis tempus attenditur. p.353.n.15
- Collectarum onus spectat ad Dominum, non ad colonum. p.137.n.24
- Collectas quando teneantur soluere bona Ecclesiæ. p.359.n.63
- Collectas an soluere debeant clerici pro bonis acquirendis. p.353.n.16
- Collectæ imponuntur personis pro rebus. p.137.n.21
- Collectæ non possunt imponi clericis etiam ob commune bonum, nisi consulto Papa. p.139.n.53
- Collectæ personales pro rebus, quæ imponantur. p.356.n.41
- Collectari non possunt clerici pro bonis patrimonialibus. p.139.n.53
- Collectari non potest emphyteuta Ecclesiæ, nisi deducto canone, contra Menochium. p.138.n.44
- Collectari non possunt coloni Ecclesiæ, si non est solitum. p.138.n.44
- Collectari an possit emphyteuta Ecclesiæ à laicis. p.112.n.108
- Collectans clericos est excommunicatus. p.139.n.52
- Collectatur emphyteuta pro fructibus separatis à solo. ibid.n.47
- Collegiata Canonici tenentur ad residentiam. p.205.n.19
- Coloni Ecclesiarum an teneantur ad Gabellas. p.137.n.15
- Coloni Ecclesiæ pro parte sua sunt laicales. p.138.n.36
- Coloni, & conductores bonorum Ecclesiæ sunt exempti, ubi sic conuentum est cum Ecclesia. ibid.n.37
- Coloni Ecclesiæ, & Clericorum non possunt collectari si nimis grauarentur. ibid.n.38
- Coloni Ecclesiarum sunt exempti, & quando. p.140.n.62
- Coloni Ecclesiarum pro pensionibus non trahuntur ad forum Ecclesiæ. p.269.n.36
- Coloni Ecclesiæ, vel Clerici sunt exempti à iurisdictione laicorum in concernentibus res Ecclesiæ, vel Clericorum. p.287.n.17
- Coloni Ecclesiæ possunt seminare orizam, non obstante statuto. ibid.n.19
- Coloni Ecclesiæ, vel clerici nominando Dominum trahunt causam ad forum Ecclesiæ. ibid.n.20
- Coloni Ecclesiæ sunt de foro laicorum. ibid.n.22
- Coloni Ecclesiæ tenentur ad onera personalia. p.188.n.29
- Coloni Ecclesiæ, & clericorum laici possunt conueniri in foro Ecclesiæ. p.268.n.34
- Coloni Episcopi, & Ecclesiæ non gaudent privilegio fori. p.128.n.36
- Coloni non sunt immunes prout est Ecclesia. p.168.n.18
- Coloni partiarj luctum incertum est. p.138.n.35
- Coloni quando dicantur exempti. p.140.n.65
- Colonus Ecclesiæ soluens modicam pensionem an possit collectari à laicis. p.112.n.110
- Colonus & conductor non tenentur ad collectas. p.137.n.31
- Colonus non collectatur, si dominus non potest collectari. p.137.n.28
- Colonus non habens interesse probat pro domino. p.379.n.23
- Colonus non sibi, sed domino possidet. ibid.
- Colonus si soluit collectam, repetit à Domino. p.137.n.26
- Colonus soluens collectam non præiudicat domino exempto ignorant. ibid.n.27
- Color quæritus de contractu ad contractum quomodo præsumat. p.53.n.15
- Commendatiæ litteræ quid efficiant, & à quibus efficiantur. p.241.n.20
- Commissarij Apostolici licet non pronunciauerint, tamen non licet alienantibus pœnitere. p.213.n.48
- Commissarius Apostolicus quomodo procedat stante clausula: *Citatis citandis*, vel *constitit*. p.221.n.2
- Commissarius non potest recedere à forma suæ commissionis. p.45.n.24
- Commissarius pinguius adimplendo commissionem valide agit. p.47.n.37
- Communi ab opinione quando liceat recedere. p.19.n.79
- Communi ab opinione non est recedendum in iudicando. p.106.n.19
- Communis DD. sententia quæ dicatur. p.19.n.78
- Communis opinio quæ sit ubi non discernitur, quid agendum. ibid.n.80
- Communis res efficitur, si in communi plures eâ vtantur. p.100.n.35
- Communitas in materia iurispatronatus dicitur potens, etiam si alioquin sit parua. p.279.n.13
- Compatriota præsuntur scire conditionem alterius. p.39.n.34

Notabiliū.

Compensatio admittitur in solutione pensionis. p.193.
num.26
Compensatio crediti non liquidi non potest opponi.
ibid.n.30
Compensatio deteriorationis, & meliorationis quando
admittatur. p.18.n.67
Compensatio fit ipso iure. p.193.n.20
Compensatio habetur pro solutione. ibid.n.19
Compensatio liquida dicitur vera solutio. p.193.n.27
Compensatio meliorationis cum deterioratione datur
fructuario, & aliis. p.265.n.54
Compensatio non admittitur, ubi requiritur realis solu-
tio. p.193.n.31
Competentia fori cognoscitur ex natura causæ. p.248.
num.49
Competentiæ iudicium cognitio requirit aliqualem tan-
tū cognitionem. p.66.n.56
Compromissi statutum ligat etiam pupillos, & minores.
p.351.n.3
Compromittere cogitur etiam privilegiatus, stante sta-
tuto. ibid.n.5
Concesso vno conceduntur omnia ad illud necessaria.
p.235.n.48
Concesso vno omnia censentur concessa, per quæ deue-
nitur ad illud. p.91.n.9. & p.281.n.6
Concessum ad tempus censetur post tempus prohibitum.
p.30.n.8
Concilium non receptum non obligat. p.207.n.41
Concilium loquens de Episcopis habet locum in Ordini-
nariis. p.293.n.27
Conclusio sola est contractus. p.313.n.12
Concubina clerici efficitur de eius foro. p.261.n.50
Concubina clerici à quo foro sit punienda. ibid.n.51
Concubina clerici dicitur etiam mulier, quam tenet ex-
tra domum. ibid.n.55
Concubina dicitur, quæ detinetur extra domum secun-
dum loquendi usum. p.175.n.42
Concubina censetur ignorare amasium suum habere
uxorem. p.174.n.12
Concubina hodie dicitur infamis, & turpis persona.
p.178.n.12.
Concubina illicita quæ dicatur. p.175.n.41 & p.408.n.53
Concubina non est, si deficiat vnum requisitum. p.175.
num.40
Concubina non potest ignorare matrimonium amasij
eiusdem loci. ibid.n.33
Concubina non potest excommunicari, nisi præiudicata
monitione. p.261.n.54
Concubina non potest vti iure retentionis. p.408.n.58
Concubina proprie quæ dicatur. p.174.n.16
Concubina retinet nomen honestæ mulieris. p.175.
num.38
Concubinæ donatum, vel relictum remanet penes substi-
tutum, vel hæredes. p.181.n.115
Concubinæ emendatæ licet donare, & relinquere. p.174.
num.17
Concubinæ emendatio non inducitur nisi abstineat per
triennium. p.408.n.59
Concubinæ iure civili prohibitæ non licet donare, aut
relinquere. ibid.n.57
Concubinæ legatum non debetur in conscientia. p.182.
num.128
Concubinæ legatum solutum an possit repeti. p.176.n.47
Concubinæ illicitæ nil penitus dare, vel relinquere li-
cet. ibid.n.45
Concubinæ licet donare, & legare. p.404.n.5
Concubinæ pauperi licet donari ob alimenta. p.174.
num.19
Concubinæ potest donari ob benemerita. ibid.n.18
Concubinæ potest adulter legare aliquid. 173.n.28
Concubinæ possunt omnes donare, & relinquere, dempto
militæ, & clerico. ibid.n.4

Concubinæ proprie sumptæ an possit donari. p.178.n.70
Concubinæ quando liceat relinquere. p.408.n.56
Concubinæ relictum remanet apud hæredes. ibid.n.60
Concubinæ retentio est causa perpetuæ discordiæ inter
coniuges. p.178.n.77
Concubinam esse non præsumitur. p.174.n.15
Concubinam habens punitur, si aliam superaddat. p.178.
num.78
Concubinas esse pauperes expedit. p.180.n.101
Concubinarios quando oporteat monere, antequam pu-
niantur. p.261.n.56
Concubinæ prohibitæ nemo potest donare. p.176.n.50
Concubinatum prohibuit Sereniss. Cæsar Dux Mutinæ.
p.408.n.55
Concubinatus est prohibitus de iure civili. ibid.n.54
Concubinatus est prohibitus iure civili nouissimo.
p.178.n.71
Concubinatus est permissus de iure civili. p.173.n.5
Concubinatus inter quos possit consistere. p.175.n.37
Concubinatus probatur ex cohabitatione. p.408.n.52
Concubinatus prohibetur in Statu Serenissimi Ducis
Mutinæ. p.178.n.73
Concubinatus probatur ex filiis. p.175.n.35
Condemnatus ad mortem an possit testari. p.326.n.43
Conditio an possit impleri per æquipollens. p.56.n.62
Conditio impletur legis præsumptione. ibid.n.60
Conditio an possit impleri fictè. ibid.n.63
Conditio, an modus sit, quomodo cognoscatur. p.332.
num.17
Conditio est plenè probanda. p.67.n.67
Conditio in totum debet impleri. p.230.n.17
Conditio nihil ponit in esse. p.212.n.40
Conditio potest verificari etiam in casu simili. p.56.
num.61.
Conditio præsumitur impleta ex cursu longi temporis.
p.327.n.56
Conditio quando possit adimpleri per æquipollens.
p.314.n.25
Conditio si quis decesserit sine filiis de vero, & legitimo
matrimonio, de quibus intelligatur. p.412.n.9
Conditio, Si sine filiis, à quo verificanda. p.411.n.5
Conditionale totum redditur, si datum purè sub condi-
tione adimatur. p.230.n.21
Conditionem an faciant gerundia. p.326.n.49
Conditionem negatiuam non esse impletam quis probe-
327.n.52
Conditionem non impleri non refert tacente cuius inter-
est. ibid.n.55
Conditiones sunt facti, & implentur factis, etiam si aliud
dicatur. p.56.n.59
Conditionalis dispositio semper differt à pura. p.346.
num.9
Conductor finita locatione tenetur ad rem, & pensio-
nem. p.267.n.6
Conductor non soluens pensionem domino, censetur
eum spoliare. p.269.n.34
Conductor habet iustam causam retinendi rem locatam
ante finitum tempus locationis. p.336.n.22
Conductor non potest rescire à locatione pro primo an-
no, mortuo beneficiato. p.336.n.17
Conductor non tenetur perseuerare in locatione facta à
beneficiato, eo mortuo. ibid.n.13
Conductor non cadit à iure suo ob non implementum.
p.19.n.82
Conductor non potest rescire quæstionem domini loca-
tori. p.30.n.56
Conductor volens recedere à contractu, debet locatori
intimare. p.270.n.47
Conductores bonorum Ecclesiæ, vel Clerici possunt
conueniri in foro Ecclesiastico pro re, & pensione.
p.267.n.2
Conductores, & coloni tenentur ad collectas, &
gabelas.

Index Rerum

- gabellas pro fructibus Ecclesiæ. p.138.n.34
- Conductori quando fiat remissio mercedis. p.245.n.50
- Confessio contrahentium non probat in prohibitis. p.369.n.60
- Confessio deliberata an possit reuocari. p.103.n.60
- Confessio facta in precibus probat contra supplicentem. p.151.n.28
- Confessio ficta an probet qualitatem. p.70.n.106
- Confessio inter personas suspectas, vel prohibitas non probat. p.182.n.125
- Confessio pro incapace censetur fraudulenta. ibid.n.126
- Confessio facta in testamento probat contra hæredes. p.404.n.7
- Confessio testatoris non valet inter personas suspectas, & prohibitas. p.409.n.65
- Confessio testatoris probat contra hæredes. p.174.n.26
- Confessio vincit omnes probationes. p.297.n.20
- Confessas habere positiones quando liceat. p.36.n.70
- Confiscatio bonorum forensium relictorum non habet locum nisi secuta traditione. p.201.n.85
- Confiscationi sententia vires attribuit. p.326.n.38
- Conformes sententiæ inducant præsumptionem rectè fuisse iudicatum. p.252.n.6
- Conformitas sententiarum quid requirat. p.346.n.11
- Conformitas sententiarum consideratur ab effectu, non à verbis. p.251.n.2. & p.346.n.13
- Confraternitates in Ecclesiis Regularium visitantur ab Episcopo. p.289.n.6
- Confugiens ad Ecclesiam non debet tradi Curiaæ sæculari, nisi constet de delicto. p.87.n.1
- Confugientes ad Ecclesiam gaudent eius immunitate etiam in delictis grauib. p.80.n.1
- Confugiente reo ad Ecclesiam quid faciendum vt carceretur. p.63.n.29
- Congruitas dotis quænam dicatur. p.40.n.47
- Coniectura vnica potest efficere vt filij positi in conditione sint vocati. p.151.n.28
- Coniecturæ cessant in claris. p.173.n.1. & p.411.n.1
- Coniecturæ efficiunt vt positi in conditione sint vocati. p.151.n.22
- Coniecturæ non habent locum in claris. p.298.n.18
- Coniecturæ probant animum nocendi. p.166.n.32
- Coniecturis quod apparet, dicitur satis constare. p.54.n.21
- Coniugati clerici non sunt immunes à gabellis. p.272.n.5
- Coniugatus potest habere beneficium in stipendium, non in titulum. ibid.n.10
- Coniugatus clericus quomodo possit habere beneficium. p.274.n.44
- Coniugatum clericum gaudere fori priuilegio etiam in ciuilibus decreuit Sacra Congr. ibid.n.37
- Coniunctio sanguinis in donante censetur causa finalis. p.276.n.21
- Coniuncti quando faciant partes per concursum. p.299.n.9
- Coniunctus in vltimis voluntatibus quis dicatur re, & verbis. ibid.n.3
- Coniuncti re, & verbis qui dicantur. p.317.n.14
- Coniunctus re, & verbis totum capit ex se. p.299.n.13
- Connexa propriè dicantur quæ sunt indiuidua. p.110.n.87
- Connexitas rerum in quo consistat. ibid.n.88
- Connexorum idem iudicium. p.110.n.77
- Consanguineus quando præsumatur scire facta consanguinei. p.313.n.4
- Consanguinei censentur, qui pro talibus se tractauerunt. p.143.n.29
- Consanguinitas an probetur per tractatum in gradibus inferioribus. p.144.n.31
- Consanguinitas non probatur nisi gradu probato. p.395.n.65
- Consanguinitas probatur per nominationem. p.143.n.19
- Consanguinitatis possessorium an detur. ibid.n.22
- Consanguinitas quomodo probetur in petitorio. p.144.n.32
- Conscientia non obligat, quod natura non ligat. p.202.n.106
- Conscientia non ligat ad dandum incapaci. ibid.n.112
- Conscientia non obligat, vbi lex non astringit. p.183.n.136
- Conscientia non ligat, vbi natura non obligat. ibid.n.137
- Consentiens peccato alterius mortaliter peccat. p.228.n.77
- Consensus tacitus sufficit patri secundo nubenti ad euitandas pœnas. p.321.n.16
- Consignando transfertur dominium. p.238.n.24
- Consignare, seu assignare verbum quid importet. ibid.n.23
- Consilij Iustitiæ Mutinæ sententia. p.221.n.81
- Consilium Principis non seruat legem si quis maior, C. de trans. p.20.n.102
- Constitutio fauorabilis præsumitur acceptata. p.173.n.113
- Constitutio Paulina de non alienandis bonis Ecclesiæ potest acceptari in parte, & in parte non. p.51.n.88
- Constitutio Pij V. contra spurios quid efficiat. p.31.n.8
- Constituto Pij Quinti contra spurios est vsu recepta. p.34.n.30
- Constitutum, & precarium est conditionale si ponatur in contractu conditionali. p.182.n.12
- Constitutio Pij Quinti contra spurios non tollit modum succedendi de iure communi. p.34.n.31
- Constitutio pœnalis potest esse fauorabilis. p.422.n.29
- Consuetudo dat iurisdictionem. p.186.n.31
- Consuetudo excusat à caducitate. p.18.n.71
- Consuetudo localis non extenditur extra locum. p.285.n.7
- Consuetudo non valet, vt Canonici seruiant per alium. p.206.n.30
- Consuetudo notoria non est probanda. p.334.n.34
- Consuetudo probari debet ab illo, qui ei nititur. p.201.n.93. & p.380.n.5
- Consuetudo contra libertatem Ecclesiæ est irrationabilis. p.168.n.17
- Consuetudo contra canones non valet. p.97.n.85
- Consuetudo iuris inductiua. p.386.n.88
- Consuetudo iuris interpretatiua. p.387.n.96
- Consuetudo contra ius quantum tempus requirat. p.97.n.86
- Consuetudo quod Clerici ligentur statutis de annona, valet. p.168.n.15
- Consuetudo percipiendi in absentia distributiones quotidianas ex iusta causa. p.153.n.20
- Consuetudo non valet contra exemptionem clericorum. p.131.n.66
- Consuetudo pessima quæ nocet agriculturæ. p.414.n.15
- Consuetudo vt Palatium Episcopi non gaudeat priuilegio, seruanda est. p.16.n.9
- Consuetudo tollit suspensionem vsuræ. p.220.n.70
- Consuetudo valet vt Notarij possunt vbique conficere instrumenta. p.286.n.5
- Consuetudo, vt boues aratorij capiantur in pignus est seruanda. p.414.n.14
- Contestatio litis interrompit bonam fidem. p.267.n.10. & p.371.n.73
- Continentia causæ non debet diuidi. p.185.n.14
- Continentia causæ non datur, vbi sunt diuersæ personæ. p.187.n.49
- Cognitio causæ quando requiratur. p.67.n.69
- Contractus an admittat extensionem ex rationis identitate. p.58.n.74
- Contractus est nullus vbicumque, si minor non seruat solemnitates

Notabilium.

solemnitates loci contractus. p.190.n.25
 Contractus est in totum nullus, si non potest valere vt
 agitur. p.36.n.34
 Cognitio causæ requirit aliquem ordinem iudicarium.
 p.67.n.70
 Contractus plures in eodem instrumento vnico contextu
 absoluti censentur. p.102.n.43
 Contractus probatur à conclusione, non à tractatu.
 p.313.n.13
 Consuetudo potest liberare emphyteutam Ecclesiæ à col-
 lectis. p.112.n.112
 Contractus perfectio consistit in vltima clausula. p.313.
 num.15
 Contrahentes obseruare debent pacta. p.276.n.6
 Contrariari quodnam dicatur. p.252.n.19
 Contractus potest claudicare fauore Ecclesiæ. p.212.n.46
 Contractus vbi est nominatus, ob non implementum, non
 receditur à contractu. p.270.n.42
 Contractus vbi est nominatus, non receditur ab eo, defectu
 implementi. p.19.n.81
 Contrectatio rei furtiue an producat nouam actionem.
 p.122.n.4
 Contradictio verborum est signum fraudis. p.54.n.23
 Contrahentibus licet se inuicem decipere. p.214.n.8
 Contrauentio parui momenti potest priuare magna hæ-
 reditate. p.230.n.22
 Contumacia quando proroget iurisdictionem. p.233.n.37
 Contumacia an faciat indicium. p.70.n.105
 Contumacialis processus quam fidem faciat in foro Ec-
 clesiastico. p.65.n.52
 Contumax comparens post litem contestatam, tenetur
 prosequi causam in statu, in quo reperitur. p.233.n.38
 Conuincitur reus incidiis indubitatis. p.82.n.20
 Copula cadit inter diuersa. p.388.n.105
 Copula quibus signis probetur. p.407.n.46
 Copula vxorati cum soluta est impunibilis. p.173.n.10
 Copulatiua omnia exæquat, & parificat. p.325.n.27
 Correctio in continenti non præsumitur. p.281.n.8
 Correlatiua admittunt extensionem. p.250.n.52
 Correlatiuo in vno dispositum habet locum in alio.
 p.248.n.27
 Correlatiuorum eadem est scientia, & simul sunt naturæ.
 p.55.n.38
 Correlatiuorum vnum sine altero esse non potest. p.320.
 num.12
 Correlatiuorum vno posito ponitur & alterum. p.55.
 n.39. & p.320.n.13
 Corrigia oppidum insigne fuit sine magistratu longo
 tempore. p.278.n.9
 Corrigiens causa de colonis Ecclesiasticis. p.159.n.60
 Corruptens, & corruptus sunt correlatiua. p.248.n.26
 Corruptens licet non sit pars litigās, punitur. p.249.n.30
 Corruptens testes punitur, licet testes non assenserint.
 p.249.n.28
 Corruptens testes punitur pœna falsi, etiam si sit tertius.
 p.248.n.24
 Corruptionis attestatio punitur sicut corruptio. p.250.
 num.53
 Creditores non habent ius offerendi mulieri dotem pe-
 tenti ob inopiam viri. p.338.n.23
 Creditor exigens iniuste, excusatur si in libro publico
 scripsit. p.163.n.72
 Creditor non potest petere partem sui crediti coram vno,
 & partem coram altero. p.187.n.45
 Creditor non cogitur recipere partem sui crediti, &
 quando. ibid.n.52
 Creditor quomodo possit in iudicio ante diem experiri.
 p.341.n.32
 Creditor vociferans de credito potest conueniri vti diffi-
 mans, quod agat, vel quiescat. p.184.n.1
 Culpam non fuisse commissam in dubio iudicamus.
 p.16.n.54

Curatum beneficium est Sacerdotale.
 Curatus potest celebrare per alium.

p.206.n.31
 ibid.n.32

D

Damnatur Antonius Gomez. p.310.n.23
 Damnatus an liberetur à morte, si confugiat ad
 Eucharistiam. p.63.n.26
 Damnum præsumitur datum à colono. p.211.n.108
 Data vna instantia totum corrumpit argumentum. p.15.n.34
 Dario in solutum quando dicatur iudicialis. p.301.n.15
 Debita testatoris quando sint causa alienandi bona fidei-
 commissi. p.232.n.49
 Debitor sciens se non soluiffe, non e strutus in consci-
 tia aliqua præscriptione. p.270.n.42
 Debitor non soluens debitum liquidum facit iniuriam.
 p.269.n.33
 Debitor quando possit conueniri ante diem. p.341.n.34
 Debitum est, ad quod quis potest cogi. p.205.n.22
 Debitum prius & strictius prius soluendum. p.148.n.35
 Decimæ, & obligationes sepe sunt immunes. p.357.n.56
 Decima imponitur à Papa cum derogatione pactorum
 pro pensionario. p.146.n.9
 Decimam debet etiam soluere pensionarius. ibid.n.14
 Decimam non euitat pensio etiam exempta. p.147.n.15
 Decima non ligat pensionarium exceptum respectu ritu-
 laris. p.148.n.32
 Decima Papalis pro quanta rata afficiat pensionarium.
 p.149.n.43
 Decima quando liget pensionarium. p.148.n.32
 Decimarum causa est spiritualis. p.111.n.104
 Decimarum impositio continet derogationem exempto-
 rum pro faciliore exactione. p.148.n.34
 Decimarum in causa solus Ecclesiasticus est competens.
 p.111.n.103
 Decimas sex imposuit Urbanus Octauus. p.146.n.2
 Decipere emptorem prohibitum est. p.416.n.13
 Declarans nihil addit. p.303.n.12
 Declaratio non requirit nouam solemnitatem. ibid.n.13
 Declaratio rei gestæ quando fieri possit. ibid.n.11
 Detractiones fieri debent ad ratam. p.302.n.9
 Declaratur vna decisio Rotæ in materia iurispatrona-
 tus. p.341.n.20
 Decreta sacræ Consultæ non habet vim legis. p.186.n.34
 Decretum Clementis Octauus de extractis ab Ecclesia de-
 claratur. p.68.n.74
 Decretum irritans inficit titulum & possessionem. p.366
 num.25
 Decretum Sacræ Congregationis Cardinalis super ab-
 sentia Canonicorum tempore pestis. p.153.n.23
 Decretum Sacræ Congregationis ne confugientes ad
 Ecclesiam armis spoliuntur. p.97.n.87
 Deficere dicitur etiam, quod nunquam fuit. p.347.n.16
 Desicere dicitur quod esse desit. ibid.n.17
 De his qui foris sunt, nihil ad nos. p.169.n.14. &
 p.227.n.51
 Delegata non censetur iurisdicctio si Princeps mandat
 Ordinario, vt summarie procedat. p.86.n.23
 Delegati habilitas consideratur de tempore datæ. p.241.
 num.8
 Delegati iudicis iurisdicctio est debiliior quàm Ordinarij.
 p.249.n.37
 Delegatus potest punire testem coram se falsum di-
 centem. ibid.n.39
 Delicta excepta in Bulla Gregoriana summarie sunt pro-
 banda. p.66.n.64
 Delictum non potest puniri nisi à iudice loci originis, vel
 domicilij. p.73.n.143
 Delinquens in Ecclesia, vel cæmeterio non gaudet eius
 immunitate. p.46.n.85
 Delinquens in Ecclesia extra casus exceptos, punitur à
 solo iudice Ecclesiastico. p.85.n.50
 Delinquens

Index Rerum

- Delinquens in Ecclesia an possit ab ea extrahi, & tradi Curiae seculari. p.89.n.22
- Delinquens in Ecclesia puniendus est ab Episcopo. *ibid.* num.24
- Delinquens in Ecclesia est immunis, nisi occiderit, vel mutilauerit. p.90.n.2
- Delinquens in Ecclesia punitur ab Episcopo etiam si non sit tradendus foro laico. *ibid.* n.5
- Delinquens in Ecclesia punitur ab Ecclesiastico de eo, quod inique fecit. p.125.n.38
- Delinquens in vno factus est omnium reus. p.230.n.18
- Delinquens in loco exempto non punitur poena statuti Episcopi. p.284.n.23
- Delinquens propè Ecclesiam an gaudeat eius immunitate. p.70.n.95
- Delinquere videtur, qui non seruat praeceptum testatoris. p.230.n.19
- Demonstratur res satis per duos confines. p.291.n.10
- Denunciatio non est necessaria vbi constat de iustitia euincens. p.334.n.21
- Denominatio contractus non fit à verbis, sed ab effectu. p.53.n.5
- Denunciationes non sunt de substantia matrimonij. p.361.n.16
- Denunciationes matrimonij dicens fuisse omissas, debet probare. p.361.n.21
- Denunciationes omissae de licentia Ordinarij non faciunt matrimonium clandestinum. *ibid.* num.15
- Denunciationum remittendarum causae sunt arbitrariae. *ibid.* n.20
- Deponens pecunias debet deponere coram iudice suo, non creditoris. p.185.n.11
- Deposita, & consignatio non cadunt in stabilibus. p.138.n.21
- Deputatio iudicum inducit derogationem iuris in contrarium. p.351.n.15
- Derogatio est stricti iuris. p.147.n.28
- Derogatio exemptionis pensionum fit in impositione decimarum. p.146.n.12
- Derogatio tantum derogat quantum dicit. p.147.n.29
- Descendentia quando probanda. p.394.n.51
- Descendentes censentur vocari ordine successiuo. p.76. num.4
- Descendentium appellatione etiam foemina continetur. p.308.n.15
- Descriptio bonorum in Catastro quid operetur. p.359. n.64
- Deterior dicitur possidere de facto. p.189.n.14
- Deteriorasse non videtur, qui tantumdem meliorauit. p.265.n.53
- Deterioratio debet esse circa substantiam rei, vt sit locus caducitati. p.15.n.35
- Deterioratio probatur coniecturis. p.14.n.21
- Deterioratio notabilis est digna caducitate. p.19.n.56
- Deterioratio notabilis quae sit, statuit arbitrio iudicis. *ibid.* n.58
- Deterioratio quanam prohibeatur fructuario. p.265.n.52
- Deterioratio, vel melioratio non constat nisi appareat de antiquo rei statu. p.14.n.20
- Deterioratum non dicitur quod est in eadem aestimatione. p.18.n.68
- Determinatio respiciens plura, ea aequaliter determinat. p.58.n.73
- Determinatio vna respiciens plura determinabilia, debet ea aequaliter determinare. p.376.n.137
- Denoluta clarè emphyteusi datur manutentio directo Domino. p.34.n.38
- Dicenti incumbit onus probandi. p.301.n.4
- Dictio, *alij*, vel *nonnulli*, non includit loquentem. p.269. n.29
- Dictio, *aliquis*, est vniuersalis. p.245.n.40
- Dictio, *aliquis*, est generalis, & habet vim specialis expressionis. *ibid.*
- Dictio, *aliquid*, verificatur etiam in minima re. p.86.n.9
- Dictio, *casu quo*, importat conditionem. p.230.n.20
- Dictio, *circa*, vel *circiter*, intelligitur de modico. p.291. num.14
- Dictio, *dictos*, est repetitiua. p.78.n.29
- Dictio, *donec*, quid importet. p.276.n.4
- Dictio, *dummodo*, importat conditionem. p.333.n.1
- Dictio, *etiam*, implicat casum minus dubitabilem, & explicat magis dubitabilem. p.95.n.71
- Dictio, *forte*, est quoddam philosophicum temperamentum. p.116.n.141
- Dictio, *in parte*, vel in aliqua parte, intelligitur etiam de minima. p.231.n.29
- Dictio, *in perpetuum*, quid importet. p.47.n.39
- Dictio, *ipsius*, restringit. p.347.n.14
- Dictio, *ipsa*, est personalissima. p.36.n.64
- Dictio, *licet*, est aduersatiua. p.269.n.28
- Dictio, *maximè*, quid importet. p.210.n.17
- Dictiones aduersatiuae quae sint, & earum effectus. p.50. num.78
- Dictiones, *tunc*, & *eo casu*, an restringant, & quando. p.326. num.47
- Dictio, *nunc*, est aduersatiua, & quid importet. p.307. num.16
- Dictio, *omnino*, quomodo exponatur. p.252.n.21
- Dictio, *praesertim*. p.212.n.12
- Dictio, *qualibet*, est distributiua, & requirit concursum omnium. p.150.n.13
- Dictio, *seu*, stat ampliatiuè. p.55.n.43
- Dictio, *seu*, significat ordinem, & omnia copulat, & vnit. *ibid.* n.44
- Dictio, *sui*, quid importet. p.30.n.9
- Dictio, *si vero*, est copulatiua & repetitiua praecedentium, licet sit aduersatiua. p.50.n.77
- Dictio, *suorum*, restringit. p.8.n.71
- Dictio, *suum*, quid importet. p.163.n.68
- Dictio, *statim*, intelligitur cum aliquo temporis intervallo. p.258.n.23
- Dictio, *tunc* & *eo casu*, quid importet. p.348.n.20
- Dictio, *vt*, quid importet. p.276.n.19
- Dictio, *vt supra*, est repetitiua omnium praecedentium. p.261.n.48
- Diffamationis probatio quomodo fiat. p.185. n.10
- Diffamans potest conueniri coram iudice diffamati, secundum communem. p.184.n.5
- Diffamans habens plures iudices trahit diffamantem coram iudice quo vult. p.185.n.8
- Diffamatus in iudicio diffamationis est actor. p.184.n.2
- Diffamatus non dicitur actor, sed reus. *ibid.* n.7
- Diffamatus tenetur conuenire diffamantem coram suo iudice. *ibid.* n.3
- Diffamatus tenetur probare diffamationem. *ibid.* n.9
- Dilationes sunt communes vtrique parti. p.342.n.8
- Dilationes an sint dandae in causa immunitatis Ecclesiae. p.74.n.151
- Dilatio per quae verba censeatur admissa. p.150.n.8
- Diminutio praedij quae dicatur. p.245.n.40
- Diminutio quid sit. p.243.n.15
- Diminutio redditus, & fundi quomodo consideretur. p.244.n.25
- Directus dominus an trahat causam motam contra suum emphyteutam ad forum suum. p.114.n.128
- Discretionis capax dicitur qui habet vsum rationis. pag. 238.n.28
- Discretionis annos, & vsum rationis habere paria sunt. *ibid.* n.29
- Discussio an requiratur de bonis extra territorium existentibus. p.340.n.14
- Discussio bonorum debitoris an valeat non citato fideiussore, vel tertio possessore. *ibid.* num.9
- Disiunctivae dictionis virtus. p.325.n.28
- Dispen

Notabilium.

Dispensari an possit forensis ad stabilia post ius alteri
quæsitum. p.201.n.91
Dispensationes matrimoniales possunt committi Prælati
Episcopo inferioribus. p.292.n.19
Displicentiæ pactum efficit, vt intra 60. dies liceat re-
cedere à contractu. Vide verb. *Pactum*.
Disponere de rebus suis vnicuique licet. p.404.n.3
Dispositio loquens cum qualitate non habet locum nisi
verificata qualitate. p.67.n.64
Distinguendi doctores standum est. p.139.n.45
Distinguere qui nescit, soluere nescit. ibid.n.46
Distributiones ex quibus causis dentur absentibus.
p.153.num.25
Distributiones quotidianas lucrantur Canonici absentes
ex iusta causa. p.152.n.4
Distributiones quotidianas transmittunt clerici ad suos
hæredes. p.100.n.31
Distributionum clericus efficitur liberè dominus. p.99.n.11
Diuidi debet quod peti potest. p.306.n.5
Diuidi debent omnia, quæ possidebat defunctus. ibid.n.4
Diuidua res est, si plures sint hæredes vnius debitoris.
p.187.n.41
Diuiduum creditum tenetur recipere per partes creditor
ab hæredibus debitoris. ibid.n.53
Diuisio inter fratres non præsumitur. p.98.n.2
Diuisio bonorum facit, vt inuicem seruitutes censeantur
constitutæ. p.304.n.2
Diuisio est actus necessarius. p.306.n.1
Diuisio est species alienationis. p.303.n.11
Diuisio non potest impediri, etiamsi maior pars dissen-
tiat. p.306.n.2
Diuisio vniuersorum fieri debet. ibid.n.3
Diuisio crediti exceptio semper opponitur. p.187.n.40
Diuitiæ in pupillo non tollunt eius priuilegiū. p.351.n.9
Doctor loquens per verbum, *forſan*, quoad se rem de-
cidere videtur. p.125.n.31
Doctores mortui an fidem faciant. p.69.n.90
Doctores loquentes per verbum, *forte*, quoad se rem
decidunt. p.116.n.140
Doctoris dictum intelligitur secundum doctrinas, & iura
ab eo allegata. p.91.n.16
Doctori distinguendi standum est. p.96.n.78
Doctoris verba intelliguntur secundum communem
vsum loquendi. p.114.n.126
Doctoris dictum debet intelligi secundum doctrinas
quas allegat. p.116.n.143
Doctoris vnius opinio, si non habet contradicteorem,
habetur pro casu legis. p.234.n.29
Doctoris dictum debet intelligi secundum doctrinas ab
eo allegatas. p.375.n.135
Doctoris dictum debet intelligi secundum ea, quæ alle-
gat. p.343.n.14
Doctoris dictum intelligitur secundum doctrinas allega-
tas. p.250.n.51
Doctorum distinguendi sententia sequenda est. p.216.n.23
Doli capax dicitur, qui est proximus pubertati. p.223.n.8
Doli capax præsumitur puer post septennium. p.225.n.32
Doli capax esse, & habere vsum rationis paria sunt.
ibid.n.33
Doli capax dicitur arbitrio iudicis. ibid.n.34
Dolus cessat in faciente solitum. p.294.n.16
Dolus est delictum. p.314.n.37
Dolus non præsumitur, nisi probetur. p.16.n.53
Dolus quomodo arguatur in alienante. p.232.n.53
Dolus tolli non potest, ne detur occasio delinquenti.
p.294.n.22
Domicilij appellatio intelligitur de habitatione. p.198.
num.45
Domiciliū requiritur habitatio per decem annos. p.73.n.140
Domicilium contrahitur etiam sine translatione maioris
partis bonorum. p.316.n.10
Domiciliū non acquirunt famuli, vbi seruiunt. p.73.n.141

I.B. Ciarlinij contron. for. Tom. I.

Domicilium non acquiritur sine animo perpetuo habi-
tandi. p.404.n.16
Domicilium non acquirit habitans ex causa in aliquo
loco. ibid.n.17
Domicilium præsumitur contractum, etiam ex vnica con-
iectura. p.316.n.12
Domicilium efficit vt quis habeat diuersas patrias.
p.331.n.3
Domicilium originis, vel habitationis quodnam præua-
leat. p.315.n.6
Domicilium quanto tempore contrahatur. ibid.n.8
Domicilium vbi est, ibi reus conueniri potest. p.316.n.14
Dominij exceptio an possit opponi directo Domino.
p.35.n.42
Dominij directi reservatio efficit vt modo non impleto
dominium retrò transferatur. p.189.n.4
Dominium an probetur locationibus. p.35.n.45
Dominium directum est separatum ab vtili. p.110.n.81
Dominium non probatur ex inuestitura. p.34.n.39
Dominium præscribitur triginta annis. p.35.n.44
Dominium probatur confessione aduersarij. ibid.n.46
Dominium probatur per inuestituram, iunctis adminicu-
lis. p.44.n.8
Dominium vtile emphyteutæ Ecclesiæ est laicale, & sub-
iectum statutis laicorum. p.106.n.20
Dominium vtile est connexum directo. p.110.n.78
Dominium vtile est tanquam chimæra, & quomodo sit
annexum directo. ibid.n.79
Dominium vtile transit in emphyteutam. p.110.n.84
Dominium vtile consolidatur cum directo, finita emphy-
teusi. ibid.n.85
Dominium vtile, & directum sunt diuisa. p.110.n.89
Dominus extare non videtur, si de eius præiudicio non
agatur. p.107.n.30
Dominus possidet mediantibus colonis. p.368.n.42
Dominium probatur emptione. p.333.n.6
Dominus tenetur vassallo de euictione. ibid.n.15
Dominus extincta emphyteusi acquirit etiam naturalem
possessionem. p.44.n.2
Domini venalia si existant, quando legata censeantur.
p.322.n.3
Domo Bardorum vocata omnes de Bardis veniunt. p.394.
num.50
Domus appellatione veniunt omnes, qui portant eadem
arma, & insignia. p.894.n.52
Domus identitas præsumitur ex delatione eorundem ar-
morum. ibid.n.58
Domus nomine an veniant qui non sunt agnati. p.394.
num.55
Domus vocata censetur vocati omnes, etiam transver-
sales, & quomodo. p.393.n.48
Domus, & familiæ nomen an differant, & quid impor-
tent. p.143.n.18
Domus Teggiæ prærogatiua. p.141.n.1
Donatio ex causa dotis permittitur inter patrem, & fi-
lium. p.54.n.31
Donatio, & dos valde differunt. p.53.n.1
Donatio facta in instrumento dotis censetur facta dotis
causâ. p.56.n.53
Donatio facta à socero nurui censetur propter nuptias.
p.306.n.14
Donatio non acceptata potest reuocari. ibid.n.11
Donatio non præsumitur. p.345.n.9
Donatio non probat ius patronatus, nisi constet de iure
donatoris. p.395.n.75
Donatio non vitatur à causa expressa simulata. p.54.n.32
Donatio prohibetur in Patrem, & filium. ibid.n.28
Donatio propter nuptias dicitur contrados. ibid.n.37
Donatio propter nuptias quando reuertatur ad hæredes
mariti. p.48.n.76
Donatio non consistit inter patrem, & filium. p.314.n.32
Donatio simplex quæ dicatur. p.315.n.41
Donatio

Index Rerum

Donatio rei alienæ, valet ratione coniunctionis sanguinis. p.276.n.10
 Donatio simplex quæ dicatur. p.54.n.24
 Donationis causa est sanguinis coniunctio. p.276.n.14
 Donationi causa adiecta censetur impulsiva. ibid.n.18
 Donationem propter nuptias filius imputat in suam partem. p.306.n.13
 Donationes latius interpretantur quàm legata. p.276.n.14
 Donationes latè interpretantur. p.276.n.9
 Donatione omnium bonorum, an contineatur iulpatronatus. p.8.n.74
 Donator potest presentari à donatario. p.296.n.19
 Dos an succedat loco legitimæ secundum ius commune. p.238.n.32
 Dos assignata, dicitur dos etiam ante nuptias. ibid.n.31
 Dos assignata mulieri ob inopiam viri non reuertitur ad maritum diutem factum. p.337.n.7
 Dos à Patre assignata censetur congrua. p.343.n.1
 Dos à statuto fœminis reseruata purè debetur, & transit ad hæredes. p.239.n.35
 Dos causat contra dotem. p.55.n.41
 Dos congrua quænam censetur. p.39.n.37
 Dos congrua dicitur pro more regionis. p.40.n.44
 Dos datur vnica præstatione. ibid.n.54
 Dos debetur tam spuria quàm legitima. p.39.n.38
 Dos est assecuranda, si vir malè vti incipit sua substantia. p.338.n.12
 Dos est restituenda vxori, marito ad inopiam vergente sine alia excussione, ob clausulam constituti. p.338.n.26
 Dos excessiua non est assignanda spuria. p.41.n.70
 Dos excessiua quæ dicatur. p.40.n.46
 Dos est causa efficiens donationis propter nuptias. p.54.n.35
 Dos minor debetur ignobili, quàm nobili. p.39.n.39
 Dos non augetur auctis patris facultatibus. p.344.n.4
 Dos non est minuenda diminutis patris facultatibus. p.344.n.6
 Dos non compensatur cū legato vxori facto. p.345.n.11
 Dos non probatur per tractatum. p.313.n.16
 Dos non dicitur ante matrimonium. p.238.n.30
 Dos non sufficiens ad alimenta an dicatur congrua. p.40.n.49
 Dos quando succedat loco legitimæ, stante statuto fœminarum exclusiuo. p.238.n.30
 Dos sicut æs alienum deducitur. p.244.n.24
 Dos scutorum mille an sit hodie magna. p.390.n.41
 Dos scutorum mille dicitur magna eo nomine. p.39.n.40
 Dos scutorum quadraginta dicitur spuria sufficiens. p.40.n.43
 Dos scutorum ducentum, vel tercentum sutori conuenit. p.40.n.48
 Dos succedit loco legitimæ. p.238.n.27. & p.344.n.5
 Dos succedens loco legitimæ, debetur sine conditione, & tempore. p.238.n.28
 Dos sui naturâ meretur donationem propter nuptias. p.53.n.14
 Dos tenuis dicitur, cuius redditus non sufficit ad alendum. p.40.n.52
 Dos tota quando est restituenda, maritus non habet lucrum dotis. p.41.n.63
 Dotalis res efficitur empta ex pecuniis dotalibus. p.338.n.29
 Dotale pactum latè interpretatur. p.56.n.64
 Dotari possunt fœminæ descendentes à fideicommittente de bonis fideicommissi. p.284.n.1
 Donationis onus cessat, si mulier innupta decedat. p.285.n.1
 Dote congrua in æstimada quæ sint deducenda. p.40.n.45
 Dote constituta in certa quantitate cætera censentur paraphernalia. p.57.n.68
 Dotes aliquando fecerunt pauperes dotantes. p.40.n.42

Dotes, communiter quæ dantur, non sufficiunt pro alimentis. ibid.n.50
 Dotis appellatione venit tota dos. p.41.n.62
 Dotis causa censetur relictum, quod filia legatur in testamento. p.54.n.30
 Dotis causa donasse præsumitur parer. p.54.n.34
 Dotis causa attenditur quod plus est. p.56.n.65
 Dotis causa est fauorabilis. p.276.n.2
 Dotis fructus spectant ad eos, qui dotem præstare debent, & interim alunt. p.239.n.43
 Dotis causa spectat ad Ecclesiasticum, vbi simul tractatur diuortium. p.267.n.9
 Dotis communicatio arguit societatem. p.100.n.27
 Dotis hæredes sunt tam masculi, quàm fœminæ. p.311.n.8
 Dotis legatum est pium. p.37.n.5
 Dotis legatum quando censetur pium. p.41.n.71
 Dotis lucrum habet etiam maritus spuria. ibid.n.59
 Dotis titulo transfertur dominium. p.238.n.26
 Dotis titulus est onerosus. p.344.n.14
 Dotata quando possit petere supplementum. ibid.n.7
 Dubium in foro conscientia quando esse dicatur. p.196.n.13

Dubium scrupulosum deponendum est. p.183.n.138
 Dubium quando aliquid non dicatur. ibid.n.137
 Dubia probatio contra probantem interpretanda. p.16.n.41
 Duellans clericus committit delictum depositione dignum. p.421.n.3
 Duellans clericus suspendendus est, non deponendus. p.422.n.34
 Duellans ipso iure excommunicatur, & absolutio reseruat Pontifici. p.420.n.2
 Duellans laicus non fit inhabilis ad beneficia. p.422.n.35
 Duelli poena, vt incurrantur, requiritur iudicis declaratoria. ibid.n.33
 Duelli poenas qui tractent, remissiuè. p.420.n.1

E

Ecclesiæ ad fauorem in dubio iudicandum est. p.69.n.86
 Ecclesiæ bona alienans quando possit recedere à contractu. p.213.n.47
 Ecclesiæ debitum debet aliunde constare, quàm ex alienantis assertionem. p.369.n.57
 Ecclesiæ emphyteuta non subiicitur statutis laicorum. p.113.n.121
 Ecclesiæ, & Clerici sunt exempti à gabellis, & collectis iure diuino. p.352.n.1
 Ecclesiæ, & oratoria gaudent immunitate, & quæ. p.61.n.6
 Ecclesiæ existentem nemo potest arrestare, nisi Iudex Ecclesiasticus. ibid.n.1
 Ecclesiæ immunitas est de iure diuino. p.62.n.12
 Ecclesiæ immunitate gaudent omnes, quamvis graui delicta commiserint. p.61.n.4
 Ecclesiæ immunitate non gaudent clerici. p.62.n.18
 Ecclesiæ immunitate non gaudet reus delicti qualificati, etiam si extra ordinem puniendus sit. pagin. 82.n.21
 Ecclesiæ immunitas extenditur ad cohærentia. pag. 84.n.44
 Ecclesiæ immunitate quis non priuatur, nisi plenè constet de delicto, vel per indicia indubitata. pag. 87.n.3
 Ecclesiæ immunitate non gaudet, qui in Ecclesia homicidium, vel mutilationem facit. p.88.n.3
 Ecclesiam intus dicentes verba obscœna, quomodo puniantur. p.93.n.43
 Ecclesiæ hortus gaudet immunitate. p.85.n.45
 Ecclesiæ libertatem, vel immunitatem violans non potest absolui nisi à Papa, etiam in casu dubio. p.236.n.53
 Ecclesiæ non interest ad quem emphyteutarum transeat emphyteusis. p.106.n.25
 Ecclesiæ

Notabilium.

Ecclesiæ non interest, quis sit emphyteuta inter vocatos. p.108.n.47
 Ecclesiæ restitutus dicitur, qui Episcopo restituitur. p.64.n.40
 Ecclesiæ rem esse negans sine probabilitate non declinat forum. p.267.n.5
 Ecclesiæ solum, ubi fundatur, debet esse liberum. p.354.n.27
 Ecclesiæ agit contra singularem successorem pro recuperandis suis bonis. p.372.n.97
 Ecclesiæ an teneatur restituere pecunias habitas ex contractu nullo. p.371.n.78
 Ecclesiæ damnificaretur, si eius coloni possent collectari. p.112.n.111
 Ecclesiæ dicitur possidere bona male alienata per eius Prælatum. p.367.n.27
 Ecclesiæ est de territorio, & iurisdictione iudicis Ecclesiastici. p.62.n.15
 Ecclesiæ est magis exempta, quam fiscus. p.137.n.30
 Ecclesiæ non dat immunitatem proditoribus. p.81.n.5
 Ecclesiæ non debet esse asylum malorum. p.90.n.4
 Ecclesiæ nondum benedicta gaudet immunitate. p.425.n.17
 Ecclesiæ non defendit eum, qui scilicet occidit in ea existentem extra. p.85.n.49
 Ecclesiæ imponit quamcumque pœnam corporalem, excepta pœna sanguinis. p.95.n.69
 Ecclesiæ non potest lædi laicorum statutis, etiam secundario, & in minimo. p.108.n.49
 Ecclesiæ non continetur in generali sermone. p.234.n.26
 Ecclesiæ iudicat contra conductores eius bonorum. pagin.268.n.25
 Ecclesiæ ius reddit laicis, in defectum iurisdictionis laicæ. p.277.n.3
 Ecclesiæ nunquam extraherentur delinquentes, si plena delicti probatio requireretur. p.67.n.59
 Ecclesiæ non tenetur ad onera incerta etiam prius imposita, contra Bartolum. p.353.n.17
 Ecclesiæ potest procurare solemnitate pro contractu nullo. p.45.n.10
 Ecclesiæ potest suum emphyteutam ad forum Ecclesiasticum trahere. p.113.n.116
 Ecclesiæ non debet ædificari in solo obnoxio. p.354.n.28
 Ecclesiæ non priuatur possessione, etiam si Prælati habeat se pro spoliato. p.372.n.92
 Ecclesiæ habet omnem potestatem in laicos in suis causis. p.93.n.39
 Ecclesiæ reintegratur ad sua bona, etiam sua culpa amissa. p.372.n.98
 Ecclesiæ sic dat in emphyteusim, ut canon sit æqualis fructibus. p.48.n.52
 Ecclesiæ si nominetur domina, trahit causam ad forum suum. p.107.n.39
 Ecclesiæ subiicitur Episcopo, & non Iudici laico. p.96.n.81
 Ecclesiæ tenetur ad collectas, si res erat affecta, antequam esset Ecclesiæ. p.112.n.113
 Ecclesiæ tenetur ad collectas pro bonis in estimio descriptis. p.353.n.6
 Ecclesiæ tenetur ad onera prius imposita eius bonis. p.354.n.21
 Ecclesiæ volens defendere emptorem ab eo, tenetur stare in foro laico. p.107.n.33
 Ecclesiæ uti sponsa Christi est immunis. p.357.n.49
 Ecclesiæ situs semper est immunis. p.358.n.57
 Ecclesiastici concurrunt ad onera, ubi facultates laicorum non sufficiunt. p.355.n.34
 Ecclesiastici non coguntur ad onera laicorum, nisi per Iudicem Ecclesiasticum. ibid.n.37
 Ecclesiasticus est Iudex competens contra laicos in causa sacrilegij. p.91.n.20
 Ecclesiasticus Iudex novas sumit informationes. p.65.n.48
 Ecclesiasticus Iudex potest imponere omnes pœnas, non tamen sanguinis. p.92.n.33
 Ecclesiasticus Iudex adiri debet, quando clericus est actor

voluntarius. p.268.n.21
 Ecclesiasticus Iudex semper procedit, ubi agitur de re Ecclesiæ. p.269.n.37
 Ecclesiasticus Iudex quando sit Iudex in emphyteusi Ecclesiastica. p.11.n.138
 Ecclesiastica personæ, & bona sunt exempta ab omnibus oneribus laicis. p.140.n.61
 Edicta Episcoporum cessant extincto eorum officio, sicut edicta Prætorum. p.283.n.14
 Edictum Episcopi non ligat subditos extra Diocesim delinquentes. p.284.n.21
 Edictum Episcopi valet etiam si fiat sine consilio Capituli, vel Cleri. p.283.n.10
 Effectu rei carens debet carere etiam nomine. p.53.n.11
 Effectus cognoscitur à sua causa. p.55.n.40
 Effectus non verba debent observari. p.53.n.7
 Effectus potius quam modus est spectandus. ibid.n.13
 Effectus potius quam verba attenduntur in cognoscendis contractibus. p.229.n.5
 Effractor carcerum non habetur pro confesso, si nesciat causam suæ carcerationis. p.88.n.15
 Electio consiliarium facta ad triennium iubente statuto fieri ad annum, in totum est nulla. p.375.n.132
 Erubescimus sine lege loqui. p.430.n.3
 Emancipare filium cogitur pater ob iniuriā atrocē. ibid.n.6
 Emancipatio coacta non est beneficium. p.432.n.33
 Emendatio concubinæ, vel alterius personæ non præsumitur. p.188.n.89
 Emendatio qualis esse debeat, ut concubinæ possit donari. ibid.n.92
 Emendatus videtur, qui per triennium cessavit à delicto. ibid.n.93
 Emphyteusi finita per lineam extinctam dominus est immittendus in possessionem. p.44.n.1
 Emphyteusim Ecclesiasticam Collegium, siue Ecclesiæ tenetur vendere infra annum. p.51.n.86
 Emphyteusim Ecclesiæ non servatur transire ad extraneos. p.48.n.59
 Emphyteusim non probant testes, nisi amissa scriptura. p.15.n.27
 Emphyteusim non potest habere, qui non est heres. p.50.n.75
 Emphyteusim dominus vindicans, quid probare debeat. p.44.n.6
 Emphyteusis, an locatio sit unde cognoscatur. p.35.n.56
 Emphyteusis ad plures generationes est vnicus contractus. p.375.n.136
 Emphyteusis an locatio sit quando pensio respondet fructibus. p.47.n.40
 Emphyteusis alienatur in potentiorē, si dominus est æquē potens. p.50.n.83
 Emphyteusis bonorum Ecclesiæ, ut valeat sine assensu Apostolico quid requiratur. p.370.n.69
 Emphyteusis canon potest augeri à commissariis. p.47.n.36
 Emphyteusis concessa ultra tempus permissum valet saltem quoad tempus licitum. p.46.n.30
 Emphyteusis concessa ultra generationem permissam sustinetur quoad tempus permissum. p.366.n.17
 Emphyteusis concessa ad 2. vel 3. generationem an incipiat à primo stipite. p.373.n.121
 Emphyteusis concessa ad plures generationes an comprehendat primū acquirētē pro vna generatione. p.374.n.122
 Emphyteusis cognitio spectat ad laicum inter laicos. p.106.n.18
 Emphyteusis cum solemnitatibus potest dari in perpetuum. p.47.n.45
 Emphyteusis debet probari per scripturam. p.15.n.26
 Emphyteusis Ecclesiæ non transit ad extraneos etiam stipulata pro hæredibus in perpetuum. p.33.n.25
 Emphyteusis Ecclesiastica transit etiam ad legitimatum. p.45.n.17
 Emphyteusis Ecclesiæ statutum faciens mentionem non valet. p.83.n.24

Emphy

Index Rerum

- Emphyteusis Ecclesiæ de sui natura non transit ad extraneos. p.47.n.46
- Emphyteusis Ecclesiæ concessa in perpetuum intelligitur quoad descendentes. ibid.n.47
- Emphyteusis Ecclesiæ, & locatio perpetua non differunt in effectu. p.48.n.49
- Emphyteusis Ecclesiæ quando non incipiat à stipite. p.375.n.125
- Emphyteusis Ecclesiæ subiicitur statutis laicorum, & quando. p.108.n.46
- Emphyteusis est melioratio. p.20.n.106
- Emphyteusis est sic ubi nominatur. p.34.n.34
- Emphyteusis transitoria ad extraneos, transit etiam ad spurios. p.32.n.6
- Emphyteusis, & locatio sunt species alienationis. p.49 num.60
- Emphyteusis, & locationis differentia. p.375.n.133
- Emphyteusis etiam ad extraneos transitoria non transit ad legitimatum. p.33.n.17
- Emphyteusis, & locatio ad longum tempus non differunt. p.34.n.33
- Emphyteusis, & feudum perduntur propter alienationem. p.108.n.44
- Emphyteusis, & feudi quando sit par dispositio. p.110. num.74
- Emphyteusis, & liuellus sunt idem. p.114.n.125
- Emphyteusi finita datur directo Domino manutentio contra hæredes ultimi emphyteutæ. p.34.n.35
- Emphyteusis impropria transit ad extraneos. p.47.n.42
- Emphyteusis in perpetuum prohibita est. ibid.n.44
- Emphyteusis in totum vitatur, si fiat ultra tempus permissum. p.375.n.129
- Emphyteusis naturam accipiunt bona eius loco subrogata. p.51.n.89
- Emphyteusis non potest alienari in potentiorē, & quis dicatur potentior. p.50.n.81
- Emphyteusis non transit ad legatarium, seu institutum in re certa. ibid.n.73
- Emphyteusis perpetua transit ad extraneos. p.47.n.38
- Emphyteusis pro hæredibus, an sit transitoria ad extraneos. p.35.n.49
- Emphyteusis pro hæredibus intelligitur pro hæredibus vniuersalibus. p.50.n.76
- Emphyteusis pro quibuscumque hæredibus, transit etiam ad legatarium. ibid.n.74
- Emphyteusis pro se, & quibuscumque hæredibus transit ad extraneos. p.45.n.21
- Emphyteusis concessa ultra tempus permissum valet saltem quoad tempus licitum. p.46.n.30
- Emphyteusis semel transiens ad extraneos semper fit transitoria. p.49.n.60
- Emphyteusis sit, an locatio vnde cognoscatur. p.48.n.53
- Emphyteusis successio regulatur à statutis laicorum. p.107.n.26
- Emphyteusis tota annullatur, si fiat in perpetuum, cum non possit fieri, nisi ad secundam generationem. p.375.n.134
- Emphyteusis transiens ad extraneos non potest esse utilis Ecclesiæ. p.45.n.17
- Emphyteusis valida præsumitur ex spatio quadraginta annorum. p.348.n.44
- Emphyteuta an possit incidere arbores quas plantauit. p.18.n.69
- Emphyteuta an possit destruere ædificium à se factum. ibid.n.70
- Emphyteuta an possit declinare forum laici. p.116.n.144
- Emphyteuta cadit ob modicam deteriorationem stante pacto de meliorando, vel iuramento. p.14.n.10
- Emphyteuta cadit à iure suo ob pacta non seruata. p.19 n.83
- Emphyteuta cedens arbores vetustas, ad quid teneatur. p.16.n.40
- Emphyteuta, canone non soluto cadit non obstante Statuto. p.115.n.136
- Emphyteuta conuentus pro suo tantum iure non declinat forum laici. p.107.n.29
- Emphyteuta damnificans non compensat melioramenta. p.14.n.7
- Emphyteuta damnificans tenetur ad interesse. p.15.n.36
- Emphyteuta deteriorans lite pendente dicitur dolosus. p.14.n.15
- Emphyteuta deficiendo in vno nummo canonis cadit à toto. p.108.n.51
- Emphyteuta Ecclesiæ cadit à iure suo cessans per biennium à solutione canonis. p.51.n.90
- Emphyteuta Ecclesiæ an possit collectari à laicis. p.112. num.107
- Emphyteuta Ecclesiæ pro pensione, an possit conueniri in foro Ecclesiæ. p.113.n.120
- Emphyteuta Ecclesiæ an teneatur ad collectas, & gabelas. p.138.n.41
- Emphyteuta Ecclesiæ potest collectari deducto canone. ibid.n.43
- Emphyteutæ Ecclesiæ dominium est separatim à dominio directo. p.110.n.82
- Emphyteutæ Ecclesiæ dominium utile est laicale, & potest grauari. p.138.n.42
- Emphyteutæ dominium an sit exemptum à iurisdictione laicorum. p.106.n.21
- Emphyteuta excusatur, si non soluit, quia sit creditor domini. p.51.n.93
- Emphyteuta licet, quod potest bonus paterfamilias. p.18.n.73
- Emphyteuta etiam priuatus non potest incidere arbores. p.14.n.6
- Emphyteuta, & similes pro usu suo arbores possunt incidere. p.18.n.72
- Emphyteuta, & similes possunt succedere arbores grandes non fructiferas. p.263.n.14
- Emphyteuta, & similes an possint mutare rei formam. p.265.n.43
- Emphyteuta excusatur à caducitate ex causa etiam iniusta. p.51.n.94
- Emphyteuta fisci est immunis, quia talis est fiscus. p.137.n.29
- Emphyteuta incidens arbores cadit à beneficio. p.13.n.2
- Emphyteuta manutenendus, si dubium est, an extincta sit emphyteusis. p.44.n.5
- Emphyteuta non cadit nisi volente Domino. p.51.n.91
- Emphyteuta non expellitur ob modicam deteriorationem, etiam stante iuramento. p.20.n.95
- Emphyteuta non expellitur finita emphyteusi, nisi per sententiam iudicis. p.44.n.3
- Emphyteuta non potest declarari decadutus à successore Domini. p.51.n.92
- Emphyteuta non potest compensare nisi creditum liquidum. ibid.n.97
- Emphyteuta non purgat moram, si iurauit soluere Canonem. p.52.n.99
- Emphyteuta non soluens statim expellitur propter iuramentum, biennio non expectato. p.14.n.11
- Emphyteuta potest soluendo Canonem purgare moram, etiam post declarationem Domini. p.51.n.95
- Emphyteuta potest incidere arbores vmbrosas. p.17.n.63
- Emphyteuta primus acquirens censetur se conformare statutis laicorum. p.115.n.134
- Emphyteuta priuati, & emphyteuta Ecclesiæ æquiparantur. p.14.n.8
- Emphyteuta priuati non cadit ob incisionem arborum. p.19.n.77
- Emphyteuta quando cadat non soluendo canonem stante iuramento. p.19.n.87
- Emphyteuta quando possit opponere compensationem meliorationis cum deterioratione. p.17.n.64
- Emphyteuta

Notabilium.

Emphyteutarum Ecclesiæ quæstio, ad quem iudicem spectet. p. 105. n. 7
 Emphyteuta tenetur ad tributum, etiam si fecerit pactum, quod dominus teneatur ad illud. p. 147. n. 19
 Emphyteuta, usufructuarius, & similes æquiparantur in materia deteriorationis. p. 15. n. 26
 Emphyteuta ut cadat ob deteriorationem, tria requiruntur. p. 14. n. 22
 Emptionis verbum intelligitur de perfecta. p. 288. n. 2
 Emptori de facto expulso non datur euctio, nisi facta denunciatione. p. 334. n. 19
 Emptor partis fundi non potest transire per aliam partem, ut prius. p. 304. n. 9
 Emptor animalium non debet decipi ignorantia, vel caliditate venditoris. p. 416. n. 6
 Emptor in totum potest recedere à contractu, si venditis pluribus rebus eiusdem officij, una sit vitiosa. p. 417. num. 17
 Emptor rei vitiosæ non retrahit pretium, si vitium sit leue. p. 327. n. 2
 Emptor si non aduertit vitium rei patens, an habeat actionem. p. 328. n. 12
 Emptor tenetur appellare eucta sibi re vendita. p. 334. num. 20
 Emptor fructuum Ecclesiæ an teneatur ad gabellam. p. 136. num. 7
 Emptor si alteri vult vendere, soluit gabellam. ibid. n. 12
 Emptor stante legatione potest iustum pretium supplere, vel recedere à contractu. p. 214. n. 10
 Enunciatiua duorum instrumentorum facit fidem etiam non in antiquis. p. 141. n. 5
 Enunciatiua quando probet agnationem, & quomodo in antiquis, & in recentibus. p. 142. n. 10
 Episcopi, & ordinarij possunt creare notarios. p. 287. n. 14
 Episcopi expressio continet etiam eius Vicarium. p. 128. num. 25
 Episcopi litteras familiaritatis habentes non gaudent eius foro. p. 129. n. 40
 Episcopi non possunt dare possessionem rerum laicalium. p. 261. n. 44
 Episcopi non tenentur brachium sæculare inuocare, cum possint ex se executiones facere. p. 259. n. 26
 Episcopi Notarius, fiscalis, executores gaudent priuilegio fori. p. 128. n. 34
 Episcopi palatium gaudet immunitate Ecclesiæ, & quando. p. 61. n. 7
 Episcopi palatium absque oratorio gaudet immunitate Ecclesiæ. p. 424. n. 14
 Episcopi possunt carceri tradere laicos ratione delicti. p. 260. n. 37
 Episcopi scriptura est semper priuata extra officium suum, & non probat, nisi recognoscatur. p. 419. n. 33
 Episcopi sunt similes prætoribus. p. 283. n. 13
 Episcopi synodus est perpetua. ibid. n. 9
 Episcopi tenentes familiam armatam habentur in maiori honore. p. 259. n. 27
 Episcopi titulares non puniunt eorum familiares, sed Ordinarius. p. 128. n. 19
 Episcopi titularis domus an gaudeat immunitate. p. 61. num. 10.
 Episcopi dignitati datur, ut familia eius gaudeat foro. p. 128. n. 18
 Episcopus an possit carcerare suum Clericum in Ecclesia regularium. p. 62. n. 21
 Episcopus an possit formare nouum processum contra laicum falsarium. p. 250. n. 49
 Episcopus an possit executionem facere in bonis laicorum sine requisitione iudicis laici. ibid. n. 46
 Episcopus an possit statuere sine consilio capituli. p. 283. num. 12
 Episcopus an possit carcerare vigore obligationis Cameralis. p. 349. n. 16

Episcopus assimilatur Præfidi. p. 259. n. 30
 Episcopus beneficij noua onera non potest imponere. p. 295. n. 2
 Episcopus cognoscit, an visitatio spectet ad ipsum. p. 290. num. 22
 Episcopus cognoscit, an Hospitalia sint sub protectione Regum. p. 289. n. 4
 Episcopus, an, & cui debeat applicare multas pecuniaras. p. 260. n. 38
 Episcopus debet cognoscere, an confugiens ad Ecclesiam commiserit delicta excepta. p. 87. n. 2
 Episcopus est dispensator, quando testator non dixit per quem fieri debeat distributio pauperibus. p. 45. n. 14
 Episcopus est pater, & gubernator pauperum. ibid. n. 13
 Episcopus est manutenendus in possessione visitandi. p. 89. n. 9
 Episcopus, & Vicarius eius dicuntur Officiales Ciuitatis, & communis. p. 259. n. 31
 Episcopus, & Vicarius sunt sicut Sol, & Luna. p. 188. n. 22
 Episcopus etiam contra laicos exequitur legata pia, licet testator id prohibuerit. p. 157. n. 19
 Episcopus executoris est iudex competens in exequenda voluntate defuncti. p. 46. n. 30
 Episcopus exequitur etiam legata prophana negligente hærede per annum. p. 157. n. 19
 Episcopus extra Diocesim habetur pro priuato. p. 282. num. 6
 Episcopus executor est omnium piarum voluntatum. p. 45. n. 11
 Episcopus facere potest statuta etiam pœnalia. p. 283. n. 1
 Episcopus habet Diocesim pro territorio. p. 282. n. 18
 Episcopus habet fiscum, & procuratorem fiscales. p. 259. n. 32
 Episcopus habet fundatam intentionem in omnes Ecclesias suæ Diœcesis. p. 293. n. 29
 Episcopus habet imperium in sua Diœcesi. p. 259. n. 29
 Episcopus habet territorium, & potest ea, quæ possunt territorium habentes. ibid. n. 28
 Episcopus in concernentibus pietatem exercet iurisdictionem in laicos. p. 157. n. 21
 Episcopus ludens cum subdito videtur eum dispensare à pœnaludi. p. 207. n. 45
 Episcopus multat Hebræos Christianam cognoscentes. p. 227. n. 57
 Episcopus multat laicos quibuscumque pœnis in causis sui fori. p. 94. n. 56
 Episcopus Mutinæ non est ordinarius Carpi. p. 241. n. 17
 Episcopus Mutinæ, vel Regij, an sit vicinior Carpo. ibid. num. 13
 Episcopus non dispensat in iure communi, nisi in casibus expressis. p. 274. n. 43
 Episcopus non exercet iurisdictionem extra Diocesim. p. 45. n. 24
 Episcopus non ligatur suo statuto. p. 207. n. 40
 Episcopus non potest ex processu laico tradere reum foro sæculari. p. 65. n. 50
 Episcopus non potest tradere curiæ sæculari delinquentem in Ecclesia, nisi consulto Pontifice. p. 89. n. 28
 Episcopus non potest dispensare pro una vice ad fauorem non habentis qualitates in fundatione requisitas. p. 207. n. 50
 Episcopus non potest tenere familiam armatam, nisi sit etiam dominus temporalis, & an sit verum. p. 259. n. 24
 Episcopus non potest statuere contra ius Canonicum. p. 283. n. 16
 Episcopus non potest excommunicare resistentem visitationi, si non sit solitum visitare. p. 289. n. 10
 Episcopus non tenetur dare beneficiū patrono. p. 296. n. 17
 Episcopus originis est executor piæ voluntatis, ubi relicta est pecunia. p. 45. n. 22
 Episcopus originis, & domicilij, vel rei sitæ quomodo concurrant in executione piarum voluntatum. p. 45. n. 15
 Episcopus

Index Rerum

- Episcopus originis extra Diocesim per litteras subsidia-
rias. p.46.num.25
- Episcopus potest carcerare, & punire laicos in delictis
Ecclesiasticis, vel mixti fori. p.259.n.34
- Episcopus potest cogere statuentes ad declarandum ele-
ricos non comprehendendi eorum statutis. p.288.n.29
- Episcopus potest creare nouum delictum, & pœnas iuris
communis aggrauare. p.283.n.23
- Episcopus potest statuentes cogere ad declarandum sta-
tutum. p.234.n.25
- Episcopus potest dispensare aduersus eius statutum, &
synodum. p.284.n.26
- Episcopus potest dispensare, vt Clericus coniugatus ob-
tineat beneficium simplex. p.274.n.41
- Episcopus potest dispensare cum ordinato extra tempo-
ra. p.208.n.59
- Episcopus potest dispensare cōtra eius statutū. p.207.n.42
- Episcopus potest carcerare laicos, etiam si id ius non
præscripserit. p.94.n.55
- Episcopus potest constituere procuratorem ad agendum
coram se in executione piæ voluntatis. p.46.n.31
- Episcopus potest exequi piam voluntatem etiam absque
executoribus. ibid.n.30
- Episcopus potest exequi legata pia etiam prohibente te-
statore. p.134.n.11
- Episcopus potest exequi legata pia parte instante, &
etiam ex officio. p.157.n.30
- Episcopus potest habere familiam armatam. p.287.n.16
- Episcopus potest esse Iudex in causa suæ Ecclesiæ. p.290.
num.24
- Episcopus potest frangere ianuas eorum, qui resistunt vi-
sitationi. p.289.n.11
- Episcopus potest exercere iurisdictionem in qualibet par-
te Diocesis. p.282.n.17
- Episcopus potest habere familiam armatam. p.94.n.54
- Episcopus potest esse Iudex in causis suæ mensæ, & Ec-
clesiæ, & quomodo. p.109.n.56
- Episcopus potest mulctare laicos ratione delicti. p.160.
num.37
- Episcopus potest punire testem laicum falsum pœna or-
dinaria. p.248.n.14
- Episcopus potest punire subornatorem laicum. p.249.
num.35
- Episcopus potest suo marte exequi suas sententias con-
tra laicos. p.235.n.50
- Episcopus potest præcipere iudici laico, vt præstet sibi
brachium. p.281.n.2
- Episcopus potest statuere contra ius ciuile. p.283.n.17
- Episcopus potest visitare quæcumque hospitalia, & lo-
ca pia etiam exempta. p.289.n.1
- Episcopus Regij visitat confraternitates in Ecclesiis Re-
gularium. p.289.n.7
- Episcopus punit delinquentem in Ecclesia quando non
est tradendus foro sæculari. p.94.n.48
- Episcopus punit laicos offendentes eius ministros in
exercitio sui muneris. p.248.num.7
- Episcopus quando possit punire Regulares. p.257.n.8
- Episcopus quis exequatur voluntatem defuncti, cuius
origo dubia est. p.45.n.28
- Episcopus quomodo recusetur vti suspectus ob interesse
in causa. p.109.n.57
- Episcopus Regij eligit pauperes scholares pro studio Bo-
noniæ. p.44.num.2
- Episcopus Regij quomodo exequatur legata pia in terri-
torio Bononiæ. p.46.n.26
- Episcopus Regij an sit competens in causis feudalibus
suæ mensæ. p.100.n.55
- Episcopus Regij tempore pestis prouidebat necessariis.
p.157.n.17
- Episcopus rei sitæ exequitur legatum pium, si species re-
licta sit. p.45.n.17
- Episcopus semper punit pœnis Ecclesiasticis non atten-
ta præuentione. p.249.n.32
- Episcopus sine monitione potest excommunicare resi-
stentem visitationi. p.289.n.12
- Episcopus solus concedit extractionem reorum ab Eccle-
siis Regularium. p.62.num.22
- Episcopus tempore penuriæ præcipit clericis, ne extra-
hant blada. p.168.n.13
- Episcopus titularis retinet dignitatem Episcopalem.
p.128.n.17
- Episcopus, vel Vicarius non possunt munus suum exer-
cere extra suam Diocesim. p.281.num.4
- Episcopus visitando quando faciat locum appellationi.
p.290.n.18
- Episcopus sit circumspēctus antequam reos in Ecclesia
captos tradat foro sæculari. p.79.n.87
- Episcopus admittens præsentationem videtur dispensare
cum præsentato. p.207.n.46
- Episcopus vicinior adeundus est, si reus extrahendus sit
ab Ecclesia exempta. p.64.n.34
- Episcopus visitando non potest recusari vti suspectus.
p.290.n.20
- Epistolam recipiens qua scribitur debitor videtur fateri,
si non protestetur. p.234.n.19
- Epistola non probat consanguinitatem. p.243.n.20
- Epistola Principis quando habeat vim legis. p.70.
num.99
- Æqualitas in iudiciis est seruanda. p.392.n.34
- Æqualitas debet seruari inter partes. p.428.n.53
- Erubescimus sine lege loqui. p.310.n.24
- Æstimatio, &c. vide dictiones per diphthongum in lite-
ra A. Oeconomus in littera O.
- Eucharistia tribuit immunitatem confugienti dum defer-
tur ad infirmos. p.61.n.25
- Euictio debetur emptori, etiam si non sit promissa.
p.333.n.14
- Euictione qui non tenentur, tamen pretium debet re-
stituere. p.334.n.24
- Euictioni non est locus, nisi facta denunciatione, &
quando. p.334.num.18
- Euictio non datur, si facto Principis sequatur. ibid.
num.31
- Euictio non datur, quando prouenit ex natura rei. p.334.
num.28
- Euictio non datur absenti, vel contumaci. ibid.n.27
- Euictio non competit, si imperitia, vel dolo iudicis res
euiñatur. ibid.n.30
- Euictio non debetur ei, qui facto, vel culpa sua eam pati-
tur. p.334.n.26
- Euictio non datur, nisi ex causa præcedente venditionem.
ibid.n.25
- Euictio promissa pro facto suo tantum, quid comprehen-
dat. p.334.n.22
- Exactio facta interpretatur iuxta præcedentem titulum.
p.419.n.30
- Examen testium potest repeti, quando malitiosè non fue-
runt interrogati. p.342.n.18
- Exceptio aliàs reiecta non admittitur in executione.
p.253.n.32
- Exceptio de qua facit cognitum non admittitur in
executione. ibid.
- Exceptio nullitatis notoriæ, quando retardet executio-
nem conformium. p.253.n.36
- Exceptio tendens ad eundem finem cum reiecta non ad-
mittitur. ibid.n.33
- Exceptio debet esse de genere regulæ. p.264.n.24
- Exceptio præter regulam est ridicula. p.265.n.25
- Exceptio oriens ex ventre Breuis semper admittitur.
p.194.n.40
- Exceptione reiecta intelligitur de inualida. p.193.n.35
- Exceptio debet esse de genere regulæ. p.244.n.30
- Exceptio in vno firmat regulam in aliis. p.74.n.145
- Exceptio est de genere Regulæ. p.94.n.49
- Exceptio

Notabilium.

Exceptio declinatoria, vel dilatoria censetur reiecta per
processum ad vltiora. p.105.n.6
Exceptio declinatoria reicitur per processum ad vltio-
ra. p.372.n.87
Exceptiones impeditiue processus tolluntur per proces-
sum ad vltiora. p.86.n.16
Exceptio rei iudicata quando obstat. p.48.n.54
Excommunicatio non fertur contra debitorem ante mo-
ram, & culpam. p.350.n.25
Excommunicatio vigore Cameralis obligationis non fer-
tur nisi in subsidium. ibid.n.22
Excommunicatio contra extrahentes ab Ecclesia reos an
sit reservata Pontifici. p.64.n.38
Excommunicatus est incapax pensionis. p.421.n.8
Excommunicatus non facit fructus beneficii, vel pensio-
nis suos. p.421.n.17
Excommunicatus, vel hæreticus sepultus in loco sacro
polluit illum. p.153.n.30
Excommunicatus sepultus in loco sacro debet exhumari.
ibid.n.32
Excubiæ castri, & lustratio militiæ sunt onus personale.
p.287.n.24
Excussio bonorum debitoris, vbi fideiussor obligauit sua
bona cum clausula constituti. p.338.n.20
Excussio bonorum extra territorium existentium an sit
facienda. p.340.n.13
Excussio bonorum litigiosorum non requiritur. ibid.
num.16
Excussio bonorum eius, qui non est notoriè soluendo, non
est facienda. p.341.n.21
Excussio debitoris est necessaria antequam agatur hypo-
thecaria. p.339.n.2
Excussio debet fieri parte citata. ibid.n.3
Excussionem fuisse legitimè factam requiritur pronun-
ciatio. p.340.n.11
Excussio non potest opponi in iudicio possessorio. p.190.
num.22
Excussio non opponitur domino rei. ibid.n.21
Excussio licet fieri non debeat, tamen fideiussor potest
petere, vt fiat suis sumptibus. p.341.n.22
Excussio si malitiosè petatur, non est facienda. ibid.n.23
Excussio quid sit. p.339.n.5
Excussionis beneficium datur se constituenti pro alio
soluere. p.344.n.3
Exceptio fori debet allegari. p.235.n.34
Excommunicatio contra recurrentes ad laicos in causis
Ecclesiastici fori. p.236.n.52
Ex diuersis nihil infertur. p.370.n.70
Ex diuersis non fit illatio. p.226.n.39
Executio conformium sententiarum retardatur tribus ex-
ceptionibus. p.254.n.40
Executio fit etiam in bobus aratoriis de consuetudine, &
an sit verum. p.414.n.12
Executio fit priùs in mobilibus, & postea in stabilibus.
p.415.n.27
Executio non fit in bobus aratoriis, etiam in subsidium.
ibid. n.26
Executio non est facienda, etiam in Italia in rebus rusti-
calibus. p.413.n.10
Executio non fit in bonis clerico communibus sine iu-
dice Ecclesiastico. p.187.n.46
Executio piarum voluntatum ad quos Episcopos spectet.
p.27.n.16
Executio extra Diocesim quomodo fiat. p.282.n.14
Executiones laicorum non fiunt in Ecclesia, vel Cæme-
rio. p.96.n.84
Executio conformium sententiarum non retardatur. pag.
252.n.7
Executio temporalis quænam dicatur. p.253.n.23
Executio quo ordine fiat. p.301.n.10
Executione facta in bobus aratoriis, fieri debet illarum
restitutio. p.413.n.3

Executor piarum voluntatum est Episcopus originis.
p.28.n.23
Executor non potest excedere modum à testatore præ-
scriptum. p.311.n.70
Executor non debet admittere exceptiones ad merita
spectantes. p.302.n.8
Executores non possunt alienare. p.30.n.64
Executores testamenti clericus, & laicus conueniendi
sunt coram Ecclesiastico iudice. p.188.n.57
Executor Apostolicus procedens non seruata forma bre-
uis nulliter facit. p.221.n.1
Executoribus boues aratorios in pignus capientibus licet
resistit, & eos recuperare. p.413.num.11
Exempla declarant. p.137.n.33
Exempla non restringunt. p.137.n.32. & p.322.n.6
Exemplis non est iudicandum, sed legibus. p.226.n.35
Exemplum etiam scripturæ publicæ non probat, non ex-
hibito originali. p.419.n.32
Exempti à quo puniantur. p.293.n.31
Exemptionem Ecclesiis, & Clericis quis concesserit.
p.357.n.53
Exempti à quo visitentur. p.293.n.26
Exemptio concessa pro se, & successoribus intelligitur de
vniuersalibus. p.409.n.1
Exemptio ex titulo oneroso transit ad quemcumque.
p.412.n.9
Exemptio realis dicitur concessa rei determinatæ, & tran-
sit ad omnes. p.411.n.8
Exemptio respectu certæ rei quomodo transeat. ibid.n.6
Exemptio potest concedi à Pontifice, ne quis subiiciatur
alicui Episcopo. p.292.n.3
Exemptionis decimarum derogatio quomodo intelligen-
tur. p.147.n.17
Exemptio realis quæ dicatur. p.140.n.64
Exempti sunt coloni Ecclesiæ. p.137.n.16
Exempti sunt euentes ab Ecclesia pro parte sua. p.136.
num.14
Exemptio concessa venditori competit etiam emptori.
ibid. n.11
Exemptio Clericorum non potest tolli, aut minui statu-
tis, aut consuetudine laicorum. p.136.n.2
Exemptio bonorum clerici valet etiam ad priuilegium
fori. p.239.n.50
Exemptiones interpretantur ab obseruantia. p.410.n.10
Exemptus debet manuteneri in quasi possessione exem-
ptionis. p.409.n.2
Exemptus subiicitur Episcopo in executione piæ volun-
tatis. p.134.n.12
Ex facto ius oritur. p.214.n.1
Expectare dicitur, qui ad locum priùs peruenit. p.91.
num.19
Expedita bona sunt, quæ non detinentur per extraneos
possessores. p.341.n.19
Extensio potest fieri in materia legis nullum, C. de testib.
p.248.n.20.
Extensio potest fieri ex identitate rationis. ibid.n.25
Extensio non fit in odiosis. p.319.n.12
Extimi bona sunt obligata pro collectis. Vide, *Æstimi*.
Extinctum amplius non reuiuiscit. p.246.n.56
Extractio rei ab Ecclesia non fit sine licentia Episcopi.
p.63.n.33
Extrahentes ab Ecclesia reos, quas pœnas incurrant.
p.64.n.37
Extraneus in testamentis, quis dicatur. p.298.n.14

F

Facta non præsumuntur. p.209.n.3. p.301.n.3. p.395
n.71. & p.99.n.12
Facti euidentia quid probet. p.255.n.64
Facti obligatio est indiuidua. p.185.n.19
Factum proprium etiam iuratum potest impugnare alie-
nans

Index Rerum

- nans bona Ecclesiæ absque solemnitate. p.45.n.14
 Facultatiuus actus non inducit obligationem. pag.207.
 num.38
 Falcidia cessante legatarius potest capere possessionem
 rei legatæ ex sc. p.156.n.9
 Falcidia nõ detrahitur de legato ad pias causas. ibid.n.10
 Falsa causa, quando viriet sententiam. p.255.n.59
 Falsitas censetur commissæ ab eo, de cuius interesse agi-
 tur. p.169.n.34
 Falsitas commissæ in foro Ecclesiæ est inixti fori. p.47.
 num.3
 Falsitas extra acta commissæ à quo iudice puniatur. pag.
 248. num.15
 Falsitas nemini nocens punitur extra ordinem. p.249.
 num.29
 Falsitas non arguitur ex multiplicitate, vbi actus est rei-
 terabilis. p.24.n.31
 Falsitas non notoria non punitur à iudice non suo. pag.
 250. n.44
 Falsitas punitur à iudice non suo, non solum in teste, sed
 etiam in aliis. p.248.n.20
 Falsum non præsumitur commissum sine damno tertij, vel
 vtili proprio. p.162.n.58
 Fama, & mala vita inquisiti facit indicium contra eum.
 p.84.n.36
 Fama inconstans non facit indicium. p.72.n.133
 Fama orta post carcerationem non releuat. ibid. n.132
 Fama publica facit indicium contra diffamatos. pag.72.
 num.135
 Fama publica non facit indicium ad torturam. ibid. n.30
 Famæ publicæ debile testimonium. ibid.n.30
 Familia aggregata an veniat appellatione familiæ p.394.
 num.53
 Familia contentiue quando censetur vocata p.393.n.49
 Familia, domus, & agnatio idem significant. ibid. n.56
 Familia Episcopi titularis non subiicitur foro laicorum.
 p.159. n.6
 Familia Episcopi gaudet priuilegio fori, nec subiicitur
 statutis laicorum. p.127.n.14
 Familia iudicis secularis an possit arrestare Clericum, &
 eum spoliare armis. p.132.n.74
 Familia, domus, & agnatio idem significant. p.393.n.46
 Familia vocata habetur ratio agnationis conseruandæ.
 p.396.n.79
 Familia vocata quando tantum descendentes censentur
 vocati. p.393.n.47
 Familiæ, domus, & nomen agnationis idem important.
 p.141. n.3
 Familiæ esse, & eiusdem nominis paria sunt. p.143.n.25
 Familiæ identitas probatur ex eodem nomine, & cogno-
 mine. p.394.n.56
 Familiæ identitas probatur, vbi concurrit identitas cog-
 nominis, & armorum. p.141.n.3
 Familiæ identitas præsumitur ob identitatem cognomi-
 nis. p.143. n.26
 Familiæ nomen accipitur contentiue absque dubio,
 quando testator non habet prolem. p.141.n.4
 Familiæ relictum comprehendit etiam non coniunctos
 sanguine. p.143.n.16
 Familiæ relictum non admittit, vt vnus possit eligi, alio
 prætermisso. p.145.n.45
 Familiæ sub nomine an comprehendatur fœmina. p.395.
 n.76
 Familiam voluisse conseruare censetur testator, qui man-
 dat hæredi sua deferre insignia. p.151.n.24
 Familiam possunt habere Episcopi armatam. p.259.n.25
 Familiares Clericorum an gaudeant priuilegio fori. pag.
 129. n.37
 Familiares Episcopi gaudent beneficio fori ex speciali
 gratia. p.128.n.28
 Familiaritas quomodo probetur. p.127.n.13
 Famulus Clerici quando gaudeat eiusdem foro. ibid.n.39
 Famulus non acquirit domicilium, vbi seruit. p.403.n.16
 Famulus pupilli probat pro tutore, & è contra. Vide
 verb. *Pupillus*.
 Farinacius declaratur. p.429.n.68
 Fenestra habet causam continuam. p.166. n.20
 Fenestræ in pariete communi non penetrantes indicant
 cuius sit paries. ibid. n.27
 Fenestram non licet facere in muro communi. ibid.n.28
 Ferro viam aperit, qui per contraria transit. p.175.n.32.
 & p.196. n.12
 Festos dies non obseruantes à quo iudice puniendi. p.93.
 num.40
 Feuda alienari possunt secundum consuetudinem Man-
 tuanam. p.334. n.33
 Feuda inferiora, & sine dignitate diuidi possunt. p.280.
 num.18
 Feuda transitoria ad extraneos transeunt ad fiscum. pag.
 334. n.35
 Feudali in causa dominus est Iudex competens, etiam Ec-
 clesiæ. p.110. n.72
 Feudatarius an cadat ob pacta non seruata. p.19. n.84
 Feudatarius dicitur ingratus, qui non seruat pacta. p.280.
 num.10
 Feudi dominus potest redimere feudum pro eodem pre-
 tio ab altero oblato. p.384.n.61
 Feudi portione potest vnus priuari, & alter non. p.280.
 num.13
 Feudi portio caducata deuoluitur ad dominum, non ad
 consortes. ibid. n.16
 Feudo alienato extinguitur concessio feudi. p.108.n.42
 Feudo ab an valeat argumentum ad emphyteusim. p.110.
 num.73
 Feudum alienatum si dominus consenserit, non fit cadu-
 cum. p.380. n.2
 Feudum an transeat ad dominum, vel ad fiscum, publicatis
 vassalli bonis. p.334. n.36
 Feudum aperitur domino confiscatis vassalli bonis. pag.
 335. n.37
 Feudum deuoluitur ob pacta non seruata cum domino.
 p.279. n.1
 Feudum ex consuetudine fit diuisibile. p.280.n.19
 Feudum est contractus stricti iuris. p.386.n.82
 Feudum francatione extinguitur. p.333.n.9
 Feudum maius cum dignitate diuidi non potest. p.280.
 num.17
 Feudum qua ratione prohibeatur alienari. p.382.n.30
 Feudum si alienatur saluo assensu domini, an liceat pœ-
 nitere. p.212.n.44
 Fictio pro veritate reputatur. p.114.n.127
 Fideicommissio grauatus an possit dici rerum dominus.
 p.263. n.9
 Fideicommissario non licet arbores cedere pro vsu suo.
 ibid.n.6
 Fideicommissarius habet etiam iuspatronatus, quando
 non deducitur Trebellianica. p.6.n.49
 Fideicommissarius hæres quænam capiat. ibid.n.46
 Fideicommissarius non acquirit iura, & actiones, nisi post
 restitutionem. p.318.n.17
 Fideicommissarius non potest ingredi possessionem alio
 possidente. p.336.n.21
 Fideicommissarius non potest alienare. p.263. n.2
 Fideicommissarius potest auocare bona à quocumque.
 p.203.n.117
 Fideicommissarius potest cedere arbores verustas. p.265.
 num.46
 Fideicommissarius potest solum nancisci possessionem
 bonorum, quæ grauatus possidebat tempore mortis.
 p.336. n.23
 Fideicommissarius quando possit capere iuspatronatus.
 p.7.n.62
 Fideicommissarius succedit fideicommittenti, non grau-
 to. p.203. n.118
 Fideicom

Notabilium.

- Fideicommissarius vniuersalis tenetur stare locationi factæ à grauato. p.335.n.3
- Fideicommissi fructus compensantur in dote, quam fœmina præterdit. p.285.n.11
- Fideicommissi inductio est odiosa. p.348.n.25
- Fideicommissi successio defertur proximiori. p.317.n.5
- Fideicommissum absolutum resultat ex prohibitione de non alienando. p.202.n.115
- Fideicommissorum successio regulatur prout ab intestato. p.317.n.4
- Fideicommissum absolutum quando resultet ex prohibitione alienationis. p.78.n.24
- Fideicommissum admittit ius accrescendi data coniunctione. p.317.n.12
- Fideicommissum allegans debet illud probare. p.76.n.1
- Fideicommissum censetur inductum ex illa ratione, vt bona maneat in familia. p.77.n.19
- Fideicommissum coniecturis inducitur. p.79.n.32
- Fideicommissum est, si vnus instituitur, & post eius mortem alter. p.77.n.14
- Fideicommissum extenditur ex ratione expressa. p.79.n.37
- Fideicommissum familiæ admittit, qui proximo gradu sunt. p.317.n.6
- Fideicommissum fauore descendendum ordinatum comprehendit omnes in infinitum. p.78.n.30
- Fideicommissum non extare in dubio dicendum est. pagin.348.n.24.
- Fideicommissum non extenditur de casu ad casum. p.76.n.7
- Fideicommissum particulare dicitur omnium stabilium. p.151.n.27
- Fideicommissum perpetuum censetur inductum institutis omnibus descendens in perpetuum. p.76.n.10
- Fideicommissum perpetuum, & reciprocum solum conseruat bona in familia. p.78.n.25
- Fideicommissum potest alienari pro dotandis fœminis, etiam si pater consumpserit suas quartas. p.285.n.8
- Fideicommissum inducitur ex coniecturis. p.326.n.35
- Fideicommissum potius inducitur quàm superfluitas. ibid. num.46
- Fideicommissum principale quandoque cessat manente illo quod ex prohibitione resultat. p.79.n.40
- Fideicommissum quando sit odiosum, vel fauorabile, & extendendum. p.325.n.33
- Fideicommissum fauorabile, & extendendum. p.326.n.34
- Fideicommissum quomodo præsumatur, vel non. p.348.n.21
- Fideicommissum successuum quando resultet inter plures institutos. p.77.n.12
- Fideicommissum successuum quomodo inducatur. ibid. num.18
- Fideicommissum inter vocatos collectiue quando præsumatur. p.78.n.20
- Fideiussio est medicina sequestri. p.302.n.8
- Fideiussor quando citandus sit, vt contra eum agatur. p.340.n.10
- Fideiussor sæpè minùs obligatur, quàm principalis. p.330.n.24
- Fideiussoris, & principalis eadem videtur obligatio. ibid. num.25
- Fides non facit fidem. p.314.n.27
- Filia dotata pro omni eo, quod etiam excluditur à bonis maternis. p.321.n.19
- Filia dotata ex bonis maternis ad ea ampliùs non habet regressum. ibid. n.21
- Filia dotata congruè supplementum non petit. p.343.n.2
- Filia, & mater sunt correlatiua. p.320.n.11
- Filia fideicommittentis transmittit ius dotis, quod habet in bonis fideicommissi. p.285.n.2
- Filia non est educanda apud matrem transeuntem ad secunda vota. p.362.n.32
- Filiatio, & legitima probatur per tractatum. p.411.n.2
- Filiatio quando debeat plenè probari. p.412.n.14
- Filiatio quomodo probetur. p.38.n.11
- Filij positi in conditione sunt vocati, & quando. p.151.n.21
- Filij in conditione positi in fideicommissio particulari censentur vocati. ibid. n.23
- Filij Hebræorum, si baptizentur etiam ante vsum rationis, non sunt restituendi præsentibus. p.226.n.36
- Filij præsentis nuptiis parentum videntur illis consentire. p.321.n.17
- Filiorum appellatione fœminæ non continentur, stante statuto fœminarum exclusiuo. p.307.n.4
- Filiorum appellatio quid comprehendat. p.308.n.13
- Filiorum appellatione veniunt tam masculi, quàm fœminæ. p.307.n.1
- Filiorum nomine non continentur fœminæ, vbi tractatur de conseruanda agnatione. ibid. n.6
- Filios aut descendentes extare non præsumitur. p.35.n.48
- Filius alienans rem prohibitam alienari priuatur etiam legitima. p.230.n.14
- Filius est: ergo hæres, non est verum, & quomodo. p.291.n.13
- Filius familias ligatur statuto de compromissis. p.351.n.4
- Filius familias non potest facere actus iudiciales. ibid. n.12
- Filius imputat in detractiones, quod soluendum est ex causa eius delicti. p.412.n.16
- Filius quando cogat patrem ad eum emancipandum pag. 431.n.7
- Filius tenetur patienter sustinere iniurias patris, & quomodo. ibid. n.8
- Filius debet impetrare veniam, si velit cogere patrem ad emancipationem. ibid. n.9
- Filius ex quibus causis possit cogere patrem ad eum emancipandum. ibid. n.26
- Filius maledicens patri potest exhæredare. ibid. n.27
- Filius quando possit petere alimenta extra domum patris. ibid. n.29
- Filius præponitur patri si iustam foueat causam. p.432.n.34
- Filius debet obedire parentibus. ibid. n.35
- Filius natus ex vxorato, & soluta est incapax paternorum bonorum. p.38.n.15
- Filius spurius esse quomodo probetur. ibid. n.12
- Filius vxorati, & solutæ an dicatur spurius. p.179.n.83
- Finis generalis restringitur à causa. p.102.n.52
- Fisci iura non potest tertius opponere, nisi fisco volente. p.197.n.24
- Fisci ius nemini licet allegare. p.298.n.30
- Fisci ius nemo potest opponere. p.174.n.24
- Fisco non præjudicant pacta priuatorum. p.147.n.20
- Fiscus non appellat de consuetudine ab absoluteione rei. p.75.n.156
- Fiscus non appellat à decreto reum esse restituendum Ecclesiæ. p.429.n.66
- Fiscus non solet appellare. ibid. n.65
- Fiscus non aufert ab incapaci. p.181.n.108
- Fiscus quando auferat ab indigno, & incapaci ibid. n.114
- Fiscus solus ab indigno aufert. p.174.n.23
- Fœmina excludit substitutum, facta filiis substitutione. p.307.n.3
- Fœmina exclusa à statuto habet alimenta tanquam fructus legitimæ. p.239.n.42
- Fœmina exclusa per statutum non censetur exclusa per testatorem, & quomodo. p.308.n.8
- Fœmina non debet simul frui alimentis, & fructibus dotis. p.239.n.38
- Fœmina non conseruat agnationem. p.308.n.16
- Fœmina non excluditur à fideicommissio nisi sit exclusa ab hæreditate grauati. ibid. n.9
- Fœmina non potest admitti ad relictum familiæ nisi durante eius familia. p.290.n.8
- Fœminæ

Index Rerum

- Fœminæ* alimentari debent, antequam maritentur. p. 239. num. 37
- Fœminæ* dicuntur institutæ filiis institutis. p. 307. n. 2
- Fœminæ* in succedendo non excluduntur à Clericis, si eis statuta non profunt. p. 237. n. 13
- Fœminæ* non comprehenduntur in patronatu gentilitio. p. 396. n. 78
- Fœminæ* non veniunt appellatione verborum in verbis dispositivis. p. 307. n. 5
- Fœminæ* regulariter veniunt appellatione filiorum, etiam in dispositivis. p. 308. n. 12
- Fœminæ* non excluduntur per extraneum. ibid. n. 11
- Fœminæ* plus solent diligere fœminas, quàm masculos filios. p. 155. n. 24
- Fœminæ* spe lucri se prostituunt. p. 176. n. 54
- Fœminæ* appellatione filiorum veniunt, vbi non extat coniecturæ in contrarium. p. 308. n. 7
- Fœminæ* sunt quasi folia arborum. p. 395. n. 77
- Fœminis* non vocatis in institutione, neque in substitutione censentur vocatæ. ibid. n. 18
- fœminis* vocatis non potest dici, neque agi de conseruatione familiæ. ibid. n. 17
- Forenses* non continentur in dispositione vocante agnatos. p. 202. n. 116
- Forenses* comprehenduntur etiam in fideicommissio familiæ. p. 145. n. 43
- Forenses* quandoque possident stabilia, & tamen forenses sunt. p. 200. n. 69
- Forenses* sunt incapaces stabiliū. p. 197. n. 31
- Forensi* debetur æstimatione, quando non potest habere stabilia sibi relicta. ibid. n. 25
- Forensi* solus fiscus potest opponere capacitatem. p. 197. num. 23
- Forensis* an possit alienare in forensem non obstante statuto. p. 295. n. 27
- Forensis* non auditur in iudicio nisi data fideiussione. ibid. num. 20
- Forensis* probatur esse, qui non probat se ciuem. p. 301. num. 3
- Forensis* fideiubere debet de iudicio sisti, & iudicatum soluendo. ibid. n. 1
- Forensis* habilitatus potest acquirere stabilia. p. 298. n. 21
- Forensis* non ligatur statuto prohibente relinquere vxorē. p. 331. n. 7
- Forensis* paratus ciuis effici, est capax stabiliū. p. 298. num. 28
- Forensis* per annum potest rem stabilem retinere. ibid. num. 23
- Forensis* potest alienare in forensem. p. 299. n. 37
- Forensis* potest consequi æstimationem rei stabilis sibi relicta. ibid. n. 35
- Forensis* potest retinere rem stabilem parui valoris. pag. 298. n. 35
- Forensis* potest conueniri in loco ratione bonorum. pag. 197. n. 19
- Forensis* succedere volens probare debet habere qualitates statuti. p. 198. n. 35
- Fori* beneficium quando habeat clericus. p. 130. n. 51
- Forma* est indiuidua. p. 314. n. 26
- Forma* quando impleatur per æquipollens. ibid.
- Forum* sortiri, & statutis ligari paria sunt. p. 316. n. 15. & p. 331. n. 8
- Forum* sortiri, & statutis ligari paria esse quomodo intelligatur. p. 107. n. 27
- Forum* sortiri possumus ratione rei, & personæ. ibid. n. 34
- Forum* sortitur quis ratione rei sitæ. p. 267. n. 15
- Forum* Dei, & forum Cæsaris quomodo idem sint. p. 42. num. 76
- Forum* conscientia, & forum æqui, & boni. p. 197. n. 29
- Forum* Dei, & forum Cæsaris an sint idem, & quomodo. p. 202. n. 103
- Fractura* carcerum auget indicium ad torturam. p. 88. n. 16
- Frangens* carceres sine conspiratione, non habetur pro confesso. ibid. n. 14
- Frangens* carceres ad fugam fingitur delictum fateri. pag. 87. num. 6
- Francare* quid sit. p. 333. n. 10
- Frater* tenetur communicare acquisita, dum administrat. p. 101. n. 37
- Frates* tertij ordinis S. Francisci subiiciuntur foro, & statutis laicorum. p. 117. n. 3
- Fratres* diuidentes debent esse cauti in reseruando sibi seruitutem. p. 304. n. 7
- Fratres* mantellati, seu tertij ordinis vbi debeant accipere sacramenta. p. 118. n. 7
- Fratres* quando præsumantur socij omnium bonorum. p. 99. n. 26
- Fratres* S. Augustini non possunt dare in emphyteusim, nisi ad duas generationes. p. 374. n. 116
- Frater* alit sororem, donec maritetur. p. 239. n. 40
- Fratrum* filij non concurrunt cum patruo, nisi in successionē patrum. p. 312. n. 2
- Fratrum* Tertiariorum regula est approbata. p. 117. n. 2
- Fraudibus* obuiandum est. p. 255. n. 67
- Fraus* de contractu ad contractum quomodo dicatur. p. 53. n. 4
- Fraus* difficile probatur. ibid. n. 19
- Fraus* facile præsumitur inter coniunctos in præiudicium tertij. ibid. n. 17
- Fraus* manifestatur sæpè, dum occultatur. p. 53. n. 16
- Fraus* potest committi tacendo. p. 248. n. 17
- Fraus* non est sine dolo. p. 314. n. 36
- Frequentius* quæ accidunt, disposita censentur. pag. 244. num. 35
- Fructus* terræ non potest semper esse vniformis. p. 48. n. 51
- Fructus* dicuntur etiam rerum mobilium. p. 243. n. 12
- Fructus* dicuntur strictè, qui sunt naturales. ibid. n. 10
- Fructus*, & redditus idem sunt. ibid. n. 7
- Fructus* non veniunt in remedio reintegranda. p. 366. n. 19
- Fructus* quando debeantur tantum à die litis contestata. p. 371. n. 77
- Fructus* quando in Trebellianicam imputentur. pag. 412. num. 18
- Fructus* percipiens procuratorio nomine non possidet. p. 419. n. 31
- Fructus* probantur coniecturis. p. 359. n. 53
- Fructus* rei probantur à consuetis. ibid. n. 51
- Fructus* rei malè alienatæ debent restitui Ecclesiæ à die spoliij. p. 371. n. 72
- Fructus* omnis consistit in redditu. p. 243. n. 8
- Fructuarius* quando possit succidere arbores suas. p. 264. num. 23
- Fructuarius* quomodo possit cedere arbores pro suo vsu. p. 265. n. 57
- Fructuarius* vitiosè possidens an teneatur ad cautionem. p. 392. n. 30
- Fructuum* nomine continentur omnia emolumenta. pag. 243. n. 11
- Frustra* expectatur, cuius euentus nihil operatur. p. 326. num. 45
- Fuga* facit indicium delicti. p. 84. n. 37
- Fugiens* ex fracto carcere habetur pro confesso, & quando. p. 87. n. 5
- Fundamento* deficiente corrui ædificatum. p. 154. n. 12
- Foundationi*, seu qualitati eius an possit Episcopus derogare cum consensu patroni. p. 9. n. 90
- Foundationis* tenor est attendendus. p. 393. n. 43
- Fundator* beneficij potest apponere condiciones iuri communi contrarias. p. 275. n. 48
- Fundator* censetur reseruare patronatum pro se, & omnibus hæredibus. p. 4. n. 23
- Fundator* potest se ipsum præsentare, & quomodo. p. 296. num. 13
- Fundator* quis dicatur. ibid. n. 15
- Funeris*

Notabilium.

Funeris impensa in primis deducenda. p. 344. n. 13
 Fur an debeat puniri in loco delicti, vel ubi reperitur, sit distinctio. p. 123. n. 7
 Fur an remittendus ad iudicem delicti facta requisitione. p. 125. n. 4
 Fur captus Romæ pro facto alibi commisso non remittitur ad locum delicti. p. 124. n. 26
 Fur censetur prorogare iurisdictionem iudicis, in cuius territorium rem furtivam perducit. ibid. n. 19
 Fur confugiens ad Ecclesiam cum re furata, tutus est. p. 125. n. 34
 Fur contrectans rem alienam, si in itinere mutet conditionem, punitur in loco ubi reperitur. p. 124. n. 21
 Fur contrectans rem ad laicum locum, punitur poena illius loci, vel originis. ibid. n. 22
 Fur contrectans solum punitur à suo iudice competenti. ibid. n. 25
 Fur contrectans res furatas ad Ecclesiam, potest à iudice Ecclesiastico puniri. p. 125. n. 32
 Fur cum re furata potest extrahi ab Ecclesia, & à iudice Ecclesiastico puniri. ibid. n. 35
 Fur cum re furata potest extra ordinem puniri, ubi inuentus est. p. 124. n. 29
 Fur deprehensus in Ecclesia, & ab ea extractus, est Ecclesiæ restituendus. p. 125. n. 34
 Fur in loco, ubi cum furto reperitur, nullo modo potest puniri. p. 124. n. 28
 Fur in omni loco potest cogi ad rem ablatam, vel pretium restituendum. p. 123. n. 12
 Fur inuentus cum re furata in loco, ubi non est aliàs subditus, potest puniri. p. 122. n. 1
 Fur mittendus in exilium à loco, unde cum re furata se transtulit. p. 124. n. 27
 Fur non potest puniri criminaliter in loco, ubi portauit pretium rei furatæ. p. 123. n. 13
 Fur non remittitur ad iudicem originis, vel delicti sine requisitione. p. 125. n. 39
 Fur potest extrahi ab Ecclesia, ut ei auferatur res furata. ibid. n. 8
 Fur potest puniri ubi inuenitur, etiamsi non posset puniri in loco delicti. p. 124. n. 22
 Fur potest puniri, ubi cum re inuenitur, etiamsi per momentum illic maneat. p. 123. n. 8
 Fur potest puniri à iudice cuius iurisdictionem prorogauit. p. 124. n. 18
 Fur rem furtivam ad Ecclesiam deducens, prorogat iurisdictionem iudicis Ecclesiastici. p. 125. n. 36
 Fur transiens eodem die ad alium locum cum re furata, ibi potest puniri. p. 123. n. 14
 Fur vagus quis sit, & ubi puniatur. p. 124. n. 17
 Fur ubique potest arrestari, ut rem domino restituat. p. 123. n. 10
 Fur ubique potest puniri, si resistit domino suam rem recuperanti. ibid. n. 11
 Fures plurimi fuere suspensi in loco, ubi cum re furata sunt inuenti. p. 122. n. 2
 Furtivam rem celans punitur poena stellionatus. p. 125. n. 31
 Furtum commissum in confinibus duarum Ciuitatum, in utroque loco an possit puniri. p. 124. n. 15
 Furtum cum rapina in omni loco quomodo possit puniri. ibid. n. 22
 Furtum non potest puniri in loco, ubi fur inuenitur cum re furata, si non est subditus. p. 122. n. 6
 Furtum vnum est, licet res ad diuersa loca contrectetur. ibid. n. 5
 Futuri tēporis tractus non spectat ad iudicem. p. 265. n. 47

G

Gabella an sit soluenda, declarat consuetudo. p. 138. num. 40
 Gabella tota regulariter spectat ad emptorem. p. 136. n. 5
I.B. Ciarlinij controu. for. Tom. I.

Gabella est onus reale. p. 137. n. 18
 Gabella non est soluenda, ubi est consuetudo non soluenti etiam non præscripta. ibid. n. 10
 Gabellæ onus non augeat rei pretium. p. 218. n. 53
 Gabellæ soluendæ onus in venditione an arguat vsuram cum pacto retrouendendi ibid. n. 50
 Gabellæ statuto non comprehenduntur Ecclesiastici. pag. 136. num. 4
 Gabellæ statuto non comprehenditur emptor fructuum Ecclesiæ, aut Clerici. p. 136. n. 8
 Gabellam nemo potest exigere, nisi adsit consuetudo. pag. 137. n. 20
 Gabellam solvunt emptores fructuum Ecclesiæ, si aliò volunt transferre. p. 236. n. 13
 Gabellam tenetur soluere emens à fisco, licet fiscus sit exemptus. ibid. n. 6
 Gabellam tenentur soluere coloni Ecclesiæ. p. 137. n. 19
 Generatio cū dictione, *ipsius*, à quo incipiat. p. 374. n. 124
 Generationis nomine comprehenditur primus acquirens. ibid. n. 123
 Generi per speciem derogatur. p. 24. n. 38
 Giurba quomodo intelligendus sit. p. 93. n. 41
 Grandinis casus frequens. p. 244. n. 34
 Gratia est in primis iustificanda. p. 333. n. 2
 Gratia iustificata debet executioni demandari. p. 204. n. 6
 Gratia nemini præiudicialis latè interpretantur. p. 208. num. 57
 Gratia non vitatur, si impetrans dignitatem dicat esse officium. p. 208. n. 58
 Gratia obreptitia, quando sit nulla ipso iure. p. 29. n. 36
 Gratia subreptitia nihil valet. p. 204. n. 3
 Gratia vitatur per subreptionem. p. 129. n. 35
 Gratianus damnatur. p. 192. n. 13
 Grauari potest omnis commodum recipiens à testatore. p. 297. n. 10

H

Habilia cætera præsumuntur, cum de vno quærimus. p. 88. n. 11. & p. 57. n. 69
 Habilia omnia supponuntur, si de aliquo quæramus. pag. 275. n. 45
 Habilitas concessa forensi ad acquirendum quando ei profit. p. 298. n. 24
 Habilitas an sufficiat, si superueniat actui, qui requirebatur. p. 201. n. 90
 Habilitatio forensis ante iudiciū motū, eum inuat. ibid. n. 26
 Habilitationis tempus retrahitur. p. 298. n. 29
 Habilitatus fingitur ab initio fuisse habilis. ibid. n. 27
 Habitans alibi non potest sustinere onera personalia pag. 198. n. 49
 Habitans idem est, quod subiectus. p. 315. n. 2
 Habitans in territorio dicitur habitare etiam in ciuitate. ibid. n. 7
 Habitans præsumitur ciuis loci, ubi habitat. p. 199. n. 55
 Habitare qui dicantur. p. 198. n. 46
 Habitum Clericalem non deferens perdit beneficium fori sine alia monitione. p. 194. n. 49
 Habitus clericalis reassumptio quando profit, vel non. p. 273. n. 24
 Habitus clericorum an sit determinatus à iure. p. 130. n. 54
 Habitus, & reputatio faciunt præsumere clericatum. ibid. n. 53
 Habitus ostendit qualis sit illum gestans. p. 127. n. 5
 Hebræi efficiuntur de foro Episcopi ratione delicti. pag. 228. n. 69
 Hebræi non sunt permittendi, ut videant eorum filios ad fidem conuersos. p. 226. n. 42
 Hebræi quibusnam poenis possint puniri à iudice Ecclesiastico. p. 159. n. 17
 Hebræorum filij non possunt baptizari, nisi habeant duodecim annos. p. 223. n. 6
 Hebræus

Index Rerum

- Hebræus cognoscens Christianam, vel è contra, graui
pœna punitur. p.227.n.54
- Hebræus indiciatus de vsura potest torqueri. p.159.n.20
- Hebræus rem habens cum fidei, punitur, sicut etiam fi-
delis. p.227.n.55
- Hærede nemo caret. p.14.n.15
- Hæredes habitantes vbi habitat testator, censentur ma-
gis dilecti. p.246.n.70
- Hæredes obligati in solidum, etiam ipsi in solidum tenen-
tur. p.186.n.22
- Hæredes non tenentur dare incapaci. p.199.n.57
- Hæredes sanguinis propriè sunt successores. p.3.n.8
- Hæredi sine filiis decedenti facta substitutio filiis extan-
tibus euanesceat, licet decedant. p.347.n.9
- Hæredi quando competant omnia iura possessionaria. p.404
num.13
- Hæredis nomen in quibus verificetur. p.4.n.31
- Hæredis nomen quid differat à successore, & bonorum
possessore. ibid.n.29
- Hæredis nudum nomen ad multum prodest. p.7.n.60
- Hæreditas adita ampliùs non est hæreditas. p.311.n.9
- Hæreditas continet vniuersa. p.196.n.13
- Hæreditas non adita non transmittitur. ibid.n.9
- Hæreditas non potest dari ex die, vel ad diem. p.404.n.9
- Hæreditatis petitio præscribitur spatio 30. annorum.
p.24.n.43
- Hæredum appellatio quando restringatur ad hæredes
sanguinis. p.35.n.50. & p.79.n.38
- Hæredum mentio vbi non fit, pactum est personale. p.36.
num.65
- Hæredum non mutat conditionem obligatio. p.187.n.51
- Hæres testatoris, vel sui qui dicantur. p.4.n.32
- Hæres cum beneficio inuentarij soluit legata annua ex
fructibus. p.243.n.21
- Hæres debet censi grauatus minùs, quàm fieri possit.
p.150.n.12
- Hæres debet probare mutatam esse testatoris volunta-
tem. p.310.n.9
- Hæres extraneus non constituitur in possessione sine na-
turali apprehensione. p.419.n.21
- Hæres immixtus ex testamento, manutenendus est. p.418.
num.13
- Hæres immixtus cum clausula, sine præiudicio, an acqui-
rat possessionem. ibid.n.7
- Hæres qui fecit actus, qui circa nomen hæredis fieri non
possunt. p.326.n.48
- Hæres fideicommissarius an capiat ius patronatus. p.6.
num.42
- Hæres fideicommissus grauatus est interim plenè proprie-
tarius. p.263.n.10
- Hæres say situs est manutenendus. p.417.n.2
- Hæres suus continuat in possessione sine apprehensione.
p.419.n.22
- Hæres grauatus fideicommissus, quæ restituat. p.6.n.59
- Hæres habet titulum etiam in re alteri legata. p.9.n.83
- Hæres habet titulum in vniuersa hæreditate. p.198.n.41
- Hæres institutus in re certa quid capiat. p.6.n.64
- Hæres non tenetur dare legatum incapaci, etiam in foro
conscientiæ. p.202.n.104
- Hæres particularis quando capiat vniuersa. p.7.n.65
- Hæres pœnam non incurrit negando legatum incapaci.
p.178.n.69
- Hæres potest alienare bona fideicommissi ob æs alienum
testatoris. p.231.n.47
- Hæres quilibet potest soluere ratam. p.187.n.42
- Hæres quomodo pœnam incurrat non exequendo lega-
ta infra annum. p.157.n.22
- Hæres succedit in vniuersum ius defuncti. p.98.n.1
- Hæres tenetur luere rem alienam legatam. p.297.n.7
- Hæres tenetur stare locationi factæ à defuncto. p.335.n.2
- Homicida causalis gaudet immunitate Ecclesiæ. p.88.n.18
- Homicida deliberatus an possit vbiq; puniri. p.74.n.147
- Homicida præmeditatus an gaudeat immunitate Eccle-
siæ. p.73.n.138
- Homicida præsumitur, qui cum armis visus est egredi à
domo, vbi est cadauer. p.81.n.7
- Homicidium deliberatum potest stare sine prodicione.
p.73.n.136
- Homicidium ex rixa quando præsumatur. p.71.n.111
- Homicidium non est assassinium, nisi fiat de mandato
alterius. p.69.n.92
- Homicidium, vel mutilatio in Ecclesia non gaudet im-
munitate. p.91.n.15
- Honestè, vel commodè quæ fieri non possunt, dicuntur
impossibilia. p.86.num.7
- Hospitale, & oratorium an censeatur fundatum aucto-
ritate Episcopi. p.121.n.41
- Hospitale carens Ecclesia, & Campanili, dicitur laicale.
p.423.n.1
- Hospitalis profani multa signa. ibid.n.2
- Hospitale laicorum non gaudet immunitate Ecclesiasti-
ca. p.424.n.3
- Hospitale Episcopi auctoritate fundatum dicitur locus
Religiosus. ibid.n.5
- Hospitale Ecclesiasticum gaudet immunitate Ecclesia-
rum. ibid.n.7
- Hospitalis Rector non durat ultra triennium. p.424.n.8
- Hospitale dicitur religiosum si Episcopus ei deputat Re-
ctorem. ibid.n.9
- Hospitale est profanum si in eo Episcopus nunquam exer-
cuit iurisdictionem. p.424.n.10
- Hospitale profanum nemo potest impetrare ab Episcopo.
ibid.n.11
- Hospitalis Religiosi signum est Ecclesia, & Campanile.
ibid.n.12
- Hospitale Religiosum potest esse sine Ecclesia. ibid.n.13
- Hospitale profanum non potest habere Ecclesiam vel al-
tare. p.424.n.16
- Hospitale merè laicale, an possit visitari ab Ordinario.
p.425.n.18
- Hospitale merè sæculare potest destrui, & renouari.
ibid.n.19
- Hospitale laicorum non est capax legatorum. ibid.n.20
- Hospitalis bona, an possint alienari absque solemnitati-
bus. p.425.n.21
- Hospitale tenetur ad onera ordinaria. ibid.n.22
- Hospitale religiosum non soluit onera extraordinaria.
ibid.n.23
- Hospitale vbi est modica hospitalitas, adhuc est reli-
giosum. ibid.n.24
- Hospitale efficitur Religiosum ex consensu Episcopi sub-
sequenti. p.425.n.25
- Hospitale dicitur Religiosum si intulatur sub nomine
alicuius Sanctorum. ibid.n.26
- Hospitale est eiusdem naturæ cum eo in cuius locum
subrogatur. ibid.n.25
- Hospitale alienans contra mentem defuncti priuatur
hæreditate. p.230.n.13
- Hospitalia existentia sub protectione Ducum possunt vi-
sitari ab Episcopo. p.289.n.2
- Hypothecaria actio cessat, vbi adsunt bona debitoris.
p.339.n.6
- Hypothecaria actio est indiuidua. p.126.n.23

I

- Identitas bonorum quomodo probetur. p.36.n.67
- Identitas probatur coniecturis. ibid.n.71
- Identitas duabus demonstrationibus probatur. ibid.n.69
- Ignorantia iuris an excuset alienantes feudum sine con-
sensu domini. p.381.n.9
- Ignorantia in facto proprio non cadit. p.313.n.3
- Illegitimus dicitur quis donec doceatur de legitimatio-
ne. p.35.n.55
- Immissio

Notabilium.

Immissio non est danda fideicommissario, non citato possessore. p. 336. n. 20
 Immobile bonorum successor debet habere multas qualitates. p. 199. n. 52
 Immunis res vendita à Principe transit cum exemptione. p. 409. n. 4
 Immunitas bonorū Ecclesiæ est de iure diuino. p. 356. n. 47
 Immunitas conceditur bonis etiam per Clericos, vel Ecclesias acquirendis. p. 353. n. 10
 Immunitas Ecclesiæ non prodest illi, qui existens in Ecclesia occidit stantem extra. p. 85. n. 48
 Immunitas Ecclesiarum est de iure positiuo, secundum aliquos. p. 61. n. 11
 Immunitas Ecclesiarum non potest tolli per quancumque cautelam. p. 358. n. 58
 Immunitas quanto tempore præscribatur. p. 410. n. 12
 Immunitas realis transit ad quemcumque successorem. p. 409. n. 5
 Immunitas transit ad singularem successorem in beneficia Principis. ibid. n. 3
 Immunitate Ecclesiæ non priuatur reus, nisi plenè probetur eius delictum. p. 81. n. 2
 Immunitate non gaudet reus in octo casibus. p. 61. n. 5
 Immunitate Ecclesiæ gaudent non solum loca sacra, sed etiam Religiosa. p. 424. n. 4
 Immunitas competit omnibus locis pijs. ibid. n. 6
 Immunitate nemo priuatur nisi fiscus plenè probeat delictum exceptum. p. 426. n. 30
 Immunitate Ecclesiastica est vtendum etiam in dubio. p. 429. n. 62
 Immunitas seruanda est reo, non obstante sententia Episcopali. ibid. n. 70
 Immunitatem Ecclesiarum violantes sunt excommunicati. p. 139. n. 59
 Immunitatem, vel libertatem Ecclesiæ violantes à solo Pontifice absoluantur, etiam in dubio. p. 64. n. 39
 Impeditum non esse, vel impedimentum tollere posse paria sunt. p. 329. n. 2
 Impeditus non dicitur, qui impedimentum remouere potest. ibid. n. 1
 Impeditus sine suo dolo euitat poenam. ibid. n. 3
 Impensa in re spectat ad eū, qui habet fructus. p. 263. n. 5
 Imperator non potest tollere iurisdictionem Ecclesiæ. pagin. 91. n. 21
 Impositio per as, & libram, ad quos transeat. p. 356. n. 40
 Imprecationes parentum sæpe nocent filiis etiam immeritis. p. 431. n. 14
 Impuberes testes probant, si alij non possunt haberi. p. 83. n. 34
 In alternatiuis electio est debitoris. p. 204. n. 21
 Incapaci debetur legatum in foro conscientie. p. 38. n. 8
 Incapaci quilibet potest opponere incapacitatem. p. 200. num. 83
 Incapacis portio crescit hæredi capaci. ibid. 68
 Incapacis portionem capit cohæres. p. 197. n. 18
 Incapax efficitur capax ratione socij, vel cohæredis. ibid.
 Incapax non habet ius retentionis. p. 181. n. 117
 Incapax non potest capere causam conditionis implendæ. p. 332. n. 19
 Incidens quæstio facit iudicem, qui non erat. p. 250. n. 55
 Inclaris non est locus coniecturis. p. 76. n. 9. p. 199. n. 53. & p. 252. n. 22
 Inclaris nullus est locus coniecturis. p. 431. n. 9
 Inclusio vnius est exclusio alterius. p. 15. num. 31. p. 180. n. 106 p. 234. n. 14. & p. 263. n. 18
 Inclusum trahit ad se exclusum in successionibus. p. 238. num. 20
 Incontinenti quando facta reuocatio dicatur. p. 103. n. 59
 Indigno fiscus aufert, sed legatum mero iure subsistit. p. 200. n. 82
 Indignus hæres retinet iura sepulchrorum. p. 6. n. 55
 Indignus non potest se iuuare iuribus fisci. p. 181. n. 116

Indistinctè prolatum debet indistinctè intelligi. p. 320. num. 10
 Indicia ad torturam an satis sunt ad excludendum reum immunitate Ecclesiæ. p. 70. n. 102
 Indicia indubitata efficiunt, vt reus possit torqueri, vel condemnari. ibid. n. 103.
 Indicia indubitata ponunt veritatem ante oculos iudicis. p. 82. n. 16
 Indicia indubitata, si extent, reus potest etiam corporaliter puniri. ibid. n. 13
 Indicia indubitata sunt liquidissimæ probationes. ibid. num. 11
 Indicia plura dubitata faciunt vnum indubitatum. p. 84. num. 43
 Indicia plura quando faciant vnum indicium indubitatum. p. 72. n. 127
 Indicijs indubitatis conuincitur reus, sicut testibus. p. 82. num. 12
 Indicijs indubitatis grauatus non potest puniri poena ordinaria. ibid. n. 19
 Indicium ad torturam facit minùs, quàm semiplena probatio. p. 70. n. 104
 Indicium augetur contra inquisitum, si nullus alius imputatur. p. 84. n. 40
 Indicium est graue contra eum, qui egreditur à loco, vbi reperitur interfectus. p. 81. n. 8
 Indicium est, si visus est quis deambulare in loco delicti. p. 84. n. 38
 Indicium indubitatum an sufficiat ad condemnationem. p. 81. n. 9
 Indicium indubitatum est vera probatio. p. 82. n. 18
 Indicium indubitatum factum ex pluribus dubitatis quid efficiat. p. 73. n. 139
 Indicium indubitatum quale homicidij. p. 81. n. 6
 Indicium indubitatum quando faciant alia indicia. p. 88. num. 17
 Indicium indubitatum quodnam dicatur. p. 82. n. 10
 Indicium oritur contra vicinos si ignoratur auctor delicti. p. 84. n. 39
 Indicium vnicum indubitatum satis est condemnandum. p. 82. n. 14
 Indiuidua semper remanet obligatio, si ab initio fuit talis. p. 186. n. 21
 Indiuiduum est factum, & eius obligatio. ibid. n. 20
 Indiuiduum, & singulare idem sunt. p. 196. n. 8
 Indiuiduum non est, quod consistit in pondere, numero, vel mensura. p. 187. n. 43
 Infideles non coguntur ad obseruantiam legis Euangelicæ. p. 228. n. 74
 Infidelis simulatè petens baptismum, non gaudet Ecclesiæ immunitate. p. 62. n. 14
 Infirmi testatoris vox facillè imitatur. p. 409. n. 62
 Infirmitas canonici est iusta causa absentiae. p. 153. n. 19
 Infirmus quando lucretur distributiones. ibid. n. 29
 In foro animæ tutior pars sequenda est. p. 174. n. 30
 Ingenuus non efficitur seruus poenæ. p. 326. n. 41
 Inhabilitas vnius testis suppletur ex magna fide alterius. p. 83. n. 32
 Inhabilitatus ad beneficium est etiam inhabilis ad pensionem. p. 422. n. 21
 Inimicitia dicitur probata, constito de causa. p. 71. n. 117
 Inimicitia facit præsumere homicidium deliberatum. ibid. n. 113
 Inimicum interficiens à retro an sit proditor. p. 71. n. 109
 Inimicum interficiens etiam per insidias non dicitur proditor. p. 89. n. 21
 Inimicum interficiens à retro non dicitur proditor. p. 426. n. 31
 Inimicus reconciliatus non est inimicus. p. 71. n. 110
 Iniuria facta Ecclesiæ, ab ea puniri potest. p. 89. n. 26
 Iniuria grauis est dicere alicui, quod non videt. p. 330. num. 31

Index Rerum

- Iniuria levis an frangat pacem, vel cautionem de non offendendo. ibid. n. 29
- Iniuria lenis dicitur arbitrio iudicis. ibid. n. 30
- Iniuria non præsumitur illata sine causa. p. 388. n. 107
- Iniuria quænam esse dicatur. p. 330. n. 20
- Iniustitiæ exceptio quando retardet, vel non. p. 254. n. 39
- In locatione ad longum tempus an remittatur pensio ob sterilitatem. p. 246. n. 60
- Inopia exacta viri non requiritur ut mulier possit propter hoc dotes suas petere. p. 337. n. 3
- Inopia viri an debeat plenè probari, ut vxor possit petere dotes, & impedire creditores. p. 337. n. 9
- Inops, & pauper, an excommunicetur vi obligationis Cameralis. p. 350. n. 24
- In ore duorum, vel trium stat omne verbum. p. 70. n. 101
- In possessorio non attenditur an quis iure, vel iniuria detineat. p. 391. n. 24
- In prohibitis non satis est euenisse casum permissum, nisi actus ob eam causam sit factus. p. 180. n. 104
- In prohibitis non statur assertioni disponentis. ibid. n. 96
- Inquisitor an possit procedere contra falsarium. pag. 249. num. 36
- Inquisitor an possit procedere per inquisitionem contra testem falsum. p. 250. n. 46
- Inquisitor est dignior Ordinario. p. 249. n. 34
- Inquisitor, & Episcopus non possunt punire alter sine altero. p. 250. n. 47
- Inquisitor fungitur vice Ordinarij. ibid. n. 50
- Inquisitor punit falsos testes, & subornatores in eius causis. p. 249. n. 40
- Inquisitor uti delegatus non cognoscit de falsitate coram se commissa. p. 247. n. 1
- In re sua quilibet est moderator, & arbiter. p. 281. n. 3
- Instantia an detur in causis summarijs. p. 277. n. 10
- Instantia an pereat, dum scripturæ manent penes iudicem. ibid. n. 12
- Instantia deserta refici debent expensæ. p. 119. n. 24
- Instantia non perimitur vnquam de iure canonico. p. 277. num. 4
- Instantia perempta non est procedendum ad vltiora, nisi refectis expensis. p. 276. n. 1
- Instantia perit etiam in causis summarijs. p. 277. n. 11
- Instantia potest perire etiam in causa doris. ibid. n. 3
- Institui potest hæres, qui non est in rerum natura. p. 22. n. 6
- Institutio hæredis ex causa erronea corrumpit. ibid. n. 11
- Institutio hæredis sustinetur etiam ad interrogationem priuati. p. 23. n. 30
- Institutio hæredis sustinetur, dummodò hæreditas adiri potuerit. p. 22. n. 7
- Institutio plurium graduum censetur facta ordine successiuo. p. 76. n. 2
- Institutis filiis si mortis tempore non extent, efficitur locus substitutioni. p. 346. n. 1
- Institutus continuat possessionem, licet petat nouam provisionem. p. 222. n. 9
- Institutus in re certa dato alio hærede vniuersali est loco legatarij. p. 50. n. 72
- Institutio filij facta cum maledictione valet. p. 431. n. 18
- Instrumenta aratoria possunt oppignerari vnà cum fundo. p. 414. n. 23
- Instrumenta quot requirantur ad probationem agnationis in antiquis. p. 142. n. 11
- Instrumenta rusticalia capta in pignus debent restitui sine damnis. p. 414. n. 13
- Instrumenti verba enunciativa an probent contra tertium. p. 144. n. 53
- Instrumenti verba non debent esse sterilia. p. 55. n. 46
- Instrumentum factum dicitur publicum. p. 220. n. 70
- Instrumentum est probatio probata faciens rem liquidam. p. 193. n. 31
- Instrumentum non probatur testibus, nisi probetur esse deperditum. p. 301. n. 7
- Instrumentum quod non dicit, nec nos dicere debemus. ibid. n. 8
- Intellectus separat quæ sunt iuris. p. 110. n. 80
- Interdicti, *ubi possidetis*, vis, & potestas. p. 367. n. 30
- Interesse lucri cessantis an debeatur sine mora. p. 162. n. 66
- Interesse lucri cessantis non potest ab initio taxari. pag. 160. n. 33
- Interesse non debetur, vbi non est mora. ibid. n. 29
- Interesse quando possit à partibus taxari. p. 161. n. 53
- Interesse sufficit alicuius, ut petat exequi mentem defuncti. p. 162. n. 56
- Interesse taxatio quæ dicatur honesta. ibid.
- Interitus rei quis dicatur. p. 243. n. 16
- Interrogatis si testator respondeat, ita videtur voluisse testari. p. 24. n. 34
- Interrogatorium an schedula fuerit à debitore scripta quando non admittatur. p. 23. n. 28
- Interrogatis super si quis deponat, plenè probat contra interrogantem. p. 338. n. 27
- Interpretatio fit contra eum, qui clariùs sibi legem dicere potuit. p. 276. n. 8
- Interpretatio lata fit in materia etiam odiosa secundum proprietatem verborum. p. 330. n. 26
- Interpretatio, qua sustinetur actus, præualeat. p. 208. n. 59
- Intrata quæ dicatur. p. 243. n. 6
- Introitus dicitur impensa pro ingressu militiæ. ibid. n. 5
- Introitus, & proventus nomen generale. ibid. n. 4
- Inuenta, & illata sunt tacite obligata locatori. p. 267. n. 13
- Inuestitura habetur pro facta si denegetur sine causa. p. 380. n. 3
- Inuestitura non probat dominium, & quando. p. 44. n. 7
- Inuestituræ plures probant dominium. p. 35. n. 41
- Inuestituræ tenor est attendendus. p. 49. n. 69
- Inuestituræ tenor primus attendendus est. p. 113. n. 115
- In vno releuari debet, qui altero grauatur. p. 162. n. 59
- Italia est princeps Prouinciarum. p. 354. n. 23
- Italiæ res quæ dicantur. p. 28. n. 28
- Iudæi an puniantur à solis iudicibus laicis. p. 159. n. 15
- Iudæi conantes visitare Catechumenos, puniuntur ut sacrilegi. p. 226. n. 43
- Iudæi habent filios in potestate. p. 223. n. 1
- Iudæi nequeunt habere familiaritatem cum Christianis. p. 227. n. 63
- Iudæi possunt puniri ab Ecclesiastico pœnis pecuniariis, & corporalibus. ibid. n. 65
- Iudæi quomodo cogantur ad vsuras restituendas. p. 159. num. 18
- Iudæi subsunt foro Ecclesiastico in delictis Ecclesiasticis, & mixti fori. p. 227. n. 60
- Iudæi tenentur alere, & dotare filios ad fidem conuersos. p. 226. n. 46
- Iudæi tolerantur in obseruandis eorum ritibus, licet peccent. p. 228. n. 76
- Iudæi vtuntur iure communi Romanorum. p. 223. n. 2
- Iudæis an sit permissum repodium. p. 228. n. 42
- Iudæis competit edictum de liberis exhibendis. ibid. n. 4
- Iudæorum filij cuius ætatis esse debeant, ut possint baptizari inuitis parentibus. ibid. n. 5
- Iudæo non licet in eadem mensa, vel in eodem balneo se lauare cum Christianis. p. 227. n. 53
- Iudæorum carnibus occisis eorum more non licet Christianis vesci. p. 228. n. 76
- Iudæorum copula cum fideli iure canonico est punibilis. p. 227. n. 52
- Iudæorum filij ad fidem conuersi quomodo remaneant in potestate patris. p. 224. n. 21
- Iudæorum filij conuersi ad fidem an debeant examinari præsentibus parentibus. p. 226. n. 40
- Iudæorum filij habentes vsum rationis non sunt sub potestate patris in pertinentibus ad salutem. p. 224. n. 40
- Iudæorum filij possunt baptizari inuitis parentibus, si habeant vsum rationis, & id petant. ibid. n. 11
- Iudæo

Notabilium.

Iudæorum filij possunt consequi legitimam, etiam viuentem
 Patre. p. 226. n. 44
 Iudæorum filij non possunt inuitis parentibus baptizari.
 p. 223. n. 3
 Iudæorum infans illis inuitis baptizatus debet educari
 inter fideles. p. 226. n. 37
 Iudæus cognoscens Christianam, à quo iudice debeat
 puniri. p. 227. n. 50
 Iudæus confugiens ad Ecclesiam an gaudeat immunitate.
 p. 63. n. 23
 Iudæus conuersus ad fidem an possit transire ad secunda
 vota viuentem prima vxore. p. 228. n. 79
 Iudæus efficitur de foro Ecclesiæ ratione delicti. p. 227.
 n. 58
 Iudæus facillè præsumitur vsuram facere. p. 160. n. 22
 Iudæus peccans contra legem veteris testamenti, potest
 puniri à iudice Ecclesiastico. p. 228. n. 71
 Iudæus potest puniri de vsura etiā à laico iudice. p. 159. n. 13
 Iudæus sollicitans Christianam ad deficiendum à fide po-
 test puniri ab Episcopo, & Inquisitore: cætera vide in
 verbo *Hebræus*. p. 227. n. 59
 Iudæus vsurarius potest puniri à iudice Ecclesiastico. pa-
 gin. 159. n. 12
 Iudex causæ præparantis, est etiam præparatæ. p. 235. n. 45
 Iudex causæ præparatæ est etiam causæ præparantis. pa-
 gin. 185. n. 12
 Iudex causæ principalis est etiam Iudex omnium illius
 cognitionum. p. 133. n. 3
 Iudex ciuili an puniat testem coram se falsum dicentem.
 p. 249. n. 43
 Iudex debet iudicare secundum iura. p. 105. n. 4
 Iudex de notorio potest in cubiculo se informare. p. 387.
 num. 99
 Iudex Ecclesiæ indicat laicos, vbi laicus requisitus non
 fecit iustitiam. p. 277. n. 4
 Iudex Ecclesiasticus an extrahere possit clericos ab Ec-
 clesia. p. 62. n. 19
 Iudex Ecclesiasticus an iudicet laicos delinquentes cum
 clericis, vel correos cum eis. p. 186. n. 30
 Iudex Ecclesiasticus an sit competens contra laicum in
 contractu emphyteusis. p. 213. n. 50
 Iudex Ecclesiasticus an possit puniri pœna perpetui car-
 ceris. p. 95. n. 70
 Iudex Ecclesiasticus, & laicus possunt punire delinquen-
 tes in Ecclesia. p. 91. n. 13
 Iudex Ecclesiasticus cognoscit an habitus sit clericalis.
 p. 129. n. 44
 Iudex Ecclesiasticus cognoscit, an emptio sit facta de pe-
 cuniis Ecclesiæ. p. 235. n. 32
 Iudex Ecclesiasticus cognoscit, an sua sit iurisdictio, quan-
 do de hoc dubium est. p. 267. n. 23
 Iudex Ecclesiasticus cognoscit de delicto laici, & clerici
 simul, si negotium sit perplexum. p. 186. n. 33
 Iudex Ecclesiasticus cognoscit de qualitate iurisdictio-
 nem tribuente. p. 267. n. 4
 Iudex Ecclesiasticus cognoscit, vbi est dubium, an sua sit
 iurisdictio, vel laici. p. 158. n. 31
 Iudex Ecclesiasticus debet stare processui sæcularis, &
 quando. p. 65. n. 45
 Iudex Ecclesiasticus est adeundus, si facienda sit executio
 in bonis Clerico communibus. p. 186. n. 24
 Iudex Ecclesiasticus est adeundus, si clericus, & laicus
 discordent in diuisione. p. 187. n. 48
 Iudex Ecclesiasticus est competens contra laicum pro
 pensione rei locatæ. p. 268. n. 19
 Iudex Ecclesiasticus est competens contra malefactores
 Ecclesiæ, vel clericum. p. 269. n. 31
 Iudex Ecclesiasticus est maior loco, habetque iurisdictio-
 nem in laico habitu. p. 278. n. 6
 Iudex Ecclesiasticus est maior quocumque sæculari. pa-
 gin. 25. n. 9
 Iudex Ecclesiasticus est competens contra laicum in cau-
 I. B. Clarlinij controu. for. Tom. I.

sa spoliij. p. 371. n. 24
 Iudex Ecclesiasticus, & laicus quomodo procedant in sa-
 crilegio. p. 25. n. 4
 Iudex Ecclesiasticus exequitur vltimas voluntates non
 prius post annum. p. 134. n. 14
 Iudex Ecclesiasticus exercet iurisditionem in laicos, si
 non adsit superior laicus. p. 277. n. 2
 Iudex Ecclesiasticus inhibere potest laico in causa posses-
 sionis beneficij. p. 111. n. 101
 Iudex Ecclesiasticus inhibet sæculari, ne procedat contra
 laicum. p. 129. n. 41
 Iudex Ecclesiasticus in quibus casibus possit procedere
 contra Iudæos. p. 227. n. 56
 Iudex Ecclesiasticus iudicat laicum turbantem, vel spo-
 liantem Clericum. p. 156. n. 13
 Iudex Ecclesiasticus non dat pœnam sanguinis, cæteras
 imponere potest. p. 95. n. 63
 Iudex Ecclesiasticus non est incapax iurisditionis tem-
 poralis. p. 235. n. 3
 Iudex Ecclesiasticus non extrahit ab Ecclesia nisi in gra-
 uibus. p. 90. n. 7
 Iudex Ecclesiasticus non imponit pœnam sanguinis. p. 91.
 num. 17
 Iudex Ecclesiasticus non potest spoliare armis laicum in
 Ecclesia, vel cœmeterio. p. 96. n. 77
 Iudex Ecclesiasticus olim iudicabat laicos, & clericos.
 p. 278. n. 10
 Iudex Ecclesiasticus potest cognoscere, an sua sit iurisdic-
 tio. p. 372. n. 86
 Iudex Ecclesiasticus potest facere executiones reales, &
 personales contra laicos. p. 94. n. 53
 Iudex Ecclesiasticus potest inhibere laico, vt sibi remittat
 etiam laicos. p. 188. n. 58
 Iudex Ecclesiasticus potest inhibere sæculari, ne exigat
 pœnas à contrahentibus matrimonium inuito patre.
 p. 362. n. 35
 Iudex Ecclesiasticus potest laicos carcerare, & punire
 etiam temporaliter. p. 92. n. 32
 Iudex Ecclesiasticus potest mandare laico, vt executores
 sibi accomodet. p. 281. n. 1
 Iudex Ecclesiasticus potest punire laicum in delictis mixti
 fori, quoad omnes pœnas, nō tamē sanguinis. p. 159. n. 10
 Iudex Ecclesiasticus quomodo possit punire Hebræos.
 ibid. n. 16
 Iudex Ecclesiasticus quando non possit suas exequi sen-
 tentias. p. 260. n. 41
 Iudex Ecclesiasticus quomodo exequatur legata prophæ-
 na post annum. p. 157. n. 24
 Iudex Ecclesiasticus sine dubio procedit contra vsura-
 rios. p. 159. n. 10
 Iudex Ecclesiasticus solus cognoscit, an causa sit spiritua-
 lis. p. 105. n. 11
 Iudex Ecclesiasticus solus cognoscit an causa pertineat
 ad forum Ecclesiæ, vel laici. p. 109. n. 62
 Iudex Ecclesiasticus solus cognoscit, an clericus gaudeat
 beneficio fori. p. 129. n. 42
 Iudex Ecclesiasticus solus est competens inter duos lai-
 cos emphyteutas Ecclesiæ. p. 105. n. 8
 Iudex Ecclesiasticus est cōpetens, si duo fratres, vel socij
 discordent in diuisione, si quis eorum est Clericus.
 p. 186. n. 27
 Iudex Ecclesiasticus solus potest reum ab Ecclesia extra-
 here. p. 91. n. 13
 Iudex Ecclesiasticus supplet negligentiam laici. p. 277. n. 5
 Iudex Ecclesiasticus tenetur repetere clericum captum à
 sæculari. p. 129. n. 45
 Iudex Ecclesiasticus trahit ad se laicos, qui simul delin-
 quunt cum clericis. p. 25. n. 10
 Iudex frustra dubitat, qui videt casum in statuto expref-
 sum. p. 169. n. 3
 Iudex frustra dubitat, qui videt casum statuti. p. 301. n. 2
 Iudex incōpetēs fit cōpetēs ratione incidētis. p. 235. n. 39
 Iudex

Index Rerum

- Iudex laicus an cognoscat, si sua sit iurisdictio. p.109. num.64
- Iudex laicus an possit arrestare clericum in causa, in qua fuit Iudex. p.273.n.30
- Iudex laicus an possit extrahere ab Ecclesia reum, quem notorium sit non gaudere. p.63.n.32
- Iudex laicus est excommunicatus, si non remittit clericum. p.130.n.61
- Iudex laicus, & Ecclesiasticus quomodo procedere possint in sacrilegio. p.92.n.30
- Iudex laicus, & Ecclesiasticus, si contendat de iurisditione, quis cognoscit. p.109.n.63
- Iudex laicus, & Ecclesiasticus praeuentionem habent in mixti fori delictis. p.25.n.7
- Iudex laicus impediens ne Ecclesiastici sua iurisditione utantur, est excommunicatus. p.250.n.56
- Iudex laicus in dubio etiam debet facere remissionem clerici. p.129.n.49
- Iudex laicus licet sit competens contra clericum in reconuentione, non tamen in executione. p.173.n.32
- Iudex laicus non habet ius in Clericos. p.62.n.20
- Iudex laicus non posset extrahere confugientem ad Ecclesiam sine licentia Episcopi. ibid.n.30
- Iudex laicus non potest facere executionem contra Clericum coniugatum. p.273.n.29
- Iudex laicus non potest retinere Clericum ultra viginti horas. p.131.n.69
- Iudex laicus potest sequestrare res clerici, si periculum est in mora, & quomodo. p.233.n.12
- Iudex laicus potest procedere in his, quae sunt mixti fori. p.25.n.5
- Iudex laicus quando possit negare remissionem Clerici. p.130.n.55
- Iudex laicus solus solet procedere in sacrilegio. p.25.n.1
- Iudex laicus statim debet remittere clericum, ac videt litteras ordinationis. p.129.n.48
- Iudex laicus tenetur obedire Ecclesiastico, alias punitur. p.281. num.3
- Iudex laicus, vel Ecclesiasticus an sit competens in remedio reintegranda. p.371.n.81
- Iudex laicus an possit iudicare inter clericos de possessione beneficij. p.111.n.99
- Iudex nemini parcere debet. p.105.n.3
- Iudex non potest inquirere de delicto extra territorium eius commissio. p.73.n.142
- Iudex non pronunciat super non petitis. p.265.n.49
- Iudex non tenetur in syndicatu stante varietate opinionum. p.120.n.34
- Iudex non tenetur in syndicatu ubi est consuetus opinionum. p.124.n.20
- Iudex non tenetur in aliquo foro si iudicet secundum communem opinionem. p.382.n.26
- Iudex non suus potest punire falsum testem. p.248.n.16
- Iudex ordinarius, quando ex commissione efficiatur delegatus. p.86.n.20
- Iudex potest declarare suam sententiam. p.303.n.9
- Iudex potest denuo examinare, qui obscure in primo examine deposuerunt. p.343.n.17
- Iudex qui non est, efficitur ratione connexitatis, vel offensae iurisditionis. p.249.n.33
- Iudex quilibet potest cognoscere an sua sit iurisdictio. p.109.n.68
- Iudex quis sit inter emphyteutam Ecclesiae, & tertium. p.116.n.42
- Iudex recusatur propter interesse in causa. p.108.n.54
- Iudex secularis debet citari, dum cognoscitur, an captus sit clericus. p.130.n.59
- Iudex secularis debet stare interlocutoriae Ecclesiastici pronunciantis captum clericum esse remittendum. ibid.n.60
- Iudex secularis supersedere debet contra clericum, donec cognoscatur, an sit remittendus. p.129.n.43
- Iudex secularis in Ecclesia non potest exercere iurisditionem. p.62.n.18
- Iudex sine imperio quomodo puniat falsum testem. pag.248. n.13
- Iudex si pronunciet se competentem, an validè iudicet. p.109.n.65
- Iudex vnius loci non potest cognoscere de criminalibus alibi commissis. p.122.n.3
- Iudex vnicus est adeundus in iudicio familiae eriscundae, communi diuidendo, & finium regundorum. p.186. num.26
- Iudicare est fructus iurisditionis. p.105.n.2
- Iudicata res non prodest, si de meritis pars patiaturno- gnosci. p.86.n.17
- Iudicem esse plus oneris habet, quam honoris. p.105.n.1
- Iudicem oportet cuncta rimari. ibid.n.16
- Iudices Ecclesiastici censuris non utuntur, nisi executio realis, vel personalis fieri possit. p.93.n.35
- Iudices Ecclesiastici possunt post biennium auocare causas ab inferioribus ordinariis. p.277.n.6
- Iudices sunt positi vt signum ad sagittam. p.105.n.5
- Iudici laico, & Episcopo extrahenti reum ab Ecclesia non seruata forma Bullae licet resistere. p.63.n.31
- Iudici laico non licet in Ecclesia facere actum iurisditionis. p.105.n.2
- Iudici laico volenti reum extrahere ab Ecclesia licet resistere. p.61. n.2
- Iudici liberum est sequi quam vult opinionem, si non constat vtra sit magis communis. p.382.n.27
- Iudici non creditur. p.345.n.7
- Iudicialis actus quisnam dicatur. p.301.n.12
- Iudicis arbitrio remittitur an puer habeat vsum rationis. p.224.n.19
- Iudicis arbitrio remittitur qualis difficultas sufficiat, ne excutiantur bona debitoris extra territorium. p.340. num.15
- Iudicis Ecclesiastici cognitio est, an reus gaudeat immunitate Ecclesiae. p.65.n.44
- Iudicis secularis suspecta probatio est, quando tractat de sua iurisditione. ibid.n.51
- Iudicium non admittit fieri aliquid frustra. p.338.n.13
- Iudicium non facit rei qualitas, sed persona. pag.107. num.35
- Iudicium redditur in inuitum. p.210.n.14
- Iudicium vbi coeptum est, ibi debet terminari. p.119. n.23. & p.267.n.11
- Iura ciuilia non ligant quoad bona Ecclesiae. p.47.n.43
- Iuramenti delatio supponit probationes non esse plenas. p.346. num.10.
- Iuramenti habilitatio ad effectum agendi an possit concedi parte non citata. p.190.n.34
- Iuramenti facultatem reus, seu actor reculare potest. p.345.n.2
- Iuramenti impedimentum tollitur per habilitationem. ibid. n.33
- Iuramento creditoris statur circa quantitatem, probata substantia. p.346.n.14
- Iuramento subsecuro sententia remanet pura. ibid.n.8
- Iuramentum deferre, & prestare quid differant. p.345. num.5
- Iuramentum est obseruandum in forma specifica. p.20. n.96
- Iuramentum est stricti iuris. p.19.n.91
- Iuramentum intelligitur secundum naturam actus. p.19. n.88
- Iuramentum in contractu an efficiat, vt quis carcerari possit. p.349.n.13
- Iuramentum non alterat naturam negotij, & quando. p.20.n.99
- Iuramentum non extendit actum validum. ibid. n.97
- Iuramentum non extenditur ad res modicas. pagin.19. num.89

Notabilium.

- Iuramentum non facit actum irrevocabilem. p. 306. n. 9
 Iuramentum non ligat reuocantem bona Ecclesiæ per
 eum male alienata. p. 368. n. 38
 Iuramentum non trahitur ad inuersionem. p. 19. n. 92
 Iuramentum parti deferri non potest, parte non citata.
 p. 345. n. 6
 Iuramentum plus operatur, quàm clausula, *pro iurato*.
 p. 14. n. 14
 Iuramentum recipit omnes conditiones actus, cui ad-
 hæret. p. 20. n. 94
 Iuramentum regulatur secundum naturam actus, cui ac-
 cedit. p. 19. n. 93
 Iuramentum seruandum, quod non vergit in dispen-
 dium salutis æternæ. p. 190. n. 8
 Iuri quæsito non derogat Princeps, nisi in modico.
 p. 148. n. 36
 Iuris appellatione in testamentis per prius intelligitur de
 iure statutorio. p. 155. n. 22
 Iurisdicção censetur excitata, non delegata, si Princeps
 committit Ordinario. p. 86. n. 21
 Iurisdicção contentiosa non potest exerceri ab Episcopo
 extra Dioccesim. p. 281. n. 5
 Iurisdicção si sit tantum suspensa, non facit retardare exe-
 cutionem. p. 254. n. 47
 Iurisdicção in dubio non censetur delegata, sed ordina-
 ria. p. 86. n. 24
 Iurisdicção vna alteram adiuuare debet. p. 282. n. 15
 Iurisdicção esse suam quando cognoscat laicus.
 p. 109. n. 67
 Iurisdicçãoem exercens in alieno territorio punitur vt
 turbator. p. 282. n. 8
 Iurisdicçãois defectus impedit executionem confor-
 mium. p. 254. n. 41
 Iurisdicçãois quasi possessio est manutenenda. p. 292.
 num. 11
 Ius patronatus non probatur ex sententia Ordinarij, nisi
 in antiquis. p. 396. n. 88
 Ius patronatus non probatur ex sententia ordinarij, quæ
 non iustificatur ex actis. ibid. n. 86
 Ius patronatus proprietatis probatur etiam per instrumen-
 tum, & quando. p. 393. n. 41
 Ius patronatus donatio non valet sine consensu Episco-
 pi. p. 396. n. 84
 Ius accrescendi accrescit etiam inuitis. p. 198. n. 39
 Ius accrescendi an sit potentius transmissione. p. 318.
 num. 19
 Ius accrescendi cessat post agnitionem legati. p. 300.
 num. 22
 Ius accrescendi dicitur quædam tacita substitutio. p. 317
 num. 15
 Ius accrescendi facit vt portio deficientis statim con-
 iuncto acquiratur. p. 299. n. 5
 Ius accrescendi habet locum ante portionem agnitam,
 post verò transmissione. p. 317. n. 10
 Ius accrescendi habet locum inter plures fideicommissa-
 rios. ibid. n. 11
 Ius accrescendi impedit ius transmittendi. ibid. n. 13
 Ius accrescendi non habet locum post emolumentum
 alteri quæsitum. p. 299. n. 6
 Ius Canonicum est seruandum etiam in terris imperij.
 p. 96. n. 74
 Ius Canonicum non extenditur stante diuersitate ratio-
 nis. p. 178. n. 69
 Ius Canonicum seruandum est in terris imperij in mate-
 ria peccati. p. 176. n. 46
 Ius civile admittens præscriptionem cum mala fide est
 correctum. p. 170. n. 22
 Ius civile non potest imponere pœnam contrahentibus
 matrimonium Iure Ciuili validum. p. 360. n. 3
 Ius civile seruatur in terris imperij, & ius canonicum in
 terris Ecclesiæ. p. 154. n. 5
 Ius congrui non habet locum in datione in solutum iu-
 diciali. p. 301. n. 2
 Ius congrui quomodo habeat locum in contractu simu-
 lato. p. 256. n. 68
 Ius idem reddendum Carpi forensibus quod redditur in
 terris eorum Carpensibus. p. 197. n. 26
 Ius non decrescendi vincit substitutionem. p. 300. n. 12
 Ius patronatus admittit ius non decrescendi, non ac-
 crescendi. p. 10. n. 99
 Ius patronatus aliud reale, aliud personale. p. 5. n. 41
 Ius patronatus annexum bonis tantum transit ad vsufru-
 ctuariam. p. 8. n. 73
 Ius patronatus cum Episcopi consensu transit in fidei-
 commissarium. p. 6. n. 47
 Ius patronatus declaratur ab obseruantia. p. 4. n. 17
 Ius patronatus est indiuiduum. p. 111. n. 96
 Ius patronatus est inseparabile à spiritualibus. ibid. n. 93
 Ius patronatus est annexum spiritualibus. p. 110. n. 96
 Ius patronatus est insolitum apud omnes hæredes. p. 10.
 num. 98
 Ius patronatus est transitorium ad hæredes extraneos.
 p. 3. n. 2
 Ius patronatus, & iura sepulchrorum æquiparantur. p. 6.
 num. 56
 Ius patronatus ex gratia laicis concessum. p. 110. n. 91
 Ius patronatus extat etiam penes proprietarium. p. 9. n. 81
 Ius patronatus familiare an comprehendat eos, qui sunt
 ex diuersis colonellis. p. 394. n. 54
 Ius patronatus familiare deficiente familia potest transire
 ad extraneos. p. 390. n. 3
 Ius patronatus familiate familia extincta transit ad extra-
 neos, & quando. p. 4. n. 24
 Ius patronatus gentilitium non transit ad extraneos. p. 3.
 num. 6
 Ius patronatus gentilitium non transit ad extraneos du-
 rante familia. p. 393. n. 44
 Ius patronatus gentilitium quodnam dicatur. p. 394. n. 60
 Ius patronatus gentilitium, seu familiare quodnam dica-
 tur. p. 4. n. 18
 Ius patronatus hæreditarium quale sit. p. 4. n. 20
 Ius patronatus non æstimatur pecuniâ. p. 6. n. 43
 Ius patronatus non capit fœmina stantibus masculis. p. 12.
 num. 118
 Ius patronatus non est de corpore hæreditatis. p. 6. n. 53
 Ius patronatus non probatur per sententiam, nisi ex actis
 iustificetur. p. 278. n. 4
 Ius patronatus probatur per sententiam Ordinarij p. 394.
 num. 4
 Ius patronatus non probatur ex sententia Ordinarij, nisi
 in antiquis. p. 396. n. 88
 Ius patronatus non transit ad filium in re certa institu-
 tum. p. 3. n. 4
 Ius patronatus non transit ad vsufructuariam omnium
 bonorum. p. 67. n. 8
 Ius patronatus non transit in fideicommissarium etiam si
 quarta non detrahatur. p. 6. n. 50
 Ius patronatus non transit in fideicommissarium vniuer-
 sale, & quando. p. 5. n. 40
 Ius patronatus non transit in hæredem institutum in re
 certa. p. 5. n. 39
 Ius patronatus non venit in restitutione fideicommissi
 vniuersalis. p. 6. n. 52
 Ius patronatus possessio probatur per sententiam cum
 cognitione causæ latam. p. 279. n. 10
 Ius patronatus potentiorum quomodo probetur. p. 267.
 num. 2
 Ius patronatus potest transire in Ecclesiam, etiam sine
 Episcopi consensu. p. 4. n. 22
 Ius patronatus præsumitur esse hæreditarium. ibid. n. 19
 Ius patronatus priuatorum non est immutatum per Con-
 cilium. p. 278. n. 1
 Ius patronatus qualitas facillè probatur, non substantia.
 p. 3. n. 7

Index Rerum

Inspatronatus restituta hæreditate an transeat ad fidei-
commisarium. p.6.n.48
Inspatronatus si semel probatum fuit non est necesse am-
plius probare. p.279.n.11
Inspatronatus transfertur successione. p.4.n.30
Inspatronatus transit ad bonorum possessorem. p.3.n.5
Inspatronatus transit ad heredem in re certa institutum,
non exstante alio hærede. p.7.n.63
Inspatronatus transit ad hæredes. p.5.n.37
Inspatronatus transit à patrono ad non patronum. p.4.
num.21
Inspatronatus transit cū vniuersitate bonorum. p.5.n.36
Inspatronatus transit in donatarium omnium iurium.
p.9.n.76
Inspatronatus vendi non potest nisi cum vniuersitate bo-
norum. p.110.n.92
Ius præsentandi respicit petitorium. p.391.n.17
Ius præseruatur per clausulam, *dummodo*. p.12.n.117
Ius queritur per præsentationem. p.111.n.114
Ius reddere quid sit. p.201.n.96
Ius reddi tunc dicitur, quando de solito probatur. *ibid.*
num.97
Ius tertij quando possit allegari. p.19.n.78
Iustitia vnicuique ius suum tribuit. p.334.n.29
Ius tertij, vel fisci, quando quis valeat allegare. p.200.
num.81

L

Laborans in extremis potest testari. p.24.n.36
Laici an possint carcerari à Curia Episcopali. p.259
num.33
Laici an possint grauari ab Episcopo in bonis sine bra-
chio seculari. p.260.n.41
Laici an possint collectare emphyteutas Ecclesiæ. p.115.
n.137
Laici administrantes res Ecclesiæ conueniuntur in foro
Ecclesiæ. p.128.n.18
Laici exigentes onera à clericis sunt excommunicati.
p.353.n.4
Laici non possunt statuere de personis, aut rebus Eccle-
siasticis. p.105.n.11
Laici non possunt imponere onera Ecclesiasticis, nec eo-
rum bonis. p.355.n.31
Laici impediētes iudices Ecclesiasticos, sunt excommu-
nicati. p.167.n.1
Laici ex intervallo non possunt tollere clericis benefi-
cium statutorum. p.237.n.12
Laici iudices, & recurrentes ad eos pro impedienda exe-
cutione iudicis Ecclesiastici sunt excommunicati. p.233.
num.2
Laici licet exempti sint, tamen efficiuntur de foro Ec-
clesiæ ratione delicti. p.247.n.41
Laici non possunt ligare clericos defectu potestatis.
p.237.n.12
Laici non possunt priuare clericos beneficio suorum
statutorum. p.237.n.9
Laici ligantur statuto Episcopi, & quomodo. p.283.n.3
Laici quando possunt conueniri coram Episcopo, pos-
sunt etiam ab eo pignorari, & carcerari. p.235.n.46
Laici quando possint alienare bona confraternitatum si-
ne solemnitate. p.121.n.42
Laici subiiciuntur fero Ecclesiæ in exequenda pia dispo-
sitione. p.211.n.21
Laici tertiarij S. Francisci subsunt Ordinario Ecclesia-
stico. p.118.n.19
Laicos dicentes, *Che scomunica*, punit Episcopus,
& Inquisitor. p.248.n.9
Laicorum statutum sceminarum exclusiuum an profit
Clericis. p.237.n.8
Laicus an possit cognoscere de causa decimarum.
p.111.n.105

Laicus an cum clerico possit trahi ad forum Ecclesiæ, at-
tenditur, an causa sit indiuidua. p.186.n.29
Laicus delinquens cum Clerico, trahitur ad forum Eccle-
siæ. p.185.n.16
Laicus est incapax iurisdictionis in clericos, & res spiri-
tuales. p.109.n.69
Laicus à laico, & Clericus ab Ecclesiastico debet iudi-
cari. p.186.n.32
Laicus, & clericus violentiam inferentes mulieri sunt
ambo de foro Ecclesiæ. p.185.n.17
Laicus, & clericus debitores possunt conueniri in foro
Ecclesiæ, & in causis diuiduis. *ibid.* n.18
Laicus est iudex competens inter duos emphyteutas Ec-
clesiæ contententes. p.106.n.17
Laicus committens in Ecclesia delictum saculare non
potest puniri à iudice Ecclesiastico. p.91.n.10
Laicus condemnatur ad trirēmes ob verba obscena
contra Sacerdotes. p.93.n.34
Laicus iudex an sit competens in causa sacrilegij. p.92.
num.23.
Laicus iudex neminem ab Ecclesia extrahere potest sine
licentia Episcopi. p.92.n.28
Laicus iudex Ecclesiasticum non potest præuenire quoad
pœnas spirituales. *ibid.* n.29
Laicus falsum dicens in foro Ecclesiæ, ab Ecclesiastico
iudice punitur. p.247.n.2
Laicus debet remitti in causis indiuiduis cum Clerico
ad iudicem Ecclesiasticum. p.188.n.59
Laicus citatus coram Ecclesiastico, quando teneatur
comparere. p.235.n.36
Laicus iudex an possit præcipere Clerico vt retineat in
sequestro rem laici. *ibid.* n.47
Laicus iudex non sit competens in Clericum ratione in-
cidentiæ. p.248.n.12
Laicus iudex an puniat Clericum coram se falsum dicen-
tem. *ibid.* n.10
Laicus non cognoscit, an sua sit iurisdiclio in rebus Ec-
clesiasticis. p.109.n.68
Laicus non est iudex competens in causa iurispatrona-
tus. p.110.n.76
Laicus non potest cognoscere, an sit extincta emphy-
teusis Ecclesiastica. p.113.n.117
Laicus non potest vti statuto in foro Ecclesiæ aduersus
clericum. p.392.n.33
Laicus potest conueniri coram Ecclesiastico, si adest
consuetudo. p.233.n.3
Laicus potest prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesia-
stici. p.234.n.21
Laicus potest trahi ad forum Ecclesiæ pro re clerici, vel
Ecclesiæ. p.235.n.31
Laicus pro re Ecclesiæ, vel Clerici trahitur ad forum
Ecclesiasticum. p.267.n.3
Laicus potest trahi ad forum Ecclesiæ, si sit consors in
debito cum Clerico. p.185.n.15
Laicus potest puniri ab Ecclesiastico pœnis contentio-
nis. p.94.n.60
Laicus potest esse iudex in causa possessoria beneficij, &
quomodo. p.111.n.98
Laicus quando possit conueniri coram Ecclesiastico ra-
tione bonorum Ecclesiæ. p.371.n.85
Laicus ratione delicti in Ecclesia commissi sortitur forum
Ecclesiæ. p.89.n.25
Laicus si conueniat Clericum etiam coniugatum coram
laico, perdit causam. p.274.n.35
Laicus ratione delicti efficitur subditus Ecclesiæ. p.247.
num.4
Laicus tentans corrumpere testes fori Ecclesiastici, puni-
tur ab Ecclesiastico ex decreto S.C. p.251.n.57
Laicus usurarius potest puniri à iudice Ecclesiastico.
p.159.n.11
Laudemium non debetur de iure communi in alienatione
feudi. p.385.n.65
Laudemij

Notabilium.

- Laudemij soluendi onus spectat ad emptorem. *ibid.*n.67
 Laudemij oblatio quando liberet vassallum à caducitate.
 p.385.n.72
 Laudi iniquitas quando probanda. p.294.n.7
 Laudo si detur appellatio, recurritur ad superiorem lau-
 dantis. p.294.n.2
 Laudum de iure admittit reductionem. *ibid.*n.3
 Laudum est nullum absente tertio electo, etiamsi constet
 de eius intentione. p.154.n.3
 Laudum non liquidum non potest exequi. *ibid.*n.13
 Legans rem hæredis communem quid relinquere intel-
 ligatur. p.297.n.11
 Legari non posse illicitis concubinis, probatur iure.
 p.176.n.55
 Legata annua soluuntur ex fructibus. p.243.n.20
 Legata an minuantur minuta hæreditate. p.244.n.28
 Legata coniunctis facta non debent inutilia reddi.
 p.248.n.68
 Legata facta coniunctis latè interpretantur, & quando.
*ibid.*n.66
 Legata in testamento inualido pereunt. p.406.n.40
 Legata minuuntur, si in substantia minuatur hæreditas.
 p.244.n.39
 Legata pia, vt exequantur, instare potest quilibet de po-
 pulo. p.27.n.12
 Legata pia executioni mandantur per Episcopum, etiam
 contra tertium possessorem. p.157.n.25
 Legata res vendita si recuperetur, reuiuiscit legatum.
 p.311.n.28
 Legata soluuntur de fructibus, vbi proprietas non potest
 alienari. p.244.n.22
 Legatarij coniuncti quomodo excludebant substitutum.
 p.300.n.15
 Legatario competit etiam Saluianum interdictum contra
 quoque tertium. p.157.n.29
 Legatario non licet capere possessionem ex se propter
 Falcidiam. p.156.n.8
 Legatarius in re legata habetur pro hærede. p.298.n.15
 Legatarius grauari potest. *ibid.*n.16
 Legatarius coniunctus re & verbis habetur pro vna per-
 sona simul cum alio. p.299.n.4
 Legatarius capiens possessionem propria autoritate, ca-
 pit à legato. p.405.n.24
 Legatarius perdit legatum si capiat propria manu, &
 quando. p.177.n.65
 Legatarius potest grauari in plus etiam quàm fuerit oner-
 atus. p.297.n.9
 Legatarius tenetur ad onus sibi iniunctum. p.298.n.17
 Legatarius habet tres actiones. p.297.n.3
 Legatarius non tenetur capere de manu hæredis rem
 non possidentis. *ibid.*n.4
 Legatarius quando possit acceptare legatum pro parte.
 p.128.n.54
 Legatarius potest apprehendere possessionem rei legatæ
 propria auctoritate ob clausulam, *omni meliori modo.*
 p.156.n.5
 Legatarius pro alimentis potest capere possessionem le-
 gati ex se. *ibid.*n.6
 Legatarius pro causa pia capit possessionem propria au-
 thoritate. *ibid.*n.7
 Legatarius in rebus legatis est hæres. p.49.n.70
 Legati diminutio quæ sit. p.246.n.54
 Legati executio tres habet actiones. p.157.n.56
 Legato domui facto includuntur omnes eiusdem cogno-
 minis. p.142.n.14
 Legato facto illis de domo vocantur omnes agnati, etiam
 transversales. p.141.n.2
 Legatorum piorum cognitio, & executio est mixti fori.
 p.134.n.10
 Legatorum piorum executor est iudex Ecclesiasticus
 contra quoscumque. p.157.n.18
 Legatum annuum dicitur, quod singulis annis soluen-
 dum est.
 Legatum annuum pauperi factum censetur ob alimenta.
 p.243.n.19
 p.174.n.21
 Legatum an censetur factum ratione paupertatis. p.180.
 num.102
 Legatum censetur reuocatum, si testator pignoraui rem
 legatam tanti, quanti valebat. p.310.n.19
 Legatum creditur durare, si spes sit luitionis rei legatæ.
*ibid.*n.13
 Legatum creditori factum non tenet, si non excedit cre-
 ditum. p.345.n.13
 Legatum coniunctis factum quomodo interpretetur.
 p.322.n.9
 Legatum censetur reuocatum, si testator vendat rem le-
 gatam cum pacto retrouendendi. p.309.n.3
 Legatum correctum firmum remanet in parte non cor-
 recta. p.197.n.8
 Legatum censetur quod minimum est. p.246.n.64
 Legatum debet probari saltem quinque testibus. p.345.
 num.13
 Legatum debet dare grauatus, non hæres. p.297.n.5
 Legatum dotis vxori, vel nurui, valet etiamsi tanta non
 fuisset dos. p.281.n.2
 Legatum durat, si pretium rei legatæ alienatæ in aliam
 inuestiatur. p.309.n.5
 Legatum est causa lucratiua. p.182.n.129
 Legatum eorum bonorum, quæ quoquomodo domi exi-
 stunt, comprehendit etiam venalia. p.322.n.8
 Legatum factum pauperibus in genere, intelligitur de il-
 lis, qui sunt de patria testatoris. p.27.n.3
 Legatum factum Monasterio intelligitur de patria testa-
 toris. *ibid.*n.4
 Legatum factum pauperibus dicitur pium. *ibid.*n.8
 Legatum factum pauperibus, intelligitur de illis, qui sunt
 de patria testatoris. p.144.n.38
 Legatum factum pauperi amore Dei dicitur pium. p.156.
 num.2
 Legatum factum pauperi censetur pro alimentis. *ibid.*
 num.11
 Legatum factum coniunctæ personæ, & pauperi an cen-
 setur factum ratione coniunctionis. p.180.n.103
 Legatum factum mulieri pro se maritanda, debetur etiamsi
 nubat ante mortem testatoris. p.276.n.12
 Legatum fieri nullum non est præsumendum. p.281.n.9
 Legatum generale non continet venalia. p.145.n.44
 Legatum facere velle videtur, qui vocat quinque testes.
 p.345.n.6
 Legatum inualidum non præstat etiam in foro con-
 scientiæ. p.332.n.20
 Legatum inualidum remanet penes hæredem. p.405.
 num.23
 Legatum non præsumitur reuocatum re legata alienata
 titulo oneroso. p.310.n.10
 Legatum non censetur reuocatum ex alienatione, sed ex
 voluntate præsumpta. p.309.n.8
 Legatum non deficit deficiente eius causa. p.276.n.13
 Legatum nullum ratione solemnitatis, an debeat in
 conscientia. p.183.n.135
 Legatum nullum quando debeat in conscientia. *ibid.*
 num.131
 Legatum nullum debetur in conscientia ad mentem te-
 statoris. p.174.n.27
 Legatum non durat, etiamsi fiat alienatio ex necessitate,
 stantibus coniecturis mutatæ voluntatis. p.310.n.11
 Legatum non censetur cassatum ex alienatione, sed ex
 voluntate præsumpta. p.310.n.22
 Legatum non censetur reuocatum per alienationem rei
 legatæ fauore piæ causæ. *ibid.*n.25
 Legatum omnium bonorum mobilium, & immobilium
 quid capiat. p.8.n.69
 Legatum omnium rerum domi existentium non continet
 actiones, nec nomina creditorum. p.312.n.13
 Legatum

Index Rerum

- Legatum ob benemerita quid continere debeat. p.181.
num.95
- Legatum pro anima dicitur pium. ibid.n.9
- Legatum pro studio dicitur pium. ibid.n.10
- Legatum pium nunquam fit caducum, sed impletur eo modo quo potest. p.30.n.58
- Legatum pauperi factum est fauorabile, sicut quando Ecclesie relinquitur. p.37.n.7
- Legatum pro Dei amore, & anima testantis dicitur pium. ibid.n.7
- Legatum pro anima, vel amore Dei in prohibitis censetur color quaesitus. p.41.n.72
- Legatum pecuniae si est purum, non potest aliquid praetendi ratione retardatae solutionis. p.149.n.2
- Legatum poenale debet solui. p.150.n.5
- Legatum pro alimentis est pium. p.156.n.3
- Legatum pro amore Dei videtur pro anima factum. p.274.n.25
- Legatum pecuniae forensi factum an valeat. p.332.n.15
- Legatum purum fit conditionale, si adimatur sub conditione. p.243.n.18
- Legatum rei alienae factum coniunctis, quando valeat. p.246.n.69
- Legatum rei alienae quando valeat. p.323.n.15
- Legatum rei fideicommissio subiectae quando praestari debeat. ibid.n.16
- Legatum rei alienae non valet. p.297.n.6
- Legatum rerum domi existentium factum coniunctae personae comprehendit etiam venalia. p.322.n.8
- Legatum reuocatur per alienationem rei legatae titulo lucratiuo. p.309.n.1
- Legatum taxatum ad certam quantitatem non recipit augmentum. p.246.n.63
- Legatum vfusfructus praefert coniunctum substituto. 300.n.25
- Legatum vfusfructus quomodo acquiratur coniunctis. p.299.n.10
- Legatus Bononiae quando possit admittere alienationes bonorum Ecclesiae. p.45.n.20
- Legi iurit utrumque quis, ita ius esto. p.173.n.2
- Legem extraneam esse vsu receptam probandum est. p.366.n.15
- Legem qui potest facere, potest etiam exequi. p.227.
num.62
- Leges civiles non contrariae sacris canonibus seruantur etiam in foro Ecclesiae. p.413.n.5
- Leges de Episcopis, Clericis, & Ecclesiis civiles sunt invalidae, nisi in fauorabilibus. p.91.n.22
- Leges fori non dicuntur vsu receptae, nisi id probetur. p.363.n.43
- Legi si quis maior, C. de transact. quando sit locus. p.20.
num.100
- Legis casus ubi est, non restat dubitandi locus. p.13.
num.1
- Legibus, non exemplis est iudicandum. p.265.n.50
- Legis de essentia est publicatio. p.70.n.98
- Legitima augetur auctis facultatibus patris. p.345.n.8
- Legitima est quota. p.155.n.19
- Legitima, & quod succedit loco legitimae pro eodem reputantur. ibid.n.20
- Legitima non deducitur, nisi deducto aere alieno. p.345.
num.13
- Legitima potest onerari cum consensu filij. p.412.n.17
- Legitimam filio assignatam pater reuocare potest. p.345.
num.9
- Legitimati per subsequens matrimonium aequiparantur legitimis natis. p.412.n.12
- Legitimatio Caesaris non valet quoad bona Ecclesiae. p.33.n.21
- Legitimatio Caesaris non valet in terris Pontificis. ibid.n.18
- Legitimatio quoad feuda, & liuellos debet fieri consentiente Domino feudi. ibid.n.22
- Legitimati defectus ante omnia est discutiendus. p.411.
num.7
- Legitimatum esse filium an probetur ex testamento paterno. p.35.n.54
- Legitimatum esse filium non creditur patri allerenti. p.33.n.5
- Legitimatus a Pontifice succedit in emphyteusi Ecclesiastica. p.33.n.20
- Legitimatus non succedit in feudo, vel emphyteusi Ecclesiastica. p.33.n.16
- Legitimatus per subsequens matrimonium an dicatur natus de vero matrimonio. p.412.n.15
- Legitimatus per subsequens matrimonium excludit substitutum, & quando. p.411.n.3
- Legitimum se dicens probare debet. ibid.n.6
- Legitimat Caesar quoad prophana, Pontifex quoad spiritualia. p.33.n.19
- Leno maritus quando dicatur. p.407.n.45
- Laesio enormissima quid efficiat. p.102.n.56
- Laesio enormissima efficit, vt a laudo detur reductio. p.294.n.4
- Laesio frangit contractum. p.102.n.56
- Laesio modica quando consideretur. p.108.n.50
- Laesio enormis non inducit contractum vsurarium, sed illicitum. p.214.n.9
- Laesio probatur ex minimo excessu ultra dimidium. p.218.n.44
- Laesio quando rescindat contractum. p.215.n.12
- Laesio tribuit beneficium restitutionis in integrum p.49.
num.68
- Laesio probatur summarie. p.294.n.6
- Laesus enormissime quando quis dicatur. ibid.n.5
- Lex, Arboribus, de vsufr. declaratur. p.264.n.29
- Lex humana etiam Caesaris obligat sub mortali. p.182.
num.30
- Lex humana potest impedire obligationem naturalem. p.202.n.108
- Lex humana obligat in conscientia. ibid.n.110
- Lex, nullum, C. de testib. loquitur de iudice non suo. p.249.n.42
- Lex praesumitur vsu recepta. p.373.n.111
- Lex quando liget in foro Dei. p.202.n.111
- Lex quando dicatur resistere actui. p.183.n.132
- Lex quomodo probetur. p.69.n.93
- Lex localis non ligat extra locum. p.70.n.97
- Lex locum non habet, nisi eius qualitatibus probatis. p.74.n.148
- Lex, Rex, & grex offenduntur relaxato iuris rigore. p.384.n.52
- Lex, si quis maior, Cod. de transact. non est in vsu. p.20.n.101
- Legi vnicae, C. quando Imperator inter pup. vid. non censetur derogatum, nisi in specie dicatur. p.351.n.7
- Lex vnicae C. quando Imperator, non habet locum in filiofamilias. p.349.n.13
- Libellus indicat, quale sit iudicium. p.220.n.78
- Liberi foeminae non sunt de familia, a qua ipsa venit. Vide verb. familia.
- Liberorum defectus praesumitur, vt quis sine filiis mortuus credatur. p.411.n.4
- Libertorum patronatus non transit in fideicommissarium. p.6.n.58
- Libera censetur quaelibet res. p.85.n.1
- Liberae res pluris venduntur, quam obnoxiae. p.136.n.9
- Liberam dicitur, quod caret omni impedimento. p.329.
num.8
- Liberum est, quod francum, & sine onere est. ibid.n.9
- Liberum arbitrium dicitur, quod non regulatur boni viri arbitrio. ibid.n.12
- Liberè aliquid fieri est idem, quod absolute. ibid.n.11
- Liber est, qui operatur sine extrinseco. ibid.n.10
- Libertatis

Notabilium.

Libertatis legatum est pium, & fauorabile. p.311.n.27
 Libri scholaris non possunt capi in pignus nisi in sub-
 dium. p.415.n.29
 Libris mercatoris non creditur contra clericos, etsi
 habeat priuilegium. p.270.n.48
 Licentia alienandi attendenda est. p.48.n.54
 Licentia, & consensus quomodo differant. p.211.n.26
 Licentia censetur data secundum naturam actus. p.374.
 num.118
 Licentia non præsumitur, quia est quid facti. p.382.
 num.25
 Limitatio debet esse apta ad regulam. p.244.n.31
 Limitata causa limitatum producit effectum. p.102.n.54.
 & p.298.n.13
 Linea ab vna quando fiat transitus ad alteram. p.3.n.12
 Linea quando censetur vocata in defectum alterius.
 p.79.n.36
 Lineæ ad lineam an credatur facta substitutio. ibid.n.34
 Liquidum esse creditum statuit arbitrio iudicis. p.193
 n.32.
 Lis cœpta an impediatur præsumptionem beneplaciti.
 p.211.n.33
 Lis quando præstet causam petendi alimenta extra do-
 mum. p.239.n.49
 Lite pendente nihil innouandum. p.14.n.16
 Litigiosa res potest diuidi inter fratres. p.306.n.12
 Litium debet esse finis. p.302.n.7
 Litteræ Apostolicæ sunt verificandæ. p.333.n.3
 Litteræ subsidiariæ sunt in vsum pro executionibus fa-
 ciendis extra territorium. p.282.n.10
 Locari potest res à locante non possessa. p.267.n.17
 Locati actio an sit personalis, vel scripta in rem. p.269.
 p.38.
 Locatio ad decem annos dicitur ad longum tempus.
 p.335.n.8
 Locatio ad longum tempus non transit ad extraneos, &
 quando. p.48.n.50
 Locatio ad nouem annos dicitur ad modicum tempus.
 p.335.n.7
 Locatio bonorum Ecclesiæ ultra triennium non valebit
 neque quoad triennium. p.46.n.28
 Locatio est contractus nominatus. p.270.n.41
 Locatio, & emphyteusis in totum vitiantur non seruata
 forma. p.375.n.132
 Locatio, & emphyteusis quando sustineantur in tempore
 permissio. p.376.n.139
 Locatio facta ab eis, qui liberam habent administratio-
 nem, habenda est rata etiam ab eorum successore.
 p.335.n.5
 Locatio de triennio in triennium an valeat. p.47.n.35
 Locatio noua dicitur ob variationem canonis. p.30.
 n.69
 Locatio perpetua transit ad extraneos. p.47.n.41
 Locatio prælati, quando transeat etiam in successorem.
 p.336.n.14
 Locatio quando in totum vitietur. p.375.n.131
 Locatio, vel emphyteusis ultra tempus permissum an
 sustineatur pro tempore permissio. ibid.n.127
 Locatio ultra tres annos valet pro tribus annis in bonis
 Ecclesiæ, & quomodo. p.46.n.31
 Locatio ut dicatur, non emphyteusis, quid requiratur.
 p.47.n.48
 Locationes si tot sunt, quot anni, non compensatur ste-
 rilitas vnus anni cum vbertate alterius. p.255.n.59
 Locationi factæ successor stare tenetur pro anno in-
 cepto. p.336.n.15
 Locationi stare tenetur redimens rem venditam cum
 pacto retrouendendi. ibid.n.10
 Locationi stare tenetur fideicommissarius vsque ad fi-
 nem. ibid.n.6
 Locator associatur ad tenutam parte non citata. p.268.
 num.22

Locator censetur possidere illata, & inuecta. ibid.n.20
 Locator potest executionem facere in rebus illatis.
 p.267.n.16
 Locator potest inuecta, & illata propria auctoritate deti-
 nere pro pensione. ibid.n.14
 Lucrum cessans quando peti possit. p.160.n.28
 Lucrum cessans cessante fraude potest ab initio taxari.
 p.161.n.52
 Lucrum cessans quomodo probetur. p.162.n.54
 Lucrum cessans debetur à moroso debitore, & quando.
 p.150.n.10
 Lucrum ex mutuo non percipiens, de vsura non punitur.
 p.162.n.61
 Lucrum dum taxatur, deducuntur impensæ, & pericu-
 lum. ibid.n.55
 Lucrum in quibus casibus liceat taxare à principio.
 p.163.n.67
 Lucrum Pius V. vetuit taxari ab initio. p.160.n.33
 Luminis seruitus censetur constituta à iure, si aliunde
 lumen haberi non possit. p.166.n.24

M

Maledictio paterna est maximum malorum. p.431.
 num.12
 Maledictio parentum eradicat domos filiorum. ibid.n.13
 Matris impiæ laqueo se suspendentis exemplum occasio-
 ne maledictionis in filios. ibid.n.16
 Maledictio paterna est res perhorrescenda. ibid.n.17
 Maledicens filium videtur velle lacerare eius corpus, &
 animam. p.431.n.22
 Maledictio est peccatum mortale. p.431.n.28
 Malefactor quis dicatur. p.269.n.32
 Mandans aliquid, quod sine excessu fieri potest, non
 tenetur de excessu. p.319.n.9
 Mandans delictum non tenetur de excessu, & quando.
 ibid.n.8
 Mandans delictum dicitur principalis. p.318.n.2
 Mandans, & mandatarius an possint conueniri sub di-
 uersis iudiciis. p.187.n.39
 Mandans punitur extra ordinem pro excessu mandatarij.
 p.319.n.10
 Mandatarius præsumitur aliàs facturus, si se præparauit
 ad delictum. ibid.n.6
 Mandati defectus impedit executionem conformium.
 p.254.n.42
 Mandati non tenetur, qui ex delicto non sentit commo-
 dum. p.318.n.4
 Mandanti, non exequenti actus tribuitur. p.93.n.46
 Mandanti prodest sententia lata ad fauorem mandatarij.
 p.187.n.38
 Mandantis, & mandatarij causa ab vno tantum iudice
 tractanda est. ibid.n.37
 Mandantis, & mandatarij vnicum est delictum. p.186.
 num.35
 Mandatum ad aliquid extenditur ad ea, quæ actum de-
 bent præcedere. p.193.n.18
 Mandatum de conferendo dicitur gratia facta. p.21.
 num.110
 Mandatum non præsumitur ex scientia. p.231.n.33
 Mandatum non habentem iudex ex officio repellit.
 p.254.n.50
 Mandatum præsumitur ex scientia, & patientia. ibid.n.52
 Mandatum præsumitur, si pars alicui consignet scriptu-
 ras. p.255.n.54
 Mandatum probat contra producentem. p.198.n.42
 Mandatum quomodo probetur ex assertionem partis iudi-
 cis, vel Notarij. p.255.n.53
 Mandatum tacitum sufficit ad sustinendas sententias.
 p.254.n.51
 Mandatum Pontificis de conferendo tribuit ius ad rem.
 p.21.n.109

Mandatum

Index Rerum

- Mandatum si excedatur, totus actus est nullus. p.46.
num.29
- Mandatum in delictis cognoscitur à satisfactione mandantis. 318.n.3
- Manutentio datur Episcopo solito visitare. p.289.n.13
- Manutentio datur pensionario etiam ex solitis solutionibus prædecessoris. p.146.n.11
- Manutentio datur contra hæredes vsufructuarij, vel vltimi emphyteutæ. p.34.n.37
- Manutenendus est, qui per instrumentum probat tenuitatem accepisse. p.418.n.12
- Manutenendus est hæres immixtus cum clausula, sine præiudicio, alio non existente in possessione. p.420.n.38
- Manutentio datur hæredi etiam sine apprehensione. p.404.n.12
- Manutentio in beneficialibus datur habenti pro se vltimum statum. p.391.n.13
- Manutentio non potest dari non possidenti de tempore motæ litis. p.392.n.26
- Manutentio non datur in iudicio adipiscendæ, nisi post obtentam possessionem. p.418.n.16
- Manutentio non datur colonis, & aliis alieno nomine administrantibus, sed domino. p.419.n.27
- Manutentionem petens debet probare se esse in possessione tempore litis. p.418.n.8
- Manutentionis in iudicio satis est docere de actibus possessoris. p.391.n.21
- Manutentionis in iudicio sufficit probare nudam detentionem. p.420.n.36
- Manutentionis iudicium non admittit exceptiones aliorum indaginis. p.418.n.18
- Manutentionem petenti incumbit onus probandi penes se extare realem possessionem. ibid.n.10
- Manutentio quando detur Ecclesiæ pro malè alienatis. p.371.n.81
- Martha de iurisdictione declaratur. p.250.n.48
- Mariti super inopia requiritur pronuntiatio, vt sit locus asscurationi dotis. p.338.n.11
- Mariti super inopia non est pronuntiandum, vbi est notoria. p.338.n.18
- Marito ad inopiam vergente, & non fideiubente potest vxor petere dotem asscurari. p.337.n.4
- Maritus an possit relinquere vxori, attenduntur statuta loci, vbi sunt bona. p.331.n.5
- Maritus an possit punire habens consuetudinem cum ancillis. p.179.n.87
- Maritus an possit cogi ad donationem propter nuptias. p.58.n.77
- Maritus reuertens ad pinguiorem fortunam an recuperet dotem vxori assignatam ob eius inopiam. p.337.n.8
- Maritus præsumitur scire conditionem sponsæ. p.39.
num.33
- Maritus transiens ad secunda vota quid perdat. p.380.
num.14
- Maritus non administrat paraphernalia, nisi ad libitum vxoris. p.55.n.50
- Maritus non lucratur fructus paraphernalium, nisi ad libitum vxoris. ibid.n.52
- Masculus non excludit fœminas, nisi tractetur de conseruanda agnatione. p.307.n.10
- Mater, & auia potest esse testis pro filio in causa ætatis. p.343.n.13
- Masenzaticum feudum, & eius consuetudo. p.385.n.64
- Mater transiens ad secunda vota perdit ius in filios. p.562.n.38
- Matrimonia clandestina sunt prohibita. p.360.n.2
- Matrimonia debent esse libera. p.361.n.24
- Matrimonia non possunt impediri etiam metu pœnæ, quæ non potest exigi. p.362.n.31
- Matrimoniali in causa standum est iuri Canonico. p.362.
num.26
- Matris bona iustum est deuenire ad eiusdem tantum filios. p.311.n.4
- Matrimoniales causæ spectant ad forum Ecclesiæ sub pœna anathematis. p.362.n.34
- Matrimonij causa spectat ad Ecclesiam, etiam in accidentalibus. ibid.n.32
- Matrimonij libertas non potest impediri sub pœna excommunicationis. p.361.n.25
- Matrimonium cum Iudæis est prohibitum Christianis. p.227.n.67
- Matrimonium est indissolubile iure naturæ. p.228.n.75
- Matrimonium est validum etiam omisissis denunciationibus. p.361.n.18
- Matrimonium publicum dicitur, quod fit coram testibus, & Parocho. ibid.n.11
- Matrimonium quando dicatur factum in facie Ecclesiæ. ibid.n.13
- Matrimonium sine denunciationibus dicitur clandestinum. ibid.n.14
- Matrimonium sine consensu patris est validum, nisi sit clandestinum. p.361.n.23
- Matrimonium etiam spirituale non irritatur ex metu reuerentiali, nisi iunctis minis. p.400.n.37
- Mediator pacis non est idoneus testis ad pacem probandam. p.428.n.32
- Medium impertinens impedit extrema coniungi. p.305.
num.16
- Medicina est interdicta clericis, & quando. p.132.n.76
- Meliorationum exceptio, quando opponatur. p.255.
num.63
- Melioramenta tribuunt ius insistendi. ibid.n.61
- Mendacium facit indicium delicti. p.84.n.41
- Mendicorum collegium est priuilegium. p.120.n.33
- Mentita, saluo honore tuo, non tollit iniuriam. p.381.
num.14
- Merita debent probari aliter quàm per assertionem testatoris. p.180.n.97
- Merita debent esse æquivalentia legato. ibid.n.98
- Merita debent esse insignia, si recedendum est à statuto. ibid.n.100
- Merita qualia requirantur, vt incapaci possit relinqui. p.38.n.21
- Merita qualia esse debeant, vt donare liceat concubinæ. 180.n.99
- Meretrici an debeatur merces. p.182.n.127
- Metum non tollunt facta animo læto durante causa metus. p.402.n.66
- Metum probantes præferuntur deponentibus de libertate. ibid.n.67
- Metum probant testes de auditu. p.401.n.46
- Metum probant lachrimæ. ibid.n.54
- Metus amissionis bonorum cadit in virum constantem. ibid.n.55
- Metus cadens in virum constantem quis dicatur. p.400.
num.30
- Metus causa probata, metus videtur probatus. p.401.
num.58
- Metus influit in omnes actus sequentes. p.402.n.64
- Metus iustificatur ex protestationibus ante, & post factum. p.401.n.53
- Metus iustus causatur etiam ex importunis precibus. p.400.n.36
- Metus minor requiritur in puero, & minore, quàm in viro perfecto. ibid.
- Metus non potest purgari durante eius causa. p.401.
num.56
- Metus probabilis suspicio habetur pro metu. p.400.n.44
- Metus probatur ex auersione. p.401.n.48
- Metus probatur protestationibus. ibid.n.49
- Metus probatur ex fuga. ibid.n.52
- Metus probatur indicis, & præsumptionibus. p.400.
num.42
- Metus quid sit. ibid.n.45
- Metus

Notabili um.

- Metus reuerentialis solus annullat professionem. p.400.
num.33
- Metus reuerentialis cadit in Fratrem minore respectu maioris.
ibid.n.35
- Metus timor æquiparatur metui.
ibid.n.41
- Miles clericus priuatur pensione.
p.412.n.36
- Minas exequi quis probare debeat.
p.400.n.38
- Minæ in non solito exequi concurrentibus aliis administrantibus probant.
ibid.n.39
- Minor metu minori infringit actum, quàm alij. ibid.
num.32
- Militia dans operam excluditur à Clericatu. p.194.
num.46
- Miles, & paganus non possunt donare concubinæ.
p.176.n.61
- militem à seruitio eximuntur coloni Ecclesiarum. p.140.
num.63
- Minima res quæ dicatur.
p.231.n.27
- Minimum quando consideretur.
ibid.n.26
- Minor 14. annorum non est idoneus testis in testamentis.
p.406.n.42
- Minores, & pupilli possunt trahere causas ad Tribunal Principis.
p.351.n.6
- Minores multos fecit de pauperari Authent. sacramenta puberum.
p.190.n.29
- Minor incurrit pœnam alienando etiam inualidè. p.231.
num.42
- Minor iurans se esse maiorem, validè obligatur. p.190.
num.27
- Minor potest venire contra factum suum nullam. ibid.
num.26
- Minor qua facilitate inducitur ad contrahendum, eadem mouetur ad iurandum.
p.190.n.30
- Minor iurans prohibente statuto potest contrahere, etiam si non sit habilitatus.
ibid.n.32
- Minor tenetur seruare solemnitates loci, vbi contrahit.
p.190.n.24
- Minor viginti quinque annorum restituitur in integrum, si non petiuit inuestituram.
p.279.n.5
- Minor non soluens canonem restituitur, sed hoc conforti maiori non prodest.
p.280.n.15
- Minoris restitutio in feudo diuiduo non prodest maiori.
ibid.n.12
- Miserabilem esse allegans debet probare.
p.277.n.7
- Miserabilis quis dicatur, statum arbitrio iudicis. ibid.
num.8
- Miserabilium causæ sunt summarie.
ibid.n.9
- Missam obligatus dicere per se, vel per alium, fortius obligatur, quàm qui per se tenetur celebrare. p.206.
num.34
- Missarum oneri rectè per alium satisfieri potest. p.205.
num.16
- Missas duas eodem die celebrans, quomodo puniatur.
p.95.num.67
- Mitius agitur cum lege quàm cum homine. p.412.n.13
- Mixta non possunt separari.
p.111.n.94
- Mixti fori causæ dicuntur Ecclesiasticæ, si Ecclesiasticus præuenit.
p.94.n.58
- Mixta sequuntur naturam simplicis dignioris. p.111.n.95
- Mixti fori est causa possessionis beneficij. ibid.n.100
- Mixti fori in causis iudex Ecclesiasticus non potest impediri à laico.
p.94.n.57
- Mixti fori sunt omnes causæ piæ.
p.159.n.20
- Mixti fori delicta quæ dicantur.
p.227.n.61
- Mobilia sunt prius alienanda, quàm stabilia. p.232.
num.50
- Modica res dicitur arbitrio iudicis.
p.121.n.38
- Modicum, & nihil æquiparantur.
p.20.n.98
- Modicum pro nihilo reputatur.
p.399.n.18
- Modicum quando consideretur.
ibid.n.23
- Modus à iure improbatu reicitur à dispositione. p.332.
num.18
- Modus est, si quid adiecitur post quæsitum emolumentum.
p.326.n.50
- Modus non suspendit.
ibid.n.51
- Modus quomodo cognoscatur à conditione. p.270.n.43
- Molestia prohibita de qua intelligatur.
p.405.n.26
- Monasterium S. Augustini Regij alienauit prædium sine assensu Apostolico.
p.363.n.1
- Moneta imaginaria an crescat, & de alteratione monetæ.
p.58.n.78
- Moneta vna quando recusari possit.
p.162.n.60
- Monitio est necessaria, vt perdatur priuilegium fori ob non delationem habitus.
p.130.n.58
- Monitio non requiritur, si in synodo clerici monentur ad habitum gestandum.
p.194.n.51
- Mons pietatis dicitur persona potentior, & non potest retinere emphyteusim Ecclesiæ.
p.50.n.82
- Mora non potest purgari, vbi contractus est iuratus.
p.52.n.98
- Morbofo animali vendito an liceat cum eo simul redhibere non morbofo.
p.417.n.16
- Morbus euidenter apparens excusat venditorem, ne retineatur.
p.416.n.14
- Morbus animalis an generetur in momento.
p.328.n.9
- Moribundi facillè omnibus assentiunt.
p.345.n.10
- Mortis appellatio refertur ad solam naturalem. p.324.
num.8
- Mortis ciuilis plures species.
ibid.n.19
- Mortis in articulo constitutus censetur legare, non donare.
p.345.n.8
- Mortis naturalis species remissiuè.
p.324.n.5
- Mortis violentæ varia nomina.
ibid.n.14
- Mori sua morte quis dicatur.
ibid.n.11
- Mors an faciat seruum pœnæ.
p.326.n.42
- Mors est dissolutio animæ, & corporis.
p.323.n.3
- Mors ciuilis naturali æquiparatur.
p.324.n.9
- Mors est finis vitæ nostræ.
ibid.n.4
- Mors naturalis quæ sit secundum Philosophos. p.324.
num.6
- Mors naturalis secundum vulgare quæ sit.
ibid.n.12
- Mors præter naturam quæ sit.
p.324.n.15
- Mors violenta quæ sit secundum Philosophos. ibid.n.7
- Mors violenta an sit naturalis.
ibid.n.23
- Mors vnius an faciat locum substituto pluribus. p.300.
num.24.
- Mulier debet prius agere contra maritum vergentem ad inopiam, quàm contra creditores.
p.338.n.24
- Mulier ob viri inopiam potest solum tor eius bona habere, quot pro dote sufficiant.
p.337.n.5
- Mulier ob inopiam viri non potest detinere, nisi quantum dos capit.
p.339.n.30
- Mulier potest habere bona triplicis generationis. p.57.
num.66
- Mulier quæ mortuo viro supposuit testatorem, qui eam fecit heredem.
p.406.n.34
- Mulieres Tertij Ordinis. S. Francisci sunt de foro seculari.
p.117.n.4
- Mulier eiusdem prouinciæ non creditur ignorare qualitatem amarij.
p.175.n.34
- Mulier incurrit pœnam, licet nulliter alienet.
p.231.
num.41
- Mulier viro vergente ad inopiam pro sua dote potest impedire executionem creditorum mariti.
p.337.n.1
- Multa pecuniariæ ab Episcopis debent locis pijs applicari.
p.260.n.39
- Multa tractantur quæ non concluduntur.
p.288.n.6.
p.313.n.14
- Multa sunt inualida, quæ talia dici non possunt. p.171.
num.39
- Multiplicatio titularis sanat defectus, & iuuat ad multa.
p.222.n.11
- Multiplicatio titularum est permisso in beneficialibus.
p.396.n.90

Index Rerum

Mutatione personæ mutatur conditio rei. p.354.n.22
 Mutato rerum statu mutatur iuris dispositio. pagin.333.
 num.13
 Mutinensis non potest acquirere Bononiæ. pagin.202.
 num.101
 Mutianæ cautioni renunciatur per lapsum temporis.
 p.327.n.54
 Mutuum præcedens venditionem quando faciat præsumere usuram. p.216.n.22

N

Narratiua facit Pontificem procliuiorem ad faciendam gratiam. p.204.n.4
 Narratiua Pontificis satis iustificat in antiquis. p.292.
 num.4
 Narratiua, quæ est fundamentum gratiæ, est iustificanda. p.333.n.4
 Naturali debentur alimenta, & dos, & quomodo. p.39.
 num.28
 Naturali filio an debeatur legatum patris, in conscientia saltem. p.42.n.74
 Naturali filiæ debetur tantum congrua dos. p.39.n.31
 Naturalis filius non succedit in emphyteusi Ecclesiæ. p.33.n.13
 Naturales filij dicuntur nati ex vxorato, & soluta p.174.
 num.11
 Naturalis filius an possit francare emphyteusim Ecclesiæ. p.36.n.61
 Naturalis filius natus ex soluta, & vxorato est capax legati paterni. p.37.n.2
 Naturalis filij dotem potest lucrari maritus. p.40.n.60
 Naturalis non succedit in locatione Ecclesiastica perpetua. p.34.n.32
 Naturalis non succedit in emphyteusi Ecclesiæ. p.35.
 num.52
 Natus ex soluta, & vxorato dicitur naturalis, & non spurius. p.37.n.3
 Natus ex vxorato, & soluta est incapax bonorum patris. p.41.n.69
 Natus ex ciue originario, quomodo sit capax stabiliū. p.199.n.66
 Necessitas corporalis quomodo intelligatur adesse. p.152.n.5
 Necessitas debet esse manifesta, vt bona Ecclesiæ possint alienari sine solemnitate. p.369.n.54
 Necessitas extrema requiritur, ne recurratur ad superiorem. ibid.n.56
 Necessitas extrema sola excusat à recurso ad Pontificem. p.370.n.62
 Necessitas potest esse tanta, vt bona Ecclesiæ possint alienari sine solemnitate. p.369.n.55
 Necessitas quomodo probetur. ibid.n.61
 Necessitatis causâ concessa, eatenus valent quatenus vrger necessitas. p.370.n.65
 Necessitatis causâ fieri alienationem non creditur instrumento contrahentium. p.359.n.69
 Negans factum nulla astringitur probatione. p.99.n.21
 Negans possidere dolosè, priuatur possessione, secus si ignoratur. p.291.n.9
 Negans se possidere non priuatur possessione, nisi plene conuincatur de mendacio. p.290.n.3
 Neganti in prohibitis incumbit onus probandi. p.30.
 num.67
 Negatiua probatur ex inspectione actorum in iudicialibus. p.154.n.11
 Negatiua probatur ex inspectione actorum. p.301.n.5
 Negatiua quando est neganda à probante. p.394.n.59
 Negatiua vniuersalis quid importet. p.252.n.20
 Negatiua probatur inspectione scripturarum. p.225.n.27
 Nemo dat quod non habet. p.30.n.62. p.199.n.64. & p.341.n.30

Nemo potest facere, quin leges habeant locum in suo testamento. p.41.n.68. & p.177.n.66
 Nemora libenter ad culturam rediguntur. p.18.n.66
 Neophytus peccaret dando libellum repudij more Hebræorum eius vxori Hebrææ. p.228.n.80
 Nepos an succedat in locum patris in fideicommissis, & quomodo. p.317.n.2
 Nepos non repræsentat personam patris, nisi quando succeditur patruo. ibid.n.1
 Nepotes ex fratre quando succedant cum patruo. p.312.
 num.3
 Nepotes fideicommittentis an possint dotari de bonis fideicommissi. p.285.n.4
 Nepotes non concurrunt cum patruo in hæreditate non agnita. p.317.n.18
 Nepotes quando habeant priuilegium repræsentationis. ibid.n.4
 Nepotes succedunt cum patruo, etiam si statutum vocet proximiores. p.312.n.1
 Nigrum declaratur rubrica. p.360.n.5
 Nihil actum videtur, cum quid superest ad agendum. p.313.n.18
 Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu, non intrabit in regnum cælorum. p.224.n.14
 Nobilitas testatoris denorat, per quosnam substitutus excludatur. p.412.n.10
 Nocentem absoluere melius est, quam innocentem condemnare. p.69.n.85
 Nomen frequetatum in familia non probat. p.142.n.13
 Nominans dominam, si ipse non habet ius in re, declinat forum. p.107.n.40
 Nominans Dominum non declinat forum, si pro suo iure conueniatur. ibid.n.32
 Nominare qui potest hæredem in emphyteusi, non potest nominare Ecclesiam, seu potentiores. p.50.n.8
 Nominatio geminata probat contanguitatem. p.143.
 num.23
 Non entis nullæ sunt qualitates. p.240.n.6
 Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. p.276.n.20 p.290.n.6. & p.20.n.107
 Non valet quod ago, vt valere potest in prohibitis à lege. p.376.n.142
 Notabilis pars dicitur arbitrio iudicis. p.152.n.12
 Notarij officium, quando clericis sit permissum. p.287.
 num.16
 Notarius creatus ab inferiore à Principe supremo, non potest alibi instrumentum facere. p.286.n.4
 Notarius Episcopi non subiicitur foro laicorum. p.287.
 num.12
 Notarius Episcopi an gaudeat priuilegio fori in officio tantum. p.128.n.35
 Notarius Imperialis, vel Apostolicus an possit vbique conficere instrumenta. p.286.n.1
 Notarius Imperialis an possit rogari de spiritualibus, & Apostolicus de prophanis. ibid.n.7
 Notarius non matriculatus potest conficere instrumentum de licentia iudicantis. ibid.n.6
 Notarius non matriculatus tempore necessitatis potest rogatum facere. ibid.n.8
 Notarius non matriculatus potest conficere rogatus, vbi matriculatus est impeditus, vel recusat. p.286.n.9
 Notarius non matriculatus conficiens instrumentum quando possit puniri. p.287.n.11
 Notari quinam dicantur. p.42.n.75
 Notoria nullitas an tollatur à statutis Florentiæ, & Mediolani. p.252.n.17
 Notarij informationem potest capere iudex etiam in cubiculo. p.264.n.35
 Notoria multa dicuntur, quæ non sunt. p.165.n.15
 Notorium esse aliquid potest se iudex in cubiculo informare. p.218.n.56
 Notorium esse, debet à iudice declarari. p.165.n.12
 Nouationem

Notabilium.

Nouationem videtur facere, qui alium acceptat in debi-
torem. p.339.n.7
Noui operis nunciatio notoriè iniusta an possit sperni.
p.165.n.70
Nouitiatus annus interruptitur per quatuor horas.
p.399.n.22
Nouitiatus annus currit de momento ad momentum.
ibid.n.19
Nouitiij bona non acquiruntur monasterio non facta le-
gitimè professione. p.398.n.13
Nouitium esse professum vel liberum an inter res fauo-
rabiles sit ascribendum. p.399.n.21
Nouitius non recipitur ad religionem legitime, nisi
sumptis informationibus de vita, & moribus. p.398.
num.7
Nouitius non potest renunciare integritati anni proba-
tionis. p.402.n.60
Nouitius profitens ante tempus de consensu superiorum
renunciat iuri suo. p.398.n.3
Nouitius ex iusta causa manens extra Monasterium an
interruptat annum probationis. p.399.n.26
Nouitius profitens ultimo die anni probationis an vali-
dè id faciat. ibid.n.25
Nouerca præsumitur odio habere priuignum. p.432.
num.30
Nubentium secundò pœnæ non sunt reuocatæ respectu
fauoris filiorum. p.362.n.40
Nullitas notoria quæ sit. p.253.n.37
Nullitas notoria, & manifesta differunt. p.254.n.38
Nullitas actus an excuset à pœna. p.231.n.38
Nullitas statim probanda non retardat executionem con-
formium sententiarum. p.252.n.8
Nullitas notoria potest semper opponi. ibid.n.9
Nullitas notoria non tollitur à statuto, nisi expressè de
ea faciat mentionem. p.252.n.13
Nullitas actus non opponitur ab eo, qui cum fecit.
p.57.n.71
Nullum quod est, nullum producit effectum. p.342.n.11
Numerus singularis verificatur in vno. p.150.n.11
Numerus pluralis sæpe verificatur in vno. p.245.n.52
Numismata quomodo æstimentur. p.162.n.65
Nuncians debet ius suum deducere intra tres menses,
alioquin nunciatus dat fideiussionem. p.165.n.17
Nuncians nouum opus debet iurare de calumnia. ibid.
num.8
Nunciatio illegitima sperni potest. ibid.n.11
Nunciationem esse notoriè iniustam debet à iudice decla-
rari. p.165.n.13
Nunciatio noui operis fit ex tribus causis. ibid.n.14
Nunciatio noui operis etiam iniusta facit desistere à fa-
brica. ibid.n.5
Nuptiæ filij valent sine consensu patris. p.362.n.27

O

Obligatio Cameralis habet executionem paratam, &
quas exceptiones admittat. p.349.n.9
Obligatio Cameralis facta coram Ordinario quid valeat.
ibid.n.17
Obligatio Cameralis an sit executiua extra statum Eccle-
siæ. p.350.n.28
Obligatio Cameralis eliditur per exceptionem non im-
plementi. ibid.n.27
Obligationis Cameralis practica. p.349.n.11
Obligationis Cameralis quis sit executor. ibid.n.18
Obligatione Camerali stante an recipiantur censuræ.
p.350.n.23
Obligatus in forma Cameræ an possit carcerari. p.349.
num.8
Obligatio vnius alterum non ligat. p.148.n.38
Obligatio plurium est magis utilis, quàm vnius. p.276
num.17

Obligatus non potest ex se mutare obligationem. ibid.
Obligatus per se celebrare, si impediatur, non tenetur
per alium supplere. p.206.n.35
Obliuio præsumitur ex lapsu decem annorum. p.306.n.10
Observantia contractus facit eum præsumere solemnem.
p.210.n.10
Observantia declarat mentem. p.270.n.51
Observantia maximè attenditur in feudis. p.386.n.85
Observantia declarat mentem testatoris. p.27.n.5
Observantia hæredum significat quale fuerit testamen-
tum. p.23.n.27
Observantia quomodo inducatur. p.387.n.90
Observantia tollit ambiguitates. p.233.n.8
Observantia quando debeat esse præscripta. p.410.n.11
Occisus Florentiæ censetur Florentinus, nisi aliter pro-
betur. p.199.n.56
Occultum dicitur, quod nescitur. p.360.n.9
Offensa dicitur illa, ex qua nascitur actio iniuriarum.
p.330.n.18
Offensa dicitur etiam verbalis iniuria. ibid.n.19
Offensio in personam non dicitur verbalis iniuria. ibid.
num.21
Offerendi ius habent creditores contra mulierem ob
inopiam viri petentem suam dotem. p.338.n.22
Offendens ab Ecclesia existentem extra Ecclesiam an sit
tutus in ea. p.85.n.47
Offendens præsumitur motus ex noua causa. p.428
num.59
Officialis Episcopi intelligitur eius vicarius generalis.
p.64.n.35
Officialis quando dicatur contrahere domicilium. p.316
num.9
Omissum dicitur, quod non fuit expressum. p.303.
num.4
Onera à laicis imposita, quando transeant ad Ecclesia-
sticorum bona. p.358.n.59
Onera alia personalia, alia realia, alia mixta. p.137.
num.17
Onerosa ex causa quæ conceduntur, postea non tollun-
tur. p.193.n.24
Onera beneficiis quando possint imponi. p.296.n.5
Onera extraordinaria non imponuntur Clericis. p.353
num.5
Onera laicorum non possunt subire clerici, nisi consulto
summo Pontifice. p.355.n.36
Onera possunt sustineri per agnatos, & affines. p.197
num.20
Onera personalia non imponuntur non habitantibus.
p.198.n.50
Onera realia transeunt ad quemcumque possessorem.
p.356.n.39
Onera soluens non præiudicat successori. p.359.n.66
Onera sustinere quomodo intelligatur. p.316.n.17
Onera personalia non habitantibus non imponuntur.
p.200.n.77
Onera quomodo sustineantur per consanguineos. ibid.
num.73
Onera variabilia non subeunt Clerici. p.356.n.43
Oneribus in sustinendis sufficit habitus, actus non est
necessarius. p.197.n.21
Onerum appellatione an intelligatur de personalibus, vel
realibus. p.198.n.47
Onera personalia possunt imponi colonis Ecclesiarum.
p.140.n.67
Onus personale quodnam sit. p.287.n.23
Onus personale efficitur quandoque reale. ibid.n.25
Opinio communis est sequenda in iudicando. p.165.n.10
non verò si rationibus conuincatur. p.382.n.29
Opinio Doctorum relata ultimo loco, censetur à refe-
rente approbata. p.335.n.4
Opinio Doctorum communis vnde cognoscatur. p.384.n.50
Opinio minus communis quando sequenda sit. p.166.n.23

Index Rerum

- Opinio ultimo loco relata censetur approbata. p.268.
num.27
- Opinionem probabilem vel probabiliorem an sequi debeat iudex. p.382.n.28
- Operis contradictio resistit præsumptioni. p.180.n.91
- Oratio in vno falsa, in totum est falsa, si est vniuersalis. p.291.n.12
- Oratio vniuersalis continet casum etiam alias illegitimum. p.245.n.43
- Orbis est maior vrbe. p.105.n.12
- Origo attenditur in iudiciis. p.267.n.12
- Origo quomodo sit immutabilis. p.199.n.60
- Originarius cuius an possit perdere ciuilitatem. ibid. num.58
- Originarius non habitans non dicitur subditus. ibid. num.62
- Originarius non est subditus propriè, nisi habitet. p.315.n.3
- Originarius potest dici forensis, si non habitat. p.302. num.6
- Originem habitam à patre filius perdere potest. p.199. num.65
- Ordinare possunt soli Episcopi. p.292.n.5
- Ordinarius an possit procedere ad censuras stante obligatione Camerali. p.350.n.29
- Ordinarius habet proprium territorium. p.292.n.8
- Ordinarius, & legatus iudex Ecclesiasticus possunt exequi suas sententias, etiam in bonis laicorum. p.261. num.45
- Ordinarius potest concedere Sacerdoti non Parocho, vt assistat matrimonio. p.361.n.12
- Ordinarius potest derogare eius statuto, etiam iurato. p.207.n.43
- Ordinarius punit falsum testem non subditum pœna etiam non ordinaria. p.249.n.38
- Ordinarius quando possit punire Regulares. p.258.n.15
- Ordinarius remanet cui Princeps committit sub nomine dignitatis. p.86.n.22
- Ordinarius vtriusque litigantium potest esse iudex inter emphyteutas. p.109.n.70
- Ordinarij omnes possunt executiones facere in bonis laicorum. p.261.n.49
- Ordinarij assertio non probat ius patronatus. p.279.n.9
- Ordinarium aliquem esse quid significet. p.292.n.7
- Ordinandus ex indulto apostolico non indiget dimissoriis. p.241.n.23
- Ordinationes non mandantur inferioribus Episcopo. p.240.n.3
- Ordinatus Sede vacante Episcopali infra annum est suspensus. ibid. n.1
- Ordinatus sine dimissoriis propter bonam fidem non est suspensus. p.241.n.25
- Oeconomus quando detur beneficio. p.3.n.1
- P
- P**ace inter plures facta etiam pro absente non ligat aliquam partem ante ratificationem. p.427.n.43
- Pacem faciens pro filio absente, quomodo obligat aduersarium. ibid. n.45
- Pacis violatæ pœna non intrat ob nouam causam, etiam leuem. p.428.n.55
- Pacis violator non dicitur offendens ex noua causa. p.429.n.61
- Pacta in feudis sunt seruanda. p.280.n.8
- Pacta sunt seruanda maximè dotalia. p.53.n.1
- Pactio pœnali, vel resolutiuo vt locus sit, debet se declarare, qui vult eo vri. p.270.n.45
- Pactio retrouendendi lapsa non est locus amplius retrouenditioni. p.214.n.3
- Pactum de meliorando quid efficiat in emphyteusi. p.20.n.106
- Pactum de retrouendendo, & modicitas pretij facit præsumere vsuram cum alia coniectura. p.215.n.19
- Pactum de soluenda gabella per venditorem est licitum. p.218.n.51
- Pactum de supplemento, vel augendo pretium in casu non retrouenditionis arguit vsuram. p.220.n.80
- Pactum inutile vitatur firma remanente emphyteusi. p.376.n.140
- Pactum in præiudicium fisci seruatur respectu priuatorum. p.147.n.21
- Pactum pœnale quodnam dicatur. p.270.n.44
- Pactum pro pensionario ligat etiam successorem. p.146. num.8
- Pactum redimendi in viro bono non arguit vsuram, etiam cum modicitate pretij. p.216.n.26
- Pactum insolitum in venditione cum pacto retrouendendi arguit vsuram. p.218.n.53
- Pactum retrouendendi est species seruitutis. p.310. num.17
- Pactum retrouendendi est omni iure licitum. pagin.216. num.29
- Pactum retrouendendi ad tempus est magis licitum. p.219.n.66
- Pactum retrouendendi quanti faciat rem minoris valere. p.217.n.35
- Pactum retrouendendi post certum tempus arguit vsuram. p.216.n.25
- Pactum retrouendendi facit rem minoris valere etiam termino elapso. p.217.n.32
- Pactum retrouendendi facit rem vilescere. p.310.n.26
- Pactum vt solus venditor redimere possit, valet. p.219. num.61
- Pactum francandi quid efficiat. p.33.n.11
- Pactum francandi bona Ecclesiæ transit etiam ad spurium. p.35.n.58
- Pactum francandi quomodo intelligatur in emphyteusi. p.36.n.59
- Pactum francandi est facultatiuum. ibid. n.60
- Pactum personale non extenditur ad alios. ibid. n.62
- Pactum francandi cessat finita emphyteusi. ibid. n.66
- Pactum vsurarium est, per quod quis redditur certus de lucro. p.169.n.31
- Pactio retrouendendi lapsa emptor non tenetur iustum pretium supplere. p.217.n.34
- Palam contrahens non dicitur de vsura suspectus. p.220.n.68
- Palam fieri, vel publicè quid dicatur. ibid. n.69
- Palatium Episcopi longè ab Ecclesia per 40. passus an gaudeat immunitate. p.59.n.8
- Patientia habetur pro traditione. p.231.n.32
- Papa non præsumitur recordari, maximè de priuilegiis. p.292.n.21
- Papa potest punire Hebræos. p.228.n.68
- Paraphernalia spectant ad liberam vxoris dispositionem. p.55.n.49
- Parentela in antiquis probatur per solam famam. p.395. num.64
- Parentelæ gradus quando non est necesse probare. ibid. num.78
- Parentes sæpe fraudant proprias suas filias. p.53.n.18
- Parochi scriptura etiam ad pias causas non probat, nisi facta recognitione à testibus. p.419.n.35
- Parochus nubentium quis dicatur. p.361.n.22
- Paries cuius sit, indicat fenestra in eo. p.165.n.18
- Partis alienatio quando faciat heredem cadere à toto. p.230.n.24
- Partis appellatione quando de dimidia intelligatur. ibid. num.25
- Partus ancillæ est in redditu, non in fructu. p.243. num.9
- Pater an possit filij donare bona, vt sint paraphernalia. p.57.n.67
- Pater

Notabiliū.

Pater censetur velle seruare æqualitatem inter filios. p.56.n.54
 Pater propter secundas nuptias perdit proprietatem bonorum maternorum. p.320.n.5
 Pater quomodo succedat filiis suis sine liberis decedentibus. ibid.n.3
 Pater non debet facere vnam filiam legitimam, & aliam bastardam. p.56.n.58
 Pater non tenetur dare tantam dotem vni, quantam alteri. ibid.n.55
 Pater si nubat necessitate ductus, excusatur à pœnis contra secundò nubentes. p.321.n.18
 Pater secundò nubendo cum consensu filiorum, euitat omnes pœnas. ibid.n.15
 Pater non potest exheredare filium, quia contraxerit matrimonium sine eius consensu. p.362.n.33
 Pater potest cogi ad maritandum filias. p.344.n.10
 Pater præsumitur diligere plus filium, quam seipsum. p.351.n.14
 Pater transiens ad secunda vota retinet solum vsufructum bonorum primæ vxoris. p.320.n.4
 Pater præsumitur constituisse dotem congruam. p.39.n.35
 Pater quomodo possit pacem facere pro filio. p.427.n.46
 Pater est vsufructuarius bonorum aduentitiorum filij. p.430.n.1
 Pater tenetur alere filios congruè iuxta suum statum, & conditionem. ibid.n.2
 Pater an priuetur vsufructu bonorum filij ob secundas nuptias. ibid.n.4
 Pater potest cogi ad filium emancipandum, si eum malè tractat. ibid.n.5
 Pater toleratari magis de commodo filij quam proprio. p.431.n.10
 Pater censetur fatuus qui non laborat pro filio. ibid.n.11
 Parentum maledictiones sæpe ad effectum perducuntur. p.431.n.15
 Pater expellens filium de domo dicitur eum malè tractare, & cogitur emancipare. ibid.n.20
 Pater priuatur patria potestate filium exponens. ibid.n.21
 Pater exheredans filium videtur facere rem furiosi. p.431.n.23
 Pater denegans filio alimenta priuatur patria potestate. ibid.n.24
 Patria potestas debet in pietate consistere. ibid.n.25
 Pater emancipando filium retinet dimidium vsufructus eius bonorum. p.432.n.31
 Pater coactè filium emancipans perdit vsufructum. ibid.n.32
 Parentes non debent prouocare filios ad iracundiam. ibid.n.36
 Pater transiens ad secundas nuptias, mutat affectionem erga filios primi matrimonij. p.432.n.37
 Pater spuriam dotando videtur se conformare cum dispositione statutorum. p.411.n.64
 Patrimonialia clericorum sunt exempta. p.167.n.8
 Patria potestas non attèditur in spiritualibus. p.224.n.16
 Patrimonium duplex potest quis habere, in quo diuersimodè succedatur. p.311.n.5
 Patris assertioni quando stetur pro filiis. p.311.n.36
 Patronatus an sit res pecunià æstimabilis. p.7.n.61
 Patronatus familiæ non transit ad extraneos. p.5.n.34
 Patronatus libertorum non transit ad fideicommissarium. p.6.n.45
 Patronatus libertorum, & Ecclesiæ æquiparantur. ibid.n.57
 Patronatus parentelæ an possit donari extraneo. p.343.n.45
 Patronatus quando transeat ad vsufructuarium. p.8.n.70

Patronatus realis, & personalis transit in vsufructuarium. ibid.n.75
 Patronatus requirit easdem probationes in possessorio, quas in petitorio, & quando. p.395.n.74
 Patronatus transit etiam in fideicommissarium. p.5.n.38
 Patronatus transit ad hæredes, etiam si id non dicatur. p.3.n.3
 Patroni hæres manutenendus est in eadem possessione. p.9.n.85
 Patronis quando liceat variare. p.10.n.101
 Patrono Episcopus potest conferre beneficium. p.296.n.16
 Patronus an possit præsentari ab eius procuratore. ibid.n.11
 Patronus debet manuteneri in quasi possessione præsentandi. p.9.n.84
 Patronus debet manuteneri in sua quasi possessione præsentandi. p.390.n.2
 Patronus debet defendere Ecclesiam. p.293.n.33
 Patronus dicitur aduocatus, & pater Ecclesiæ. ibid.n.34
 Patronus hodie docere debet de legitimo titulo præsentandi. p.395.n.73
 Patronus in fundatione potest apponere condiciones iuri contrarias. p.296.n.14
 Patronus laicus præsentando potest variare. p.10.n.100
 Patronus non potest seipsum præsentare, & quare. ibid.n.8
 Patronus non potest præiudicare successori in patronatu gentilitio. p.394.n.61
 Patronus potest præsentare institutum ab Episcopo. p.396.n.89
 Patronus potest præsentari ab eo, cui ipse donauit ius patronatus. p.296.n.18
 Patronus post fundationem non potest nouas condiciones beneficiis imponere. ibid.n.4
 Patronus potest à compatronis præsentari. p.296.n.9
 Patronus præsentatus auget numerum præsentantium. ibid.n.10
 Patruelis excluditur à Patruo in successione alterius patruelis. p.317.n.3
 Patronus quare priuetur iure præsentandi, si præsentet inhabilem. p.100.n.93
 Pauli Coccapani Episcopi Regij laudes. p.226.n.48
 Paulina constitutio est vsu recepta, & aliter dicenti incumbit onus probandi. p.373.n.112
 Paulina constitutio non obligat, vbi non est vsu recepta. p.120.n.35
 Pauli quarti constitutio de bonis Ecclesiæ non alienandis reuocata. p.212.n.37
 Pauper dicitur, qui non habet patrimonium pro recipiendis ordinibus. p.156.n.4
 Paupertas est probanda per allegantem. p.180.n.105
 Pauperem se dicens, debet probare. p.405.n.31
 Pauper dicitur fieri, cuius res in dies succedunt in peius. p.338.n.28
 Pauper quilibet præsumitur. p.315.n.13
 Pauperes præsumuntur deliquisse. p.84.n.42
 Pauperes patriæ testatoris censentur vocati, & quare. p.145.n.41
 Pax facta pro absente, an obliget ante ratificationem. p.427.n.42
 Pax stipulata an possit reuocari ante ratificationem absentis. p.428.n.50
 Pax quomodo rumpatur quoad pœnam conventionalem. ibid.n.51
 Pax, seu cautio non dicitur rupta quoad fideiussorem per verbalem iniuriam. p.330.n.23
 Peccata rerum euentis non metiuntur. p.231.n.28
 Pecunia est infructuosa. p.169.n.26
 Pecunia non potest expendi pro pluri, quam eius cuneus admittat. ibid.n.25
 Pecunia

Index Rerum

- Pecunia propterea non dicitur esse in Ditecesi. p.28.n.21
Pecunia non continetur in legato rerum, quæ domi sunt. p.322.n.12
Pecunia si continetur in legato eorum, quæ domi sunt, continentur etiam nomina creditorum. ibid.n.14
Pars notabilis populi quæ dicatur. p.152.n.11
Pecuniæ legatum an debeatur forensi, si in hæreditate sola stabilia existant. p.201.n.88
Pedagia noua imponentes excommunicantur. p.356.n.45
Pellex est incapax legati sui amasij. p.181.n.112
Pellex mulier quæ dicatur. p.175.n.39
Pœna ipso iure imposita requirit factum consummatum. p.201.n.86
Pœna non incurritur ex contractu nullo. p.231.n.35
Pœna extraordinaria incurritur ex solo tractatu, & quando. p.288.n.4
Pœna non habet locum, nisi factum sit consummatum. ibid.n.3
Pœna maior confundit minorem, ubi plures imponuntur. p.319.n.18
Pœnâ non ligatur matrimonium. p.362.n.36
Pœna temporalis an possit imponi à iudice Ecclesiastico contra laicos. p.93.n.44
Pœna tritemium imponitur in sacrilegio. p.94.n.59
Pœna tritemium succedit loco pœnæ deportationis, & damnationis in metallum. p.95.n.62
Pœnæ ipso iure inflictæ non incurrunt ante sententiam declaratoriam. p.422.n.31
Pœnalis est dispositio l. fin. de rei vindic. p.290.n.2
Pœnas corporales quasque imponunt iudices Ecclesiastici. p.95.n.72
Pœnitentiæ locus est ante obtentum beneplacitum Apostolicum in alienationibus bonorum Ecclesiæ. p.45.n.11
Pœnitentiæ in quibus contractibus locus sit. p.19.n.85
Pœnitentiæ locus est in alienatione bonorum Ecclesiæ ante expeditum beneplacitum. p.212.n.42
Pensionarij, & titularis conventiones remanent in impositione decimarum. p.149.n.42
Pensionarius dicitur in possessione exigendi per solutionem antecessoris. p.146.n.5
Pensionarius debet declarare titularem excommunicationem non soluentem pensionem intra triginta dies. p.192.n.11
Pensionarius eximitur à decima respectu titularis. p.147.n.18
Pensionarius habet intentionem fundatam, ut ad decimam non teneatur. p.147.n.16
Pensionarius licet propria auctoritate possit redire ad beneficium, tamen requiritur iudicis declaratoria. ibid.n.12
Pensionarius quomodo debeat contribuere pro decimis. p.148.n.41
Pensionarius non tenetur ad habitum clericalem, nisi pensio excedat 60. duc. p.193.n.36
Pensionarius tenetur soluere decimam Papalem. p.146.n.4
Pensionario quomodo detur manutentio. ibid.n.10
Pensio beneficij nomine continetur in fauorabilibus. p.421.n.14
Pensio datur loco beneficij, & quæ sit. ibid.n.19
Pensio, & beneficium iisdem modis amittuntur. ibid.n.6
Pensio non est quid spirituale, & potest dari laico. ibid.n.9
Pensio non venit appellatione beneficij in materia odiosa. p.421.n.12
Pensio non potest reservari excommunicato, nisi absoluat ad effectum. ibid.n.15
Pensio nunquam potest dici propriè beneficium. p.422.n.25
Pensio quæ datur in titulum, quomodo fiat. ibid.n.23
Pensio venit appellatione beneficij in causa hæresis. ibid.n.30
Pensio dependet à beneficio. p.421.n.7
Pensio exempta quibus clausulis muniatur. p.145.n.1
Pensio quando censetur reservata loco beneficij. p.194.n.45
Pensio extincta an reuiuiscat per reassumptionem habitus. ibid.n.52
Pensio extinguitur propter militiam. p.194.n.43
Pensio data loco beneficij est annexa rei spirituali. ibid.n.42
Pensio non admittit compensationem ad retardandam solutionem. p.193.n.22
Pensio quando dicatur succedere loco alimentum. ibid.n.23
Pensio remanet exempta respectu titularis non obstante derogatione. p.147.n.30
Pensionis Bullæ debent intimari titulari, non eius procuratori. p.192.n.9
Pensione non soluta titularis non incurrit pœnas, Bullis sibi non intimatis. ibid.n.8
Pensione non soluta vel eius nullitate allegata, datur regressus pensionario ad beneficium. p.192.n.2
Pensione non soluta excommunicatio debet intimari titulari. ibid.n.16
Pensionem habens tenetur recitare Officium B. M. V. p.421.n.20
Pensionem obtinens perinde est ac si haberet beneficium. p.422.n.26
Pensionem perdit inforlescens in excommunicationem per annum. p.421.n.16
Pensiones ex causa resignationis penitus exemptæ à decimis. p.148.n.40
Pensiones habent executionem paratam. p.146.n.6
Pensiones pro seruitio temporali non sunt in usu. p.194.n.41
Pensionem an perdat clericus effectus miles. p.193.n.37
Pensionem nullam dicere, vel reduci velle prohibetur de facto, non de iure. p.193.n.34
Pensionem non soluens excusatur à pœnis propter compensationem. ibid.n.33
Pensionem perdit miles, vel habitum non gerens ipso iure sine decreto iudicis. p.194.n.34
Pensionem perdit, qui contrahit matrimonium etiam si sponsa ingrediatur religionem. ibid.n.55
Pensionem non soluens potest purgare moram etiam post conformes, ad euitandum pœnas. p.192.n.7
Pensionem non soluens an statim cadat propter iuramentum. p.19.n.86
Pensionis causa cum iudice Ecclesiastico tantum tractanda. p.422.n.30
Pensionis duæ species, alia personæ, alia rei spiritualis annexa. p.421.n.18
Pensionis mentionem facere debet impetrans beneficium. p.422.n.27
Pensionum exemptioni derogat pontifex in impositione decimarum. p.146.n.3
Pensionum solutio non retardatur. ibid.n.7
Periti à partibus electi sunt similes arbitratoribus. p.303.n.1
Periti eligendi sunt in alienandis bonis Ecclesiæ. p.45.n.16
Peritis standum est in eo, in quo sunt concordēs. p.270.n.49
Peritorum iudicio statuitur in venditionibus animalium. p.416.n.3
Peritus declarat suam relationem. p.303.n.8
Permutatio est alienatio. p.229.n.1
Permutatio bonorum Ecclesiæ potest fieri sine assensu Apostolico in Ditecesi Regij ab immemorabili tempore. p.51.n.87
Permutatio

Notabilium.

Permutatio bonorum Ecclesiæ requirit assensum Apostolicum. p.120.n.29
 Permutatio rerum Ecclesiæ ad aliam Ecclesiam non requirit solemnitatem Paulinæ. ibid.n.28
 Permutatio non est, vbi species præponderatur à pretio. p.229.n.2
 Perseuerantia inducit declarationem animi. p.231.n.34
 Personale pactum quomodo cognoscatur. p.36.n.63
 Pestis afflixit multas Italiæ ciuitates anno 1630. p.152.n.1
 Pestis est bellum diuinum. p.152.n.1
 Pestis grassans dat causam iustam abessendi. p.153.n.22
 Pestis non dat absenti iustam causam, vt possit lucrari distributiones. ibid.n.20
 Pestis nullum est tutum remedium præseruatium. p.152.n.6
 Pestis quando cessarit. ibid.n.3
 Pestis quando dicatur iusta causa absentia. p.152.n.10
 Pestis quando dicatur grassari, relinquatur arbitrio iudicis. p.153.n.24
 Pestis tempore Canonicus debet petere licentiam recedendi, licet non obtineat. p.152.n.16
 Pestis tempore committuntur multæ falsitates. pag.406.n.36
 Pestis tempore testes debent videre testatorem. ibid.n.37
 Pestis tempore quot testes requirantur in testamentis. p.408.n.61
 Pestis tempore Parmensis, & Mutinensis cessauere à diuinis, non tamen Regiensis. p.152.n.14
 Pestis tempore pauci alio morbo pereunt. ibid.n.13
 Pia causa facit laicum de foro Ecclesiæ. p.134.n.13
 Pia causa dicitur, si Ecclesiæ, vel pro anima relinquatur. ibid.n.17
 Pia legata quæ dicantur. p.156.n.1
 Pia voluntas exequitur ab Episcopo rei sitæ. p.28.n.20
 Piam adesse causam quomodo cnostrare debeat pro iurisdictione iudicis Ecclesiastici. p.134.n.16
 Piarum voluntatum quis Episcopus sit executor, si res legatae sint in pluribus locis. p.28.n.18
 Pia causa testamentum quomodo sit priuilegiatum. pag.133.n.7
 Pia causa fauor non iuuat quin reuocatum censeatur legatum per alienationem rei. p.310.n.26
 Pieratis causa non censetur prohibita alienatio. pag.120.n.27
 Phinees occidit Iudæum cum Madianitide coeuntem. p.228.n.70
 Pluralitas non præsumitur. p.395.n.72
 Pluralitas titulorum præsumitur ad fauorem rei. p.366.n.14
 Pluralitas resoluitur in singularitates. p.300.n.21
 Pluralitas resoluitur in singularitates in vltimis voluntatibus. p.227.n.51
 Plus debito petit, qui illud petit, cui obstat compensatio. p.193.n.29
 Plus & minus non variant speciem. p.386.n.76
 Pontifex olim scripsit Archipresbytero Carpi, & Canonicis S. Martini. p.292.n.18
 Pontifex non præsumitur velle turbare iura Prælatorum. ibid.n.23
 Pontifex quando præsumatur per errorem rescribere. ibid.n.22
 Pontifex solet scribere etiam Prælati Episcopo inferioribus. p.292.n.17
 Positionibus facta responsio, quando possit reuocari. p.103.n.58
 Positionibus respondens præiudicat sibi, & consorti. ibid.n.61
 Positiones confessatæ probant contra confitentem. pag.36.n.68
 Positi in conditione censentur vocati, quando testator respexit ad conseruationem familiæ. p.151.n.25
 Possidere negans non priuatur pretio rei. p.291.n.7

Possidere negans non priuatur possessione, nisi omnes confines verificentur. ibid.n.1
 Possidens censetur ex titulo præcedenti etiam inualido possidere. p.368.n.45
 Possidenti tempore litis, & prius datur manutentio. p.390.n.7
 Possidere quilibet præsumitur ex titulo præambulo. p.373.n.108
 Possessio ab homine mentionata intelligitur de possessione facti. p.189.n.13
 Possessio, & proprietates sunt connexa. p.111.n.97
 Possessio antiquior agentis, & noua rei dat remedium reintegrandæ. p.367.n.33
 Possessio capta de Altari beneficii extenditur etiam ad bona eiusdem. p.391.n.10
 Possessio ciuilis perditur per lapsum decem annorum. p.367.n.31
 Possessio ciuilis acquiritur decennio. p.371.n.75
 Possessio defuncti continuatur in filium hæredem. p.390.n.1
 Possessio defuncti non transit in hæredem sine apprehensione. p.392.n.27
 Possessio instrumentalis est manutenibilis alio non existente in possessione. p.390.n.8
 Possessio etiam iniusta impedit executionem. p.336.n.19
 Possessio hæredis continuatur in hæredem vigore statuti. p.404.n.10
 Possessio manutenibilis probatur ex fructuum perceptione. p.418.n.4
 Possessio probatur ex instrumentis de tenuta accepta. ibid.n.11
 Possessio intricata non est manutenibilis. p.392.n.37
 Possessio patris differt à possessione filij. ibid.n.29
 Possessio quomodo continuetur in hæredem stante statuto. ibid.n.36
 Possessio probatur ex sustentatione litis. p.372.n.79
 Possessio licet continuetur in hæredem, non tamen continuatur in hæredem forensem. p.198.n.34
 Possessio non transfertur ex contractu nullo in rebus Ecclesiæ. p.372.n.91
 Possessio non acquiritur ex actu clandestino. p.29.n.34
 Possessio probatur ex canonis perceptione. p.368.n.43
 Possessio diuturna præstat titulum coloratum. p.365.n.6
 Possessio probatur per actus possessorios. p.372.n.88
 Possessio probatur per colonos. p.368.n.41
 Possessio præsentandi quibus profit, vel noceat. p.392.n.38
 Possessio procuratoris, & coloni est asinina, & de ea intelliguntur, qui dicunt eos possidere. p.419.n.28
 Possessio præsumitur potius vacua, quam plena. p.390.n.9
 Possessio quomodo transferatur. p.365.n.4
 Possessio quando non releuet ab onere probandi titulum. p.373.n.107
 Possessio inficitur ex decreto irritanti. p.374.n.117
 Possessio recentior præsumitur clandestina probata antiquiori. p.373.n.106
 Possessio facti non habet iuris effectum. p.189.n.15
 Possessio facti potest auocari per immisionem. ibid.n.16
 Possessio non probatur ex rei exemptione. p.290.n.5
 Possessio seu quasi non transit in successorem ante usum illius. p.392.n.28
 Possessionem præsupponit habere, qui petit manutentionem. p.418.n.9
 Possessionis causa potest mutari ex nouo titulo. p.396.n.91
 Possessionis priuatio contra negantem possidere fit summa marie, & sine libello. p.291.n.8
 Possessionis reintegrandæ remedium non datur contra singularem successorem cum titulo bona fide succedentem. p.365.n.5
 Possessionis retinendæ remedium habet etiam vim recuperandæ

Index Rerum

- perandi naturalem possessionem. p.367.n.29
 Possessionis sola translatio dicitur alienatio. p.231.n.39
 Possessione cadens nulliter non dicitur cecidisse ex facto suo. p.372.n.99
 Possessione priuatur, qui negat se possidere. p.290.n.1
 Possessor bonæ fidei non tenetur ad fructus ante litem perceptos. p.371.n.74
 Possessor bonorum Ecclesiasticorum malè alienatorum non potest vti aliquo remedio possessorio. p.367.n.26
 Possessorem expellere magnum est incommodum. p.384.n.59
 Possessorij causa terminari debet, vbi causa petitorij. p.111.n.102
 Possessorium quando possit cumulari cum petitorio. p.190.n.19
 Possessorium remedium ex l.fin. C.de edict.D. Adr. tol. est adipiscendæ, non retinendæ. p.418.n.15
 Possessorium summarissimum, quando dicatur intentatum. p.392.n.25
 Possessorium, & petitorium potest simul intentari. p.189.n.17
 Posthumi appellatione quid veniat. p.23.n.22
 Posthumi institutio respicit fructuum tempus, & quomodo intelligatur. ibid.n.17
 Posthumus certo instituto nullum est testamentum, si ille non nascatur. p.22.n.10
 Posthumus ex certa vxore instituto, quid inde sequatur. p.33.n.10
 Posthumus instituto à testatore infirmo fit extensio ad quemcumque, contra Surdum. ibid.n.23
 Posthumus instituto in secundo testamento tollitur primum, etiam si posthumus non nascatur. p.22.n.5
 Posthumus instituto, etiam alij nascituri censentur instituti. p.22.n.12
 Posthumus instituto intelligitur conditio, si nascatur. pag.23.n.25
 Posthumus instituens in periculo mortis, intelligit solam de præsentis prægnantia. p.23.n.21
 Posthumus instituens an dicatur moueri ex falsa causa, si partus non nascatur. p.24.n.37
 Potentior quis dicatur in alienatione feudi. pag.386.n.79
 Potestas, & voluntas in omni actu requiritur. pag.178.n.68
 Practica optima legum interpret. p.294.n.13
 Præambulum probans nihil agit nisi probata conclusio. p.313.n.19
 Prædo non est manutenendus, si constat esse prædonem. p.393.n.40
 Prædo quoque manutenendus est. p.336.n.18
 Præscriptio remedij reintegrandæ requirit spatium 40. annorum. p.373.n.102
 Præceptum testatoris non ligat, vbi de iure non tenet. p.332.n.16
 Præpositus S. Nicolai Regij an sit exemptus. p.293.n.30
 Prælati malè alienans bona Ecclesiastica potest contrahere proprio iuramento. p.368.n.37
 Præcedentia magis influunt ad sequentia, quàm è contra. p.325.n.24
 Præiudicium accidentale an attendatur. p.114.n.124
 Præiudicium magnum an impediatur præsumptionem beneplaciti. p.211.n.32
 Præfatio declarat mentem concedentis. p.147.n.23
 Præfatio inducit causam finalem. ibid.n.24
 Præfatio regulat dispositionem. ibid.n.25
 Præfationes censentur repetitæ in perfectione contractus. p.416.n.11
 Prælati cum iurisdictione Episcopali dicuntur Ordinarij. p.128.n.31
 Prælati habentes iura Episcopalia quid differant ab Episcopis. ibid.n.29
 Prælati nullius Diocesis dicuntur Diocesani. ibid.n.30
 Prælati cum territorio, non dicitur exemptus, sed ordinarius. p.293.n.32
 Prælati habens iura Episcopalia potest cognoscere causas criminales, & matrimoniales. p.292.n.2
 Prælati habens iura Episcopalia non dicitur de Prælati Episcopo inferioribus. p.292.n.15
 Precibus frustra exquiritur, quod iure conceditur. p.18.n.74
 Prædicatum oportet semper conuenire subiecto. p.240.n.5
 Præiudicium domini in alienatione feudi quomodo consideretur. p.384.n.54
 Præscribi posse cum mala fide, an sit correctum de iure Canonico. p.170.n.1
 Prælati inferiores possunt condemnare suos subditos de vita, & moribus. p.241.n.21
 Prælati cui detur ex pluribus præsentatis. p.111.n.104
 Prælati Episcopo inferior potest esse Ordinarius. pag.241.n.21
 Præscriptio fuit inuenta, vt litibus finis imponatur. p.171.n.25
 Præscribens censetur soluisse. ibid.n.32
 Præscriptio de iure ciuili longi temporis currit cum mala fide. p.170.n.20
 Præscriptio cum mala fide nunquam procedit. ibid.n.9
 Præscriptio iuris communis requirit bonam fidem. ibid.n.14
 Præscriptio statutaria nunquam procedit cum mala fide. ibid.n.23
 Præscriptio non currit non valente agere. p.170.n.16
 Præscriptio statutaria censetur subrogata loco præscriptionis iuris communis. ibid.n.13
 Præscriptio non currit in seruitutibus negatiuis, nisi à die prohibitionis. p.165.n.3
 Præscriptio non currit aduersus eos, qui nondum agere possunt. p.311.n.71
 Præscriptio non currit in patronatu gentilitio. pag.394.n.62
 Præscriptione vti non potest, qui debitum fatetur. pag.170.n.17
 Præscribitur etiam ius eligendi, & administrandi. p.29.n.33
 Præsentans debet inquirere de habilitate præsentati. pag.10.n.95
 Præsentans inhabilem quando priuatur iure præsentandi. ibid.n.92
 Præsentans præsumitur scire qualitates præsentati. ibid.n.94
 Præsentans incapacem priuatur iure præsentandi. p.111.n.113
 Præsentando attenditur vltimus status. p.9.n.86
 Præsentatio Clerici ad beneficium sacerdotale est inualida. ibid.n.89
 Præsentatio incapacis est inualida. p.111.n.112
 Præsentatio laicorum largo modo dicitur electio. p.9.n.88
 Præsentatio facta contra dispositionem fundatoris est inualida. p.10.n.91
 Præsentatio hæredis valet vsufructuario non contradicente. p.9.n.79
 Præsentatio pupilli, vel tutoris quænam sit melior. p.9.n.82
 Præsentatio potest acceptari per Notarium. p.111.n.108
 Præsentatio potest probari per sententiam. p.278.n.3
 Præsentationes patronorum potentiorum quales esse debeant. p.179.n.12
 Præsentatione ius quæritur ad rem. p.111.n.107
 Præsentandi possessio non prodest potentioribus. p.279.n.14
 Præsentati capacitas attenditur de tempore præsentationis. p.111.n.111
 Præsentatus ad beneficium debet esse clericus saltem primæ tonsuræ. p.10.n.103
 Præsentat

Notabilium.

Præsentatus à vero patrono, præfertur præsentato à putatiuo. p.393.n.39
 Præsentatus à minori parte quando præferatur. p.10.n.97
 Præsentatus ad beneficium Sacerdotale debet esse actus Sacerdos. p.9.n.87
 Præsentat usufructuaria, si concurrat cum hærede. pag.9. num.77
 Præsumptio consanguinitatis præualet præsumptioni pietatis. p.38.n.23
 Præsumptio iuris, vel statuti non requirit aliam probationem. p.190.n.31
 Præsumptio mali non oritur ex re bona. p.217.n.30
 Præsumptio iuris est liquidissima probatio. p.343.n.3
 Præsentari non potest patronus à suo procuratore. p.296. num.12
 Præsumptio iuris, & de iure quæ sit. p.171.n.36
 Præsumptionem contra se habens, debet suam intentionem plenè probare. p.67.n.68
 Præuentio contra mandatarium intelligitur etiam quoad mandantem. p.25.n.2
 Præuentio contra mandatarium, habet locum etiam contra mandantem. p.187.n.36
 Præuentio quomodo detur iudicem inter laicum, & Ecclesiasticum. p.92.n.31
 Præuentio realis an præferatur verbali. p.25.n.8
 Præuentio realis an præferatur verbali etiam anteriori. p.93.n.45
 Præuentioni non est locus, dum reus est in Ecclesia, ubi deliquit. p.90.n.6
 Præuentioni quomodo sit locus in delictis mixti fori. p.261.n.53
 Præuentionem an habeant iudices Ecclesiastici in Regno Neapolitano. p.93.n.42
 Pretium dicitur iustum, quo res communiter vendi potest. p.161.n.47
 Pretium iustum quomodo probetur testibus. p.161.n.49
 Pretium iustum quodnam censeatur in vendendo serico. p.160.n.36
 Pretium iustum quodnam dicatur, si varium sit. p.161. num.44
 Pretium iustum rerum non est præcisè determinatum. p.218.n.45
 Pretium iustum non consistit in puncto. ibid.n.46
 Pretium non probant testes, qui non æstimaunt pactum retrouendendi. p.217.n.37
 Pretium naturale, seu vulgare quodnam sit. p.161.n.45
 Pretium legale consistit in puncto. ibid.n.48
 Pretium præsumitur iustum. ibid.n.46
 Pretium rei stabilis probatur per venditiones rerum vicinarum. p.217.n.39
 Pretium secundum communem æstimationem quomodo probetur. p.218.n.41
 Pretium præsumitur iustum, de quo partes conueniunt. ibid.n.49
 Pretium rerum respectu clericorum solus Episcopus taxat. p.168.n.12
 Pretium triplex rerum est. p.218.n.48
 Pretium vile potest esse iustum. ibid.n.47
 Pretij augmentum in casu non retrouenditionis est iustum. p.220.n.81
 Pretij modicitas notabilis cum pacto retrouendendi facit præsumere vsuram. p.216.n.24
 Pretij modicitas sola non facit contractum vsurarium. pag.217.n.31
 Pretij modicitas quid efficiat. p.219.n.57
 Pretij receptio facit recedere à conditione venditionis. p.386.n.81
 Primi motus non sunt in nostra potestate. p.428.n.57
 Primogenitura reuocabilis habet naturam vltimæ voluntatis. p.306.n.8
 Primogenitus præsumitur possidere iure primogenituræ. p.373.n.109

Primus acquirens non comprehenditur in generationibus vocatis. p.366.n.18
 Primum testamentum tollitur per secundum. p.22.n.1
 Princeps in gratiosis censetur amouere obstaculum rei iudicatæ. p.87.n.26
 Princeps laicus potest statuere super vtili dominio emphyteutæ Ecclesiæ. p.115.n.135
 Princeps non derogat conventionibus partium. p.148. num.31
 Principalis quis dicatur in delicto. p.318.n.1
 Principis assertio fundata super dicto partis non facit fidem. p.313.n.1
 Principis assertio contra non subditos non probat. ibid. num.2
 Principis bona sunt exempta à quocumque onere. pag.410.n.7
 Principi quando noceat scientia eius officialium. ibid. num.13
 Prior in gradu est potior in iure. p.312.n.4
 Priuilegia Concilio Tridentino contraria abrogantur. p.258.n.22
 Principis factum censetur casus fortuitus. p.334.n.32
 Priuilegiata efficitur res, si peruenit ad priuilegiatum pagin.354.n.19
 Priuilegiatus non gaudet priuilegio contra pariter priuilegiatum. p.246.n.67
 Prior tempore potior est iure. p.11.n.105
 Priuilegiorum non verba, sed mens concedentis seruanda. p.147.n.27
 Priuilegium debet produci per eum, qui vult eo vti. pag.225.n.26
 Priuilegium laicis concessum prodest etiam Clericis. pag.237.n.7
 Priuilegium præsumitur vsu receptum. p.192.n.10
 Prius, & posterius non datur in eodem instrumento. pag.57.n.70
 Probatio plena an requiratur in delictis Bullæ Gregorianæ. p.67.n.60
 Probatio plena quæ dicatur. p.69.n.90
 Probatio qualis requiratur ad priuandum reum Ecclesiæ immunitate. p.85.n.51
 Probatio dubia contra probantem interpretanda. p.314. num.22
 Probationes non admittuntur contra præsumptionem iuris, & de iure. p.171.n.35
 Probationes legitimæ quæ. p.241.n.24
 Probationis annus in Religione debet esse integer, & continuus. p.398.n.14
 Probationis annus interpellatus debet ex integro interchoari. p.399.n.17
 Processus ad vltiora habet vim interlocutionis, per quam censetur reiecta exceptio. p.338.n.14
 Processui iudicis secularis non tenetur stare Ecclesiasticus. p.65.n.47
 Procurator non sibi, sed domino possidet. p.419.n.25
 Procurator tenetur seruare formam mandati. p.46.n.25
 Procurator solus potest citari ad sententiam. p.255.n.55
 Proditor quis dicatur. p.70.n.13
 Proditor non gaudet immunitate Ecclesiæ. p.81.n.4
 Proditorie vulnerans gaudet immunitate Ecclesiæ. p.83. num.22
 Proditorie tentans occidere, nisi verè occidat, non priuatur immunitate Ecclesiæ. p.88.n.19
 Proditorie interficiens alium priuatur beneficio immunitatis. p.425.n.28
 Proditor dicitur qui sub titulo pacis alium interficit. pag.428.n.29
 Proxenetæ etiam non salariatus, non est idoneus testis. p.418.n.33
 Proditor non dicitur ante pacem ratificatam ab absente. p.427.n.40
 Proditorium homicidium quodnam dicatur. p.81.n.3
 Prodivio

Index Rerum

- Proditionem indicant, quæ præcedunt homicidium, non quæ sequuntur. p.73.n.135
- Proclama, ne contrahatur matrimonium sine consensu patris, quomodo intelligatur. p.360.n.1
- Producta scriptura probat contra producentem. p.404.n.8
- Professio an irritetur ex metu reuerentiali. p.400.n.34
- Professio probatur testibus, & scripturis publicis. p.398.n.1
- Professio est nulla non præcedentibus informationibus. ibid.n.8
- Professio iurata debet seruari. ibid.n.2
- Professio inualida neque obligat in consciëntia. p.403.n.70
- Professio inualida non firmatur iuramento. p.402.n.59
- Professio non vitiatur si per modicum tempus annus probationis non compleatur. p.398.n.4
- Professio non debet fieri ante 16. annum, vel non completo probationis anno. ibid.n.12
- Professio non debet emitti interrupto probationis anno. ibid.n.16
- Professio quando censeatur ratificata. p.398.n.6
- Professio spontanea non est, vbi est timor metus. ibid.n.9
- Professio vitiatur etiam si in modico annus Nouitiatus interpoletur. p.398.n.2
- Professio vi, vel metu facta est inualida. p.399.n.29
- Professionem esse metu factam debet concludenter probari. p.398.n.5
- Professionem lex annullans an sit pœnalis. p.399.n.27
- Professionem inualidam non ratificat Nouitiatus ex delatione habitus, nisi scienter. p.402.n.61
- Professionis ratificatio inducitur per delationem habitus professorum. p.398.n.6
- Profitens inualidè peccat manendo extra Religionem sine ratificatione. p.403.n.69
- Proœmium indicat mentem disponentis. p.360.n.7
- Prohibitio alienationis bonorum, qua ratione extendat fideicommissum. p.79.n.39
- Prohibitio alienationis bonorum non ampliat fideicommissum. p.76.n.8
- Prohibitus alienare non potest partem alienare. p.230.n.15
- Prohibitioni de non alienando pro parte satisfieri non potest. ibid.n.16
- Prohibitio alienationis posita consequutiue ad fideicommissum, non ampliat illud. p.308.n.14
- Prohibita est alienatio mutandi iudicij causâ facta. p.306.n.6
- Propositum in mente retentum nihil operatur. pag. 180.n.94
- Propter quod vnumquodque tale, & illud magis tale. p.157.n.58
- Promittens de euictione pro facto suo tantum tenetur etiam pro facto sui auctoris. p.334.n.23
- Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. p.115.n.133
- Prouisores an habeant iurisdictionem. p.86.n.2
- Proprietarius potest præsentare, si vsufructuaria non præsentat. p.9.n.80
- Proprietarius tenetur ad expensam refectionis ædificiorum. p.264.n.26
- Prorogatio iudicis non inducitur ex contumacia. p.234.n.28
- Prorogatus Iudex terminat causam. ibid.n.27
- Prorogare non possunt Clerici iurisdictionem laici. ibid.n.22
- Prorogare iurisdictionem alterius statutum verans quomodo intelligatur. ibid.n.23
- Protestatio clandestina quando probet metum. p.401.n.50
- Protestatio metus annullat actum subsequenter. ibid.n.51
- Prouisus ab Episcopo manutenetur in possessorio etiam contra patronum. p.391.n.16
- Proximior esse non est necesse probare, si alius exclusiue non concurrat. p.395.n.76
- Protestatio contraria facto nihil releuat. p.381.n.13
- Protestatio non pendens à voluntate protestantis nihil operatur. p.383.n.35
- Protestatio in præiudicium alterius nihil iuuat. ibid.n.36
- Protestatio non excusat à delicto. p.383.n.39
- Protestatio parti non intimata nihil prodest. ibid.n.44
- Proximitas testatoris quando attendatur. p.3.n.10
- Publicatio processus an requiratur in causa immunitatis Ecclesiæ. p.74.n.153
- Publicatio testamenti, in quo Clericus hæres instituitur, coram quo fieri debeat. p.133.n.4
- Publicæ vtilitatis causâ multa recipiuntur contra strictam rationem. p.413.n.7
- Puer debet esse doli capax, vt possit baptizari inuito patre. p.223.n.7
- Puer Hebræorum si perat baptizari, antequam certum sit habere vsum rationis, debet custodiri vsque ad legitimam ætatem. p.226.n.38
- Puer non habens vsum rationis est sub potestate patris infidelis. p.223.n.9
- Puer post vsum rationis tenetur se conuertere ad Deum. p.224.n.13
- Pueri post septennium possunt peccare, & in inferno damnari. ibid.n.12
- Puer quinque annorum ob blasphemias raptus est à dæmone. p.224.n.23
- Pueri possunt habere vsum rationis etiam ante septennium. ibid.n.18
- Puer septennis, quoad Deum potest dici doli capax. pag. 225.n.31
- Pueri solent detegere delicta. p.83.n.28
- Pupilli testimonium non valet. ibid.n.25
- Punire posse, & ab Ecclesia extrahere quomodo parificentur. p.90.n.8
- Pupillus feudo priuatur, si non iurat fidelitatem post pubertatem. p.279.n.4
- Pupillus doli capax potest iurare, & testificari. p.83.n.27
- Pupillus, & minor diues an gaudeat priuilegio miserabilium personarum. p.351.n.8
- Pupillus non est qui viuit sub patria potestate, & non gaudet beneficio pupillorum. ibid.n.10
- Pupillus nunquam est testis integer. p.83.n.30
- Pupillus potest iurare domino fidelitatem, si sit doli capax, & quomodo. p.279.n.3
- Pupillus pubertati proximus est doli capax. p.83.n.26
- Pupillus qui habet patrem non potest trahere causam ad Principem. p.351.n.10
- Pupillus quando in criminalibus probet. p.83.n.29
- Puri, & purificati idem est iudicium. p.254.n.52
- Pecunia versa in vtilitatem recipientis debet restitui. pag. 371.n.79

Q

- Q**ualificatus actus vbi requiritur, non sufficit probare actus sine qualitate. p.15.n.33
- Qualitas an censeatur poni ad demonstrandum, & restringendum. p.324.n.20
- Qualitas adiecta vni personæ non censetur repetita in alijs. p.50.n.71
- Qualitas assassini debet constare ex veris probationibus. p.68.n.78
- Qualitas est præcisè probanda, quando est fundamentum intentionis. p.67.n.63
- Qualitas demonstratiua non censetur repetita. p.325.n.30
- Qualitas excludens ab immunitate Ecclesiæ potest probari per indicia. p.82.n.17
- Qualitas excludens reum ab immunitate Ecclesiæ est plenè probanda. p.67.n.61
- Qualitas

Notabilium.

Qualitas in fine posita restringit præcedentia. p. 363. n. 41
 Qualitas non potest stare sine subiecto. p. 240. n. 7
 Qualitas petitionis, non defensionis dat iurisdictionem. p. 267. n. 7
 Qualitas petitionis attenditur ad cognoscendam iurisdictionem. p. 234. n. 30
 Qualitas quando separari non possit. p. 71. n. 115
 Qualitas post duo posita ad quid referatur. p. 325. n. 22
 Qualitas statuti probanda est. p. 215. n. 21. & p. 319. n. 17
 Qualitas statuti est probanda à fundante se in ea. p. 295. num. 24
 Qualitas tribuens iurisdictionem est concludenter probanda. p. 67. n. 62
 Qualitas vnius extremi refertur ad omnia præcedentia. p. 102. n. 46
 Qualitates statuti debent probari ab eo, qui se fundat in eo. p. 362. n. 37
 Qualitatis relatio non fit contra mentem testatoris. pag. 325. n. 32
 Quantitas crediti quando iuramento possit probari. pag. 346. n. 15
 Quæ de nouo emergunt, nouo indigent remedio. p. 286. num. 10
 Quæ fiunt ob causam, à modo causæ formam recipiunt. p. 275. num. 1
 Quæ singula non profunt, vnita iuuant. p. 18. n. 76
 Quæstuarie dicuntur, quæ veniunt ex opera, & seruitio. p. 98. n. 7
 Quercus, & robur quid differant, & an sint fructifera. pagin. 16. n. 51
 Querela ad Principem succedit loco appellationis. p. 86. num. 14
 Querelæ quando locus sit cessante appellatione. ibid. n. 15
 Qui male agit, odit lucem. p. 219. n. 67
 Qui vult consequens, vult omne necessarium antecedens. p. 192. n. 14 & p. 289. n. 5
 Quietantia generalis ad quem se extendat. p. 102. n. 53
 Quod diminui non potest, caret augmenti commodo. p. 344. n. 11
 Quod factum est ab aliis superioribus, de nouo posse fieri dicendum est. p. 292. n. 20
 Quod fit lege permitte, non meretur pœnam. p. 265. n. 5
 Quod non mutatur, stare non prohibetur. p. 197. n. 12
 Quod semel placuit, amplius displicere non potest. p. 27. num. 7
 Quota est nomen iuris, & quomodo intelligatur. p. 155. num. 18

R

Rastrum in via dicitur impedire iter. p. 329. n. 13
 Raptor potest vbique puniri. p. 124. n. 24
 Ratificatio non inducitur durante causa metus. p. 402. num. 63
 Ratificationem tollunt coniecturæ dissensus. ibid. n. 62
 Ratificatio quomodo debeat extorqueri ab absente. pag. 428. n. 59
 Ratificatio pacis debet fieri re integra. ibid. n. 52
 Ratio est anima legis. p. 150. n. 50
 Ratio naturalis sola sufficit. p. 314. n. 24
 Ratio quæ sola reddi potest, ea videtur expressa. pag. 56. num. 57
 Ratio vbique duplex est, cessante vna non cessat dispositio. p. 115. num. 132
 Ratio vbi est eadem, ibi eadem iuris dispositio. p. 265. num. 41
 Ratione cessante cessat lex. p. 120. n. 32
 Ratione vna cessante non cessat lex, si altera viget. pag. 383. n. 2
 Rationis vsum habentes obligant præcepta fidei. p. 224. num. 15
 Rationis vsum aduenisse præsumitur post septennium.

ibid. n. 17
 Rationis vsum in aliis citius, in aliis tardius aduenit. ibid. num. 22
 Rationum redditio requirit scripturam. p. 99. n. 22
 Rationum tutelæ redditio est ius indiuiduum. p. 187. n. 44
 Re coniuncti quomodo succedant. p. 198. n. 37
 Re perempta cessat onus annexum. p. 244. n. 42
 Reconuentionis causa agitur simul cum causa conuentionis. p. 302. n. 11
 Recuperatio non excusat à pœna, re non integra. p. 231. num. 44
 Recuperatio rei alienatæ non excludit substitutum in casu alienationis. p. 229. n. 10
 Recusari non potest Iudex concorditer electus, nisi ex noua causa. p. 254. n. 45
 Recusari non potest Iudex sine speciali mandato. p. 290. num. 25
 Recusatio Episcopi in iudicem quomodo fiat ob interesse eius. p. 109. n. 58
 Recusatio iudicis non admissa non ligat eius manus. pagin. 254. n. 44
 Recusatio iudicis an tollat, vel suspendat eius iurisdictionem. ibid. n. 48
 Recusatio iudicis non admittitur sine iusta causa. p. 290. num. 21
 Recusationi iudicis renunciatur litigando postea coram eodem. p. 254. n. 46
 Retractus habet locum in cōtractu simulato. p. 255. n. 66
 Recusatus Iudex an nulliter procedat. p. 254. n. 49
 Redhibitoria actio an contineatur in actione quanti minoris. p. 328. n. 6
 Redhibitoria actio habet locum tam in venditione, quam in permutatione. ibid. n. 4
 Redditus dicitur diminutus ex modicitate fructuum vnius anni. p. 244. n. 26
 Redditus, & fructus parificantur. p. 243. n. 14
 Redditus, & prouentus idem sunt. ibid. n. 30
 Reductio ad arbitrium boni viri interponitur ab arbitrio ad iudicem Ordinarium. p. 294. n. 1
 Reductio à laudo semper datur propter lationem enormissimam. ibid. n. 9
 Reductio ad arbitrium boni viri nunquam censetur sublata stante latione enormissima. p. 294. n. 18
 Reductio non potest vlla cautela effugi ob lationem. ibid. n. 10
 Reductio non intelligitur statuto prohibita quoad effectum deuolutiuum. p. 295. n. 25
 Reductio in dubio est concedenda. ibid. n. 26
 Regij Ciuitatis, & eius Antianorum laudes. p. 226. n. 49
 Regij Ciuitas non subiicitur alicui Archiepiscopatu. p. 31. n. 72
 Regina etiam potest esse pauper. p. 278. n. 8
 Regium sub tutela B. M. p. 152. n. 2
 Regressui non est locus, nisi titularis persistat in censuris per sex menses. p. 193. n. 17
 Regressum intentare dicitur res rigorosa. p. 192. n. 5
 Regressus ad beneficia solet referuari ea resignanti in casu non solutæ pensionis. ibid. n. 9
 Regressus dicitur tituli continuatio, & habet causam de præterito. ibid. n. 4
 Regressus non canonizatur, nisi adsit magna proteruita in non soluendo pensionem. ibid. n. 6
 Regressus non potest intentari à procuratore sine speciali mandato. p. 192. n. 10
 Regularis degens extra claustra cum causa, an possit puniri ab Ordinario. p. 257. n. 4
 Regularis dicitur viuere extra Monasterium, qui non viuit cum superiore conuentualiter. ibid. n. 6
 Regularis intra claustra degens, & extra ea notorie delinquens, punitur à suo superiore in termino ab Episcopo præfigendo. p. 257. n. 1
 Regularis potest intra quinquennium reclamare contra professio

Index Rerum

- professionem. p. 399. n. 28
- Regularis quando dicatur degere extra Monasterium. p. 257. n. 5
- Regularis quando subfit Ordinario. ibid. n. 7
- Regularis superior si inueniatur cum meretrice, cui consignandus est. p. 258. n. 12
- Regularium superiores qui sint. ibid. n. 13
- Regularium superiores si non puniant regularem extra claustra delinquentem, quid agendum. p. 257. n. 9
- Regulares an possint ab Ordinariis excommunicari. pagin. 258. n. 20
- Regulares coguntur ab Ordinariis, etiam censuris, in casibus quibus illis subiiciuntur. ibid. n. 21
- Regulares detinentur in carceribus Episcopi quamdiu informationes sumuntur. ibid. n. 11
- Regulares extra claustra delinquentes possunt ab Episcopo carcerari, & quamdiu. p. 258. n. 10
- Regulares hodie non possunt alienare sine licentia Sedis Apostolicæ. p. 374. n. 119
- Regulares quantum possint alienare. ibid. n. 124
- Regularis extra claustra delinquens debet statim remitti ad suum Superiorem. p. 257. n. 2
- Regulares omnes olim erant Episcopis subiecti. p. 258. num. 16
- Regulares non possunt recedere à suis Conuentibus sine licentia Superiorum, etiam si ire velint Romam. ibid. num. 18
- Regulares subiiciuntur Ordinariis in multis casibus. ibid. num. 19
- Regulares tertij ordinis quibus priuilegiis fruuntur. pagin. 118. n. 8
- Regulares puniuntur ab Episcopo, si coram eo delinquant. p. 247. n. 6
- Regulæ cedunt doctrinis in puncto loquentibus. p. 322. num. 6
- Regulæ standum est, donec de fallentia ostendatur. pagin. 320. n. 6
- Relatio ad omnia non fit, si causaret nullitatem. p. 326. n. 44
- Relatio an fieri debeat ad omnia præcedentia. p. 325. n. 23
- Relatio debet fieri ad proximiora. p. 324. n. 21
- Relatio fit ad partem, cui verba congruunt. p. 303. n. 6
- Relatio non fit ad illud, quod habet specialem prouisionem. ibid. n. 7
- Relatio non fit ad ea, quæ sunt diuersæ naturæ, vel rationis. p. 325. n. 31
- Relatio est facienda ad id, cui magis congruit. p. 341. n. 25
- Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus. p. 339. n. 8. & p. 302. n. 1.
- Relatum est in referente. p. 303. n. 5
- Reintegranda remedium requirit antiquam spoliati possessionem, & nouam rei conuenti. p. 365. n. 3
- Reintegratio retrahenda est. p. 357. n. 55
- Remedium reintegranda possessionis intentans recurrit ad iudicem conuenti. p. 365. n. 2
- Remedium reintegranda non habet locum contra possidentes per 30. annos. p. 366. n. 12
- Remedium reintegranda non datur ei, qui facto suo cecidit à possessione. p. 365. n. 7
- Remedium reintegranda possessionis non præscribitur, nisi 30. annorum spatio. p. 367. n. 32
- Remedium Auth. res quæ, Cod. communia de legat. est subsidiarium. p. 285. n. 3
- Remedium reintegranda proponit Ecclesia coram iudice Ecclesiastico. p. 371. n. 83
- Remedium reintegranda possessionis quomodo practi- cari debeat. p. 368. n. 39
- Remedium reintegranda habet locum sine exhibitione tituli. p. 373. n. 105
- Remedium restitutorium competit Ecclesiæ pro malè alienatis, etiam facto proprio. p. 367. n. 34
- Remissio quid differat à relaxatione. p. 69. n. 80
- Remissio significat reū esse in fortis remittētis. p. 91. n. 18
- Remissio Clerici ad suum iudicem quādo fiat. p. 129. n. 50
- Remissio Clerici fienda etiam in dubio. p. 131. n. 67
- Remissio rerum non fit ad alios indices de generali consuetudine. p. 125. n. 42
- Remissioni an sit locus, sufficit aliqualis cognitio. p. 56. num. 57
- Remissionis causa requirit solum aliqualem cognitionem. p. 65. n. 46
- Remitti non debet reus ab vno iudice ad alium, nisi probato delicto. p. 68. n. 73
- Renunciatio ex quauis causa dicibili refertur etiam ad causas de futuro. p. 321. n. 22
- Renunciatio filia excludit eam à bonis maternis. ibid.
- Renunciantibus iura sua non datur regressus. p. 190. n. 23
- Reparationis causâ licet fructuario cadere arbores fructiferas. p. 263. n. 19
- Repetitio qualitatis non fit, si fauorabilia restringerentur. p. 326. n. 36
- Repetitio testium an fieri debeat in causa immunitatis Ecclesiæ. p. 74. n. 150
- Repetitio examinis potest fieri si primi testes non fuerint ritè examinati culpâ examinantis. p. 342. n. 12
- Repetitio præcedentium quando censeatur facta. p. 332. num. 12
- Representatio est de iure speciali. p. 312. n. 5
- Representationis in dubio non est locus. ibid. n. 6
- Reprobatorius terminus non debet seruire ad fundandum. p. 342. n. 6
- Reprobatorius reprobatorij terminus ad quidnam seruiat. ibid. n. 9
- Reprobatorio in termino quid liceat. p. 343. n. 15
- Repudium hodie prohibitum est omnibus. p. 228. n. 73
- Res Ecclesiæ malè alienata debet restitui vnâ cum fructibus. p. 376. n. 143
- Res iudicata non dicitur pendente termino ad appellandum. p. 86. n. 13
- Res iudicata tollitur à Principe, si scribat reuideri. p. 87. num. 25
- Res iudicata extinguit litem. p. 302. n. 3
- Res iudicata habetur pro veritate. ibid. n. 4
- Res transit cum suo onere. p. 189. n. 8
- Res faciliè reuertitur ad naturam suam. p. 358. n. 17
- Res præsumitur libera, & alleganti seruitutem incumbit onus probandi. p. 304. n. 1
- Res sua, vel communis nemini seruit. p. 305. n. 17
- Reo satis est offuscare ius actoris. p. 198. n. 38
- Rescriptum non facta mentione litis pendentiæ est nullum. p. 145. n. 42
- Rescriptum satis est, si in modico præiudicet iuri quæsitio. p. 148. n. 37
- Rescripti qualitas debet verificari. p. 311. n. 6
- Reservatio casuum cessat mortuo Episcopo, nisi sit per modum statuti. p. 283. n. 7
- Reservatio directi dominij in venditione an sit valida. p. 189. n. 2
- Reservatio directi dominij tollit in venditione suspicionem vsuræ. ibid. n. 5
- Reservatio ius nouum non tribuit. p. 155. n. 17
- Resignans beneficium cum pensione, si non soluat pensio, potest agere ad beneficium remediis possessoris. p. 199. n. 3
- Restitutio in integrum an impediatur præsumptionem beneplaciti Apostolici. p. 212. n. 34
- Restitutio in integrum supponit validitatem actus. ibid. num. 35
- Restitutio in integrum non datur in quasi delictis. p. 231. num. 43
- Restitutio maiori quoque litis consorti quando profit. p. 280. n. 11
- Restitutio semper datur Ecclesiæ constituto de læsione. p. 369. n. 51
- Restituere in pristinum quid sit. p. 357. n. 54
- Restitutio

Notabilium.

Restitutionis in integrum ius, an cedi possit, & quomodo. p.280.n.6
 Restaurationis expensa, quomodo fiat per fructuarium. p.266.n.59
 Retractus ius quomodo procedat in adiudicatione. p.301.n.14
 Retentio datur illi, cui non daretur actio. p.202.n.114
 Retrouédédi obligatio est pecuniâ estimabilis. p.217.n.33
 Retrouendendi pactum rem facit minoris valere arbitrio iudicis. ibid.n.36
 Retrouendendi pactum an possit excludere aliquam personam. p.219.n.62
 Restitui debent Ecclesiæ rei ab ea extracti ante omnia. p.64.n.36
 Reuerentialis metus quando infringat actum. p.400.n.40
 Reuerentialis metus iunctis coniecturis sufficit ad nullitatem actus. p.401.n.57
 Reus etiam si nihil probauerit, absoluedus est. p.198.n.36
 Reus an possit constitui in causa immunitatis. p.74.n.152
 Reus possidens, vincit ex non iure actoris. p.393.n.42
 Reus si nō potest appellare, multo minùs fiscus. p.74.n.155
 Reus qui ab Ecclesiâ non potest extrahi à laico, non potest etiam ab Ecclesiastico. p.94.n.47
 Reus ut remittatur alteri iudici, qualis delicti probatio exigitur. p.68.n.79
 Reus existens in Ecclesiâ potest se defendere, ne extrahatur à laico. p.61.n.3
 Rixa quando præsumatur. p.71.n.114
 Robora an sint arbores frugiferæ. p.16.n.50
 Rogitus Notarij, an veniant in deductionibus considerandi. p.303.n.10
 Romani consilium 250. an sit tutum. p.28.n.19
 Romæ quid factum sit non debet inspicere, sed quid fieri debuit. p.207.n.40
 Romæ quid sit factum non spectatur, sed quid faciendum. p.105.n.14
 Rota facit communem opinionem. p.375.n.130
 Rota quandoque rotat. p.105.n.13
 Rota Romana facit communem opinionem, & non creditur errare. ibid.n.9
 Rotæ decisiones extra Curiam non faciunt ius. ibid.n.10
 Rotæ Romanæ non deferuntur, nisi quatenus iure, vel ratione fulcitur. p.105.n.11
 Rubrum an declarat nigrum. p.253.n.24
 Rusticalia instrumenta, quæ non sunt domini fundi, an possint capi in pignus. p.414.n.16
 Rusticalia possunt capi in pignus, dummodo referuntur etiam ad agrorum culturam. ibid.n.19
 Rustici quomodo alendi sint. p.181.n.110
 Rusticus gaudet privilegiis agriculturæ, si ei vacet in actu, & non aliter. p.414.n.20

S

Sacerdotes etiam apud Ethnicos fuerunt immunes. p.357.n.8
 Sacerdotales dignitates conferuntur tantum habilibus ad Sacerdotium. p.207.n.39
 Sacerdotes possunt damnari ad tiremes. p.95.n.66
 Sacrilegij pœna est arbitraria. p.92.n.27
 Sacrilegium à quo iudice puniatur. p.25.n.3. & p.92.n.25
 Sacrilegium est delictum mixti fori, & punitur ab utroque iudice. p.91.n.12
 Sacrilegium facit, qui in Ecclesiâ vulnerat, vel delinquit. ibid.n.11
 Sacrilegium largo modo quod dicatur. p.269.n.35
 Sacrilegium potest puniri à iudice Ecclesiastico, & seculari quoad pœnas temporales. p.25.n.11
 Sacrilegio an imponatur pœna temporalis ab Ecclesiastico. p.94.n.50
 Sacrilegus quomodo puniatur de iure civili, & Canonico. p.95.n.61

I.B. Ciarpiniy controu. for. Tom. I.

Sacrilegus quomodo puniatur. p.92.n.26
 Saluianum interdictum competit pro executione legati, etiam contra tertium possessorem. p.157.n.28
 Satisfactio de opere demoliendo non efficit, ut fabrica possit proseguire. p.165.n.16
 Scire præsumptus non iurat in contrarium. p.313.n.5
 Scholaris non potest oppignorari in libris. p.418.n.3
 Scholares pauperes Regij vnde habeant subsidium p.26.n.1
 Scientia Pontificis an requiratur in præsumendo eius assensu ex cursu temporis. p.159.n.16
 Scientia præsumitur in hærede extraneo, & quando etiam in suo. p.100.n.96
 Scientia aduersarij non consideratur in possessorio summariissimo. p.391.n.20
 Scientia eius cui præiudicatur quâdo requiratur. ibid.n.23
 Scientia præsumitur ex longo tempore. ibid.n.19
 Scripturam impugnans non potest iuari ex ea. p.419.n.29
 Scriptura quæcumque probat contra producentem. p.418.n.3
 Scriptura reperta in filcia notarij quomodo probet. p.102.n.47
 Scriptura vna declaratur per aliam. p.341.n.27
 Secretum est idem, quod clandestinè. p.360.n.4
 Semel malus semper præsumitur malus. p.180.n.90
 Semel extinctum non reuiuiscit. p.24.n.42. & p.194.n.53
 Seminarij domus gaudet immunitate Ecclesiæ. pag.424.n.15
 Salarum luminibus non licet officere. p.166.n.34
 Senatus Principis iudicat secundum æquitatem naturalem. p.20.n.103
 Sententia contra principalem nocet habentibus interesse in consequentia. p.29.n.39
 Sententia conditionalis non est conformis cum pura, pag.345.n.4
 Sententia erronea non nocet. p.29.n.47
 Sententia est iniusta, si obstat statutum. p.86.n.5
 Sententia contra statutum lata est nulla. ibid.n.4
 Sententia debet strictè intelligi, quâcum sonat. p.303.n.2
 Sententia facit notorium. p.302.n.5
 Sententia facit de albo nigrum. ibid.n.2
 Sententia lata sine legitimo contradicatore, non valet. p.29.n.50
 Sententia lata contra vnum, non nocet alteri, cuius æquè interest. p.30.n.51
 Sententia lata contra legatarium non nocet alteri legatario. ibid.n.52
 Sententia lata contra vnum substitutum, non nocet alteri substituto. ibid.n.53
 Sententia lata contra maiorem partem collegij, an noceat omnibus. p.30.n.55
 Sententia notoriè iniusta nunquam transit in iudicatum. p.29.n.48
 Sententia nocet citatis per edictum saltem. ibid.n.40
 Sententia notoriè iniusta non nocet. ibid.n.44
 Sententia non nocet iis, qui non habent causam à victis. ibid.n.45
 Sententia non nocet minori non citato. ibid.n.46
 Sententia ex defectu iurisdictionis est nulla. p.86.n.3
 Sententia lata contra decisionem Rotæ est valida. p.154.n.15
 Sententia antiqua dicitur à 40. annis citra. p.276.n.7
 Sententia in antiquis probat ius patronatus. ibid.n.5
 Sententia debet comprehendere præsentia, non futura. p.265.n.48
 Sententia confirmans, non confirmata executioni mandatur. p.253.n.28
 Sententia quæ fecit iudicatum, executioni mandatur. ibid.n.29
 Sententia quot modis dicatur transire in iudicatum. ibid.n.46

Index Rerum

- Sententia quomodo vitietur à causa, vel errore. pag. 255.
num. 60
- Sententia quod non dicit, omisum censetur. p. 303. n. 3
- Sententia est conditionalis, quando defert iuramentum parti. p. 345. n. 1
- Sententia nulla potest confirmari ex bono iure. p. 338.
num. 17
- Sententia condemnatoria semper præcedit pœnam. pagin. 326. n. 37
- Sententia lata contra præsentatum non nocet præsentanti. p. 29. n. 37
- Sententia non nocet successoribus non citatis. ibid. n. 38
- Sententia priuatoria beneficiorum continet pensiones, quæ dantur in titulum. p. 422. n. 24
- Sententia priuatus beneficiis an perdat pensiones. ibid.
num. 28
- Sententia quando noceat aliis non citatis. p. 29. n. 42
- Sententia per collusionem lata non nocet. ibid. n. 43
- Sententias non esse conformes in dubio dicendum est. p. 346. n. 12
- Sententiæ diuersæ possunt ferri in eodem negotio ob diuersitatem personarum. p. 187. n. 50
- Sententiæ, quæ fecit iudicatum, non potest iniquitas allegari. p. 235. n. 44
- Sententiæ conformes executioni mandantur in partibus conformibus. p. 252. n. 4
- Sententiæ dicuntur conformes, quæ in substantia concordant. p. 251. n. 1
- Sententiæ duæ conformes sunt loco trium, stante statuto, quod secundo non appelletur. p. 252. n. 5
- Sententiæ sunt conformes, licet intermedia sit difformis. ibid. n. 3
- Sententiæ latæ ante Concilium non probant ius patronatus. p. 279. n. 8
- Sententiæ sunt stricti iuris, & tantum valent, quantum sonant. p. 265. n. 51
- Sententia vna in iudicatum transacta facilius oppugnatur, quam duæ, vel tres conformes. p. 253. n. 30
- Sententiæ verba an debeant concipi in Procuratorem, p. 255. n. 58
- Septennio completo an præsumatur usus rationis. p. 224.
num. 24
- Sepultura excommunicati, vel hæretici non denunciati non polluit locum sacrum. p. 153. n. 31
- Sepulchrorum iura non transeunt in fideicommissarium. p. 6. n. 44
- Sequester est tanquam depositarius. p. 235. n. 40
- Sequester tenetur restituere ad solum verbum iudicis. ibid. n. 42
- Sequestri in causa proceditur executiuè. ibid. n. 41
- Sequestri in causa an procedatur in forma iudicij. p. 236.
num. 51
- Sequestri officium est voluntarium. p. 234. n. 15
- Sequestrum acceptans non potest amplius illud recusare. ibid. n. 18
- Sequestrum ad quem finem fiat. p. 235. n. 43
- Sequestrum durat vsque ad finem litis. p. 302. n. 9
- Sequestro non contradicens, videtur illud acceptare. p. 234. n. 17
- Sequestrum est præparatorium actionis. ibid. n. 13
- Sequestrum est quedam executio. p. 282. n. 7
- Sequestrum faciens, si est iudex incompetens, tenetur statim remittere ad competentem. ibid. n. 9
- Sequestrum habet vim inhibitionis de non soluendo. pagin. 234. n. 16
- Sequestrum impedit effectum obligationis Cameralis, p. 350. n. 26
- Sequestrum non tenet, nisi constet de credito. p. 345. n. 12
- Sequestrum non potest fieri ab eo, qui non potest citare eum cuius sunt pecuniæ. p. 233. n. 11
- Sequestrum non potest fieri à iudice laico de pecuniis clericis. ibid. n. 10
- Sequestrum potest fieri, si constat de credito per instrumentum. ibid. n. 9
- Sequestrum potest subsequi libellus. p. 302. n. 10
- Sequestrum quando reuocari possit. ibid. n. 7
- Sequestrum quomodo possit fieri à iudice laico penes clericum. p. 235. n. 49
- Sericum quomodo iuste vendatur. p. 169. n. 37
- Sermo refertur de proximiora. p. 270. n. 46
- Sermo vniuersalis omnia comprehendit. p. 245. n. 41
- Sermo vniuersalis non restringitur ad terminos habiles. ibid. n. 47
- Seruitus affirmatiua luminis quomodo præscribatur. pagin. 167. n. 39
- Seruitium clerici in Ecclesia debet esse frequens. p. 131.
num. 63
- Seruitus debetur fundo diuiso, vel empto, vt prius, ne remaneat inutilis. p. 304. n. 3
- Sermo rei, non res sermoni debet seruire. p. 53. n. 10
- Seruitus eundi per pratum alterius non competit post diuisionem. p. 304. n. 6
- Seruitus luminis quanto tempore præscribatur. p. 166.
num. 21
- Seruitus negatiua luminis quomodo præscribatur. pagin. 167. n. 40
- Seruitus non debetur nullo præcedente contractu. pagin. 305. n. 15
- Seruitus non probatur ex actu facto iure familiaritatis. ibid. n. 19
- Seruitutem non acquirit precario transiens. ibid. n. 20
- Seruitutes habentes causam continuam, censentur reseruata, etiam si non dicatur. p. 304. n. 11
- Seruitutes quando venditæ censeantur. p. 305. n. 14
- Seruitutes quomodo præscribantur. ibid. n. 13
- Seruitutes reseruatae censentur in vltimis voluntatibus. ibid. n. 12
- Seruus pœnæ efficitur reus condemnatus. p. 326. n. 40
- Si de aliquo minus inesse videtur, inest, & id de quo magis. p. 265. n. 40
- Si dominus non possideat, non est curandum de eius scientia. p. 391. n. 22
- Si testator fecit dilationem hæredi ad soluendum legatum, potest iubere interim aliquid solui. p. 149. n. 3
- Simplex non dicitur, quod fit ob causam. p. 54. n. 25
- Simulatio coniecturis probatur. p. 53. n. 20
- Simulatio vnde possit defumi. p. 54. n. 22
- Simulationis species debet probari. p. 215. n. 14
- Simulatio in contractu non est locus retractui vigore iuris congrui. p. 255. n. 65
- Simulatum an præsumi possit instrumentum. p. 220. n. 76
- Singula quæ non prosunt, vnita iuuant. p. 35. n. 47
- Singulari successori præiudicat instrumentum, quod fuit confectum inter emptorem, & venditorem. p. 189. n. 10
- Singularis successor quando possit conueniri ex remedio reintegrandæ. p. 372. n. 96
- Socer potest donare suis nuribus. p. 280. n. 1
- Socij duo criminis quam fidem faciant. p. 72. n. 123
- Socij dicuntur fratres, licet vnus habeat maiorem familiam altero. p. 100. n. 28
- Socij disponendo videtur sibi licentiam dare. p. 102. n. 42
- Socij possunt esse homines diuersi exercitij. p. 99. n. 18
- Socij possidentis melior est conditio. p. 329. n. 17
- Societatem vniuersalem an possit clericus inire. p. 100.
num. 29
- Societatis lucra debent æqualiter diuidi. p. 99. n. 19
- Societatis signum est stare simul ad bonum, & malum. p. 101. n. 38
- Societas inter fratres præsumitur 10. annorum spatio. p. 98. n. 5
- Societas inter fratres an requirat negotiationem. pag. 99.
num. 24
- Societas non tollitur exemptione nomine proprio facta. p. 100. n. 33
- Societas

Notabilium.

Societas omnium bonorum tacite contrahitur. p.98.n.3
 Societas omnium bonorum ex quibus præsumatur. p.99.
 num.16
 Societas particularis non communicat fructus beneficio-
 rum. p.101.n.36
 Societas non tollitur eo quod vnus minus lucretur alte-
 ro. p.99.n.17
 Societas præsumitur ex communicatione lucrorum. ibid.
 num.25
 Societas probatur coniecturis. ibid.n.23
 Societas præsumitur inter fratres ex communicatione
 vnus negotij. p.98.n.4
 Societas vniuersalis tacita non continet, quæ veniant ex
 prospera fortuna. ibid.n.6
 Socius communicat tantum fructus dotis. p.102.n.51
 Socius communicat acquisita. ibid.n.49
 Socius criminis quando faciat indicium contra nomina-
 tum. p.71.n.119
 Socius criminis patiens plures defectus fidem non facit.
 p.72.n.121
 Socius criminis quando probet. ibid.n.128
 Socius censetur disponere de parte sua. p.102.n.45
 Socius censetur habere mandatum ab alio socio. p.100.
 num.32
 Socius clericus communicat fructus præbendæ. p.98.n.9
 Socius, & confors præsumitur subire munera etiam pro
 socio. p.200.n.75
 Socius facta diuisione non habet ius transeundi per aliam
 partem sine reservatione. p.304.n.5
 Socius in negotio non est testis idoneus. p.315.n.38
 Socius multo magis gaudet immunitate, si principalis
 fruitur ea. p.72.n.118
 Socius non potest donare rem communem. p.102.n.44
 Socius plus lucrans an habeat maiorem partem. p.101.
 num.41
 Socius tenetur communicare acquisita nomine proprio.
 ibid.
 Solemnitas vt præsumatur ex causa temporis, quid requi-
 ratur. p.48.n.57
 Solemnitas alienationis non præsumitur, vbi constat de
 titulo infecto. ibid.n.56
 Solemnitas extrinseca an præsumatur ex cursu 10. vel 20.
 annorum. p.209.n.7
 Solemnitas statuti loci seruanda est, vbi actus geritur.
 p.331.n.4
 Solemnitas extrinseca præsumitur interuenisse ex longo
 tempore. ibid.
 Solemnitas extrinseca non præsumitur. p.398.n.11
 Solemnitas nunquam præsumitur, si ex inspectione in-
 strumenti constet non extitisse. p.372.n.101
 Solemnitas non præsumitur, vbi ex instrumento apparet
 non adfuisse. p.211.n.24
 Solemnitas præsumitur ex longitudine temporis. p.366.
 num.11
 Solemnitates loci, vel originis an debeant seruari. p.190.
 num.35
 Solita si fiant, cessat fraudis, & vsuræ suspicio. p.218.n.55
 Solitum, & consuetudo tribuunt iurisdictionem. p.233.n.4
 Solitum inducitur ex bino actu. ibid.n.6
 Solitum non inducitur ex vnico actu. p.219.n.58
 Solitum non reputatur ex vnico actu. p.201.n.99
 Solitum per duas vices probatur. p.48.n.58
 Solitus negotiari ratione lucri cessantis potest pluri
 vendere. p.161.n.40
 Soluere cum effectu quid sit. p.193.n.28
 Solutio collectarum quomodo præiudicet soluenti. pa-
 gin. 359.n.65
 Solutio non est probanda, vbi præsumitur à statuto. pa-
 gin. 171.n.33
 Solutione delicti tollitur omnis obligatio. p.270.n.40
 Solutionem non esse factam sciens non gaudet præscrip-
 tione statuti. p.170.n.19

Sorores Tertij Ordinis an sint exemptæ. p.119.n.22
 Spiritualia, & spiritualibus annexa eodem modo iudican-
 tur. p.366.n.22
 Spolij actio non competit ei, qui possidere desit ex con-
 tractu nullo. p.365.n.8
 Spolio satis constare quis dicatur. p.368.n.40
 Spolium non semper est violentum. p.372.n.90
 Sponsalia contracta ante septennium ab habentibus
 vsum rationis, sunt valida. p.224.n.20
 Spontaneum nõ est, ad quod quis potest cogi. p.205.n.23
 Specialis, & singularis expressio quomodo differant.
 p.196.n.7
 Spuria debet operas, & lucra ponere, & si quid deest, ali-
 menta sunt danda. p.40.n.51
 Spuria defuncta dos eius reuertitur ad hæredes. ibid.n.55
 Spuria filia dotanda est etiam in terris Imperij. p.37.n.4
 Spuria non potest testari de illius dote. p.41.n.65
 Spuriis relicta, & præstita hæres reuocare potest. p.176.
 num.48
 Spuria dos excessiua data potest per hæredes reduci ad
 legitimum modum. p.39.n.32
 Spuria filij non succedunt in dote matris. p.40.n.56
 Spuria maritus non habet lucrum dotis. p.41.n.57
 Spuria filij alendi sunt ab eorum patre, non à patre spu-
 ria. ibid.n.57
 Spuria vir sciens eius conditionem non potest lucrari
 dotem. ibid.n.61
 Spuria pater non potest dare magnam dotem. p.39.n.30
 Spuriis legata præstita possunt reuocare hæredes. ibid.n.26
 Spuriis vltra alimenta nihil debetur, etiam in foro con-
 scientiæ. p.42.n.73
 Spurijs capiunt saltem alimenta, & dotem. p.177.n.60
 Spurio legatum censetur ob alimenta. p.181.n.107
 Spurio, & matri eius licet relinquere alimenta. pag. 174.
 num.20
 Spurio legatum in fraudem factum nihil valet. p.39.n.24
 Spurium aliquem esse probatur ex testamento patris.
 p.35.n.53
 Spurius etiam si non nominetur filius, adhuc non est ca-
 pax. p.38.n.18
 Spurius est incapax etiam si pater ei relinquat amore
 Dei. ibid.n.19
 Spurius etiam legitimatus non capit bona ab Ecclesia
 prouenientia. p.33.n.23
 Spurius non potest nominari ad emphyteusim, etiam si
 ad sit facultas nominandi quemcumque. p.33.n.14
 Spurius non potest habere beneficium patris, potest ta-
 men habere pensionem super eo. p.421.n.11
 Spurius non vetatur capere à laico patrimonialia. p.33.
 num.24
 Spurius non comprehenditur in emphyteusi Ecclesiasti-
 ca. p.35.n.51
 Spurius non succedit in locatione Ecclesiastica. ibid.n.57
 Spurius non potest villo modo succedere Patri, neque
 etiam in fideicommissaria substitutione. p.38.n.17
 Spurius quando possit capere propter merita. ibid.n.20
 Spurius succedit matri, non patri. ibid.n.16
 Spurius succedit in locatione Ecclesiastica ad longum
 tempus. p.33.n.9
 Spurius succedit in emphyteusi Ecclesiastica cum pacto
 francandi. ibid.n.10
 Spuriis relicta applicantur hæredibus. p.38.n.21
 Spurius non consequitur alimenta, qui potest ex arti-
 ficio viuere. p.177.n.64
 Spurius est, qui nascitur ex vxorato, & soluta. ibid.n.59
 Statuta de successione sunt intelligenda, vt bona ma-
 terna tantum eius matris filiis deferantur. p.311.n.6
 Statuta de facto seruari satis est. p.171.n.38
 Statuta de creditoribus non audiendis post certum tem-
 pus, existunt in multis locis. ibid.n.26
 Statuta si plura sunt de eadem re, interpretanda, vt
 vtrumque seruetur. p.154.n.15

Index Rerum

- Statuta ciuitatis dominantis dicuntur ius commune quoad ciuitatem inferiorem. p.196.n.6
- Statuta Carpi prius recipiunt interpretationem à statutis Ferrariæ quàm à iure communi. ibid.n.10
- Statuta esse valida, vel obseruari de facto, paria sunt. pagin.191.n.38
- Statuta Carpi, & Ferrariæ non possunt dici nulla. p.171. num.37
- Statuta Ferrariæ seruantur Carpi. p.404.n.11
- Statuta laicorum non seruantur in foro Ecclesiæ. p.392. num.30
- Statuta laicorum non seruantur in foro Ecclesiastico. p.413.n.1
- Statuta laicorum non ligant clericos. p.167.n.6
- Statuta laicorum an valeant super vtili dominio emphyteutæ Ecclesiæ. p.112.n.114
- Statuta, quæ præferunt agnatos cognatis, intelliguntur etiam de bonis maternis. p.312.n.10
- Statuta laicalia non comprehendunt Ecclesiasticos. p.287. num.28
- Statuta Ferrariæ nulla, vel non esse in vsu dici non possunt. p.252.n.15
- Statuta sunt inuicem concordanda. p.253.n.35
- Statuta possunt fieri etiam à Prælati Episcopo inferioribus, iurisdictionem tamen quasi Episcopalem habentibus. p.283.n.2
- Statuta debent acceptari à clericis cum suis conditionibus. p.238.n.16
- Statuta laicorum non seruantur in foro Ecclesiæ. ibid. num.17
- Statuta, ne fiat alienatio in forenses, fiunt vt diuitiæ remaneant penes subditos. p.200.n.80
- Statuta debent seruari tanquam ius commune. p.202. num.109
- Statuta loci superioris attenduntur, vbi deficiunt statuta loci inferioris. p.196.n.5
- Statuta loci inferioris debent se conformare cum statutis loci superioris. ibid.n.11
- Statuta ne fiat alienatio in forenses, sunt valida, & latè interpretanda. p.197.n.32
- Statuta Ferrariæ seruantur Carpi, propriis deficientibus. p.196.n.3
- Statuta non operantur vbi est mala fides. p.170.n.18
- Statuta semper restringuntur ad id, quod rationis est. p.170.n.11
- Statuta si sunt contraria, attenditur specialius. p.154.n.16
- Statuta præiudicialia Ecclesiæ non valent, & quando fecus. p.108.n.52
- Statuta non debent trahi ad illicita. p.86.n.11
- Statuta sunt strictè intelligenda. p.288.n.1
- Statuti casus vbi est, nihil vltius quærendum. p.252. num.14
- Statuti loci inferioris rubrica declaratur à statuto loci superioris. p.196.n.9
- Statuti nullitas debet allegari coram Principe, non alio inferiore. p.171.n.41
- Statuti nullitatem, vel inobseruantiam an liceat allegare. p.294.n.14
- Statuti verba pro vno actu non disponunt. p.201.n.98
- Statutis ciuitatis dominantis gubernatur ciuitas inferior, vbi propria deficiunt. p.196.n.4
- Statuti qualitas debet probari à fundante se in eo. p.305. num.25
- Statuti verba sunt propriè, & strictè intelligenda. p.320. num.8
- Statuto vti volens debet probare qualitates statuti. pagin.405.n.19
- Statuto se fundans debet probare omnes eius qualitates. p.201.n.94
- Statutorum verba propriè, & per prius intelligenda sunt. p.200.n.72
- Statuto distinguenti standum est. ibid.n.79
- Statutum allegatum in alieno foro debet in actis totum produci. p.418.n.19
- Statutum alieni fori debet produci in foro vbi allegatur. p.392.n.31
- Statutum de continuanda possessione non tollit possessionem medio tempore captam. ibid.n.36
- Statutum de continuanda possessione interruptitur, si interim possessio interuertatur. p.418.n.20
- Statutum de successionem non habet locum in hæreditate Clerici. p.419.n.24
- Statutum Saxoli tollit Clericis beneficium statutorum. ibid.n.23
- Statutum laicorum nihil operatur quoad possessionem iurispatronatus, & rerum spiritualium. p.392.n.32
- Statutum de vtili dominio emphyteutæ Ecclesiæ an valeat. p.106.n.21
- Statutum debet interpretari, vt minus corrigat. p.154. num.10
- Statutum de bladis non extrahendis ligat etiam clericos. p.167.n.3
- Statutum vbi adest dispositio, cessat omnis altercatio. p.169.n.2
- Statutum cassans iuramentum, valet propter presumptionem doli. p.190.n.36
- Statutum confiscans bona forensi relictæ, quomodo intelligatur. p.200.n.78
- Statutum an potuerit, non quæritur, sed an voluerit. p.252.n.16
- Statutum Carpi lib.2. rubr. Quo ordine, quomodo intelligatur. p.253.n.34
- Statutum an obliget ignorantem. p.284.n.20
- Statutum an valeat, quod nemo possit alteri famulari sine licentia Principis. p.281.n.27
- Statutum de non ferenda, vel irriganda oriza non ligat clericos, nec eorum colonos. ibid.n.18
- Statutum dicitur contra libertatem Ecclesiæ, vbi tollit quod de iure conuenit. p.288.n.30
- Statutum dans licentiam conductoribus possessionum, vt eas dimittere possint, non extendit ad conductores rerum Ecclesiæ. ibid.n.31
- Statutum de Notariis non matriculatis non comprehendit Clericos. p.287.n.13
- Statutum debet seruari. p.294.n.8
- Statutum de compromissis est fauorabile. p.351.n.2
- Statutum an possit disponere circa accidentalialia matrimonij. p.362.n.29
- Statutum foeminarum exclusiuum non habet locum in bonis extra territorium. p.331.n.2
- Statutum est seruandum sicut ius commune. p.320.n.1
- Statutum excludens foeminas propter masculos, habet locum etiam in emphyteusi. p.114.n.131
- Statutum extraneum producere debet, qui se fundat in illo. p.110.n.90
- Statutum Episcopi contra mulieres portantes vestes ad libidinem prouocantes valet. p.283.n.4
- Statutum Episcopi obligat statim, ac publicatum est. ibid.n.5
- Statutum Episcopi non tollitur morte, vel officio finito. ibid.n.6
- Statutum Episcopi contra ius Canonicum, quando valeat. p.284.n.18
- Statutum Episcopi ligat forenses ratione delicti. ibid. num.19
- Statutum Episcopi ligat delinquentes in loco exempto. ibid.n.24
- Statutum est sterile sicut mula. p.320.n.10
- Statutum Ferrariæ prohibet relinquere forensi. p.332. num.13
- Statutum Ferrariæ de testibus non examinandis publicato processu, declaratur. p.342.n.2
- Statutum debet interpretari, ne superfluum videatur. ibid.n.3

Notabilium.

- Statutum Ferrariæ de subditis, quomodo intelligatur. p. 315. n. 1
- Statutum Ferrariæ lib. 2. rubr. 72. quomodo intelligatur. p. 253. n. 27
- Statutum Ferrariæ prohibet dicere de nullitate sententiarum conformium. p. 252. n. 18
- Statutum Ferrariæ de executione sententiarum quomodo intelligatur. ibid. n. 11
- Statutum sceminarum exclusium propter masculos prodest clericis. p. 237. n. 6
- Statutum Ferrariæ de venditione cum pacto retrovendendi, quomodo intelligatur. p. 215. n. 23
- Statutum confirmatum à Pontifice non valet, si adit mala fides. p. 170. n. 10
- Statutum inducit peccatum, si negat post certum tempus creditori audientiam. p. 169. n. 5
- Statutum inducens præsumptionem solutionis an valeat. p. 170. n. 6
- Statutum ita debet intelligi, ne à sapientibus redargui possit. ibid. n. 12
- Statutum interpretandum, ne comprehendat casum illicitum. p. 294. n. 23
- Statutum ita intelligitur; ut à sapientibus non possit redargui. ibid. n. 20
- Statutum laicorum non valet in concernentibus res Ecclesiæ, etiam si dirigatur contra laicos colonos. p. 136. num. 3
- Statutum laicorum non habet locum in hæreditate clericis. p. 144. n. 39
- Statutum laicorum etiam honestum non ligat clericos. p. 168. n. 11
- Statutum laicorum licet iustum, & rationabile, non ligat clericos. p. 237. n. 3
- Statutum laicorum, ne statuta profint clericis, an valeat. ibid. n. 10
- Statutum licet durum, tamen est seruandum. p. 171. n. 40
- Statutum Mutinæ de compromissis seruandum est. p. 351. n. 2
- Statutum non extenditur, nisi ad specificata. p. 320. n. 9
- Statutum puniens homicidium qualitercumque commissum, intelligitur etiam si absit dolus. p. 245. n. 45
- Statutum non censetur fouere iniquitatem. p. 294. n. 19
- Statutum ne valeant Notarij conficere instrumenta, nisi matricularis, an valeat. p. 286. n. 2
- Statutum non valet, si directè, vel indirectè præiudicet Ecclesiæ. p. 106. n. 25
- Statutum non valet permittens feudi Ecclesiastici alienationem. p. 108. n. 41
- Statutum prohibens alienationem in forensem est validum. p. 405. n. 22
- Statutum prohibens forenses acquirere in statu, non afficit Ecclesiasticos. p. 144. n. 40
- Statutum prohibens extractionem bladum est validum. p. 167. n. 2
- Statutum post certum tempus negans creditori audientiam. p. 169. n. 4
- Statutum præscribens creditum ob præsumptionem solutionis, est nutritiuum peccati. p. 170. n. 7
- Statutum loci an bonorum sit seruandum in successione. p. 331. n. 1
- Statutum potest abbreviare tempus ad præscribendum. p. 171. n. 24
- Statutum præsumens post certum tempus solutionem, validum est. ibid. n. 34
- Statutum prohibens quemquam trahi ad alienum forum non comprehendit forum Ecclesiæ. p. 234. n. 24
- Statutum Mutinæ prohibet delinquere vxori. p. 331. n. 6
- Statutum quod puella non nubat sine consensu patris est inualidum. p. 362. n. 28
- Statutum quando liget delinquentes extra Territorium, vel in loco exempto. p. 284. n. 25
- Statutum quod conductor soluens pensionem non possit expelli, non comprehendit conductorem bonorum
- I. B. Ciarilyn contron. for. Tom. I.*
- Ecclesiæ.
- Statutum Regij de dotibus declaratur. p. 288. n. 31
- Statutum Regij non excludit simpliciter fœminas, sed dotatas. p. 238. n. 29
- Statutum reiiciens nullitatem, de notoria non intelligitur. p. 239. n. 34
- p. 252. n. 10
- Statutum reiiciens nullitatem notoriam validum est. ibid. n. 12
- Statutum tollitur per non vsum. p. 363. n. 42
- Statutum vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus. p. 320. n. 2
- Statutum vnum ab altero interpretatur. p. 206. n. 37
- Statutum Soleræ Prætor iurat seruare sine reservatione. p. 191. n. 37
- Statutum vetans incurri caducitatem ob solutionem canonis, non valet in dampnum Ecclesiæ. p. 108. n. 43
- Statutum vnum declaratur per aliud. p. 198. n. 48
- Sterilitas minuit redditum. p. 243. n. 33
- Sterilitas non compensatur cum vbertate, vbi adest partum restauri. p. 246. n. 58
- Studij causa est pia. p. 30. n. 57
- Stuprantis virginem poena. p. 179. n. 81
- Stuprum consuetudine non purgatur. ibid. n. 88
- Stuprum punibile est, si vxoratus cognoscat solutam. ibid. n. 79
- Stuprum punibile ut consuetudine impunibile. p. 174. n. 14
- Stuprum vilis personæ est impunibile. ibid. n. 13
- Stylus inueteratus est sequendus. p. 294. n. 12
- Stylus, & consuetudo fori debet seruari. p. 267. n. 1
- Stylus iudiciorum debet attendi. p. 233. n. 7
- Stylus probatur ex inspectione processuum. ibid. n. 5
- Stylus qualis possit contra statutum allegari. p. 294. n. 17
- Subditi non sunt, qui non possunt cogi ad munera. pagin. 198. n. 51
- Subditi qui non sunt, nec possessionis stabiliu capaces existunt. p. 198. n. 33
- Subditus an dicatur, qui habet bona in loco. p. 200. n. 70
- Subditus est propriè, qui indistinctè potest conueniri. ibid. n. 71
- Subditum quomodo intelligant statuta prohibent alienationem in non subditum. p. 199. n. 44
- Subditus propriè dicitur ratione habitationis. ibid. n. 43
- Subditus non dicitur, qui in loco non habet domicilium. p. 301. n. 4
- Subditus non dicitur, qui non sustinet onera personalia. ibid. num. 5
- Subditus ut quis dicatur, quodnam domicilium attendatur. p. 315. n. 5
- Subornationis periculum est velle iterum examinare post didiscita testificata. p. 342. n. 5
- Subornans ad falsum punitur etiam à iudice non suo. p. 248. n. 22
- Subornans testes dicitur falsum committere. ibid. n. 23
- Subornato, vel corrupto an credatur, si non assensit. pagin. 249. n. 31
- Subreptitia gratia non habetur in consideratione. p. 204. num. 5
- Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. p. 155. n. 21. & p. 302. n. 14
- Subiectus dicitur qui habitat, & vxorem ducit in loco. p. 315. n. 4
- Subiectus dicitur, qui ad onera trahi potest. pag. 316. num. 16
- Substitutio est declaranda iuxta institutionem. p. 8. n. 72
- Substitutio creditur facta de linea ad lineam, ut bona stent in familia. p. 79. n. 35
- Substitutio compendiosa est, si vocetur vnus, & post eum alter. p. 77. n. 15
- Substitutio directæ non obliquatur. p. 76. n. 3
- Substitutio non censetur facta de linea ad lineam. ibid. num. 6
- Substitutio vulgaris cessat adita hæreditate. p. 76. n. 5
- Substitutio

Index Rerum

Substitutio compendiosa inducitur per verba, *post mortem*. p.182.n.120
 Substitutio potest fieri tam in hæredibus, quàm legatis. ibid.n.121
 Substitutio vincit ius accrescendi. p.283.n.11
 Substitutio facta pluribus non habet locum, nisi omnibus defunctis. p.300.n.14
 Substitutio fideicommissaria pluribus facta habet locum, si vnus deficiat. p.300.n.20
 Substitutio facta in toto pluribus personis, an verificetur vno defuncto. ibid.n.26
 Substitutio quando intelligatur facta per vltimum morientem. ibid.n.19
 Substitutio facta decedenti sine filiis, euanescit filiis extantibus. p.347.n.2
 Substitutio præsumitur potius directa, quàm obliqua. ibidem n.6
 Substitutio directa non potest trahi ad fideicommissariam. ibid.n.7
 Substitutio vna declarat aliam. p.412.n.11
 Substitutiones quomodo caduntur. p.348.n.19
 Substitutionis vulgaris natura est vt vno admissio cæteræ substitutiones caduntur. p.347.n.8
 Substitutione pluribus copulatiuè facta, an coniunctus præferatur substituto. p.300.n.16
 Substitutus capit legatum incapacis. p.182.n.119
 Substitutus excludit legitimatum per subsequens matrimonium, & quando. p.411.n.8
 Substitutus non admittitur, nisi post mortem omnium. p.300.n.18
 Substitutus non tenetur expectare mortem incapacis. p.182.n.122
 Substitutus post mortem vxoris capit etiam si transeat ad secunda vota. ibid.n.123
 Substitutus sub conditione an possit probare conditionem per præsumptiones. p.711.n.22
 Substitutus singulariter vincit coniunctum. p.300.n.17
 Successio bonorum maternorum quomodo deferatur. pag.312.n.11
 Substitutes verborum non excusant in re fraudulenta. p.3.n.40
 Si nomen est nomen magis generale, quàm hæreditas. p.27
 Indiarium litterarum vsus quomodo procedat. p.282.n.11
 Successionis ordo à statutis datus procedit etiam in emphyteusi. p.113.n.123
 Successor in beneficio non tenetur stare colono. p.336.n.12
 Successor singularis non tenetur stare colono, si ei velit præstare interesse. ibid.n.11
 Successor non tenetur compensare anticipatas solutiones à colono factas. ibid.n.16
 Successor non tenetur appellare à sententia lata contra antecessorem. p.29.n.41
 Successores sui an dicantur extranei. p.5.n.33
 Successores, & hæredes idem sunt. p.4.n.25
 Successores sui, si vocentur, qui veniant. p.3.n.11
 Successoris nomen de vniuersali intelligitur. p.4.n.26
 Successori singulari omnia obstant, quæ suo auctori obstant. p.189.n.9
 Sui hæredes dicuntur descendentes. p.3.n.13
 Summarie procedere quid importet. p.69.n.82
 Suppleri non potest, quod nihil est. p.72.n.124
 Suspendio ordinari Sede vacante est temporalis, donec successor placuerit. p.241.n.27
 Suspendus propter ordines non susceptos cum dimissoriis potest habilitari ab Episcopo. ibid.n.26
 Suspectum iudicem dicere ex leui causa non sufficit, pag.290.n.23
 Summ dicitur, quod proprium est. p.205.n.26
 Syndicus communis potest multa. p.16.n.45

Syndicus censetur habere mandatum cum libera. ibid. num.46
 Synodus Regij verat Clericis reassumere habitum sine licentia Episcopi. p.194.n.50
 Synodus valet etiam sine consensu Cleri, non tamen sine consilio. p.283.n.11
 Synodum potest, & tenetur facere Episcopus. ibid.n.8

T

TAbellionum Imperialium, & Apostolicorum auctoritas vbique potest exerceri. p.286.n.3
 Tacens consentire videtur, quando poterat impedire. pag.234.n.20
 Taciti, & expressi par est virtus, & quando. p.20.n.105
 Taxatio lucris vniformis arguit vsuram. p.169.n.32
 Tempus vitæ Prælati alienantis an deducatur ex tempore 30. annorum ad præsumendum beneplacitum. pag.211.n.29
 Terminata lite non est amplius disputandum. p.146.n.6
 Tentantes extrahere confugientes ad Ecclesiam excommunicantur. p.64.n.41
 Terræmotus sunt casus fortuiti. p.244.n.27
 Territorium non habet Episcopus de iure ciuili. p.260.n.43
 Tertiariæ subsunt Ordinario. p.118.n.20
 Tertiarij collegiales subsunt proprio ministro generali. ibid.n.13
 Tertiarij collegialiter viuentes sunt Ecclesiastici, & de foro Ecclesiæ. ibid.n.6
 Tertiarij domi suæ habitantes, vel cum claustralibus, cui subiciantur. p.118.n.16
 Tertiarij habent mixtam naturam. ibid.n.17
 Tertiarij non possunt admitti ad diuina officia tempore interdicti. ibid.n.9
 Tertiarij possunt facere quæcunque faciunt laici. p.117.n.5
 Tertiarij possunt cogi ad compromissum stante statuto, quod inter affines fiat compromissum. p.118.n.11
 Tertiarij S. Francisci quando sint exempti à iurisdictione Ordinarij. ibid.n.14
 Tertiarij S. Francisci, & aliarum religionum sunt de foro Ecclesiæ. p.117.n.1
 Tertiarij tenentur ad gabellas. p.118.n.12
 Tertiarij S. Francisci habitus remissiue. ibid.n.10
 Tertio perito standum est. p.270.n.50
 Tertius iura fisci non potest opponere. p.298.n.31
 Tertius si eligatur in casu discordiæ, perinde est, ac si tres ab initio fuissent electi. p.154.n.7
 Tertius potest allegare nullitatem actus cum alio facti. p.201.n.84
 Testamenti pars vna declarat aliam. p.244.n.29
 Testamenti publicatio quomodo facienda. p.133.n.1
 Testamentum ad pias causas sustinetur cum duobus testibus etiam non rogatis. ibid.n.6
 Testamentum ad interrogationem alterius, seu Notarij valet. p.23.n.29
 Testamentum ad interrogationem an valeat. pag.407.n.44
 Testamentum non valet, si testes non viderunt testatorem. p.406.n.33
 Testamentum manu Episcopi scriptum non probat nisi recognoscatur. p.419.n.34
 Testamentum primum solemne tollitur per secundum non solemne ad pias causas. p.418.n.14
 Testamentum vltimum non tollit primum solemne, si vltimum est imperfectum. ibid.n.5
 Testamentum debet publicari coram iudice illius, qui illud fecit. p.133.n.2
 Testamentum erit si fiat coram septem testibus, licet testator dicat se codicillari. p.53.n.12
 Testamentum pium sine solemnitatibus sustinetur etiam quoad

Notabilium.

- quoad extraneos. ibid. n. 8
 Testamentum publicatur coram laico, etiam si clericus sit hæres. p. 134. n. 18
 Testamentum primum tollitur per secundum etiam ad interrogationem alterius factum. p. 24. n. 32
 Testamentum primum tollitur per secundum, etiam si secundum contineat institutionem conditionalem. p. 23. n. 26
 Testamentum quando possit publicari coram iudice Ecclesiastico. p. 134. n. 15
 Testamentum quando vitietur ex falsa causa. p. 24. n. 39
 Testamentum secundum si infirmetur, non tamen reconualefcit primum. p. 23. n. 28
 Testamentum secundum reuocat non solum institutionem primi, sed etiam omnia legata. p. 22. n. 3
 Testamentum secundum tollit primum, etiam si de eo non faciat mentionem. ibid. n. 2
 Testamentum secundum in dubio censetur validum. p. 24. n. 44
 Testamentum sustinetur si potuit adiri hæreditas, etiam si non fuerit adita. p. 22. n. 8
 Testamentum tempore pestis requirit solum quinque testes. p. 133. num. 5
 Testamento sublato corruunt omnes clausulæ, & omnia eius accessoria. p. 22. n. 4
 Testator censetur disponere eo modo, qui valere potest. p. 150. n. 7
 Testator censetur disponere de casibus solitis. p. 244. num. 36
 Testator censetur grauare hæredem minus quam fieri possit. p. 246. n. 65
 Testator debet se ostendere testibus. p. 406. n. 41
 Testator etiam in articulo mortis præsumitur sanæ mentis. p. 23. n. 25
 Testator etiam infirmus potest disponere ad alterius interrogationem. p. 24. n. 33
 Testator non censetur eligere viam, per quam suum testamentum possit impugnari. p. 150. n. 6
 Testator non habens filios, censetur vocare etiam extraneos. p. 5. n. 35
 Testator quod non dixit, noluisse præsumitur. p. 246. num. 60
 Testator pignorando rem legatam non censetur reuocare legatum. p. 310. n. 18
 Testator præsumitur nolle, quod non potest disponere. p. 331. n. 9
 Testator, qui potuit mutare legatum, & non mutauit, censetur perseverare. p. 310. n. 12
 Testatoris declaratio non debet seruire de vento. p. 244. num. 38
 Testatoris dispositio in dubio regulatur secundum causam intestati. p. 155. n. 23
 Testatoris mens reducenda ad mentem statuti. p. 331. n. 10
 Testatoris voluntati contrariens peccat mortaliter. p. 38. n. 9. & p. 174. n. 28
 Testatoris nihil valet voluntas lege reluctante. p. 177. num. 67
 Testem repellit affectio. p. 314. n. 34
 Testes de auditu non probant. p. 155. n. 25
 Testes de auditu non inducunt præsumptionem. ibid. n. 26
 Testis de auditu probat contra inducentem. p. 407. n. 49
 Testes de auditu quando in testamentis sufficiant tempore pestis. p. 406. n. 39
 Testes an debeant videre testatorem in codicillis, & aliis vltimis voluntatibus. ibid. n. 38
 Testes de nouo examinare licet, si primum examen erat nullum. p. 342. n. 10
 Testes denudò examinare super iisdem, vel directò contrariis capitulis non licet post didiscita testificata. ibid. n. 1
 Testes dicuntur contestes, licet discordent in circumstantiis. p. 330. n. 33
- Testes duo plenè probant. ibid. n. 32
 Testes deponentes de varia summa, in nihilo probant. p. 161. n. 42
 Testatoris mandatum de soluendis legatis non extenditur ad inualida. p. 39. n. 27
 Testes de vniuersitate quando non probent. p. 21. n. 112
 Testes patientes plures defectus non probant. ibid. n. 113
 Testes duo plenè probant. p. 98. n. 8
 Testes quinque in testamento sufficiunt tempore pestis. p. 404. n. 1
 Testes inhabiles probant, si verisimilia dicant. p. 83. n. 33
 Testes meos possum reprobare ex dictis aliorum. p. 101. num. 40
 Testes quomodo probent pretium iniustum. p. 161. n. 50
 Testes non probant, quorum dictis oppositum probatur. p. 217. n. 38
 Testes non debent deponere in scriptis. p. 314. n. 28
 Testes post didiscita testificata potest iudex ex officio examinare. p. 343. n. 16
 Testes singulares probant adulterium, & inhonestatem in genere. p. 407. n. 51
 Testes testamentarij debent omnino esse contestes. ibid. num. 43
 Testes oportet videre, & cognoscere personam testatoris. p. 406. n. 35
 Testes tempore pestis an necesse sit videre testantem. p. 404. n. 2
 Testes varij non probant. p. 21. n. 111
 Testes super negatiua non probant. p. 105. n. 21
 Testibus affirmantibus magis creditur, quàm negantibus. p. 16. n. 44
 Testibus contrariis non datur fides. p. 409. n. 78
 Testimonium eorum non admittitur, quorum repelluntur auctores. p. 313. n. 7
 Testis de auditu quomodo probet. ibid. n. 8
 Testis de affectione particulari non probat. p. 217. n. 37
 Testis deponens dubitatiuè per verbum, forte, nihil probat. p. 116. n. 139
 Testis dictum non iuratum non valet. p. 3. n. 29
 Testis falsus Florentiæ vigore remissorialium in Perusini potest puniri Perusij. p. 1. n. 18
 Testis non beneuolus nihil probat. p. 1. n. 34
 Testi non creditur etiam ob leue odium partis. p. 1. n. 35
 Testis non probat qui dat contestem aliter deponentem. ibid. n. 36
 Testis patiens plures defectus nihil probat. ibid. n. 37
 Testibus impossibilia vel inuerisimilia deponentibus non creditur. ibid. n. 38
 Testis deponens de tractatu non probat conclusionem. p. 429. n. 39
 Testis falsus quomodo puniatur à iudice non suo, coram quo falsum dixit. p. 150. n. 45
 Testis interessatus, vel proxeneta, non probat. p. 288. num. 7
 Testis inhabilis non suppletur ab alio inhabili. pag. 72. num. 125
 Testis inhabilis admittitur in delictis exceptis. p. 83. n. 31
 Testis probat semper contra inducentem. p. 71. n. 116
 Testis supplens qualis esse debeat. p. 72. n. 76
 Testis vnicus consanguineus non probat tantum, vt possit deferri iuramentum suppletum. p. 290. n. 4
 Testis vnicus, vel Iudæus, vel interessatus non probat. p. 161. n. 43
 Testis examinatus absque interrogatoriis non probat. p. 314. n. 30
 Testis inuerisimilia dicens est de falso suspectus. ibid. num. 31
 Testis sustinens plures defectus nullam prorsus fidem facit. p. 315. n. 40
 Testis non probat, cui potest ascribi laus, vel vituperium. ibid. n. 33
 Testis eodem morbo laborans non probat. p. 314. n. 35

Index Rerum

- Testis vnicus probat contra inducentem. p.407.n.48
 Testis vnus plenè probat contra inducentem. p.16.n.43
 Testis vnus probat contra fiscum. p.161.n.41
 Testium examen potest repeti ad diuersum finem, & in diuersa instantia. p.343.n.20
 Testium repetitio potest fieri post didiscita testificata ad probandum rei valorem. ibid.n.19
 Testium numerus supplet defectus aliorum. p.14.n.19
 Theologis magis credendum est, quàm Iuristis in concernentibus fidem. p.226.n.47
 Tituli productio non excludit præsumptionem alterius tituli. p.222.n.13
 Tituli validitas an tractetur in remedio reintegranda. p.373.n.104
 Titulorum multiplicatio permittitur in beneficialibus. p.222.n.7
 Titulorum pluralitas non nocet vero collatori. ibid.n.12
 Titulum meliorem quando quis habere præsumatur. p.210.n.8
 Titulus, & possessio inficitur ex eo contractu nullo. p.372.n.94
 Titulus inualidus dat causam possidendi. p.373.n.110
 Titulus præsumitur validus ex lapsu 30.ann. p.166.n.13
 Titulus pro anima, vel amore Dei dicitur color quæsitus in prohibitis. p.38.n.22
 Torqueri non potest reus à iudice Ecclesiastico indicatus, qui ab Ecclesia extractus est. p.70.n.107
 Tortura an tollat maculam socij criminis. p.72.n.121
 Tortura non supplet nisi vnum defectum. ibid.n.122
 Tractatus an probeat agnationem etiam contra non tractantes. p.144.n.33
 Tractatus de dote non probat dotem. p.313.n.17
 Tractatus etiam vnus an probeat consanguinitatem. p.144.n.37
 Tractatus ex intervallo non consideratur. p.314.n.21
 Tractatus non facit incurrere pœnam, si stat per reum ne perficiat. p.288.n.5
 Tractatus probat agnationem. p.143.n.28
 Tractatus probat qualis fuerit conclusio. p.313.n.9
 Tractatus quando producat coniecturam pro conclusio- ibid.n.20
 Tractatus vagus, vel rudis non probat. ibid.n.11
 Tractatus corporalis est causa caducitatis feudi. p.381.n.19
 Transactio non valet etiam si Ecclesia non possideat. p.49.n.65
 Transactio requirit solemnitates, sicut alienatio bonorum Ecclesiæ. p.49.n.64
 Transactio in beneficialibus non valet sine assensu Apostolico. p.213.n.49
 Transactio non valet propter falsam causam. p.396.n.87
 Transactio non valet super iure patronatu. ibid.n.83
 Transactio in patronatu gentilitio nocet tantum concordantibus. ibid.n.82
 Transactio super alimentis quomodo fiat. p.30.n.66
 Transactio valet super rebus Ecclesiæ quando illa non possidet. p.49.n.64
 Transigere licet Ecclesiæ, si res apud eam debeat remanere. p.49.n.66
 Transitus non datur, nisi reseruetur, etiam si res fiat inutilis. p.304.n.10
 Transmissionis ius non habet filia innupta decedens. p.285.n.9
 Transmissio cessat stante substituto, nisi respectu descendendum. p.317.n.15
 Transmissio hæreditatis non aditæ quado fiat. p.318.n.18
 Transmissio quando impediatur per ius accrescendi. ibid. num.20
 Trebellianica non deducitur ab eo, cui aufertur hæreditas vri indigno. p.6.n.54
 Trebellianica quid sit. ibid.n.51
 Tributaria quando dicatur res effecta. p.358.n.61
 Tributum non soluitur de bonis Ecclesiæ. p.356.n.46
 Tributum non est in Italia. p.354.n.24
 Triremium pœna cui assimiletur. p.95.n.64
 Triremium pœna est cognita de iure canonico. ibid.n.65
 Tutor potest iurare pro pupillo sacramentum fidelitatis, & quomodo. p.279.n.2

V

- Vacuum dicitur, in quo nihil est penitus. p.329.n.7
 Vagabundus fur vbique potest puniri. p.123.n.9
 Validata institutione cætera quoque validantur. p.134.n.9
 Valor rerum probatur ex rebus vicinis. p.218.n.41
 Valor rerum probatur, si ex multis pretiis medium sumatur. ibid.n.43
 Variatio patroni quando non sit permessa. p.10.n.102
 Vassalli mutatio quado non interfit Ecclesiæ. p.108.n.48
 Vassallus non potest præiudicare domino. p.383.n.34
 Vassallus successor habet annum & diem ad petendum inuestituram. p.385.n.73
 Vassallus litigans cum domino super feudo an cadat, & quando. p.386.n.75
 Vassallus alienans cadit à feudo ipso iure, & sine sententia. p.387.n.97
 Vbi te inuenero, ibi te iudicabo. p.123.n.9
 Vbi non est controuersia, ibi non est iudicium. p.201.n.95
 Venalia censentur legata ex coniecturis. p.322.n.4
 Venalia non continentur in legato eorum, quæ domi sunt, licet in domo existant. p.321.n.1
 Vendens animal cum omnibus suis schinellis, tenetur de vitio occulto. p.416.n.7
 Vendens bouem cum omnibus vitiis, & schinellis, an teneatur de vitio. p.328.n.14
 Vendens equum pro sacculo ossium, an teneatur ad quicquam. ibid.n.16
 Vendens cum pacto reuendendi, præsumitur habere spem redimendi. p.310.n.21
 Vendens sub conditione, an interim possit pœnitere. p.212.n.45
 Vendens rem stabilem tenetur denunciare vicino. p.300.n.11
 Vendere sub hasta, vel dare in solutum habentur pro solutione. p.341.n.33
 Vendita re cum pacto displicentia licet emptori recedere in contractu intra 60. dies. p.416.n.8
 Venditio conditionalis secuta traditione statim perficitur. p.387.n.94
 Venditio cum reservatione directi domini, censetur interrim locatio. p.189.n.6
 Venditio cum reluendi pacto an sit vera alienatio. p.310.n.16
 Venditio cum pacto retrouendendi an sit perfecta venditio. ibid.n.15
 Venditio est contractus licitissimus. p.216.n.28
 Venditio est semper, vbi de pretio sit mentio. p.229.n.4
 Venditio est perfecta non obstante pacto retrouendendi. p.214.n.2
 Venditio rei legata cum pacto retrouendendi, an sit perfecta venditio. p.310.n.15
 Venditio transfert dominium. p.333.n.5
 Venditio rescinditur læsione, vel simulatione pignoris. p.214.n.6
 Venditio tribuit ius irrenocabile. ibid.n.5
 Venditione facta in conspectu rei, censetur tradita possessio. p.231.n.31
 Venditis pluribus rebus, quarum vna sit vitiosa, non omnes, rescinditur contractus. p.328.n.18
 Vendito animali cum vitio patenti, non licet propter hoc à contractu recedere. p.416.n.1
 Venditis pluribus animalibus morbosis venditio retrahatur tantum quoad morbosos. ibid.n.4
 Venditor censetur venditionem ratificare lapso ad redimendum